

Protokoll

KIRKEMØTET 1993

Bergen
14. - 19. nov.

Det tiende Kirkemøtet i Den norske kirke ble holdt i Bergen fra søndag 14. til fredag 19. november 1993.

Møtets forhandlinger fant sted på Grand Hotel Terminus.

INNHold

I.	ÅPNING AV KIRKEMØTET 1993	7
	1. Åpningsgudstjeneste	9
	2. Hovedforedraget	9
	3. Åpningsmøtet	9
II.	KONSTITUERING	11
	1. Innkallingen	13
	2. Valg av dirigentskap	13
	3. Sakslisten	13
	4. Valg av tellekorps	13
	5. Valg av komiteledere	14
	6. Kirkemøtets komiteer - supplerende valg	14
III.	SAKSLISTE	15
IV.	KOMITEINNSTILLINGER OG PLENUMSVEDTAK	19
	KM 1/93: Innstilling frå Protokollkomiteen	21
	KM 2/93: Valg og oppnevninger	23
	KM 3/93: Årsmelding og regnskap for de sentralkirkelige råd	32
	KM 4/93: Kirkens økonomi	43
	KM 5/93: Særfond II	52
	KM 6/93: Tidfesting av Kyrkjemøtet 1995	59
	KM 7/93: Orienteringssaker	61
	a) Bispemøtet 1993	
	b) Årsmelding for Den norske Sjømannsmisjon/ Norsk kirke i utlandet 1992 og melding om virksomheten 1993	
	c) St.meld.nr. 49 (1992-93) - Uten grenser. Om kirkelig betjening av nordmenn i utlandet.	
	KM 8/93: Melding om tilsetninger	63
	KM 9/93: Strategiplan for de sentralkirkelige råd	67
	KM 10/93: Alkohol som samfunnsproblem	83
	KM 11/93: Ung i kirken	88
	KM 12/93: Barn og nattverd	120
	KM 13/93: Kirkemusikalske utfordringer	127
	KM 14/93: Misjonen utfordrer kirken	140
	KM 15/93: Det økumeniske tiåret	146
	KM 16/93: Vigsling av kirkegård	156
	KM 17/93: Familien i fokus	190

KM 18/93: Vern om fosteret - vern om livet	196
KM 19/93: Preiketekstar 1995-96	230
V. DELTAKERE PÅ KIRKEMØTET 1993	233
VI. KIRKEMØTET'S FASTE KOMITEER	241
VII. ØVRIGE PROGRAMINNSALG	247
VIII. TALER, FOREDRAG OG HILSENER	251
IX. HOVEDFOREDRAGSDEBATTEN OG GENERALDEBATTEN	277

*

I. ÅPNING AV KIRKEMØTET 1993

1. ÅPNINGSGUDSTJENESTEN

Kirkemøtet 1993 ble åpnet med gudstjeneste i Johanneskirken søndag 14. november 16:00. Gudstjenesten markerte samtidig avslutningen på "Ungdommens kirkemøte".

Gudstjenesten var lagt opp gjennom et samarbeid mellom "Ungdommens kirkemøte" og Kirkerådet.

Gudstjenesten ble direkte overført i NRK-TV og var preget av de unge. Den var også i noen grad preget av innsamlingsaksjonen til Røde Kors TV-aksjonen "Grenseløs omsorg" som foregikk samme dag.

Biskop Øystein I. Larsen var predikant og kapellan Elisa Stokka var liturg. For øvrig medvirket Asbjørn Myksvoll ved orgelet, Ten Sing Lukas under sin dirigent Vidar E. Olsen, saksofonisten Geir Lysne, danseren Katrine Sommerfeldt, på perkusjon Helge Nordbakke, dramagruppe fra Tonsen menighet, som tekstlesere Margrete Kristin Bientie og Marianne Bergsjø og i forbindelse med forbønnen Nils Chr. Faarlund, Marianne Bergsjø og dramaungdommer.

Det ble ved utgangen tatt opp kollekt til TV-aksjonen.

2. HOVEDFOREDRAGET

Kirkemøtets hovedforedrag hadde "Ung i kirken" som tema og ble holdt søndag 14. november kl. 17:30 i plenumssalen på Grand Hotel Terminus.

Temaet ble behandlet av ungdomskonsulent i Det Lutherske Verdensforbund Siv Limstrand og representanter fra "Ungdommens kirkemøte".

Samme kveld kl. 20:00 ble det avviklet debatt med utgangspunkt i hovedforedraget.

3. ÅPNINGSMØTET

Åpningsmøtet med konstituering fant sted mandag 15. november kl. 09:00.

Kirkerådets formann, Oddbjørn Evenshaug, holdt åpningstalen (gjengitt på side 253).

Statsråd Gudmund Hernes og lederen i Norges Kristne Råd Lars Erik Nordby holdt hilsningstaler til Kirkemøtet (gjengitt på side 264 og side 271).

Videre bragte lederen i Stortingets kirke- og undervisningskomite Jon Lilletun en hilsen.

II. KONSTITUERING

Under åpningsmøtet søndag 14. november kl. 17:30 ble dirigentskapet valgt. Den øvrige konstituering foregikk mandag 15. november kl. 09:00.

Kirkerådets formann, Oddbjørn Evenshaug, ledet åpningsmøtet frem til dirigentskapet var valgt.

1. INNKALLINGEN

Innkallingen til Kirkemøtet 1993 med vedlagte saksdokumenter var sendt delegatene til forskriftsmessig tid.

Kirkemøtet hadde ingen merknader til innkallingen.

2. VALG AV DIRIGENTSKAP

Ved skriftlig avstemning ble følgende valgt som dirigenter:

- Knut Risnes (Hoveddirigent)
Personlig varadirigent: Nils Valde
- Even K. Fougner
Personlig varadirigent: Ola M. Steinholt
- Elise Haugland Madsen
(Grunnet forfall ble ikke personlig varadirigent valgt.)

3. SAKSLISTEN

Kirkerådets forslag til saksliste inneholdt 19 saker.

Kirkemøtet sluttet seg til Kirkerådets forslag til saksliste og til forslaget til fordeling av saker på komiteene.

4. VALG AV TELLEKORPS

Møtet ga sin tilslutning til følgende forslag til tellekorps:

- Berit Hagen Agøy (Hovedansvarlig)
- Carl Andreas Claussen
- Inge Morten Haarstad
- Åge Haavik
- Olav Fykse Tveit

5. VALG AV KOMITELEDERE

Ved skriftlig avstemning ble følgende valgt til komiteledere:

- Bjarne O. Weider	Komite A
- Ole D. Mjøs	Komite B
- Nils-Tore Andersen	Komite C
- Annbjørg Eiksund Hesselberg	Komite D
- Helga Hjetland	Komite E
- Astrid Grude Eikseth	Komite F

6. KIRKEMØTET'S KOMITEER

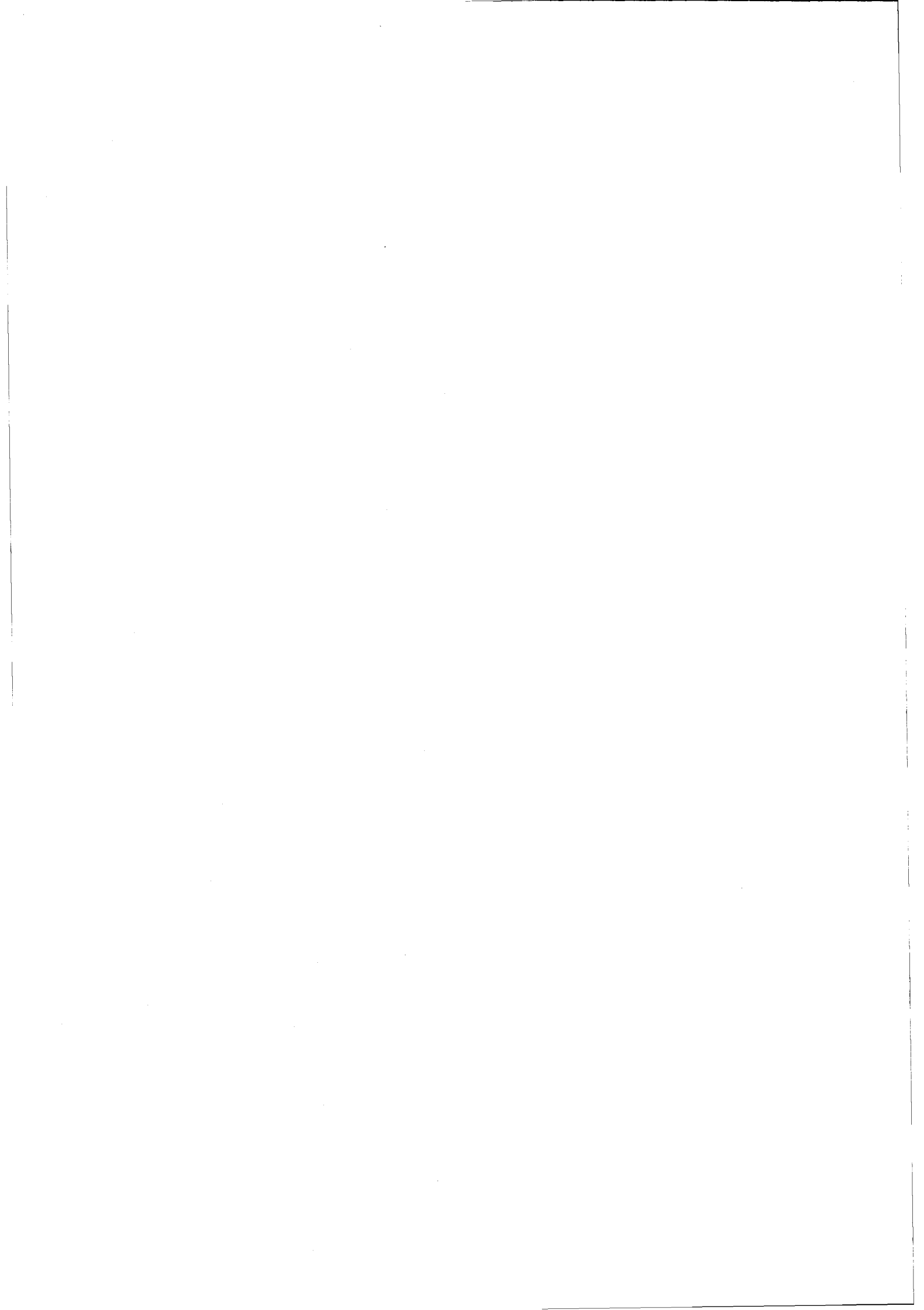
- SUPPLERENDE VALG

De nye medlemmer av Kirkemøtet ble fordelt på følgende komiteer:

- Rosemarie Køhn	Komite A
- Nils Jernsletten	Komite F

*

III. SAKSLISTE

HOVEDFOREDRAG: UNG I KIRKEN

- KM 1/93: Innstilling frå Protokollkomiteen
- KM 2/93: Valg og oppnevninger
- KM 3/93: Årsmelding og regnskap for de sentralkirkelige råd
- KM 4/93: Kirkens økonomi
- KM 5/93: Sørfond II
- KM 6/93: Tidfesting av Kyrkjemøtet 1995
- KM 7/93: Orienteringssaker
 - a) Bispemøtet 1993
 - b) Årsmelding for Den norske Sjømannsmisjon/ Norsk kirke i utlandet 1992 og melding om virksomheten 1993
 - c) St.meld.nr. 49 (1992-93)
 - Uten Grenser. Om kirkelig betjening av nordmenn i utlandet.
- KM 8/93: Melding om tilsettinger
- KM 9/93: Strategiplan for de sentralkirkelige råd
- KM 10/93: Alkohol som samfunnsproblem
- KM 11/93: Ung i kirken
- KM 12/93: Barn og nattverd
- KM 13/93: Kirkemusikalske utfordringer
- KM 14/93: Misjonen utfordrer kirken
- KM 15/93: Det økumeniske tiåret
- KM 16/93: Vigsling av kirkegård
- KM 17/93: Familien i fokus
- KM 18/93: Vern om fosteret - vern om livet
- KM 19/93: Preiketekstar 1995-96

**IV. KOMITEINNSTILLINGER
OG
PLENUMSVEDTAK**

Sak KM 1/93: INNSTILLING FRÅ
PROTOKOLLMKOMITEEN

SAKSDOKUMENT:

Kyrkjemøtedokument

Dokument 1.1 SAKSUTGREIING
Dokument 1.2 INNSTILLING FRÅ
PROTOKOLLMKOMITEEN

Protokollkomiteen har gjennomgått vedtaksprotokollen frå Kyrkjemøtet 1992 før utsending.

Protokollkomiteen har gjennomgått vedtaksprotokollen frå Kyrkjemøtet 1992 og forhandlings- og vedtaksprotokollane frå møte i Kyrkjerådet og Kyrkjerådet sitt arbeidsutval for tida frå november 1992 til september 1993.

Protokollkomiteen har gjennomgått forhandlings- og vedtaksprotokollane frå Mellomkyrkjeleg Råd og arbeidsutvalet deira for same periode.

Protokollkomiteen har gjennomgått forhandlings- og vedtaksprotokollane frå Samisk kyrkjeråd frå januar til september 1993.

Komiteen har hatt 2 møte.

Sekretariatet har følgd dei arbeidsrutinene som var lagde til rette og såleis gitt komiteen gode arbeidsvilkår.

- KYKRJERÅDET SI VERKSEMD

Protokollkomiteen meiner at Kyrkjerådet har følgd opp Kyrkjemøtet sine vedtak på ein fullgod måte.

- MELLOMKYRKJELEG RÅD

Protokollkomiteen meiner at Mellomkyrkjeleg Råd har følgd opp dei vedtaka rådet er ansvarleg for på ein fullgod måte.

- SAMISK KYRKJERÅD

Protokollkomiteen meiner at Samisk kyrkjeråd har følgd opp dei vedtaka rådet er ansvarleg for på ei fullgod måte.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Elise Haugland Madsen
Saksordførar: Per Arne Nilsen

Desse hadde ordet:

Per Arne Nilsen.

KYRKJEMØTET
SITT VEDTAK

Innstillinga frå Protokollkomiteen vert teken til underretning.

*

Vedtaket var samrøystes.

*

Sak KM 2/93: VALG OG OPPNEVNINGER

Valg og oppnevninger forestått av Valgkomiteen:

- I. KIRKERÅDET
 - SUPPLERENDE VALG
- II. SAMISK KIRKERÅD
 - SUPPLERENDE VALG
- III. PROTOKOLLKOMITEEN
 - SUPPLERENDE VALG
- IV. VALG AV NOMINASJONSKOMITE
- V. DET NORSKE BIBELSELSKAP
 - REPRESENTANTSKAPET
- VI. NORDISK ØKUMENISK RÅD's ÅRSMØTE
- VII. NORGES KRISTNE RÅD

Valgkomiteens medlemmer Irene Sandvik, Olav Øygard og Inger-Johanne Torstad samt varamedlem Anne Louise Tveter fratradte møtet under behandlingen av pkt. IV - Nominasjonskomite. Varamedlemmene Kåre Sten Larsen og Knut Sellevold deltok i komiteen i denne saken.

INNSTILLING FRA VALGKOMITEEN:

- I. KIRKERÅDET
 - SUPPLERENDE VALG

Dokumenter:

- Saksorientering (Dokument 2.5)

Valgkomiteens forslag til valg av supplerende medlemmer og varamedlemmer til Kirkerådet:

- Annbjørg Eiksund Hesselberg
Medlem

- Jarle Håbrekke
Varamedlem
- Laurits E. Pettersen
Medlem
- Ingrid Birkelund
Varamedlem

II. SAMISK KIRKERÅD

- SUPPLERENDE VALG

Dokumenter:

- Saksorientering (Dokument 2.6)

Valgkomiteens forslag til valg av supplerende medlem og varamedlem til Samisk kirkeråd:

- Klemet Boine
Medlem
- Signhild Øvrejord
Varamedlem

III. PROTOKOLLKOMITEEN

- SUPPLERENDE VALG

Dokumenter:

- Saksorientering (Dokument 2.7)

Valgkomiteens forslag til valg av supplerende medlem og to varamedlemmer til Protokollkomiteen:

- Erik Aaraas
Medlem
- Ole Martin Norderhaug
Varamedlem
- Ingunn Hellevik
Varamedlem (for John Tegnér)

IV. VALG AV NOMINASJONSKOMITE

Dokumenter:

- Saksorientering (Dokument 2.8)

Valgkomiteens forslag til Nominasjonskomite:

- Berta Heitmann (NH)
Medlem

- Anne Louise Tveter (O)
Varamedlem
- Irene Sandvik (A)
Medlem
- Gunvor Leknes Frøyland (S)
Varamedlem
- Knut Risnes (Bj)
Medlem
- Nils Valde (M)
Varamedlem
- Inger-Johanne Torstad (H) (Lek kirkelig)
Medlem
- Berit Pihl Johansen (O) (Lek kirkelig)
Varamedlem
- Bjarne Olaf Weider (B) (Geistlig)
Medlem
- Olav Øygard (NH) (Geistlig)
Varamedlem

V. BIBELSELSKAPET'S REPRESENTANTSKAP

Dokument:

- Saksorientering (Dokument 2.9)

Valgkomiteens forslag til oppnevning til Det Norske Bibelselskaps representantskap for perioden 1994-96:

- Kirkerådets formann,
p.t. Oddbjørn Evenshaug
- Kirkerådets direktør,
p.t. Knut Andresen
- Kai Reinertsen (Gjenvalg)
- Svein Friis Søhoel
- Margit Rognerud
- Inger Elisabeth B. Habbestad
- Ingunn Hellevik

VI. NORDISK ØKUMENISK RÅD'S ÅRSMØTE

Dokument:

- Saksorientering (Dokument 2.10)

Valgkomiteens forslag til oppnevning til Nordisk Økumenisk Råds årsmøte 1994-95:

- Even K. Fougner
Medlem
- Finn Wagle
Varamedlem

- Atle Sommerfeldt
Medlem
- Knut Andresen
Varamedlem

- Astrid Grude Eikseth
Medlem
- Kari Ripegut
Varamedlem

VII. NORGES KRISTNE RÅD

Dokument:

- Saksorientering (Dokument 2.11)

Valgkomiteens forslag til oppnevning av representanter til Norges Kristne Råd for 1994:

- Gunvor Lande
Representant
- Marit Torp
Vararepresentant

- Halvor Bergan
Representant
- Ola Steinholt
Vararepresentant

- Sigrun Møgedal
Representant
- Elise Haugland Madsen
Vararepresentant

- Solveig Fiske
Representant
- Astri Hauge
Vararepresentant

- Atle Sommerfeldt
Representant
- Knut Andresen
Vararepresentant

- Nils-Tore Andersen
Representant
- Karl Gervin
Vararepresentant

- Ragnhild Jepsen
Representant
- Irene Handeland Bech
Vararepresentant

- Eldgrim Fossheim
Representant
- Berge Furre
Vararepresentant

- Berit Lånke
Representant
- Stein Erik Horjen
Vararepresentant

- Ellen Martha Blaasvær
Representant
- Liv Berg
Vararepresentant

- Øystein Thelle
Representant
- Helge Kvanvig
Vararepresentant

- Synnøve Brevik
Representant
- Gunnar Heiene
Vararepresentant

Merknad fra Valgkomiteen

Valgkomiteen vil påpeke det uheldige i at en ved tidligere oppnevning/valg av varamedlemmer ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til kjønnsfordeling. Dette medfører at en ved supplerende valg kan få en skjev kjønnsfordeling.

Valgkomiteen ber om at dette blir bedre fulgt opp ved senere oppnevninger/valg slik at en tilstreber å oppnevne personer av samme kjønn som henholdsvis medlem og varamedlem.

Stemmegivning og opptelling

Til alle valg var det skriftlig stemmeavgivning.

Opptelling skjedde under ledelse av tellekorpsets leder Berit Hagen Agøy.

Resultatet av avstemmingen ble skriftlig overlevert møtets dirigentskap.

VALGRESULTATER:

I. Kirkerådet
- Supplerende valg

Under plenumsbehandlingen fremsatte Lillian Rasmussen forslag om Gunvor Kongsvik som medlem i stedet for Laurits E. Pettersen.

Avgitte stemmer: 74

- Annbjørg Eiksund Hesselberg
Medlem: 74
- Jarle Håbrekke
Varamedlem: 74

- Laurits E. Pettersen
Medlem: 50
- Ingrid Birkelund
Varamedlem: 70

- Gunvor Kongsvik
Medlem: 24
- Laurits E. Pettersen
Varamedlem: 4

II. Samisk kirkeråd
- Supplerende valg

Avgitte stemmer: 74

- Klemet Boine
Medlem
- Signhild Øvrejord
Varamedlem

Valget var enstemmig.

III. Protokollkomiteen
- Supplerende valg

Avgitte stemmer: 74

- Erik Aaraas
Medlem
- Ole Martin Norderhaug
Varamedlem

- Ingunn Hellevik
Varamedlem (for John Tegnér)

Valget var enstemmig.

IV. Nominasjonskomiteen

Avgitte stemmer: 75

- Berta Heitmann (NH)
Medlem
- Anne Louise Tveter (O)
Varamedlem
- Irene Sandvik (A)
Medlem
- Gunvor Leknes Frøyland (S)
Varamedlem
- Knut Risnes (Bj)
Medlem
- Nils Valde (M)
Varamedlem
- Inger Johanne Torstad (H) (Lek kirkelig)
Medlem
- Berit Pihl Johansen (O) (Lek kirkelig)
Varamedlem
- Bjarne Olaf Weider (B) (Geistlig)
Medlem
- Olav Øygard (NH) (Geistlig)
Varamedlem

Valget var enstemmig.

V. Bibelselskapets
representantskap

Avgitte stemmer: 75

- Kirkerådets formann
p.t. Oddbjørn Evenshaug
- Kirkerådets direktør
p.t. Knut Andresen
- Kai Reinertsen (Gjenvalg)
- Svein Friis Søhoel
- Margit Rognerud
- Inger Elisabeth B. Habbestad
- Ingunn Hellevik

Valget var enstemmig.

VI. Nordisk Økumenisk Råds årsmøte

Avgitte stemmer: 75

- Even K. Fougner
Medlem
- Finn Wagle
Varamedlem

- Atle Sommerfeldt
Medlem
- Knut Andresen
Varamedlem

- Astrid Grude Eikseth
Medlem
- Kari Ripegut
Varamedlem

Valget var enstemmig.

VII. Norges Kristne Råd

Avgitte stemmer: 75

- Gunvor Lande
Representant
- Marit Torp
Vararepresentant

- Halvor Bergan
Representant
- Ola Steinholt
Vararepresentant

- Sigrun Møgedal
Representant
- Elise Haugland Madsen
Vararepresentant

- Solveig Fiske
Representant
- Astri Hauge
Vararepresentant

- Atle Sommerfeldt
Representant
- Knut Andresen
Vararepresentant

- Nils-Tore Andersen
Representant
- Karl Gervin
Vararepresentant

- Ragnhild Jepsen
Representant

- Irene Handeland Bech
Vararepresentant
- Eldgrim Fossheim
Representant
- Berge Furre
Vararepresentant
- Berit Lånke
Representant
- Stein Erik Horjen
Vararepresentant
- Ellen Martha Blaasvær
Representant
- Liv Berg
Vararepresentant
- Øystein Thelle
Representant
- Helge Kvanvig
Vararepresentant
- Synnøve Brevik
Representant
- Gunnar Heiene
Vararepresentant

Valget var enstemmig.

*

Sak KM 3/93: ÅRSMELDING OG REGNSKAP FOR
DE SENTRALE KIRKELIGE RÅD

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

- Dokument 3.1 SAKSORIENTERING
- Dokument 3.2 ÅRSMELDING 1992
KIRKERÅDET
- Dokument 3.3 ÅRSMELDING 1992
MELLOMKIRKELIG RÅD
- Dokument 3.4 REGNSKAP OG
REVISJONSBERETNING 1992
KIRKERÅDET
- Dokument 3.5 REGNSKAP OG
REVISJONSBERETNING 1992
MELLOMKIRKELIG RÅD
- Dokument 3.6 MELDING OM
KIRKERÅDET'S VIRKSOMHET
JANUAR - SEPTEMBER 1993
- Dokument 3.7 RAPPORT OM
MELLOMKIRKELIG RÅD'S VIRKSOMHET
JANUAR - SEPTEMBER 1993
- Dokument 3.8 MELDING OM
SAMISK KIRKERÅD'S VIRKSOMHET
JANUAR - SEPTEMBER 1993

INNSTILLING FRA KOMITE E:

Saksorientering

Kirkerådet og Mellomkirkelig Råd fremlegger for Kirke-
møtet 1993 årsmelding, regnskap og revisjonsberetning
for 1992 samt en melding om virksomheten januar -
september 1993. Melding for sistnevnte periode legges
også fram av Samisk kirkeråd.

Det er kommet merknader fra komiteene B, C, D og F til

ovennevnte dokumenter. En del av disse er innarbeidet i innstillingen fra Komite E. Når det gjelder merknadene til dokumentene fra Mellomkirkelig Råd, så er de i sin helhet utarbeidet av Komite F.

Innstillingen har følgende disposisjon:

1. Kirkerådet
2. Mellomkirkelig Råd
3. Samisk kirkeråd
4. Forslag til vedtak

1. KIRKERÅDET

Komiteenes merknader generelt

Komiteen gir anerkjennelse til det arbeid som er utført. Årsmeldingene spenner over et vidt arbeidsfelt, og arbeidet er utført på en god måte.

Komiteen vil uttrykke sin tilfredshet med måten meldingen er bygget opp på, med en innledende helhetsvurdering og en sammenstilling av Virksomhetsplan og Melding om virksomheten. Dette er en tjenlig form med sikte på Kirkemøtets vurdering av arbeidet.

Når det gjelder selve Meldingen, vil komiteen imidlertid peke på at den er noe ujevn med hensyn til konkretiseringsnivå. Enkelte saker er beskrevet forholdsvis detaljert, mens andre beskrives for knapt og generelt. Det siste gjelder f.eks. Kirkelovutvalget i Meldingen januar/september 1993. Her kunne en ha forventet en mer fyldig og oppdatert informasjon med bl.a. beskrivelse av forslag til alternative finansieringsmodeller.

Av Meldingen fremgår det dessuten at enkelte saker ikke er fulgt opp, f.eks. utredningen om ordningen for bispevalg og utredningen om forholdet mellom Kirkemøtet og Bispemøtet. Årsakene til manglende oppfølging/utsettelse av saker bør kort kunne begrunnes innledningsvis eller i tilknytning til den enkelte sak.

Med hensyn til oppfølging av saker er det ellers god grunn til å trekke fram at Kirkerådet i stor grad har fulgt opp de særskilte prioriteringer for 1993 - som ble fremmet på Kirkemøtet 1992 (sak KM 5/92).

Merknader til enkelte saker

- Kirkeforskning

I debatten på Kirkemøtet 1992 om Kirkeforskning kom det klart til uttrykk at det bør knyttes kontakt med regionale fagmiljøer utover de 6 samarbeidspartnerne. Dette burde eksplisitt vært nevnt der det i Meldingen orienteres om Kirkemøtets behandling av saken.

- Nye stillinger over Statsbudsjettet

Når det gjelder de 48 nye stillingshjemlene Statsbudsjettet, vil Komiteen presisere at 30 av disse var nye stillinger og 18 stillingshjemler var knyttet til allerede eksisterende stillinger i Kirkerådet/Mellomkirkelig Råd i forbindelse med ompostering og innføring av inntektskapittel på Statsbudsjett.

- Oppsigelsesmyndighet m.v. til bispedømmerådene

Komiteen vil be om at myndigheten til oppsigelse, avskjed m.v. for menighetsprester, kateketer og tilsatte ved bispedømmekontorene nå blir delegert til bispedømmerådene, slik både Kirkemøtet har ønsket (jf. sak KM 14/92) og slik departementet selv tidligere har gitt uttrykk for.

- Menighetsrådsvalget

For å sikre en best mulig veiledning i forbindelse med gjennomføring og forberedelse av menighetsrådsvalg, anser komiteen at nærmere regler/forskrifter for dette bør delegeres til Kirkemøtet.

Komiteen vil be om at denne saken følges opp i forbindelse med revisjon av kirkelovgivningen, slik at loven gir de generelle rammer, mens Kirkemøtet gis myndighet til å fastsette de nærmere reglene.

- Plan for dåpsopplæring

Komiteen vil uttrykke tilfredshet med den innsatsen som er gjort for å innføre planen i menighetene. Det er grunn til å glede seg over at planen blir godt mottatt i menighetene.

- Det økumeniske tiåret
- Kirker i solidaritet med kvinner

Etter komiteens mening har Tiåret ikke hatt den fremdrift og breddevirkning som er ønskelig. Kirkerådet bør vurdere hvordan arbeidet med saken kan styrkes, spesielt lokalt.

- Innvandrer spørsmål

Komiteen konstaterer og har forståelse for at arbeidet med kirkeasylene har tatt ressurser fra arbeidet med innvandrers spørsmål mer generelt. Vi vil gjerne holde fram at det videre arbeidet så langt som mulig ikke bør lide under dette.

- Kirkerådets materiell

Kirkerådet har utarbeidet mye verdifullt hjelpe- og veiledningsmateriell for menighetsrådene o.a. Selv om salget av dette materialet har økt markert de siste år, antar komiteen at det fremdeles ikke er tilstrekkelig kjent. Kirkerådet bør vurdere å forbedre markedsføringen av dette hjelpestoffet.

- Informasjonstjenesten

"Kirkeinfo" (presseklippheftet) er et positivt tiltak som gir god informasjon om aktuelle kirkesaker.

Publikasjonen "Kirkeaktuelt" fortjener en større leserkrets. Komiteen ser derfor med tilfredshet at man tar sikte på at bladet skal sendes direkte til medlemmene av de nye menighetsrådene. Det bør også vurderes å sende bladet til skolene.

TV-prosjektet "Tro på TV" er en spennende nyskaping. Komiteen vil oppmuntre Kirkens Informasjonstjeneste til å gå videre med prosjektet. Komiteen vil særskilt peke på behovet for flere innslag om kristen tro og liv i programmene for barn og unge.

Informasjonsarbeidet i forbindelse med valg til menighetsråd belaster sterkt Informasjonstjenestens budsjett. Komiteen ber derfor om at valget også synliggjøres i Statsbudsjettet.

- Kirkens U-landsinformasjon

Komiteen uttrykker tilfredshet med det omfat-

tende arbeid som Kirkens U-landsinformasjon har utført i 1992/93.

I tilknytning til behandlingen av årsmeldingen fra Kirkens U-landsinformasjon ble det uttrykt et ønske om at de sentralkirkelige råd samordner utsendelsene av ressursmaterieell bedre. I dag mottar menighetene en rekke utfordringer om å følge opp forskjellige saker og ulike former for ressursmaterieell. En bedre koordinering av dette, samt en nøye gjennomtenkning av hva man sender ut, vil trolig bidra til at menighetene på en bedre måte kan dra nytte av det ressursmateriellet de mottar.

- Kirkerådet som forvaltningsorgan

Årsmeldingen viser at Kirkerådet stadig bedre ivaretar de forvaltningsmessige oppgaver. Komiteen finner denne utviklingen positiv. Hvorvidt utviklingen skal føres videre i tråd med signalene i St.prp. nr. 1 (1993-94), må utredes og vurderes på et senere tidspunkt.

Kirkerådets regnskap for 1992

Komiteen uttrykker stor tilfredshet med den gode økonomistyring i 1992.

2. MELLOMKIRKELIG RÅD

Komiteen takker Mellomkirkelig Råd for engasjementet i økumeniske og internasjonale spørsmål og for det omfattende arbeidet som rådet har utført på dette området i 1993.

- Situasjonen for kosovo-albanerne gir fortsatt grunn til stor uro. Det er derfor nødvendig å gi denne stor oppmerksomhet og engasjere seg spesielt i de asylsøkende kosovo-albanernes forhold.

Kirkemøtet er takknemlig for Mellomkirkelig Råds engasjement og uttalelser. Det er fortsatt viktig at dialogen med Justisdepartementet fortsetter og at Den norske kirke og menighetene som huser asylanter, holdes løpende orientert om utviklingen.

Det er også viktig i denne situasjonen å holde en fortsatt kontakt med humanitære og kirkelige organisasjoner nasjonalt og internasjonalt.

- Konferansen av europeiske kirker (KEK) bør, som et regionalt kirkeråd, profileres til å kunne spille en viktig og sentral rolle i et Europa som preges av kulturelle, etniske og religiøse konflikter. Det er derfor å beklage at KEK sliter med mangel på ressurser. Av den grunn må KEK's økonomiske basis styrkes.
- Det er også grunn til å beklage at bevilgningene til Den norske kirke ennå ikke er tilstrekkelige til at vi kan oppfylle våre økonomiske forpliktelser overfor de økumeniske organisasjoner (KEK, LVF og KV). Komiteen peker særlig på nødvendigheten av å støtte disse organisasjoners arbeid med teologiske spørsmål, misjon og kirkens enhet. Komiteen registrerer at det synes lettere å få midler til arbeidet med sosiale spørsmål og til konfliktløsning. Også andre arbeidsområder trenger vår støtte.
- Komiteen vil uttrykke glede over tildelingen av Nobels Fredspris 1993 til ANC-lederen Nelson Mandela og president Frederik deKlerk. Komiteen ser prisen som en anerkjennelse av deres vilje til forsoning og evne til å samarbeide om overgang til et demokratisk styresett i Sør-Afrika. Situasjonen er ytterst kritisk og tiltagende vold truer fredsprosessen.

I denne situasjonen er komiteen takknemlig for Mellomkirkelig Råds engasjement. Komiteen peker særlig på samarbeidet med Det sør-afrikanske kirkerådet om forberedelser til valget i april 1994 og velgeropplæring. Komiteen vil uttrykke glede over at Mellomkirkelig Råd deltar i kampanjen "Demokrati for Sør-Afrika".

- Komiteen er også glad for Mellomkirkelig Råds engasjement gjennom LVF som formidler i fredsprosessen i Guatemala og ber om at dette fortsatt prioriteres.
- LVF's rådsmøte i Kristiansand i juni 1993 var en viktig begivenhet. Det var av betydning for vår kirke at dette møtet ble lagt til Norge. Mellomkirkelig Råd fortjener stor takk for sin innsats for en god gjennomføring av møtet. Komiteen ser fram til at møtet følges opp i vår kirke.
- Komiteen konstaterer at sammenslåingen av de sentralkirkelige sekretariater ser ut til å ha foregått på en smidig måte. Komiteen registrerer med tilfredshet at integreringen av Mellom-

kirkelig Råds stab fungerer godt og at dette ikke har gått på bekostning av fagkompetansen på Mellomkirkelig Råds saksområde. Komiteen vil gi honnør til Mellomkirkelig Råds personell for dyktig innsats i denne overgangsperioden.

- Mellomkirkelig Råd har en sårbar økonomi. Denne skyldes ikke en skjev intern fordeling mellom de sentralkirkelige rådene, men hovedsakelig måten stillingene i Mellomkirkelig Råd ble opprettet på. De er finansiert med eksterne midler knyttet til spesielle prosjekter. På sikt er dette en uholdbar situasjon. Det må derfor arbeides med å stabilisere Mellomkirkelig Råds økonomiske grunnlag.
- Komiteen ser fram til en avklaring i spørsmålet om medlemskap i Kirkemøtet for lederne i Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd i forbindelse med slutføringen av arbeidet med kirkelige lovendringer.
- Det er gledelig å konstatere at Norges Kristne Råd nå er konstituert. Den norske kirke må bidra til at rådet får gode arbeidsvilkår og tilstrekkelig økonomisk grunnlag for sin virksomhet.
- Komiteen er takknemlig for det samarbeidet som har foregått omkring kontekstuell teologi, spesielt med teologer fra Sør-Afrika. Komiteen ber om at mulighetene for et slikt samarbeid med Samisk kirkeråd også blir vurdert.
- Komiteen gleder seg over de kontakter som er utviklet mellom våre to nordlige bispedømmer og bispedømmene i Arkangelsk og St. Petersburg-området. Dette arbeidet er viktig ikke bare for våre søstermenigheter i det tidligere Sovjet, men også for menighetene i Den norske kirke.
- De baltiske lutherske kirker har et behov for kontakt med lutherske søsterkirker i Norden. Komiteen ber derfor om at Mellomkirkelig Råd gjennom Nordisk Økumenisk Råd utvikler kontaktmuligheter for disse kirker selv om de ikke er medlemmer av rådet.

Mellomkirkelig Råds regnskap for 1992

Komiteen har fått melding om Mellomkirkelig Råds regnskap 1992 sammen med revisjonsberetning.

Komiteen ser seg tilfreds med rådets bruk av de ressurser de har hatt til disposisjon og anbefaler overfor Kirkemøtet å godkjenne regnskapet.

3. SAMISK KIRKERÅD

Komiteen er glad for at Samisk kirkeråd er kommet godt i gang med virksomheten. Mange viktige saker er allerede tatt opp i den korte tid rådet har eksistert.

Spesielt vil komiteen fremheve det positive i at alle tre språkområdene er reflektert inn i virksomheten, og en ber om at arbeidet for de sør-samiske og lule-samiske områder fortsetter.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet tar Kirkerådets årsmelding for 1992 samt rapporten om Kirkerådets virksomhet januar - september 1993 til etterretning.
2. Kirkemøtet godkjenner Mellomkirkelig Råds årsmelding for 1992 og tar rapporten om Mellomkirkelig Råds virksomhet januar - september 1993 til etterretning.
3. Kirkemøtet tar meldingen om Samisk kirkeråds virksomhet januar - september 1993 til etterretning.
4. Kirkemøtet tar Kirkerådets reviderte regnskap med revisjonsberetning for 1992 til etterretning.
5. Kirkemøtet godkjenner Mellomkirkelig Råds regnskap for 1992.
6. I forbindelse med behandlingen av Mellomkirkelig Råds virksomhet ønsker Kirkemøtet å avgi følgende uttalelse til menighetene om kirkeasyl:
 1. Kirkemøtet samlet i Bergen 14.-19. november 1993 finner sted samtidig med at mange menigheter i Den norske kirke og i andre kirkesamfunn utfører et krevende og viktig barmhjertighetsarbeid for mennesker som har flyktet fra en livssituasjon de opplever som livstruende. Kirkemøtet vil understreke at dette omsorgsarbeidet i kirker og bedehus for mennesker i nød, er et svar fra menighetene på Jesu kall.
 2. Enkelte menigheter har av forskjellige grunner ikke funnet det mulig å åpne sine dører for mennesker på flukt. Kirkemøtet fastholder at

det er menighetenes selvstendige ansvar å ta denne beslutning. Også en slik beslutning må respekteres.

Andre menigheter, som ikke selv har mennesker i asyl, støtter med forbønn og midler. Kirkemøtet ser positivt på dette og vil oppmuntre andre til det samme.

Mange flyktninger og asylsøkere har fått innvilget opphold i Norge. Det er vårt håp at de erfaringene som nå høstes, vil bli ressurser i menighetenes møte med disse, særlig de som fortsatt bor i asylmottak.

3. Kirkemøtet støtter Bispemøtets uttalelse om kirkeasyl som gir en teologisk begrunnelse og en praktisk veiledning for kirkeasylet. I denne sammenheng uttaler Bispemøtet at kirkehuset er et hellig sted. Myndighetene har valgt ikke å bryte kirkefreden. Kirkemøtet vil understreke at opphold i kirkeasyl er en midlertidig ordning for den det gjelder og ikke representerer noen varig løsning.
4. Flyktningepolitikk består av vanskelige valg og politiske avveininger. Det er ikke lett å veie mellom barmhjertighet og behovet for konsekvent forvaltning av regelverket.

Kirkemøtet beklager den store uenigheten mellom Regjeringen og norske humanitære organisasjoner om sikkerhetssituasjonen i Kosovo. Store deler av det humanitære Norge står sammen i vurderingen av at det nå ikke er forsvarlig å sende kosovo-albanske asylsøkere tilbake til sitt hjemland.

På denne bakgrunn ber vi Mellomkirkelig Råd sammen med Kirkerådet og Bispemøtet om å intensivere dialogen med Regjeringen med sikte på å finne en akseptabel løsning.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Even K. Fougner
Saksordfører: Iver Fagerli

Disse hadde ordet:

Iver Fagerli, Ola Steinholt, Marit Torp, Halvor Bergan, Per Lønning, Ole D. Mjøs, Berge Furre.

KIRKEMØTET'S
VEDTAK

1. Kirkemøtet tar Kirkerådets årsmelding for 1992 samt rapporten om Kirkerådets virksomhet januar - september 1993 til etterretning.
2. Kirkemøtet godkjenner Mellomkirkelig Råds årsmelding for 1992 og tar rapporten om Mellomkirkelig Råds virksomhet januar - september 1993 til etterretning.
3. Kirkemøtet tar meldingen om Samisk kirkeråds virksomhet januar - september 1993 til etterretning.
4. Kirkemøtet tar Kirkerådets reviderte regnskap med revisjonsberetning for 1992 til etterretning.
5. Kirkemøtet godkjenner Mellomkirkelig Råds regnskap for 1992.
6. I forbindelse med behandlingen av Mellomkirkelig Råds virksomhet ønsker Kirkemøtet å avgi følgende uttalelse til menighetene om kirkeasyl:

1. Kirkemøtet samlet i Bergen 14.-19. november 1993 finner sted samtidig med at mange menigheter i Den norske kirke og i andre kirkesamfunn utfører et krevende og viktig barmhjertighetsarbeid for mennesker som har flyktet fra en livssituasjon de opplever som livstruende. Kirkemøtet vil understreke at dette omsorgsarbeidet i kirker og bedehus for mennesker i nød, er et svar fra menighetene på Jesu kall.
2. Enkelte menigheter har av forskjellige grunner ikke funnet det mulig å åpne sine dører for mennesker på flukt. Kirkemøtet fastholder at det er menighetenes selvstendige ansvar å ta denne beslutning. Også en slik beslutning må respekteres.

Andre menigheter, som ikke selv har mennesker i asyl, støtter med forbønn og midler. Kirkemøtet ser positivt på dette og vil oppmuntre andre til det samme.

Mange flyktninger og asylsøkere har fått innvilget opphold i Norge. Det er vårt håp at de erfaringene som nå høstes, vil bli ressurser i

menighetenes møte med disse, særlig de som fortsatt bor i asylmottak.

3. Kirkemøtet støtter Bispemøtets uttalelse om kirkeasyl som gir en teologisk begrunnelse og en praktisk veiledning for kirkeasylet. I denne sammenheng uttaler Bispemøtet at kirkehuset er et hellig sted. Myndighetene har valgt ikke å bryte kirkefreden. Kirkemøtet vil understreke at opphold i kirkeasyl er en midlertidig ordning for den det gjelder og ikke representerer noen varig løsning.
4. Flyktningepolitikk består av vanskelige valg og politiske avveininger. Det er ikke lett å veie mellom barmhjertighet og behovet for konsekvent forvaltning av regelverket.

Kirkemøtet beklager den store uenigheten mellom Regjeringen og norske humanitære organisasjoner om sikkerhetssituasjonen i Kosovo. Store deler av det humanitære Norge står sammen i vurderingen av at det nå ikke er forsvarlig å sende kosovo-albanske asylsøkere tilbake til sitt hjemland.

På denne bakgrunn ber vi Mellomkirkelig Råd sammen med Kirkerådet og Bispemøtet om å intensivere dialogen med Regjeringen med sikte på å finne en akseptabel løsning.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 4/93: KIRKENS ØKONOMI

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

- Dokument 4.1 SAKSORIENTERING
- Dokument 4.2 STATSBUDDSJETTET 1994
- Dokument 4.3 FORELØPIG FORSLAG TIL
BEVILGNINGER OVER
STATSBUDDSJETTET 1995
- KIRKERÅDET
 - MELLOMKIRKELIG RÅD
 - SAMISK KIRKERÅD

INNSTILLING FRA KOMITE D:

Saksorientering

Komiteen har behandlet saken om kirkens økonomi på bakgrunn av de fremlagte dokumenter.

Kirkemøtet skal i henhold til tidligere vedtak, sak KM 21/85 "gi kommentarer til forslaget til Statsbudsjett for kommende år".

Kirkemøtet har videre vedtatt at "Kirkemøtet heretter vil drøfte fremlegget til Statsbudsjett i sin helhet og ikke begrense sin uttalelse til den administrative siden av virksomheten sentralt og regionalt" (sak KM 7/91).

Siden Kirkemøtet i år ble avholdt så sent i forhold til Kirke-, utdannings- og forskningskomiteens arbeid med sin innstilling til Statsbudsjettet, har Kirkemøtet i år ikke hatt muligheter for å innvirke på Stortingskomiteens innstilling.

Komiteen har derfor valgt å konsentrere sine kommentarer til Kap. 0294 og 0295.

Komiteens merknader

I. KIRKEMØTET'S BEHANDLING AV FORSLAG TIL STATSBUDSJETT FOR 1994

1. Selv om komiteen ikke har hatt mulighet til å komme med merknader til Stortingskomiteen, vil komiteen likevel komme med noen kommentarer til budsjettframlegget:

I St.prp.nr. 1 uttrykker Regjeringen, under avsnittene om hovedmål, tilstandsvurdering og strategier/prioriteringer, viktige og sentrale mål for kirken. Disse mål samsvarer i stor grad med kirkens egne mål. Målsettingen har imidlertid ikke fått nedslag i de foreslåtte bevilgninger. Regjeringen har i stedet sagt at "driftsbudsjettet til dei kyrkjelege råda og til presteskapet vil etter framlegget vere på same reelle nivået som i 1993" (s. 337).

Regjeringen mener at en eventuell vekst i kirkens arbeid må komme som en følge av omprioritering og omfordeling av ressursene. Men komiteen vil understreke at med den desentraliserte struktur Den norske kirke har, er det ikke mulig å få til en vekst i arbeidet uten økte ressurser.

Komiteen etterlyser derfor et langt bedre samsvar mellom de mål som her er nevnt og bevilgningene, slik at målsettingene kan bli fulgt opp.

2. Komiteen vil beklage at Regjeringen i sitt framlegg ikke har fulgt opp målsettingen ved å foreslå nye stillinger. Komiteen finner det påfallende at det skal være Stortinget som må oppfylle Regjeringens målsetting om nødvendigheten av en bedring av den kirkelige bemanning, slik det har skjedd i finansdebatten i de senere år. Det er urovekkende at ikke departement og Regjering tar ansvar for gjennom sitt eget budsjettforslag å legge grunnlag for en reell vekst i kirkens arbeidsmuligheter.
3. Komiteen viser til det Kirkemøtet 1992 uttalte om midler til etablering av et kirkelig medlemsregister (sak KM 7/92). Komiteen hadde forventet at det var ført opp midler til dette på budsjettet for 1994, tilsvarende 4 millioner, i samsvar med den vedtatte handlingsplan. Komiteen beklager at så ikke har skjedd.

4. Komiteen ser positivt på at det er foreslått midler til gjenreisning av Erkebisppegården i Trondheim, slik at den kan stå ferdig til byens 1000-års jubileum i 1997. Men komiteen mener at en så stor bevilgning innenfor kirkebudsjettet må innebære at bygningen får en overveiende kirkelig bruk og styring.

Det er dessuten viktig at slike investeringsbevilgninger ikke kommer til fortrenghet for økte bevilgninger til ordinær virksomhet i kirken.

FORDELING AV KAP. 0294
MELLOM KIRKERÅDET OG BISPEDØMMERÅDENE OG
KAP. 0295
MELLOM BISPEDØMMENE

5. Departementets bebudede brev om foreløpig fordeling av Kap. 0294 mellom Kirkerådet og bispedømmerådene forelå ikke til Kirkemøtet. Brev om fordeling av Kap. 0295 mellom bispedømmene forelå først under Kirkemøtet. Det har derfor ikke vært mulig å forberede saken. Komiteen finner derfor ikke å kunne kommentere disse fordelingene.

Komiteen viser her til Kirkemøtets tidligere ønske om å få uttale seg om den foreløpige fordelingen og at departementet har gitt uttrykk for at de vil følge opp dette ønske. Det er derfor beklagelig at forslagene ikke forelå, slik at Kirkemøtet kunne uttale seg om den foreslåtte fordelingen.

II. FORSLAG TIL STATSBUJSJETT FOR 1995
(KAP. 0295 OG KAP. 0294)

Komiteens merknader
vedr. Kap. 0295

6. Komiteen finner det naturlig å ta utgangspunkt i de mål og strategier som er nedfelt i Statsbudsjettet for 1994, og forutsetter at de vil bli fulgt opp i de nærmeste årene også med hensyn til ressurser.

Under "hovudmål" uttaler Regjeringen at "det er viktig at kyrkja framstår synleg og levande i samfunnslivet, med brei kontaktflate og deltaking". Regjeringa ser det derfor som

"den politiske og kyrkjelege hovudmålsettjinga at kyrkjelydane - og kyrkja som heilskap - skal nå breitt ut i folket og

virke som ei vedkjennande, misjonerande og diakonal folkekyrkje, slik at menneske i alle aldrar og i ulike livssituasjonar kan få del i kyrkja si forkynning, opplæring, omsorg og fellesskap" (s. 335).

I Statsbudsjettet for 1995 må en kunne forvente at disse mål nedfelles i form av økte bevilgninger til kirken både lokalt, regionalt og sentralt. Økte ressurser er en forutsetning for realisering av de overordnede målene for kirken.

7. Komiteen anser at en av de viktigste forutsetninger for å nå kirkens mål er å få langt flere nye stillinger.

Bispedømmerådene, Bispemøtet, Kirkerådet og de kirkelige yrkesorganisasjonene har i flere år lagt fram materiale som dokumenterer et behov for nye preste-, kateket- og soknediakonstillinger. Kirkelige organer har ut fra ulike kriterier gjennomført en helhetskirkelig vurdering og prioritering.

Kirkelige organer har prioritert 165 nye preste-, kateket- og soknediakonstillinger. Det er dessuten dokumentert behov for ytterligere 10 stillinger i hver kategori i hvert bispedømme. Komiteen anser det som svært nødvendig at disse stillingen snarest mulig blir opprettet. Arbeidsbelastningen er mange steder farlig stor. Dette står i sterk kontrast til det Regjeringen gir uttrykk for på s. 336 at "arbeidsvilkåra for kyrkja sine tilsette må ha ein standard som sikrar nyrekruttering og stabilitet i stillingene".

Komiteen forventer at Regjeringen vil følge opp dette anliggende, slik at man også i kirken kan få en akseptabel standard med hensyn til arbeidsvilkår.

Komiteen vil i denne sammenheng også understreke behovet for økte ressurser til vikarutgifter.

8. Regjeringen peker videre på viktigheten av personellressursene, en kvalitativ tjenesteyting, behov for etterutdanning, styrking av personalomsorgen osv. (s. 336).

Komiteen anser dette for viktige oppgaver som det må sikres tilstrekkelige ressurser til for å kunne ivaretas på en tilfredsstillende måte.

9. Komiteen vil videre peke på at skal de kirkelige

organer på alle nivå utvikles til viktige styringsorganer i kirken, er det nødvendig med vesentlig økte rammer, slik Regjeringen uttaler på s. 336:

"Det vil vere avgjerande at desse organa har dei ressursane og den kompetansen som skal til for å ta i vare styringsoppgåvene m.a. ved satsing på ny teknologi og planmessig organisasjons-, kompetanse- og leiarutvikling."

Skal en slik satsing virkelig gjøres, krever det økte ressurser både for kompetanseoppbygging og for utvidet administrativ bemanning.

Komiteens merknader
vedr. Kap. 0294

På Kap. 0294 vil komiteen foreslå at følgende områder/oppgaver prioriteres:

10. Bispedømmerådene og de sentralkirkelige råd må sikres lønnsmidler som tilsvarer faktiske lønnsutgifter for alle stillingshjemler, samt reglementsfastet overtid, renhold, ekstrahjelp og godtgjøring for tapt arbeidsfortjeneste for medlemmer av styrer og råd. Bispedømmekontorene må sikres midler til vikarutgifter.

Det er videre nødvendig at det bevilges tilstrekkelig driftsmidler, slik at aktivitetsnivået kan opprettholdes i forhold til de arbeidsoppgaver som disse organene er pålagt.

11. Samisk kirkeråd må gis de nødvendige bevilgninger, slik at virksomheten kan legges opp i samsvar med forutsetningene for opprettelse av rådet.
12. Støtten til de internasjonale økumeniske organisasjoner må sikres, slik at Den norske kirke kan ta sin del av denne felleskirkelige forpliktelsen.
13. Komiteen anser det positivt og riktig at en rekke oppgaver er overført til de kirkelige organer både regionalt og sentralt og at departementet vurderer å overføre flere oppgaver i løpet av de nærmeste årene. Komiteen forutsetter imidlertid at økte oppgaver følges opp med tilsvarende økning i bevilgningene. Dette må anses som helt nødvendig dersom oppgavene skal

kunne bli ivaretatt på en tilfredsstillende måte.

Komiteen vil beklage dersom de sentralkirkelige råd og bispedømmerådene servicevirksomhet overfor menighetene blir skadelidende fordi forvaltningsoppgavene "spiser opp" både de økonomiske og personellmessige ressursene som disse organer rår over.

14. Komiteen gir sin tilslutning til at det legges til rette for at forvaltningsoppgaver delegeres fra Kirkedepartementet til sentralkirkelige organer/Kirkerådet. Komiteen mener imidlertid at det må arbeides videre med de prinsipielle og praktiske sider ved dette, slik at ikke Kirkerådet svekkes i dets funksjon som forberedende og utøvende organ for Kirkemøtet.
15. Dersom ikke det blir bevilget midler til etablering av det kirkelige medlemsregister i forbindelse med årets budsjettbehandling, må saken føres opp på neste års Statsbudsjett.
16. Kirkemøtet 1993 har fått seg forelagt St.meld. nr. 49 om Kirkelig betjening av nordmenn i utlandet, til orientering. Komiteen mener at Sjømannsmisjonen/Norsk kirke i utlandet utfører et svært viktig arbeid for nordmenn i utlandet, et arbeid som bør intensiveres i samsvar med den økte internasjonaliseringen. Komiteen har forventninger til at departementet vil følge opp Stortingsmeldingen, ved å sikre Norsk kirke i utlandet et tryggere økonomisk grunnlag for arbeidet.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vil uttrykke tilfredshet over de mål og strategier som er nedfelt i Statsbudsjettets programkategori 07.90. Kirkemøtet vil imidlertid beklage at det er svært lite samsvar mellom de mål og prioriteringer som her er nevnt og de ressurser som er foreslått.

Det må sees som en viktig oppgave at disse mål blir fulgt opp med økte ressurser til kirken i de nærmeste årene, både lokalt, regionalt og sentralt. Økte ressurser er en forutsetning for å kunne realisere de overordnede mål som Regjeringen har uttrykt for kirken.

2. Kirkemøtet vil særlig peke på det store behovet som finnes i kirken for nye stillinger. Kirkelige orga-

ner har etter en omfattende vurdering og prosedyre prioritert 165 nye preste-, kateket- og soknedia-konstillinger. Det er dessuten dokumentert behov for ytterligere 10 stillinger i hver kategori i hvert bispedømme.

3. Kirkemøtet ser positivt på at kirkelige organer i samsvar med uttalte kirkelige ønsker, får delegert oppgaver og myndighet. Denne utviklingen bør fortsette, men en må sikre at dette følges opp med tilsvarende økning i bevilgningene.
4. Kirkemøtet vil i denne sammenheng peke på at bispedømmerådene og Kirkerådet må sikres lønnsmidler som tilsvarer faktiske lønnsutgifter og tilstrekkelig driftsmidler slik at aktivitetsnivået kan opprettholdes.
5. Samisk kirkeråd må sikres tildeling slik at virksomheten kan legges opp i samsvar med forutsetningene for opprettelse av rådet.
6. Støtten til de internasjonale økumeniske organisasjoner må sikres, slik at Den norske kirke kan ta sin del av denne felleskirkelige forpliktelsen.
7. Kirkemøtet forutsetter at Den norske Sjømanns-misjon/Norsk kirke i utlandet får styrket sin økonomi gjennom økte bevilgninger over Statsbudsjettet.
8. Kirkemøtet viser ellers til bispedømmerådene og Kirkerådets budsjettforslag som blir innsendt i forbindelse med Statsbudsjettet for 1995.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Knut Risnes
Saksordfører: Nils Valde

Disse hadde ordet:

Nils Valde, Astrid Grude Eikseth, Per Lønning, Sigurd Osberg, Iver Fagerli, Ola Steinholt, Jan-Martin Berentsen, Knut Sellevold, Ragnar Lange.

Fremsatte forslag

Fra Astrid Grude Eikseth:

Til pkt. 4:
"Kirkerådet" endres til "De sentralkirkelige råd".

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Fra Sigurd Osberg:

Utvidelse av pkt. 2:
Prostetjenesten må styrkes med tilstrekkelige midler.

Forslaget ble vedtatt med overveldende flertall. Votering over hele pkt. 2: Pkt. 2 vedtatt mot en stemme.

KIRKEMØTET'S
VEDTAK

1. Kirkemøtet vil uttrykke tilfredshet over de mål og strategier som er nedfelt i Statsbudsjettets programkategori 07.90. Kirkemøtet vil imidlertid beklage at det er svært lite samsvar mellom de mål og prioriteringer som her er nevnt og de ressurser som er foreslått.

Det må sees som en viktig oppgave at disse mål blir fulgt opp med økte ressurser til kirken i de nærmeste årene, både lokalt, regionalt og sentralt. Økte ressurser er en forutsetning for å kunne realisere de overordnede mål som Regjeringen har uttrykt for kirken.

2. Kirkemøtet vil særlig peke på det store behovet som finnes i kirken for nye stillinger. Kirkelige organer har etter en omfattende vurdering og prosedyre prioritert 165 nye preste-, kateket- og soknedia-konstillinger. Det er dessuten dokumentert behov for ytterligere 10 stillinger i hver kategori i hvert bispedømme. Kirkemøtet vil videre peke på at prostetjenesten må styrkes med tilstrekkelige midler.
3. Kirkemøtet ser positivt på at kirkelige organer i samsvar med uttalte kirkelige ønsker, får delegert oppgaver og myndighet. Denne utviklingen bør fortsette, men en må sikre at dette følges opp med tilsvarende økning i bevilgningene.
4. Kirkemøtet vil i denne sammenheng peke på at bispedømmerådene og de sentralkirkelige råd må sikres lønnsmidler som tilsvarer faktiske lønnsutgifter og tilstrekkelig driftsmidler slik at aktivitetsnivået kan opprettholdes.
5. Samisk kirkeråd må sikres tildeling slik at virksom-

heten kan legges opp i samsvar med forutsetningene for opprettelse av rådet.

6. Støtten til de internasjonale økumeniske organisasjoner må sikres, slik at Den norske kirke kan ta sin del av denne felleskirkelige forpliktelsen.
7. Kirkemøtet forutsetter at Den norske Sjømannsmisjon/Norsk kirke i utlandet får styrket sin økonomi gjennom økte bevilgninger over Statsbudsjettet.
8. Kirkemøtet viser ellers til bispedømmerådenes og Kirkerådets budsjettforslag som blir innsendt i forbindelse med Statsbudsjettet for 1995.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

SAK KM 5/93: SÆRFOND II

SAKSDOKUMENT:

Kyrkjemøtedokument

- Dokument 5.1 SAKSUTGREIING
- Dokument 5.2 SÆRFOND II
- RAPPORT 1992-93
- Dokument 5.3 NYTT SATSINGSOMRÅDE
- VERN OM LIVET
- Dokument 5.4 INFORMASJONSBROSJYRE

INNSTILLING FRÅ KOMITE C:

Saksutgreiing

I samsvar med vedtak i sak KM 6/88 (pkt. 1 og 2 i vedtaket) skal Kyrkjemøtet kvart år vedta satsingsområde for bruk av midlar frå Særfond II.

Kyrkjemøtet 1992 vedtok (sak KM 8/92) desse satsingsområda:

- I. Hovudsatsingsområde
 - "Plan for dåpsopplæring i Den norske kyrkja" (5 år) - vert vidareført som hovudsatsingsområde t.o.m. 31.12.1996.
- II. Andre satsingsområde
 - a) Nye satsingsområde:
 - Ingen.
 - b) Vidareføring av tidlegare vedtekne satsingsområde:
 - "Kyrkjeforsking" (3 år)
 - t.o.m. 1996
 - "Det økumeniske tiåret" (8 år)
 - t.o.m. 1998

- "Kyrkja sitt arbeid mellom menneske med psykisk utviklingshemming (3 år)
- t.o.m. 1.10.1994
- "Samisk kyrkjeliv/Samisk kyrkjeråd"
(ikkje tidsavgrensa)
- "Gudstenestefornyng og evangelisering"
(2 år) - t.o.m. 1.2.1994
- "Leing i kyrkjelyden" (2 år)
- t.o.m. 1. halvår 1994
- "Norske Kyrkjedagar 1993"
- t.o.m. juli 1993

- III. Til disposisjon for Kyrkjerådet

Kyrkjerådet får framleis fullmakt til å disponere ein del av løyvinga til egne eller andre instansar sine prosjekt og tiltak.

Oppfylgging av "Ung i kyrkja" er eit område som Kyrkjerådet vert bede om å vere merksam på ved tildeling av midlar.

Kyrkjerådet kan setje av midlar til å følgje opp Bispemøtet sitt utval "Vern om fosteret - vern om livet" med sikte på eit satsingsområde som kan fremjast for Kyrkjemøtet 1993.

- IV. Oppretting av nye organ

Kyrkjemøtet 1992 har handsama framlegg om å opprette/delta i 3 nye organ som alle kan vere avhengige av midlar frå Særfond II. Det gjeld Samisk kyrkjeråd, Stiftinga Kyrkjeforsking og Noregs Økumeniske Råd. Dersom slik finansiering vert nødvendig, rår Kyrkjemøtet til at midlar vert prioritert på følgjande måte:

1. Samisk kyrkjeråd
2. Stiftinga Kyrkjeforsking
3. Noregs Økumeniske Råd ¹⁾

(Sitat slutt)

Merknader frå komiteen

- GENERELT

Komiteen har gjort seg kjend med rapporten om korleis Særfondsmidlane for perioden 1.7.1992 -

¹⁾ Norges Kristne Råd vart det offisielle namnet.

31.12.1993 er fordelte på dei ulike satsingsområda som Kyrkjemøtet tidlegare har vedteke.

Konsekvensanalysen viser at ein svært stor del av dei disponible midlane for 1994 må gå til prosjekt som alt er vedtekne, men komiteen ser at fleire av desse vert avslutta dette året.

Komiteen seier seg glad for at Kyrkjemøtet 1994 vil få ei samla melding og evaluering for heile perioden 1989-93. Komiteen har merka seg som positivt at prosedyren for søknad, tildeling og rapportering har vorte noko enklare og at periodiseringa er endra til å fylgje kalenderåret. Komiteen meiner det bør arbeidast vidare med forenkling av dei nemnde prosedyrane. Bispedømeråda har og eit ansvar for å retteleie kyrkjelydar som ynskjer å søkje.

Komiteen ser det som viktig at Særfondsmidlane går til tiltak med klar karakter av prosjekt med tidsavgrensing, og at dei ikkje skal finansiere ordinær drift. Komiteen vil peike på at den etter måten store kapitalen som ligg i Særfondsavkastninga må brukast strategisk og medvite. Kyrkjemøtet sitt vedtak om satsingsområde bør ha gjennomslag i kyrkja si verksemd sentralt, regionalt og lokalt. Etter kvart bør det verte færre satsingsområde.

- HOVUDSATSINGSOMRÅDET

Plan for dåpsopplæring må i tråd med tidlegare vedtak gå vidare som hovudsatsingsområde. Det er viktig med brei oppfylgging på alle nivå i kyrkja.

- ANDRE SATSINGSOMRÅDE

Kyrkjemøtet har ved fleire høve hatt til drøfting saker der vern om livet på ulike måtar har stått sentralt. Vi viser til fråsegna om "Menneskesyn og menneskeverd" frå 1985, "Kirkens fredsengasjement" frå 1986, "Kirkens engasjement for det ufødte liv" frå 1987 og "Vern om menneskelivet" og "Vern om skaperverket" frå 1989. Komiteen gjev si tilslutning til at VERN OM LIVET vert nytt satsingsområde for ein treårsperiode frå 1994. Det skal hjelpe fram eit utvida og mangfaldig engasjement i kyrkjelydane, i bispedøma og sentralt i kyrkja. Innanfor ramma av dette nye satsingsområdet vert det ei sentral oppgåve å fylgje opp Kyrkjemøtet sitt vedtak i sak KM 18/93, Vern om fosteret - vern om livet.

Prosjektet "Gudstenestefornyng og evangelisering" vert avslutta som sentralt prosjekt 1.2.1994. Prosjektet føreset ei vidareføring på regionalt og

lokalt nivå i to år til. I denne fasen vil det og vere naudsynt med ei mindre tildeling sentralt. Det er og viktig i denne samanhengen at Den norske Lausanne-komiteen har teke initiativ til eit vidt samarbeid om evangelisering. Prosjektet har dessutan relasjon til sentrale arbeidsfelt som "Ung i kirken," "Kirkemusikalske utfordringer," "Plan for dåpsopplæring" og "Det økumeniske tiåret."

Satsingsområda "Leing i kyrkjelyden," "Stiftinga Kyrkjeforskning," "Det økumeniske tiåret" og "Kyrkja sitt arbeid mellom menneske med psykisk utviklingshemming" vert førte vidare i samsvar med tidlegare kyrkjemøtevedtak.

- KYRKJERÅDET SI
DISPOSISJONSLØYVING

Komiteen vurderer som ei god ordning at Kyrkjerådet får fullmakt til å disponere ein del av Særfonds- midlane til eigne eller andre sine prosjekt. Det gjer sitt til at ressursane kan nyttast på ein smidig og strategisk måte. Med bakgrunn i arbeidet med "Ung i kirken" bør Kyrkjerådet ha dette feltet særleg for auge i 1994. Komiteen vil gjere framlegg om at Kyrkjerådet førebur eit forslag til Kyrkjemøtet 1994 om at "Ung i kirken" vert nytt satsingsområde.

- SAMISK KYRKJELIV

Komiteen har merka seg forslaget om å gjere dette til satsingsområde inntil vidare. Det inneber at Samisk kyrkjeråd får løyving frå fondet som ei permanent ordning slik at Kyrkjemøtet ikkje treng å vedta det kvart år. Komiteen seier seg samd i dette under føresetnad av at rådet fordeler midlane til prosjektprega tiltak innan samisk kyrkjeliv og at ordninga vert evaluert kvart fjerde år. Komiteen er kjend med at Samisk kyrkjeråd av tidsmessige årsaker ikkje har disponert heile si tildeling for året 1993. Det er viktig at rådet får tildelingar for 1994 som gjev rom for naudsynte tiltak i ein fase som framleis er prega av etablering.

Framlegg til vedtak

Løyvinga av Særfond II for kalenderåret 1994 går til tiltak innanfor desse formåla:

I. Hovudsatsingsområde

- Plan for dåpsopplæring i Den norske kyrkja - vidareføring som hovudsatsingsområde i 5-års perioden, dvs. t.o.m. 1996.

II. Andre satsingsområde

a) Nytt satsingsområde:

- Vern om livet (3 år) - t.o.m. 1996

b) Vidareføring av tidlegare vedtekne satsingsområde:

- Leing i kyrkjelyden (2 år)
 - t.o.m. 1. halvår 1994
- "Stiftinga Kyrkjeforsking" (3 år)
 - t.o.m. 1996
- Det økumeniske tiåret (8 år)
 - t.o.m. 1998
- Kyrkja sitt arbeid mellom menneske med psykisk utviklingshemming (3 år)
 - t.o.m. 1.10.1994
- Gudstenestefornyng og evangelisering (2 år) - t.o.m. 1995

III. Til disposisjon for Kyrkjerådet

- Kyrkjerådet får framleis fullmakt til å disponere ein del av løyvinga til eigne eller andre instansar sine prosjekt og tiltak. "Ung i kirken" bør få løyvingar herifrå i 1994.

Kyrkjemøtet bed Kyrkjerådet om å førebu eit forslag for Kyrkjemøtet 1994 om "Ung i kirken" som nytt satsingsområde.

IV. Samisk kyrkjeliv

- Samisk kyrkjeliv er satsingsområde fram til Kyrkjemøtet har gjort anna vedtak.
- Kyrkjemøtet bed om at Kyrkjerådet og Kyrkje-departementet kvart år gjev Samisk kyrkjeråd midlar til prosjekt og tiltak innan samisk kyrkjeliv.
- Ordninga vert vurdert kvart 4. år.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Knut Risnes
Saksordførar: Marit Syrstad Stavne

Desse hadde ordet:

Marit Syrstad Stavne, Odd Bondevik, Magne T. Hjorthaug,

Torstein Jørgensen, Jorunn Moe, Astrid Grude Eikseth,
Oddbjørn Evenshaug, Kåre Sten Larsen.

KYRKJEMØTET
SITT VEDTAK

Løyvinga av Særfond II for kalenderåret 1994 går til tiltak innanfor desse formåla:

I. Hovudsatsingsområde

- Plan for dåpsopplæring i Den norske kyrkja - vidareføring som hovudsatsingsområde i 5-års perioden, dvs. t.o.m. 1996.

II. Andre satsingsområde

a) Nytt satsingsområde:

- Vern om livet (3 år) - t.o.m. 1996

b) Vidareføring av tidlegare vedtekne satsingsområde:

- Leing i kyrkjelyden (2 år)
 - t.o.m. 1. halvår 1994
- "Stiftinga Kyrkjeforsking" (3 år)
 - t.o.m. 1996
- Det økumeniske tiåret (8 år)
 - t.o.m. 1998
- Kyrkja sitt arbeid mellom menneske med psykisk utviklingshemming (3 år)
 - t.o.m. 1.10.1994
- Gudstenestefornyng og evangelisering (2 år) - t.o.m. 1995

III. Til disposisjon for Kyrkjerådet

- Kyrkjerådet får framleis fullmakt til å disponere ein del av løyvinga til egne eller andre instansar sine prosjekt og tiltak.

"Ung i kirken" bør få løyvingar herifrå i 1994.

Kyrkjemøtet bed Kyrkjerådet om å førebu eit forslag for Kyrkjemøtet 1994 om "Ung i kirken" som nytt satsingsområde.

IV. Samisk kyrkjeliv

- Samisk kyrkjeliv er satsingsområde fram til Kyrkjemøtet har gjort anna vedtak.
- Kyrkjemøtet bed om at Kyrkjerådet og Kyrkje-departementet kvart år gjev Samisk kyrkjeråd midlar til prosjekt og tiltak innan samisk kyrkjeliv.
- Ordninga vert vurdert kvart 4. år.

*

Vedtaket var samrøystes.

*

Sak KM 6/93: TIDFESTING AV
KYRKJEMØTET 1995

SAKSDOKUMENTER:

Kyrkjemøtedokument

Dokument 6.1 SAKSUTGREIING

INNSTILLING FRÅ KOMITE D:

Saksutgreiing

I møteføresegna for Kyrkjemøtet (§ 1-1) står det at Kyrkjemøtet det eine året tidfester Kyrkjemøtet dei to neste åra, etter framlegg frå Kyrkjerådet.

Møteføresegna rår til at "Kirkemøtet bør finne sted på noenlunde samme tid hvert år".

Kyrkjemøtet har dei siste åra vart frå søndag til fredag.

Kyrkjemøtet 1992 gjorde vedtak om at Kyrkjemøtet 1994 vert halde frå fredag 11. til onsdag 16. november.

Merknader frå
komiteen

Med dei positive røynsler ein har heilt frå 1984 med å leggja møta til november, er det naturleg å plassere også Kyrkjemøtet 1995 i november-månad.

Komiteen registrer at Kyrkjemøtet tidligare har gitt uttrykk for at Kyrkjemøtet ikkje må falle saman med Helgemessesundag, som i 1995 fell på 5. november.

Kyrkjemøtet må vidare heller ikkje kome så seint at Kyrkjemøtet si handsaming av Statsbudsjettet ikkje rekk å få innverknad på budsjetthandsaminga i Stortinget.

Komiteen har vurdert dei ulike alternativa som er lagt fram i saksutgreiinga.

Komiteen slutter seg til Kyrkjerådet si tilråing og går ikkje inn for alternativet med søndagen som ein ordinær

arbeidsdag, før ein eventuelt har hausta positive røynsler med ei slik ordning.

Komiteen meiner ein bør halde fast på fyrste del av november og samstundes unngå Helgemessesundag, og tilrår at Kyrkjemøtet 1995 vert halde sundag 12. - fredag 17. november.

Framlegg til vedtak

Kyrkjemøtet 1995 vert halde sundag 12. - fredag 17. november.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Even K. Fougner
Saksordførar: Solveig Fiske

Desse hadde ordet:

Solveig Fiske.

KYRKJEMØTET
SITT VEDTAK

Kyrkjemøtet 1995 vert halde sundag 12. - fredag 17. november.

*

Vedtaket var samrøystes.

*

SAK KM 7/93: ORIENTERINGSSAKER

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

- Dokument 7.1 SAKSORIENTERING
- Dokument 7.2 BISPEMØTET 1993
- Dokument 7.3 ÅRSMELDING FOR
DEN NORSKE SJØMANNSMISJON/
NORSK KIRKE I UTLANDET 1992
- Dokument 7.4 ST.MELD.nr. 49 (1992-93)
- UTEN GRENSER. OM
KIRKELIG BETJENING AV
NORDMENN I UTLANDET

Sak KM 7.2:
Bispemøtet 1993

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Elise Haugland Madsen

Disse hadde ordet:

Andreas Aarflot.

Sak KM 7.3:
Årsmelding for
Den norske Sjømannsmisjon/
Norsk kirke i utlandet

og

Sak KM 7.4:
St.meld.nr. 49 (1992-93)
- Uten grenser. Om
kirkelig betjening av
nordmenn i utlandet

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Elise Haugland Madsen

Disse hadde ordet:

Kjell Bertil Nyland (generalsekretær i Den norske Sjømannsmisjon/Norsk kirke i utlandet), Dennis Larsen, Per Lønning, Astrid Grude Eikseth.

Kirkerådets anbefaling

Kirkemøtet 1993 tar de fremlagte saker til orientering.

KIRKEMØTET'S
VEDTAK

Kirkemøtet 1993 tar de fremlagte saker til orientering.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 8/93: MELDING OM TILSETTINGER

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter:

- Dokument 8.1 SAKSORIENTERING
- Dokument 8.2 MELDING OM
 BISPEDØMMERÅDENES TILSETTINGER
 1.7.1992 - 30.6.1993
- Dokument 8.3 STATISTISK OVERSIKT OVER
 BISPEDØMMERÅDENES TILSETTINGER
 1.7.1992 - 30.6.1993

INNSTILLING FRA KOMITE E:

Saksorientering

Ifølge § 17 i Tilsettingsreglementets forskrifter skal det hvert år sendes melding til Kirkemøtet om bispedømmerådernes tilsettinger:

"Bispedømmerådet skal hvert år oversende en melding til Kirkemøtet og departementet om de tilsettinger bispedømmerådet har foretatt. Meldingen skal inneholde kunngjøringen, eventuelt vedtak om fornyet kunngjøring, søkerlisten, menighetsrådets, prestens og innstillingsrådets rangering, bispedømmerådets vedtak og eventuelt vedtak om anke."

Kirkerådet har på grunnlag av opplysninger fra bispedømmerådene utarbeidet en melding om de tilsettinger som er foretatt av bispedømmerådene i perioden 1. juli 1992 til 30. juni 1993.

Kirkerådet har videre utarbeidet en statistikk som bygger på opplysningene fra bispedømmerådene for samme periode som meldingen.

Statistikken er ment å vise tendenser i tilsettingspraksisen, og den skal tjene som grunnlag for å vurdere om tilsettingsreglementet fungerer tilfredsstillende. Reglementet har fungert siden gjeldende tilsettingsordning trådte i kraft 1. januar 1989. Komite E har i sine

merknader under de siste to års Kirkemøtebehandling gitt uttrykk for at det er ønskelig med noen års erfaring med bispedømmerådernes tilsetninger, før det kan trekkes relativt sikre konklusjoner om hvordan ordningen fungerer.

Kirkemøtet 1992 bemerket i sitt vedtak en generell tilfredshet over hvordan tilsettingspraksisen fungerte i forhold til forskriftenes bestemmelser. Det ble imidlertid bemerket i vedtaket, tilsvarende som i 1991, at det fortsatt vil være nødvendig å observere bispedømmerådernes vektlegging av ansiennitet som tilsettingskriterium, og å undersøke i hvilken grad helhetskirkelige hensyn blir tilstrekkelig ivaretatt ved måten bispedømmerådene praktiserer tilsettingsmyndigheten på.

Komiteens merknader

Komiteen konstaterer at § 17 i forskriftene er fulgt ved utarbeidelse av meldingen.

Det statistiske materialet som er utarbeidet for perioden danner et tilfredsstillende grunnlag for Kirkemøtets behandling av tilsettingspraksisen sett i forhold til forskriftene.

Komiteen har tidligere bemerket at det er nødvendig med flere års statistikk over tilsettingspraksisen før relativt sikre konklusjoner kan trekkes.

Komiteen vil imidlertid ut fra foreliggende statistikk trekke den konklusjon at bispedømmenes tilsettingspraksis har fungert godt.

Komiteen har i den forbindelse merket seg at statistikken viser stort samsvar mellom innstilling og tilsetting.

En av bispedømmerådernes tilsetninger har vært anket siden ordningen trådte i kraft. Komiteen vil imidlertid peke på at det ifølge forskriftene bare er medlemmene av tilsettingsorganet som kan anke tilsetninger. Dette mener komiteen er et forhold som må vurderes når reglementet for tilsetting skal gjennomgås.

Komiteen har drøftet pålegget i forskriftenes § 17 om at det hvert år skal sendes melding til Kirkemøtet og departementet. Utarbeidelse av meldingen og Kirkemøtets behandling av denne, er relativt tidkrevende. Dette må ses i sammenheng med at ett års statistikk isolert sett er for lite som grunnlag for å trekke sikre konklusjoner. Det er derfor et ønske i komiteen at Kirkerådet vurderer om det burde arbeides for å endre forskriftene på dette punkt, slik at melding om bispedømmerådernes

tilsetninger sendes Kirkemøtet og departementet sjeldnere.

Når Kirkemøtet ved behandling av bispedømmerådernes tilsetninger uttrykker tilfredshet over hvordan tilsettingspraksisen har fungert, uttaler det seg om praksisen i forhold til de vedtatte forskrifter for tilsetting. I hvilken grad disse forskrifter ivaretar alle ønskede forhold når det gjelder bispedømmerådernes tilsetninger, er det naturlig å ta opp når tilsettingsreglementet senere skal gjennomgås.

Komiteen har registrert at både Kirkemøtet 1991 og 1992 i sine vedtak pekte på det nødvendige i å observere vektleggingen av ansiennitet som tilsettingskriterium og å undersøke i hvilken grad helhetskirkelige hensyn blir ivaretatt.

Komiteen har i den forbindelse merket seg en stadig nedgang i vektlegging av ansiennitet i løpet av de tre siste perioder. Prosenten for tilsetting av de med lengst ansiennitet har for alle bispedømmene samlet sunket fra 55% i 1990/91 til 39% i 1992/93. For de enkelte bispedømmene varierer den i 1992/93 fra 13% til 67%. Komiteen mener derfor at det fortsatt er nødvendig å observere vektleggingen av ansiennitet i forhold til andre kriterier som tilsettingsgrunnlag.

Komiteen mener det også bør observeres hvilke kriterier som vektlegges når ansiennitetskriteriet får mindre betydning og når intervju så lite benyttes.

Når det gjelder helhetskirkelige hensyn vil komiteen peke på behovet for å klargjøre hva som ligger i dette. Komiteen tolker det for det første slik at en er opptatt av hvordan tilsettingspraksisen ivaretar personalpolitiske hensyn.

Videre gjelder det å finne fram til måter som bidrar til å rekruttere til stillinger med få eller ingen søkere. Dette siste gjelder spesielt de to nordligste bispedømmer.

Komiteen mener at en nærmere klargjøring av disse og eventuelt andre spørsmål er nødvendig for å kunne foreta en grundigere vurdering av om helhetskirkelige hensyn blir ivaretatt.

Komiteen har sett på tilsettingspraksisen når det gjelder kvinnelige søkere. Komiteen har merket seg at andelen kvinner som er tilsatt i prestestillinger har steget fra 8,6% i 1990/91 til 17,7% i 1992/93. Komiteen har videre merket seg at det er første gang at andel

kvinner som tilsettes er høyere enn andel kvinner som søker.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet tar meldingen om tilsettinger for perioden 1.7.1992 - 30.6.1993 til etterretning.
2. På grunnlag av materialet om bispedømmerådernes tilsettinger for perioden 1.7.1992 - 30.6.1993 vil Kirkemøtet generelt uttale at tilsettingspraksisen fungerer tilfredsstillende i forhold til bestemmelsene i forskriftene.

Samtidig vil det fortsatt være nødvendig å observere bispedømmerådernes vektlegging av ansiennitet som tilsettingskriterium.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Even K. Fougner
Saksordfører: Bodil Bø Oftestad

Disse hadde ordet:

Bodil Bø Oftestad.

KIRKEMØTET'S
VEDTAK

1. Kirkemøtet tar meldingen om tilsettinger for perioden 1.7.1992 - 30.6.1993 til etterretning.
2. På grunnlag av materialet om bispedømmerådernes tilsettinger for perioden 1.7.1992 - 30.6.1993 vil Kirkemøtet generelt uttale at tilsettingspraksisen fungerer tilfredsstillende i forhold til bestemmelsene i forskriftene.

Samtidig vil det fortsatt være nødvendig å observere bispedømmerådernes vektlegging av ansiennitet som tilsettingskriterium.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 9/93: STRATEGIPLAN FOR
DE SENTRALKIRKELIGE RÅD

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

- Dokument 9.1 SAKSORIENTERING
- Dokument 9.2 "STRATEGIPLAN FOR
DE SENTRALKIRKELIGE
RÅD'S ARBEID 1994-97
- KIRKERÅDET
- MELLOMKIRKELIG RÅD
- SAMISK KIRKERÅD"
- Dokument 9.3 "STRATEGIPLAN FOR
DE SENTRALKIRKELIGE
RÅD'S ARBEID 1994-97
- KIRKERÅDET
- MELLOMKIRKELIG RÅD
- SAMISK KIRKERÅD"
Revidert utgave 17.11.1993

INNSTILLING FRA KOMITE E:

Saksorientering

De sentralkirkelige råd vedtok å slå sammen sekretariatene for rådene høsten 1991, og dette ble gjort gjeldende f.o.m. 1. februar 1992. Daglig leder for Samisk kirkeråd, som ble tilsatt senere, er tilknyttet sekretariatet selv om hun bor i Tromsø.

Kirkemøtet har tidligere vedtatt 4-årige rammeprogram for henholdsvis Kirkerådet og Mellomkirkelig Råd. Etter sammenslåingen av sekretariatene og opprettelsen av Samisk kirkeråd ble det vurdert en annen måte å formulere planene på. Kirkemøtet 1992 vedtok (sak KM 5/92):

"Til Kirkemøtet 1993 ber Kirkemøtet om å få seg forelagt en felles 4-årig strategiplan for virksomheten i Kirkerådet, Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd."

Komiteen la vekt på at strategiplanen skulle gi anled-

ning til en framtidsrettet drøftelse av overordnede mål. Den skulle bli et vesentlig styringsverktøy i forhold til de tre sentralkirkelige organer.

Komiteen la i sine kommentarer vekt på følgende:

- Planen måtte bli noe annet enn et nytt navn på de tidligere planene.
- Det ville være nødvendig med klare prioriteringer.
- Det ville være viktig "å fylle overordnede målsettinger med konkret substans. Det vil i denne sammenhengen være viktig å få klargjort konkretiseringsnivå".
- Plan og økonomi skal sammenholdes og følges opp med langtidsbudsjettering.
- Planprosessen gis prioritet og bispedømmerådernes rolle i prosessen avklares.

Sekretariatet har arbeidet med denne planprosessen, og alle de sentralkirkelige råd har drøftet utkastene før strategiplanen ble lagt fram for Kirkemøtet (Dokument 9.2).

Det er forutsetningen at Kirkemøtet skal drøfte og fastsette de overordnede mål og prioriteringer. De sentralkirkelige råd utarbeider hver for seg årlige virksomhetsplaner for å oppfylle strategiplanens mål. Kirkemøtet vurderer de sentralkirkelige råds oppfølging av strategiplanen i drøftingen av årsmeldingene fra disse rådene.

En plan som dette innebærer at en må forholde seg til flere kompliserte og viktige spørsmål. Det er flere typer virksomhet som her skal omtales i den samme plan, det gjelder virksomheter som har forskjellige samarbeidspartnere, og dette medfører en samordning av ulike tradisjoner for hvordan arbeidet planlegges og utføres. Det er dessuten komplisert å finne et egnet felles konkretiseringsnivå.

Komiteens merknader

- a. Det framlagte Dokument 9.2 er blitt oppfattet som noe uoversiktlig, fordi det inneholder momenter av ulik karakter og på ulikt nivå. Særlig er det problematisk at detaljerte konkretiseringer av delmålene (det som er kalt "arbeidsmål" i 9.2) er tatt med i et strategidokument. Komite E er av den oppfatning at strategiplanen vil være bedre egnet til

behandling i Kirkemøtet dersom det foretas en redigering.

Strategiplanen for de sentralkirkelige råd er av interesse for hele Den norske kirke. Et dokument som dette bør derfor bygges opp og formuleres slik at innholdet er lett tilgjengelig.

Det legges med dette fram for Kirkemøtet et revidert utkast til strategiplan, Dokument 9.3.

- b. Komite E har fått flere kommentarer til strategiplanen fra de andre komiteene som er blitt drøftet av Komite E.

De forslag til redaksjonelle forandringer som er nevnt av andre komiteer i deres merknader, svarer til de redaksjonelle omarbeidelser Komite E har foretatt.

I hovedsak synes komiteene å være fornøyd med beskrivelsen av den overordnede målsetting, de utfordringer Den norske kirke står overfor, de sentralkirkelige råds selvforståelse og planens hovedmål og delmål. Det er kommet inn forslag fra andre komiteer til endringer. Noen er innarbeidet i vårt reviderte utkast, noen blir oversendt DSR uten realitetsbehandling.

- c. For å gjøre det tydelig hvilke forandringer som er gjort i forhold til Dokument 9.2, nevnes de her.

REDAKSJONELLE ENDRINGER

- De avsnitt av kapittel 3 som omhandler de sentralkirkelige råds relasjoner til andre instanser og organer (s. 9-11 i Dokument 9.2), er av en slik art at de egner seg best som et vedlegg til planen (vedlegg 1). De første avsnitt i dette kapitlet om de sentralkirkelige råds virksomhetside beholdes. Avsnittene om ressurser (s. 11-14) er omarbeidet og forenklet.
- Konkretiseringene av delmålene i kapittel 4 tas ikke med i selve planen, men skilles ut i et vedlegg til planen (vedlegg 2). Konkretiseringene er ikke realitetsbehandlet av komiteen. Komiteen foreslår at de oversendes DSR som grunnlag for virksomhetsplanleggingen.
- Et nytt kapittel om prioriteringer innføres (kapittel 5).

Komiteen foreslår altså at strategiplanen omdisponeres slik:

- Kap. 1 (Uendret)
- Kap. 2 I hovedsak uendret, små forandringer i enkelte setninger
- Kap. 3 Uendret fram til første stjerne (s. 9); de videre avsnitt blir "Vedlegg 1: De sentralkirkelige råds plass i kirken", siste del om ressurser er omskrevet
- Kap. 4 Hovedmål og delmål i hovedsak uendret (noen mindre justeringer); konkretiseringene skilles ut som "Vedlegg 2: Konkretiseringer av strategiplanens delmål"
- Kap. 5 Prioriteringer
- Vedlegg 1
- Vedlegg 2

MINDRE ENDRINGER I TEKSTEN
(med referanser til Dokument 9.2)

- s. 3 2.I (Overskriften) "den aktive menighet" erstattes med "aktiv menighetstilhørighet"
 - s. 3 Fjerde strekpunkt under 2.I erstattes med to nye strekpunkt og settes først under 2.I:
 - "Hvor det høye medlemstallet og den store dåpsprosenten viser at folket ønsker tilhørighet til kirken"
 - "Hvor likevel medlemskapet for de fleste uttrykker seg vesentlig i deltakelse ved kirkelige handlinger og de store høytider"
 - s. 4 2.II (Overskriften) "... og utvide sin virksomhet" erstattes av "vekst"
 - s. 4 Sjuende strekpunkt under 2.II strykes: "men hvor dette stadig styrkes"
 - s. 5 2.III (Overskriften) "mer" strykes
 - s. 6 Fjerde strekpunkt under 2.IV splittes til to strekpunkt
 - s. 6 2.V, første strekpunkt, ny tekst: "Hvor mange barn og unge forsømmes og hvor mange etter endt utdanning går ut i arbeidsledighet"
 - s. 7 2.V, femte strekpunkt, ny tekst: "Hvor stadig flere lever i enslig stand"
 - s. 15mm Nyformulering av hovedmålene
 - s. 21 Delmål (12) "tilføre Den norske kirke forskningsbasert kunnskap om kirke og samfunn" flyttes til hovedmål I (nytt delmål (9))
 - s. 27 Nytt delmål (21): "arbeide for å integrere psykisk utviklingshemmede i kirkens liv"
- d. Komiteen mener at planen bør legges fram for Kirke-
møtet 1994, fordi dette er en ny type plandokument,

og dessuten bør det nyvalgte Kirkemøtet neste år selv få drøfte strategiplanen. Deretter bør planen revideres hvert annet år. Kapittel 4 og 5 bør imidlertid justeres hvert år, slik at vedtak Kirkemøtet gjør, kan innarbeides i planen.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vedtar det reviderte forslag av 17.11.1993 til "STRATEGIPLAN FOR DE SENTRALKIRKELIGE RÅD's ARBEID 1994-97" (Dokument 9.3).
2. Planen legges fram for Kirkemøtet 1994 for eventuell revisjon.
3. Strategiplanen koordineres med andre vedtak Kirkemøtet 1993 gjør.

*

STRATEGIPLAN
FOR
DE SENTRALKIRKELIGE RÅD'S ARBEID
1994 - 97

- KIRKERÅDET
 - MELLOMKIRKELIG RÅD
 - SAMISK KIRKERÅD
-

Revidert utgave 17.11.1993

INNHOOLD

Innledning	3
1. Overordnet mål for Den norske kirke	4
2. utfordringer for Den norske kirke	5
1. Spenningen mellom passiv folkekirkelighet og aktiv menighetstilhørighet	5
2. En kirke som stadig trenger fornyelse og vekst	6
3. Et pluralistisk samfunn	6
4. En urettferdig verden	7
5. Spenningen mellom fellesskap og isolasjon	8
3. De sentralkirkelige råds oppgaver og ressurser	9
1. DSR's oppgaver	9
2. DSR's ressurser	10
4. Målsettinger for de sentralkirkelige råd 1994-97	12
1. En tilbedende kirke som stadig fornyes	13
2. En forkynnende kirke som vitner om Guds gode vilje for livet	14
3. En tjenende kirke som arbeider for fred, rettferdighet og vern om skaperverket ...	15
4. En inkluderende kirke som bygger fellesskap med respekt for ulikheter	16
5. Prioriteringer for de sentralkirkelige råd 1994-1997	17
Vedlegg	
1. De sentralkirkelige råds plass i kirken	19
2. Konkretiseringer av målsettingene	21

INNLEDNING

Kirkemøtet er det øverste valgte organ for Den norske kirke.

Kirkerådet, Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd er utøvende organ og kompetanseorgan for Kirkemøtet.

Kirkerådet er lovfestet og har som oppgave å tilrettelegge saker for behandling i Kirkemøtet, iverksette møtets beslutninger og lede arbeidet mellom Kirkemøtets samlinger. Rådet skal spesielt ivareta de oppgaver som følger av Kirkemøtets mandat, ha sin oppmerksomhet henvendt på saker av felles kirkelig karakter og interesse i kirke og samfunn, bidra til å vekke og nære det kristelige liv i menighetene og bidra til å fremme samarbeidet i Den norske kirke.

Mellomkirkelig Råd er oppnevnt av Kirkemøtet for å ivareta mellomkirkelige spørsmål på vegne av Den norske kirke. Rådet skal spesielt samordne og fremme kontakten mellom Den norske kirke og kirker i andre land, ivareta forbindelsen til internasjonale kirkelige organer, samordne og fremme kontakten med andre kirker i Norge, fremme økumeniske kunnskap og engasjement i menighetene og bearbeide de teologiske og sosial-etiske spørsmål som kirken møter i det økumeniske arbeid.

Samisk kirkeråd er oppnevnt av Kirkemøtet for å ivareta samisk kirkelig på vegne av Den norske kirke. Rådet skal spesielt fremme, verne og samordne arbeidet innenfor samiske kirkelig. Rådet skal stimulere til at samisk kirkelig blir ivaretatt som en nødvendig og likeverdig del av Den norske kirke, fremme kjennskap om samisk kirkelig, bearbeide spørsmål som kirken møter i samisk kultur og tradisjon, bidra til å styrke den samiske befolknings kultur og fremme kunnskap om samenes stilling.

OVERORDNET MÅL FOR
DEN NORSKE KIRKE

Den norske kirke er menigheter - samlet i 11 bispedømmer - som tilhører den ene, hellige, allmenne og apostoliske kirke. I denne del av den universelle kirke har flertallet av det norske folk gjennom en tusenårig historie møtt evangeliet og blitt døpt inn i et kirkelig fellesskap.

Kirken er som Guds folk mennesker som er samlet ved evangeliet og døpt til å leve i fellesskap med Gud og hverandre.

Både verden og kirken tilhører Gud. Intet livsområde er fremmed for Gud. Det skal derfor heller ikke være fremmed for kirken. Alt som skjer i verden, angår kirken.

Kirken er sendt til verden, og representerer Guds misjon til alle mennesker, til hele verden.

Det overordnede mål for de sentralkirkelige råd er derfor at

Den norske kirke skal være en bekjennende, misjonerende og åpen folkekirke.

UTFORDRINGER FOR
DEN NORSKE KIRKE

Ut fra det overordnede mål skal Den norske kirke:

- Tolke og aktualisere det kristne budskap i overensstemmelse med Skrift og Bekjennelse;
- Arbeide for at alle mennesker kan få del i Guds omsorg og frelsende kjærlighet;
- Være et fellesskap basert på Ord og Sakrament, hvor dens dømte medlemmer kan finne sammen i tro, tilbedelse og tjeneste.

De sentralkirkelige råd bidra til at Den norske kirkes menigheter kan møte de utfordringer kirken står overfor i dag.

*

Disse utfordringer er viktige i og for Den norske kirke:

1. **Spenningen mellom passiv folkekirkelighet og aktiv menighetstilhørighet:**

- Hvor det høye medlemstallet og den store dåpsprosenten viser at folket ønsker tilhørighet til kirken
- Hvor likevel medlemskapet for de fleste uttrykker seg vesentlig i deltakelse ved kirkelige handlinger og de store høytider
- Hvor mange føler at de ikke finner et hjem for sin religiøsitet i Den norske kirke
- Hvor menighetsfellesskapet ofte blir sett på som ekskluderende
- Hvor kunnskapen om kristen tro ikke kontinuerlig blir utdypet, men blir stadig svakere blant kirkens medlemmer
- Hvor kirken har fått en mer synlig og allmen akseptert plass i samfunnets og nasjonens liv

Kirken er kalt til troskap mot sitt grunnlag og til å samle sine medlemmer til tro, tilbedelse og tjeneste. Det innebærer å arbeide for at kirkens medlemmer finner sin plass i gudstjenestefeiring og nattverdfellesskap.

2. En kirke som stadig trenger fornyelse og vekst:

- Hvor behovet for et åpent og inkluderende menighetsfellesskap skal dekkes
- Hvor det trenges en gudstjenestefeiring som samler og fornyer menighetene
- Hvor engasjement for å nå videre ut med evangeliet må næres og styrkes
- Hvor det er nødvendig at det kristne fellesskap gir rom for dialog og felles tjeneste
- Hvor det er nødvendig at kirken har en tilgang på personell og ressurser som svarer til de utfordringer den står overfor
- Hvor det er nødvendig at kirken har ansvarlige og funksjonsdyktige organer og hvor myndighet fortsatt overføres fra Staten til disse organer med sikte på økt kirkelig selvstyre
- Hvor det er nødvendig at lekfolks engasjement blir sterkere og gjøres mer synlig
- Hvor det er nødvendig at fellesskapet med den universelle kirke og engasjement for dens enhet konstant kommer til uttrykk på alle plan i kirkens liv

Kirken er kalt til å leve i stadig fornyelse ut fra kirkens kilder, Ord og Sakrament, med nye impulser fra det verdensvide kirkelige fellesskap, og i åpent møte med samtiden.

3. Et pluralistisk samfunn:

- Hvor verdipluralisme blir et stadig mer fremtredende trekk
- Hvor behovet for toleranse i forhold til annerledeshet stadig blir viktigere
- Hvor andre religioner og nyreligiøse bevegelser

medfører at kristendommen bare fremtrer som ett av mange mulige religiøse alternativ

- Hvor andre kristne kirkesamfunn både utgjør alternativer til Den norske kirke samtidig som de viser bredden og rikdommen i hva det vil si å være kirke
- Hvor spørsmålet etter etisk baserte holdninger og normer som kan virke samlende og grunnleggende for vårt samfunn, er påtrengende
- Hvor behovet for en sterkere allmen etisk bevissthet og vilje til å handle etisk forsvarlig er påtrengende
- Hvor kirkens etiske veiledning både blir etterspurt, benyttet og oversett på samme tid
- Hvor etisk veiledning knyttet til enkelte livsområder som samliv, arbeid, forskning, miljø og andre samfunnsproblemer etterspørres i stadig sterkere grad

Kirken er kalt til å avlegge et klart vitnesbyrd om sitt håp, sin tro og Guds gode vilje for livet. Samtidig skal kirken formidle etisk tenkning og etiske verdier som er alment forståelige og gyldige og i dette arbeide sammen med gode krefter i samfunnet.

4. En urettferdig verden:

- Hvor 2/3 av verdens befolkning blir stadig fattigere, mens 1/3 relativt sett blir rikere og der fattigdom i Sør og overforbruk i Nord er en trussel mot verdensfred og mot miljøet
- Hvor krig og krenkelse av menneskerettigheter truer livsgrunnlaget for enkeltmennesker og folkegrupper, og hvor risikoen for masseflukt og massemigrasjon er stor
- Hvor barn og ungdom mange steder vokser opp under uverdige livsforhold og hvor voksnes ressursbruk truer deres fremtid
- Hvor kvinner fremdeles er de mest arbeidende, de dårligst betalte og mest utsatt for vold og trakassering
- Hvor hudfarge/rase fortsatt fører til diskriminering

- Hvor livsmiljøet trues av forurensning, atomvåpnenes forsatte eksistens, nedbryting av ozonlaget og utryddelse av dyre- og plantearter
- Hvor utallige menneskeliv blir ødelagt gjennom bruk av rusmidler
- Hvor høye aborttall vitner om vanskelige livsvilkår og behovet for etisk bevisstgjøring om det ufødte livs menneskeverd
- Hvor moderne bioteknologi og mulighetene for genmanipulering forteller om behovet for etiske rammer for forskning omkring grunnleggende livsprosesser
- Hvor vårt eget velferdssamfunn blir stadig mer preget av urettferdighet der gjeldsofre, arbeidsledige, uføre, enslige forsørgere og minstepensjonister blir taperne mens folk med arbeid og utdanning blir vinnerne

Kirken må følge Guds kall til arbeid for rettferdighet, fred og vern om skaperverket. Kirkens eget liv skal bære vitnesbyrd om disse verdier.

5. Spenningen mellom fellesskap og isolasjon:

- Hvor mange barn og unge forsømmes og hvor mange etter endt utdanning går ut i arbeidsledighet
- Hvor samene både skal få sin plass og sine rettigheter, og bevare sin egen kulturelle integritet og økonomiske basis for sin livsform
- Hvor innvandrere og asylsøkere både skal bli en del av det norske samfunn og kunne møte respekt for sin kulturelle og religiøse identitet
- Hvor ensomhet blir et stadig mer utbredt og livstruende fenomen, og der stress og livsstilssykdommer øker i omfang
- Hvor stadig flere lever i enslig stand
- Hvor det økumeniske fellesskap utdypes og utvikles samtidig som det trues av nye splittelser av nasjonale, etniske og teologiske grunner

Kirken er kalt til å være et fellesskap preget av omsorg og respekt for ulikheter samtidig som den fremstår på basis av sin egen identitet.

**DE SENTRALKIRKELIGE RÅD'S
OPPGAVER OG RESSURSER**

1. De sentralkirkelige råds oppgaver

Grunnenheten i Den norske kirke er menigheten. I Den norske kirkes menigheter er mennesker samlet ved evangeliet og døpt til å leve i fellesskap med Gud og hverandre. Det vil være en hovedoppgave for de sentralkirkelige råd (DSR) å arbeide for og med det menighetene er opptatt av og trenger. DSR skal støtte opp omkring de sentrale livsfunksjoner i menigheten: Forkynnelse, undervisning, omsorg og fellesskap. Samtidig skal DSR ivareta fellesoppgaver i og på vegne av Den norske kirke både nasjonalt og internasjonalt og i forhold til andre kirker og trossamfunn.

De sentralkirkelige råd har følgende virksomhets-idé:

DSR skal

- * støtte, hjelpe og utfordre kirkens organer, ansatte og frivillige medarbeidere i det daglige arbeid blant medlemmer i Den norske kirke;
- * fremtre på vegne av Den norske kirke overfor det nasjonale og internasjonale samfunn og i forhold til andre kristne kirker og andre religioner.

DSR's ansvar vil være konsentrert om disse hovedfunksjoner:

Forvaltningsorgan:

- Ivareta de oppgaver som Kirkemøtet eller rådene er tillagt i medhold av lover og bestemmelser

Strategiorgan:

- Utvikle holdninger og ideer og samordne prioriteringen av innsatsområder i forhold til bredden av kirkens medlemmer og innen menighetsarbeidet

Kompetanseorgan:

- Drive service-, utrednings- og informasjonstjeneste overfor kirkelig ansatte, organer, offentlige myndigheter, presse m.v.

Samarbeidsorgan:

- Bidra til en tjenlig fordeling av ansvar og oppgaver mellom instanser som har et arbeid innrettet mot menighetene og på vegne av vår kirke

2. De sentralkirkelige råds ressurser

a. Statsbudsjettet

DSR har et samlet budsjett i 1993 på ca. 14 millioner hvorav bevilgningene over Statsbudsjettet utgjør ca. 9,6 millioner. Det øvrige kommer fra andre inntektskilder. Flere av disse inntektene bygger på forutsetninger som kan falle bort i planperioden. Det gjelder særlig deler av inntektene til Mellomkirkelig Råd. Perioden 1994-97 planlegges ut fra den forutsetning at bevilgningene over Statsbudsjettet skal økes tilsvarende dersom det skjer.

Det legges i planperioden opp til at prisstigning og lønnsutviklingen kompenseres gjennom bevilgninger, men ikke til annen realvekst enn det som tilsvarer bortfall av inntekter. Pålagt merarbeid av Kirkedepartementet skal kompenseres.

b. Særfond II

Kirkemøtet disponerer 1/3 av den årlige avkastning av Opplysningsvesenets Fond, Særfond II. Disse midlene skal i henhold til retningslinjene bare brukes til prosjektstøtte. I 1993 var det 3,0 millioner til disposisjon til egne og andre instanser prosjekt og tiltak.

Den 4-årige planperiode planlegges ut fra den forutsetning at midler fra Særfond II øker med 10% hvert år.

c. Stillinger

Dersom inntektene ikke forandres nevneverdig, vil DSR kunne disponere 116 årsverk (29 x 4) i den 4-årige planperioden. Den foreliggende strategiplan bygger på at DSR i planperioden over 4 år disponerer i alt 64 årsverk knyttet til arbeid ved fagkonsulenter. Det øvrige utgjøres av utøvende og faglig arbeid knyttet til ledelse og administrasjon.

Alle ansatte kan tillegges oppgaver for de 3 sentralkirkelige råd. DSR skal i planperioden søke å opprettholde balansen i den nåværende stillingsstruktur mellom de 3 rådene, selv om ekstern finansiering faller bort.

Den faglige integrering mellom rådenes arbeid skal videreutvikles. Dette vil i praksis innebære en styrkelse av virksomheten særlig i forhold til Samisk kirkeråd.

Av de 64 årsverk, skal 25% eller ca. 14 årsverk kunne stå til disposisjon med henblikk på uforutsette oppgaver innen rammen av rådenes mandat. Denne disponible ressurs fordeler seg med en relativt sett større andel på Mellomkirkelig Råd enn Kirkerådet og Samisk kirkeråd. Bakgrunnen for dette er at arbeidsoppgavene for MKR er noe mindre forutsigbare og rådet trenger en større beredskap i forhold til dagsaktuelle utfordringer.

De sentralkirkelige råd kan knytte til seg noen prosjektledere for prosjekt finansiert av Særfond II eller annen finansiering. Andre oppgaver som søkes løst i form av prosjektstøtte, knyttes til eksterne instanser.

d. Faglige råd og utvalg

Faglige råd og utvalg skal bidra til å gi DSR fagkompetanse for planlegging og løsning av konkrete oppgaver i tilknytning til strategiplanen.

Strategiplanen gir retning for hvilke oppgaver de faglige utvalg skal arbeide med. Men det er opp til Kirkerådet, Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd å avgjøre hvilke faglige utvalg rådene ønsker å knytte til sin virksomhet og på hvilken måte de faglige utvalg skal bistå rådene i å utføre sine oppgaver.

MÅLSETTINGER FOR
DE SENTRALKIRKELIGE RÅD
1994-97

Hovedmål 1

- * En tilbedende kirke som stadig fornyes

Hovedmål 2

- * En forkynnende kirke som vitner om
Guds gode vilje for livet

Hovedmål 3

- * En tjenende kirke som arbeider for fred,
rettferdighet og vern om skaperverket

Hovedmål 4

- * En inkluderende kirke som bygger fellesskap med
respekt for ulikheter

*

**1. En tilbedende kirke
som stadig fornyes**

DSR skal konsentrere arbeidet om følgende delmål
(satsingsområder Særfond II er markert i ramme):

-
- (1) Arbeide for å styrke gudstjenestelivet
-
- (2) Bidra til opplæring av alle døpte i den kristne tro
-
- (3) Styrke kirkens arbeid blant ungdom og ungdommens deltagelse i kirkens virksomhet
- (4) Formidle kunnskap om og inspirasjon fra andre kirker
- (5) Arbeide for større innsikt i og bevissthet om vår felles kristne kulturarv
- (6) Bidra til fornyet bibelstudium i menighetene
- (7) Arbeide for tilstrekkelig kirkelig betjening og gode arbeidsforhold
- (8) Arbeide for funksjonsdyktige kirkelige organer
-
- (9) Tilføre Den norske kirke forskningsbasert kunnskap om kirke og samfunn
-

**2. En forkynnende kirke som vitner om
Guds gode vilje for livet**

DSR skal konsentrere arbeidet om følgende delmål:

- (10) Arbeide for at misjon og evangelisering blir en integrert del av menighetens liv
- (11) Bidra til at Den norske kirke gir etisk veiledning på sentrale livsområder
- (12) Arbeide med Den norske kirkes forhold til det religiøse mangfold i Norge
- (13) Arbeide med kommunikasjon og informasjon på alle plan i kirken

*

3. En tjenende kirke som arbeider for fred,
rettferdighet og vern om skaperverket

DSR skal konsentrere arbeidet om følgende delmål
(satsingsområder Særfond II i ramme):

(14) Være engasjert i spørsmål som gjelder
asylsøkere og flyktninger

(15) Delta i arbeid for fred og protestere
mot brudd på menneskerettighetene

(16) Gjennomføre Kirkemøtets handlingsplan
"Vern om fosteret - vern om livet" og
delta i debatt om bioteknologi og
medisinsk etikk

(17) Arbeide for bedre miljø og en bære-
kraftig utvikling

(18) Gjennomføre Kirkemøtets handlingsplan
"Det økumeniske tiåret - Kirker i
solidaritet med kvinner"

4. En inkluderende kirke som bygger fellesskap med respekt for ulikheter

DSR skal konsentrere arbeidet om følgende delmål (satsingsområder Særfond II er markert i ramme):

- (19) Arbeide for en god integrering av innvandrere i Norge
- (20) Arbeide for at menighetene kan være diakonale og livskraftige fellesskap i lokalmiljøet

- (21) Arbeide for å integrere psykisk utviklingshemmede i kirkens liv (ut 1994)

- (22) Bidra til å verne samisk kultur og styrke samisk kirkeliv

- (23) Arbeide for sterkere fellesskap mellom generasjonene i kirken
- (24) Arbeide for å styrke fellesskapet mellom kirker i Norge og innen Den norske kirke
- (25) Arbeide for å styrke kirkens synlige enhet i det internasjonale kirkefellesskap

PRIORITERINGER FOR
DE SENTRALKIRKELIGE RÅD
1994-97

1. Kirkemøtet 1993 vil se det som nødvendig at disse mål i Strategiplanen prioriteres i perioden 1994-97:
 1. (3) Styrke kirkens arbeid blant ungdom og ungdommens deltagelse i kirkens virksomhet
 2. (10) Arbeide for at misjon og evangelisering blir en integrert del av menighetens liv
 - (7) Arbeide for tilstrekkelig kirkelig betjening og gode arbeidsforhold
 - (8) Arbeide for funksjonsdyktige kirkelige organer
 4. (24) Arbeide for å styrke fellesskapet mellom kirker i Norge og innen Den norske kirke
 5. (14) Være engasjert i spørsmål som gjelder asylsøkere og flyktninger
2. De vedtak Kirkemøtet har gjort for bruk av midler for Særfond II, innebærer prioriteringer av de mål disse prosjektene er knyttet til. Kirkemøtet har allerede gjort vedtak om følgende satsingsområder for bruk av midler for Særfond II, og som gjelder hele eller deler av perioden 1994-1997 (ikke innbyrdes prioritert):
 - (1) Arbeide for å styrke gudstjenestelivet (ut 1995)
 - (2) Bidra til opplæring av alle døpte i den kristne tro (ut 1996)
 - (9) Tilføre Den norske kirke forskningsbasert kunnskap om kirke og samfunn (ut 1996)
 - (15) Delta i arbeid for fred og protestere mot brudd på menneskerettighetene
 - (16) Gjennomføre Kirkemøtets handlingsplan "Vern om fosteret - vern om livet" og delta i debatt om bioteknologi og medisinsk etikk

- (17) Arbeide for bedre miljø og en bærekraftig utvikling
(15-17: ut 1996)
- (18) Gjennomføre Kirkemøtets handlingsplan "Det økumeniske tiåret - Kirker i solidaritet med kvinner" (ut 1998)
- (21) Arbeide for å integrere psykisk utviklingshemmede i kirkens liv (ut 1994)
- (22) Bidra til å verne samisk kultur og styrke samisk kirkeliv (uten tidsavgrensning)

*

VEDLEGG

VEDLEGG 1: **De sentralkirkelige råds plass
i Den norske kirke**

De sentralkirkelige råd definerer sin rolle slik i forhold til andre aktører/instanser:

De viktigste samarbeidspartnere for DSR er kirkelige ansatte, medlemmer av råd og utvalg, og frivillige medarbeidere i menighetene.

I dette arbeidet må DSR forholde seg til alle andre instanser som også innretter sitt arbeid mot menighetene.

- * DSR skal arbeide med rettslige, organisatoriske og økonomiske ordninger som hører inn under Stortingets, Kirkedepartementets og Sametingets ansvar med sikte på å gi kirken best mulig vilkår. DSR skal arbeide for å sikre kirken så gode vilkår som mulig og ut fra at dette oppnås best gjennom et godt samarbeid.

DSR skal prioritere arbeidet med de forvaltningsoppgaver som er delegert til Kirkemøtet og arbeide for en videre utvikling mot økt kirkelig selvstyre.

- * DSR skal arbeide med arbeidsgiveransvar og personalpolitikk når det gjelder stillinger under menighetsrådets mandat ut fra at disse spørsmål hører inn under Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon.
- * DSR skal arbeide med arbeidsgiveransvar og personalpolitikk når det gjelder stillinger i menighetene som er lønnet over Statsbudsjettet ut fra at disse spørsmål hører inn under Kirkedepartementet, bispedømmerådene og biskopene.
- * DSR skal i forhold til oppgaver innen kristelig virksomhet på menighetsplan, arbeide som strategi- og kompetanseorgan i forhold til bispedømmerådene. DSR ser ansvaret for at sentrale og regionale kirkelige organ utvikler felles målsettinger og strategier og at det sikres en tilfredstillende kompetanseutvikling. Menighetene skal ikke oppleve DSR og bispedømmene i en dobbeltrolle.

DSR skal i forhold til de oppgaver innen kirkelige

forvaltning som Kirkedepartementet delegerer til bispedømmerådene, bidra til - i et samarbeid med departementet - utvikling av kompetanse på disse områder.

- * Biskopene er tillagt tilsyns- og veiledningsoppgaver som er knyttet til det kirkelige embete, men også forvaltningsoppgaver som er tillagt biskopene i medhold av lov.

Samordning av de oppgaver som er tillagt biskopene, skal ivaretas av Bispemøtet. Det lar seg vanskelig gjøre å skille ut hvilke oppgaver dette ikke er.

DSR skal imidlertid arbeide ut fra at styringsoppdraget og fellesoppgaver i Den norske kirke skal ivaretas av bispedømmeråd og Kirkemøtet. De saker som ikke eksplisitt ligger under biskopene, skal behandles av rådsorganene og samordningen av saker som gjelder hele Den norske kirke skal skje i regi av Kirkemøtet.

Det bør på denne bakgrunn legges opp til et konstruktivt samspill mellom biskop og bispedømmeråd og Bispemøtet og Kirkemøtet ved behandlingen av saker som gjelder fellesoppgaver i Den norske kirke.

- * DSR skal forholde seg til de frivillige kristelige organisasjoner og bevegelser som selvstendige arbeidsenheter i vår kirke og utvikle et godt samarbeid på de måter og i de former som er naturlig ut fra sak og egenart. Det kan skje ved å organisere samarbeid, å bidra til at selvstendig virksomhet skjer på basis av felles mål, å tilby organisasjonene oppgaver etter oppdrag fra Kirkemøtet eller å stimulere kirkelige organer og ansatte til aktivt arbeid innenfor organisasjonene.

Ved planlegging av tiltak innen menighetsarbeidet skal DSR arbeide ut fra at menighetene skal oppleve at rådsstrukturens og organisasjonenes arbeid utfyller hverandre på en tjenlig måte.

DSR skal samarbeide med organisasjoner og institusjoner gjennom å være oppnevne instans til deres styrende organer i den utstrekning dette er ønskelig og nødvendig.

- * DSR skal i forhold til Norges kristne råd støtte opprettelsen av rådet, stimulere rådet til løsning av oppgavene og arbeide for at forholdet til DSR avklares.
- * DSR skal fremtre på vegne av menighetene og Den

norske kirke overfor offentlige organ og institusjoner. DSR skal formidle impulser og synspunkter innenfor hele spennvidden i DSR's oppgavefelt. DSR skal medvirke til at offentlige organer og institusjoner løser oppgaver gjennom Den norske kirkes virksomhet der dette er tjenlig.

- * DSR skal fremtre på vegne av Den norske kirke i forhold til økumeniske organisasjoner. DSR medvirke til at impulser og synspunkter formidles tilbake til Den norske kirke, bidra til samordning og veiledning ved kirkesamarbeid og føre samtaler med andre kirker.

**VEDLEGG 2: Konkretiseringer av
de sentralkirkelige råds mål
for perioden 1994-97**

Komiteenes merknader til strategiplanens konkretiseringer av delmålene oversendes DSR til vurdering:

- God personalomsorg og rekruttering til kirkelige stillinger
- Kvinnenes internasjonale bønnedag
- Økt ansvarsbevissthet for døpte nordmenn bosatt i utlandet

(Her skal konkretiseringene av delmålene i Dokument 9.2 føyes inn.)

*

PLENUMSBEHANDLING 1:

Dirigent: Elise Haugland Madsen
Saksordfører: Gunnar Stave

Disse hadde ordet:

Gunnar Stave, Arve Lein, Sigrun Møgedal, Ola Steinholt,
Berge Furre, Turid Karlsen Seim.

Fremsatte forslag

Fra Arve Lein:

- Tillegg til (nytt strekpunkt) på pkt. 1, side 5:
- Hvor kirken likevel har et altfor svakt finansieringsgrunnlag både gjennom offentlige bevilgninger og økonomisk støtte fra den brede medlemsmassen til å kunne ivareta alle sine oppgaver på en god måte

Fra Berge Furre:

Avstanden mellom passivt kirkemedlemskap og bevisst menighetstilhørighet.

Votering

Saken sendes tilbake til komiteen.

*

NY INNSTILLING FRA KOMITE E:

Saksorientering

De sentralkirkelige råd vedtok å slå sammen sekretariatene for rådene høsten 1991, og dette ble gjort gjeldende f.o.m. 1. februar 1992. Daglig leder for Samisk kirkeråd, som ble tilsatt senere, er tilknyttet sekretariatet, selv om kontoret er i Tromsø.

Kirkemøtet har tidligere vedtatt 4-årige rammeprogram for henholdsvis Kirkerådet og Mellomkirkelig Råd. Etter sammenslåingen av sekretariatene og opprettelsen av Samisk kirkeråd ble det vurdert en annen måte å formulere planene på. Kirkemøtet 1992 vedtok (sak KM 5/92):

"Til Kirkemøtet 1993 ber Kirkemøtet om å få seg forelagt en felles 4-årig strategiplan for virksomheten i Kirkerådet, Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd."

Komiteen la vekt på at strategiplanen skulle gi anledning til en framtidsrettet drøftelse av overordnede mål. Den skulle bli et vesentlig styringsverktøy i forhold til de tre sentralkirkelige organer.

Komiteen la i sine kommentarer vekt på følgende:

- Planen måtte bli noe annet enn et nytt navn på de tidligere planene.
- Det ville være nødvendig med klare prioriteringer.
- Det ville være viktig "å fylle overordnede målsettinger med konkret substans. Det vil i denne sammenhengen være viktig å få klargjort konkretiseringsnivå".
- Plan og økonomi skal sammenholdes og følges opp med langtidsbudsjettering.
- Planprosessen gis prioritet og bispedømmerådernes rolle i prosessen avklares.

Sekretariatet har arbeidet med denne planprosessen, og alle de sentralkirkelige råd har drøftet utkastene før strategiplanen ble lagt fram for Kirkemøtet (Dokument 9.2).

Det er forutsetningen at Kirkemøtet skal drøfte og fastsette de overordnede mål og prioriteringer. De sentralkirkelige råd utarbeider hver for seg årlige virksomhetsplaner for å oppfylle strategiplanens mål. Kirkemøtet vurderer de sentralkirkelige råds oppfølging

av strategiplanen i drøftingen av årsmeldingene fra disse rådene.

En plan som dette innebærer at en må forholde seg til flere kompliserte og viktige spørsmål. Det er flere typer virksomhet som her skal omtales i den samme plan, det gjelder virksomheter som har forskjellige samarbeidspartnere, og dette medfører en samordning av ulike tradisjoner for hvordan arbeidet planlegges og utføres. Det er dessuten komplisert å finne et egnet felles konkretiseringsnivå.

Det er lagt fram for Kirkemøtet et revidert utkast av 17.11.1993 til strategiplan, Dokument 9.3. Dette ble drøftet ved sakens 1. gangs behandling i plenum 18.11.1993. På bakgrunn av denne behandlingen foreslår Komite E én endring i kapittel 2, punkt 2.1 i strategiplanen, jf. punkt c nedenfor, "mindre endringer", første strekpunkt.

Videre har komiteen før 2. gangs behandling kommentert bispedømmerådenes rolle ("komiteens merknader": a) og kirkens finansielle situasjon (nytt punkt e under komiteens merknader). (Komiteen finner det ikke nødvendig at hele strategiplanen trykkes opp for Kirkemøtet for 2. gangs behandling. Den endelige vedtatte versjon får tittel: Dokument 9.6.)

Komiteens merknader

- a. Det framlagte Dokument 9.2 er blitt oppfattet som noe uoversiktlig, fordi det inneholder momenter av ulik karakter og på ulikt nivå. Særlig er det problematisk at detaljerte konkretiseringer av delmålene (det som er kalt "arbeidsmål" i 9.2) er tatt med i et strategidokument. Komite E er av den oppfatning at strategiplanen vil være bedre egnet til behandling i Kirkemøtet dersom det foretas en redigering.

Strategiplanen for de sentralkirkelige råd er av interesse for hele Den norske kirke. Et dokument som dette bør derfor bygges opp og formuleres slik at innholdet er lett tilgjengelig.

Komiteen ser betydningen av at de sentralkirkelige råd og bispedømmerådene utvikler felles målsettinger og strategier. Bispedømmerådene bør derfor involveres i den videre planprosess. Hvordan dette skal skje, må avklares.

- b. Komite E har drøftet de kommentarer til strategiplanen som er kommet fra de andre komiteene.

De forslag til redaksjonelle forandringer som er nevnt av andre komiteer i deres merknader, svarer til de redaksjonelle omarbeidelser Komite E har foretatt.

I hovedsak synes komiteene å være fornøyd med beskrivelsen av den overordnede målsetting, de utfordringer Den norske kirke står overfor, de sentralkirkelige råds selvforståelse og av planens hovedmål og delmål. Det er kommet inn forslag fra andre komiteer til endringer. Noen er innarbeidet i vårt reviderte utkast, noen blir oversendt de sentralkirkelige råd uten realitetsbehandling.

- c. For å gjøre det tydelig hvilke forandringer som er gjort i forhold til Dokument 9.2, nevnes de her (med referanser til sidetall i Dokument 9.2):

REDAKSJONELLE ENDRINGER

- De avsnitt av kapittel 3 som omhandler de sentralkirkelige råds relasjoner til andre instanser og organer (s. 9-11 i Dokument 9.2), er av en slik art at de egner seg best som et vedlegg til planen (vedlegg 1). De første avsnitt i dette kapitlet om de sentralkirkelige råds virksomhetside beholdes. Avsnittene om ressurser (s. 11-14) er omarbeidet og forenklet.
- Konkretiseringene av delmålene i kapittel 4 tas ikke med i selve planen, men skilles ut i et vedlegg til planen (vedlegg 2). Konkretiseringene er ikke realitetsbehandlet av komiteen. Komiteen foreslår at de oversendes de sentralkirkelige råd som grunnlag for virksomhetsplanleggingen.
- Et nytt kapittel om prioriteringer innføres (kapittel 5).

Komiteen foreslår altså at strategiplanen omdisponeres slik:

- Kap. 1 (Uendret)
- Kap. 2 I hovedsak uendret, små forandringer i enkelte setninger
- Kap. 3 Uendret fram til første stjerne (s.9); de videre avsnitt blir "Vedlegg 1: De sentralkirkelige råds plass i kirken"; siste del av kapitlet (om ressurser) blir omskrevet
- Kap. 4 Hovedmål og delmål i hovedsak uendret (noen mindre justeringer; konkretiseringene skilles ut som "Vedlegg 2: Konkretiseringer av strategiplanens delmål"

Kap. 5 Prioriteringer (Nytt)
Vedlegg 1 (Nytt)
Vedlegg 2 (Nytt)

MINDRE ENDRINGER I TEKSTEN

- s. 3 2.I (Overskriften), ny tekst: "Avstanden mellom passivt kirkemedlemskap og bevisst menighetstilhørighet"
 - s. 3 Fjerde strekpunkt under 2.I erstattes med to nye strekpunkt og settes først under 2.I:
 - "Hvor det høye medlemstallet og den store dåpsprosenten viser at folket ønsker tilhørighet til kirken"
 - "Hvor likevel medlemskapet for de fleste uttrykker seg vesentlig i deltakelse ved kirkelige handlinger og de store høytider"
 - s. 4 2.II (Overskriften) "... og utvide sin virksomhet" erstattes av "vekst"
 - s. 4 Sjuende strekpunkt under 2.II strykes: "men hvor dette stadig styrkes"
 - s. 5 2.III (Overskriften) "mer" strykes
 - s. 6 Fjerde strekpunkt under 2.IV splittes til to strekpunkt
 - s. 6 2.V, første strekpunkt, ny tekst: "Hvor mange barn og unge forsømmes og hvor mange etter endt utdanning går ut i arbeidsledighet"
 - s. 7 2.V, femte strekpunkt, ny tekst: "Hvor stadig flere lever i enslig stand"
 - s. 15mm Nyformulering av hovedmålene
 - s. 16 I delmål (7) strykes: "og bidra til å dyktiggjøre dem i arbeidet"
 - s. 21 Delmål (12) "tilføre Den norske kirke forskningsbasert kunnskap om kirke og samfunn" flyttes til hovedmål I (nytt delmål (9))
 - s. 27 nNtt delmål (21): "arbeide for å integrere psykisk utviklingshemmede i kirkens liv"
- d. Komiteen mener at planen bør legges fram for Kirke-
møtet 1994, fordi dette er en ny type plandokument,
og dessuten bør det nyvalgte Kirkemøte neste år selv
få drøfte strategiplanen. Deretter bør planen revi-
deres hvert annet år. Kapittel 4 og 5 bør imidler-
tid justeres hvert år, slik at vedtak Kirkemøtet
gjør, kan innarbeides i planen.
- e. Komiteen vil bemerke at kirken har et alt for svakt
finansieringsgrunnlag, både gjennom offentlige be-
vilgninger og økonomisk støtte fra den brede med-
lemsmassen, til å kunne ivareta sine oppgaver på en
god måte.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vedtar

STRATEGIPLAN FOR
DE SENTRALKIRKELIGE RÅD's ARBEID 1994-97
- KIRKERÅDET
- MELLOMKIRKLEIG RÅD
- SAMISK KIRKERÅD
2. reviderte utgave 19.11.1993

2. Planen legges fram for Kirkemøtet 1994 for eventuell revisjon.

3. Strategiplanen koordineres med andre vedtak Kirkemøtet 1993 gjør.

PLENUMSBEHANDLING 2:

Dirigent: Knut Risnes
Saksordfører: Gunnar Stave

Disse hadde ordet:

Gunnar Stave, Ola Steinholt, Torstein Jørgensen, Per Barsnes, Arve Lein.

KIRKEMØTET's
VEDTAK

1. Kirkemøtet vedtar

STRATEGIPLAN FOR
DE SENTRALKIRKELIGE RÅD's ARBEID 1994-97
- KIRKERÅDET
- MELLOMKIRKLEIG RÅD
- SAMISK KIRKERÅD
2. reviderte utgave 19.11.1993

2. Planen legges fram for Kirkemøtet 1994 for eventuell revisjon.

3. Strategiplanen koordineres med andre vedtak Kirkemøtet 1993 gjør.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

STRATEGIPLAN
FOR
DE SENTRALKIRKELIGE RÅD'S ARBEID
1994 - 97

- KIRKERÅDET
 - MELLOMKIRKELIG RÅD
 - SAMISK KIRKERÅD
-

2. reviderte utgave 19.11.1993

INNHOOLD

Innledning	3
1. Overordnet mål for Den norske kirke	4
2. Utfordringer for Den norske kirke	5
1. Avstanden mellom passivt kirkemedlemskap og bevisst menighetstilhørighet	5
2. En kirke som stadig trenger fornyelse og vekst	6
3. Et pluralistisk samfunn	6
4. En urettferdig verden	7
5. Spenningen mellom fellesskap og isolasjon	8
3. De sentralkirkelige råds oppgaver og ressurser	9
1. DSR's oppgaver	9
2. DSR's ressurser	10
4. Målsettinger for de sentralkirkelige råd 1994-97	12
1. En tilbedende kirke som stadig fornyes	13
2. En forkynnende kirke som vitner om Guds gode vilje for livet	14
3. En tjenende kirke som arbeider for fred, rettferdighet og vern om skaperverket	15
4. En inkluderende kirke som bygger fellesskap med respekt for ulikheter	16
5. Prioriteringer for de sentralkirkelige råd 1994-1997	17
Vedlegg	
1. De sentralkirkelige råds plass i kirken	19
2. Konkretiseringer av målsettingene	21

INNLEDNING

Kirkemøtet er det øverste valgte organ for Den norske kirke.

Kirkerådet, Mellomkirkelig Råd og Samisk Kirkeråd er utøvende organ og kompetanseorgan for Kirkemøtet.

Kirkerådet er lovfestet og har som oppgave å tilrettelegge saker for behandling i Kirkemøtet, iverksette møtets beslutninger og lede arbeidet mellom Kirkemøtets samlinger. Rådet skal spesielt ivareta de oppgaver som følger av Kirkemøtets mandat, ha sin oppmerksomhet henvendt på saker av felles kirkelig karakter og interesse i kirke og samfunn, bidra til å vekke og nære det kristelige liv i menighetene og bidra til å fremme samarbeidet i Den norske kirke.

Mellomkirkelig Råd er oppnevnt av Kirkemøtet for å ivareta mellomkirkelige spørsmål på vegne av Den norske kirke. Rådet skal spesielt samordne og fremme kontakten mellom Den norske kirke og kirker i andre land, ivareta forbindelsen til internasjonale kirkelige organer, samordne og fremme kontakten med andre kirker i Norge, fremme økumeniske kunnskap og engasjement i menighetene og bearbeide de teologiske og sosial-etiske spørsmål som kirken møter i det økumeniske arbeid.

Samisk kirkeråd er oppnevnt av Kirkemøtet for å ivareta samisk kirkeliv på vegne av Den norske kirke. Rådet skal spesielt fremme, verne og samordne arbeidet innenfor samiske kirkeliv. Rådet skal stimulere til at samisk kirkeliv blir ivaretatt som en nødvendig og likeverdig del av Den norske kirke, fremme kjennskap om samisk kirkeliv, bearbeide spørsmål som kirken møter i samisk kultur og tradisjon, bidra til å styrke den samiske befolknings kultur og fremme kunnskap om samenes stilling.

1. OVERORDNET MÅL
FOR
DEN NORSKE KIRKE

Den norske kirke er menigheter - samlet i 11 bispedømmer - som tilhører den ene, hellige, allmenne og apostoliske kirke. I denne del av den universelle kirke har flertallet av det norske folk gjennom en tusenårig historie møtt evangeliet og blitt døpt inn i et kirkelig fellesskap.

Kirken er som Guds folk mennesker som er samlet ved evangeliet og døpt til å leve i fellesskap med Gud og hverandre.

Både verden og kirken tilhører Gud. Intet livsområde er fremmed for Gud. Det skal derfor heller ikke være fremmed for kirken. Alt som skjer i verden, angår kirken.

Kirken er sendt til verden, og representerer Guds misjon til alle mennesker, til hele verden.

Det overordnede mål for de sentralkirkelige råd er derfor at

Den norske kirke skal være en bekjennende, misjonerende og åpen folkekirke.

**2. UTFORDRINGER
FOR
DEN NORSKE KIRKE**

Ut fra det overordnede mål skal Den norske kirke:

- Tolke og aktualisere det kristne budskap i overensstemmelse med Skrift og Bekjennelse ;
- Arbeide for at alle mennesker kan få del i Guds omsorg og frelsende kjærlighet;
- Være et fellesskap basert på Ord og Sakrament, hvor dens dømte medlemmer kan finne sammen i tro, tilbedelse og tjeneste.

De sentralkirkelige råd bidra til at Den norske kirkes menigheter kan møte de utfordringer kirken står overfor i dag.

*

Disse utfordringer er viktige i og for Den norske kirke:

1. Avstanden mellom passivt kirkemedlemskap og bevisst menighetstilhørighet:

- Hvor det høye medlemstallet og den store dåpsprosenten viser at folket ønsker tilhørighet til kirken
- Hvor likevel medlemskapet for de fleste uttrykker seg vesentlig i deltakelse ved kirkelige handlinger og de store høytider
- Hvor mange føler at de ikke finner et hjem for sin religiøsitet i Den norske kirke
- Hvor menighetsfellesskapet ofte blir sett på som ekskluderende
- Hvor kunnskapen om kristen tro ikke kontinuerlig blir utdypet, men blir stadig svakere blant kirkens medlemmer
- Hvor kirken har fått en mer synlig og allmen akseptert plass i samfunnets og nasjonens liv

Kirken er kalt til troskap mot sitt grunnlag og til å samle sine medlemmer til tro, tilbedelse og tjeneste. Det innebærer å arbeide for at kirkens medlemmer finner sin plass i gudstjenestefeiring og nattverdfellesskap.

2. En kirke som stadig trenger fornyelse og vekst:

- Hvor behovet for et åpent og inkluderende menighetsfellesskap skal dekkes
- Hvor det trenges en gudstjenestefeiring som samler og fornyer menighetene
- Hvor engasjement for å nå videre ut med evangeliet må næres og styrkes
- Hvor det er nødvendig at det kristne fellesskap gir rom for dialog og felles tjeneste
- Hvor det er nødvendig at kirken har en tilgang på personell og ressurser som svarer til de utfordringer den står overfor
- Hvor det er nødvendig at kirken har ansvarlige og funksjonsdyktige organer og hvor myndighet fortsatt overføres fra Staten til disse organer med sikte på økt kirkelig selvstyre
- Hvor det er nødvendig at lekfolks engasjement blir sterkere og gjøres mer synlig
- Hvor det er nødvendig at fellesskapet med den universelle kirke og engasjement for dens enhet konstant kommer til uttrykk på alle plan i kirkens liv

Kirken er kalt til å leve i stadig fornyelse ut fra kirkens kilder, Ord og Sakrament, med nye impulser fra det verdensvide kirkelige fellesskap, og i åpent møte med samtiden.

3. Et pluralistisk samfunn:

- Hvor verdipluralisme blir et stadig mer fremtredende trekk
- Hvor behovet for toleranse i forhold til annerledeshet stadig blir viktigere
- Hvor andre religioner og nyreligiøse bevegelser

medfører at kristendommen bare fremtrer som ett av mange mulige religiøse alternativ

- Hvor andre kristne kirkesamfunn både utgjør alternativer til Den norske kirke samtidig som de viser bredden og rikdommen i hva det vil si å være kirke
- Hvor spørsmålet etter etisk baserte holdninger og normer som kan virke samlende og grunnleggende for vårt samfunn, er påtrengende
- Hvor behovet for en sterkere allmen etisk bevissthet og vilje til å handle etisk forsvarlig er påtrengende
- Hvor kirkens etiske veiledning både blir etterspurt, benyttet og oversett på samme tid
- Hvor etisk veiledning knyttet til enkelte livsområder som samliv, arbeid, forskning, miljø og andre samfunnsproblemer etterspørres i stadig sterkere grad

Kirken er kalt til å avlegge et klart vitnesbyrd om sitt håp, sin tro og Guds gode vilje for livet. Samtidig skal kirken formidle etisk tenkning og etiske verdier som er alment forståelige og gyldige og i dette arbeide sammen med gode krefter i samfunnet.

4. En urettferdig verden:

- Hvor 2/3 av verdens befolkning blir stadig fattigere, mens 1/3 relativt sett blir rikere og der fattigdom i Sør og overforbruk i Nord er en trussel mot verdensfred og mot miljøet
- Hvor krig og krenkelse av menneskerettigheter truer livsgrunnlaget for enkeltmennesker og folkegrupper, og hvor risikoen for masseflukt og massemigrasjon er stor
- Hvor barn og ungdom mange steder vokser opp under uverdige livsforhold og hvor voksnes ressursbruk truer deres fremtid
- Hvor kvinner fremdeles er de mest arbeidende, de dårligst betalte og mest utsatt for vold og trakassering
- Hvor hudfarge/rase fortsatt fører til diskriminering

- Hvor livsmiljøet trues av forurensning, atomvåpnenes forsatte eksistens, nedbryting av ozonlaget og utryddelse av dyre- og plantearter
- Hvor utallige menneskeliv blir ødelagt gjennom bruk av rusmidler
- Hvor høye aborttall vitner om vanskelige livsvilkår og behovet for etisk bevisstgjøring om det ufødte livs menneskeverd
- Hvor moderne bioteknologi og mulighetene for genmanipulering forteller om behovet for etiske rammer for forskning omkring grunnleggende livsprosesser
- Hvor vårt eget velferdssamfunn blir stadig mer preget av urettferdighet der gjeldsøfre, arbeidsledige, uføre, enslige forsørgere og minstepensjonister blir taperne mens folk med arbeid og utdanning blir vinnerne

Kirken må følge Guds kall til arbeid for rettferdighet, fred og vern om skaperverket. Kirkens eget liv skal bære vitnesbyrd om disse verdier.

5. Spenningen mellom fellesskap og isolasjon:

- Hvor mange barn og unge forsømmes og hvor mange etter endt utdanning går ut i arbeidsledighet
- Hvor samene både skal få sin plass og sine rettigheter, og bevare sin egen kulturelle integritet og økonomiske basis for sin livsform
- Hvor innvandrere og asylsøkere både skal bli en del av det norske samfunn og kunne møte respekt for sin kulturelle og religiøse identitet
- Hvor ensomhet blir et stadig mer utbredt og livstruende fenomen, og der stress og livsstilssykdommer øker i omfang
- Hvor stadig flere lever i enslig stand
- Hvor det økumeniske fellesskap utdypes og utvikles samtidig som det trues av nye splittelser av nasjonale, etniske og teologiske grunner

Kirken er kalt til å være et fellesskap preget av omsorg og respekt for ulikheter samtidig som den fremstår på basis av sin egen identitet.

3. DE SENTRALKIRKELIGE RÅD'S OPPGAVER OG RESSURSER

1. De sentralkirkelige råds oppgaver

Grunnenheten i Den norske kirke er menigheten. I Den norske kirkes menigheter er mennesker samlet ved evangeliet og døpt til å leve i fellesskap med Gud og hverandre. Det vil være en hovedoppgave for de sentralkirkelige råd (DSR) å arbeide for og med det menighetene er opptatt av og trenger. DSR skal støtte opp omkring de sentrale livsfunksjoner i menigheten: Forkynnelse, undervisning, omsorg og fellesskap. Samtidig skal DSR ivareta fellesoppgaver i og på vegne av Den norske kirke både nasjonalt og internasjonalt og i forhold til andre kirker og trossamfunn.

De sentralkirkelige råd har følgende virksomhets-idé:

DSR skal

- * støtte, hjelpe og utfordre kirkens organer, ansatte og frivillige medarbeidere i det daglige arbeid blant medlemmer i Den norske kirke;
- * fremtre på vegne av Den norske kirke overfor det nasjonale og internasjonale samfunn og i forhold til andre kristne kirker og andre religioner.

DSR's ansvar vil være konsentrert om disse hovedfunksjoner:

Forvaltningsorgan:

- Ivareta de oppgaver som Kirkemøtet eller rådene er tillagt i medhold av lover og bestemmelser

Strategiorgan:

- Utvikle holdninger og ideer og samordne prioriteringen av innsatsområder i forhold til bredden av kirkens medlemmer og innen menighetsarbeidet

Kompetanseorgan:

- Drive service-, utrednings- og informasjonstjeneste overfor kirkelig ansatte, organer, offentlige myndigheter, presse m.v.

Samarbeidsorgan:

- Bidra til en tjenlig fordeling av ansvar og oppgaver mellom instanser som har et arbeid innrettet mot menighetene og på vegne av vår kirke

2. De sentralkirkelige råds ressurser

a. Statsbudsjettet

DSR har et samlet budsjett i 1993 på ca. 14 millioner hvorav bevilgningene over Statsbudsjettet utgjør ca. 9,6 millioner. Det øvrige kommer fra andre inntektskilder. Flere av disse inntektene bygger på forutsetninger som kan falle bort i planperioden. Det gjelder særlig deler av inntektene til Mellomkirkelig Råd. Perioden 1994-97 planlegges ut fra den forutsetning at bevilgningene over Statsbudsjettet skal økes tilsvarende dersom det skjer.

Det legges i planperioden opp til at prisstigning og lønnsutviklingen kompenseres gjennom bevilgninger, men ikke til annen realvekst enn det som tilsvares bortfall av inntekter. Pålagt merarbeid av Kirkedepartementet skal kompenseres.

b. Særfond II

Kirkemøtet disponerer 1/3 av den årlige avkastning av Opplysningsvesenets Fond, Særfond II. Disse midlene skal i henhold til retningslinjene bare brukes til prosjektstøtte. I 1993 var det 3,0 millioner til disposisjon til egne og andre instanser prosjekt og tiltak.

Den 4-årige planperiode planlegges ut fra den forutsetning at midler fra Særfond II øker med 10% hvert år.

c. Stillinger

Dersom inntektene ikke forandres nevneverdig, vil DSR kunne disponere 116 årsverk (29 x 4) i den 4-årige planperioden. Den foreliggende strategiplan bygger på at DSR i planperioden over 4 år disponerer i alt 64 årsverk knyttet til arbeid ved fagkonsulenter. Det øvrige utgjøres av utøvende og faglig arbeid knyttet til ledelse og administrasjon.

Alle ansatte kan tillegges oppgaver for de 3 sentralkirkelige råd. DSR skal i planperioden søke å opprettholde balansen i den nåværende stillingsstruktur mellom de 3 rådene, selv om ekstern finansiering faller bort.

Den faglige integrering mellom rådenes arbeid skal videreutvikles. Dette vil i praksis innebære en styrkelse av virksomheten særlig i forhold til Samisk kirkeråd.

Av de 64 årsverk, skal 25% eller ca. 14 årsverk kunne stå til disposisjon med henblikk på uforutsette oppgaver innen rammen av rådenes mandat. Denne disponible ressurs fordeler seg med en relativt sett større andel på Mellomkirkelig Råd enn Kirkerådet og Samisk kirkeråd. Bakgrunnen for dette er at arbeidsoppgavene for MKR er noe mindre forutsigbare og rådet trenger en større beredskap i forhold til dagsaktuelle utfordringer.

De sentralkirkelige råd kan knytte til seg noen prosjektledere for prosjekt finansiert av Sørfond II eller annen finansiering. Andre oppgaver som søkes løst i form av prosjektstøtte, knyttes til eksterne instanser.

d. Faglige råd og utvalg

Faglige råd og utvalg skal bidra til å gi DSR fagkompetanse for planlegging og løsning av konkrete oppgaver i tilknytning til strategiplanen.

Strategiplanen gir retning for hvilke oppgaver de faglige utvalg skal arbeide med. Men det er opp til Kirkerådet, Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd å avgjøre hvilke faglige utvalg rådene ønsker å knytte til sin virksomhet og på hvilken måte de faglige utvalg skal bistå rådene i å utføre sine oppgaver.

4. MÅLSETTINGER FOR
DE SENTRALKIRKELIGE RÅD
1994 - 97

Hovedmål 1

- * En tilbedende kirke som stadig fornyes

Hovedmål 2

- * En forkynnende kirke som vitner om
Guds gode vilje for livet

Hovedmål 3

- * En tjenende kirke som arbeider for fred,
rettferdighet og vern om skaperverket

Hovedmål 4

- * En inkluderende kirke som bygger fellesskap med
respekt for ulikheter

*

**1. En tilbedende kirke
som stadig fornyes**

DSR skal konsentrere arbeidet om følgende delmål
(satsingsområder Særfond II er markert i ramme):

-
- (1) Arbeide for å styrke gudstjenestelivet
-
- (2) Bidra til opplæring av alle døpte i den kristne tro
-
- (3) Styrke kirkens arbeid blant ungdom og ungdommens deltagelse i kirkens virksomhet
- (4) Formidle kunnskap om og inspirasjon fra andre kirker
- (5) Arbeide for større innsikt i og bevissthet om vår felles kristne kulturarv
- (6) Bidra til fornyet bibelstudium i menighetene
- (7) Arbeide for tilstrekkelig kirkelig betjening og gode arbeidsforhold
- (8) Arbeide for funksjonsdyktige kirkelige organer
-
- (9) Tilføre Den norske kirke forskningsbasert kunnskap om kirke og samfunn
-

2. **En forkynnende kirke som vitner om
Guds gode vilje for livet**

DSR skal konsentrere arbeidet om følgende delmål:

- (10) Arbeide for at misjon og evangelisering blir en integrert del av menighetens liv
- (11) Bidra til at Den norske kirke gir etisk veiledning på sentrale livsområder
- (12) Arbeide med Den norske kirkes forhold til det religiøse mangfold i Norge
- (13) Arbeide med kommunikasjon og informasjon på alle plan i kirken

*

3. En tjenende kirke som arbeider for fred,
rettferdighet og vern om skaperverket

DSR skal konsentrere arbeidet om følgende delmål
(satsingsområder Særfond II i ramme):

(14) Være engasjert i spørsmål som gjelder
asylsøkere og flyktninger

(15) Delta i arbeid for fred og protestere
mot brudd på menneskerettighetene

(16) Gjennomføre Kirkemøtets handlingsplan
"Vern om fosteret - vern om livet" og
delta i debatt om bioteknologi og
medisinsk etikk

(17) Arbeide for bedre miljø og en bære-
kraftig utvikling

(18) Gjennomføre Kirkemøtets handlingsplan
"Det økumeniske tiåret - Kirker i
solidaritet med kvinner"

4. En inkluderende kirke som bygger fellesskap med respekt for ulikheter

DSR skal konsentrere arbeidet om følgende delmål (satsningsområder Særfond II er markert i ramme):

- (19) Arbeide for en god integrering av innvandrere i Norge
- (20) Arbeide for at menighetene kan være diakonale og livskraftige fellesskap i lokalmiljøet

- (21) Arbeide for å integrere psykisk utviklingshemmede i kirkens liv (ut 1994)

- (22) Bidra til å verne samisk kultur og styrke samisk kirkeliv

- (23) Arbeide for sterkere fellesskap mellom generasjonene i kirken
- (24) Arbeide for å styrke fellesskapet mellom kirker i Norge og innen Den norske kirke
- (25) Arbeide for å styrke kirkens synlige enhet i det internasjonale kirkefellesskap

5. PRIORITERINGER FOR
DE SENTRALKIRKELIGE RÅD
1994-97

1. Kirkemøtet 1993 vil se det som nødvendig at disse mål i Strategiplanen prioriteres i perioden 1994-97:
 1. (3) Styrke kirkens arbeid blant ungdom og ungdommens deltagelse i kirkens virksomhet
 2. (10) Arbeide for at misjon og evangelisering blir en integrert del av menighetens liv
 3. (7) Arbeide for tilstrekkelig kirkelig betjening og gode arbeidsforhold
 - (8) Arbeide for funksjonsdyktige kirkelige organer
 4. (24) Arbeide for å styrke fellesskapet mellom kirker i Norge og innen Den norske kirke
 5. (14) Være engasjert i spørsmål som gjelder asylsøkere og flyktninger
2. De vedtak Kirkemøtet har gjort for bruk av midler for Særfond II, innebærer prioriteringer av de mål disse prosjektene er knyttet til. Kirkemøtet har allerede gjort vedtak om følgende satsingsområder for bruk av midler for Særfond II, og som gjelder hele eller deler av perioden 1994-1997 (ikke innbyrdes prioritert):
 - (1) Arbeide for å styrke gudstjenestelivet (ut 1995)
 - (2) Bidra til opplæring av alle døpte i den kristne tro (ut 1996)
 - (9) Tilføre Den norske kirke forskningsbasert kunnskap om kirke og samfunn (ut 1996)
 - (15) Delta i arbeid for fred og protestere mot brudd på menneskerettighetene
 - (16) Gjennomføre Kirkemøtets handlingsplan "Vern om fosteret - vern om livet" og delta i debatt om bioteknologi og medisinsk etikk

- (17) Arbeide for bedre miljø og en bærekraftig utvikling
(15-17: ut 1996)
- (18) Gjennomføre Kirkemøtets handlingsplan "Det økumeniske tiåret - Kirker i solidaritet med kvinner" (ut 1998)
- (21) Arbeide for å integrere psykisk utviklingshemmede i kirkens liv (ut 1994)
- (22) Bidra til å verne samisk kultur og styrke samisk kirkeliv uten tidsavgrensning)

*

VEDLEGG

VEDLEGG 1: De sentralkirkelige råds plass
i Den norske kirke

De sentralkirkelige råd definerer sin rolle slik i forhold til andre aktører/instanser:

De viktigste samarbeidspartnere for DSR er kirkelige ansatte, medlemmer av råd og utvalg, og frivillige medarbeidere i menighetene.

I dette arbeidet må DSR forholde seg til alle andre instanser som også innretter sitt arbeid mot menighetene.

- * DSR skal arbeide med rettslige, organisatoriske og økonomiske ordninger som hører inn under Stortingets, Kirkedepartementets og Sametingets ansvar med sikte på å gi kirken best mulig vilkår. DSR skal arbeide for å sikre kirken så gode vilkår som mulig og ut fra at dette oppnås best gjennom et godt samarbeid.

DSR skal prioritere arbeidet med de forvaltningsoppgaver som er delegert til Kirkemøtet og arbeide for en videre utvikling mot økt kirkelig selvstyre.

- * DSR skal arbeide med arbeidsgiveransvar og personalpolitikk når det gjelder stillinger under menighetsrådets mandat ut fra at disse spørsmål hører inn under Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon.
- * DSR skal arbeide med arbeidsgiveransvar og personalpolitikk når det gjelder stillinger i menighetene som er lønnet over Statsbudsjettet ut fra at disse spørsmål hører inn under Kirkedepartementet, bispedømmerådene og biskopene.
- * DSR skal i forhold til oppgaver innen kristelig virksomhet på menighetsplan, arbeide som strategi- og kompetanseorgan i forhold til bispedømmerådene. DSR ser ansvaret for at sentrale og regionale kirkelige organ utvikler felles målsettinger og strategier og at det sikres en tilfredstillende kompetanseutvikling. Menighetene skal ikke oppleve DSR og bispedømmene i en dobbeltrolle.

DSR skal i forhold til de oppgaver innen kirkelige

forvaltning som Kirkedepartementet delegerer til bispedømmerådene, bidra til - i et samarbeid med departementet - utvikling av kompetanse på disse områder.

- * Biskopene er tillagt tilsyns- og veiledningsoppgaver som er knyttet til det kirkelige embete, men også forvaltningsoppgaver som er tillagt biskopene i medhold av lov.

Samordning av de oppgaver som er tillagt biskopene, skal ivaretas av Bispemøtet. Det lar seg vanskelig gjøre å skille ut hvilke oppgaver dette ikke er.

DSR skal imidlertid arbeide ut fra at styringsoppdraget og fellesoppgaver i Den norske kirke skal ivaretas av bispedømmeråd og Kirkemøtet. De saker som ikke eksplisitt ligger under biskopene, skal behandles av rådsorganene og samordningen av saker som gjelder hele Den norske kirke skal skje i regi av Kirkemøtet.

Det bør på denne bakgrunn legges opp til et konstruktivt samspill mellom biskop og bispedømmeråd og Bispemøtet og Kirkemøtet ved behandlingen av saker som gjelder fellesoppgaver i Den norske kirke.

- * DSR skal forholde seg til de frivillige kristelige organisasjoner og bevegelser som selvstendige arbeidsenheter i vår kirke og utvikle et godt samarbeid på de måter og i de former som er naturlig ut fra sak og egenart. Det kan skje ved å organisere samarbeid, å bidra til at selvstendig virksomhet skjer på basis av felles mål, å tilby organisasjonene oppgaver etter oppdrag fra Kirkemøtet eller å stimulere kirkelige organer og ansatte til aktivt arbeid innenfor organisasjonene.

Ved planlegging av tiltak innen menighetsarbeidet, skal DSR arbeide ut fra at menighetene skal oppleve at rådsstrukturens og organisasjonenes arbeid utfyller hverandre på en tjenlig måte.

DSR skal samarbeide med organisasjoner og institusjoner gjennom å være oppnevningens instans til deres styrende organer i den utstrekning dette er ønskelig og nødvendig.

- * DSR skal i forhold til Norges kristne råd støtte opprettelsen av rådet, stimulere rådet til løsning av oppgavene og arbeide for at forholdet til DSR avklares.
- * DSR skal fremtre på vegne av menighetene og Den

norske kirke overfor offentlige organ og institusjoner. DSR skal formidle impulser og synspunkter innenfor hele spennvidden i DSRs oppgavefelt. DSR skal medvirke til at offentlige organer og institusjoner løser oppgaver gjennom Den norske kirkes virksomhet der dette er tjenlig.

- * DSR skal fremtre på vegne av Den norske kirke i forhold til økumeniske organisasjoner. DSR medvirke til at impulser og synspunkter formidles tilbake til Den norske kirke, bidra til samordning og veiledning ved kirkesamarbeid og føre samtaler med andre kirker.

VEDLEGG 2: Konkretiseringer av
de sentralkirkelige råds mål
for perioden 1994-97

Komiteenes merknader til strategiplanens konkretiseringer av delmålene oversendes DSR til vurdering:

- God personalomsorg og rekruttering til kirkelige stillinger
- Kvinnes internasjonale bønnedag
- Økt ansvarsbevissthet for døpte nordmenn bosatt i utlandet

*

HOVEDMÅL 1:

- Styrkelse av gudstjenestelivet:
 - * Å bidra til at flere døpte deltar i gudstjenestelivet, - med særlig vekt på psykisk utviklingshemmede, funksjonsmehemmede, barn og ungdom
 - * Å stimulere til hyppigere nattverdfeiring og økt gudstjenestefrekvens i prestegjeld med flere kirker
 - * Å bidra til lekfolks aktive deltagelse i gudstjenestelivet
 - * Å tilrettelegge ordning for familiemesse med nattverd

- * Å legge tilrette for at den samiske befolkning kan feire gudstjeneste på sitt morsmål
- * Å stimulere til økt samarbeid med skolen om gudstjenester
- * Å stimulere norske menigheter til forbønn for aktuelle forhold i kirke og samfunn
- * Å stimulere prestene til å benytte mulighetene i kirkens nye gudstjenestebøker med sikte på et variert gudstjenesteliv
- * Å bidra til at arbeidet fra prosjektet "Gudstjenestefornyelse og evangelisering" videreføres
- * Å stimulere til rikere feiring av kirkens høytider og markering av kirkeårets ulike tider i hjem og menighet
- * Å formidle impulser fra økumenisk gudstjenestefornyelse og andre kirkers gudstjenesteliv
- * Å ta del i nordisk kontaktnett for gudstjenestearbeid
- * Å utvikle ressursmateriale til bruk ved spesielle søndager i kirkeåret og foreta en samlet vurdering av temagudstjenestenes oppgave, herunder deres plass og funksjon i kirkeåret
- * Å supplere de nye gudstjenestebøkene gjennom Forsøkspermen og formalisere prosedyren ved anmeldelse av slike saker
- * Å utgi et tillegg til Norsk salmebok og bidra til at det utgis en bønne- og salmebok for barn og ungdom
- * Å arbeide med de utfordringer "inkluderende språk" representerer for Den norske kirkes liturgi og gudstjenesteordninger
- * Å gi veiledning om og godkjenning av liturgiske klær
- * Å følge opp betenkningen om "Kirkemusikalske utfordringer" på grunnlag av behandlingen på Kirkemøtet 1993 med særlig vekt på fornyelse av gudstjeneste og salmesang
- * Å bidra til å utgi Norsk kantoribok, en besifningsutgave av Norsk salmebok og et tema- og kirkeårsregister til NOS

- Opplæring av de døpte:

- * Å gjennomføre handlingsplanen for innføring av Plan for dåpsopplæring i Den norske kirke 1992-96 og foreta en evaluering
- * Å bidra til gjennomføringen av etterutdanningskurs i menighetspedagogikk for samtlige prester og kateketer 1994-97
- * Å utarbeide undervisningsmaterieell m.v. for psykisk utviklingshemmede
- * Å legge til rette for at funksjonshemmede får del i menighetens dåpsopplæring
- * Å revidere "Plan for konfirmasjonstiden" i Den norske kirke" med sikte på behandling på Kirke-møtet 1995
- * Å fokusere på hjemmets betydning som læringssted i dåpsopplæringen
- * Å utarbeide en helhetsplan for undervisning i menigheten

- Ungdom i kirken:

- * Å følge opp behandlingen av "Ung i kirken" på Kirkemøtet 1993
- * Å utvikle et sterkere sentralkirkelig engasjement i forhold til kirkens ungdomsarbeid
- * Å arbeide med ungdomspolitiske utfordringer i samfunnet
- * Å støtte organisasjonenes arbeid blant ungdom
- * Å arbeide for at ungdoms perspektiver og engasjement kan berike kirken

- Kunnskap og inspirasjon fra andre kirker:

- * Å arbeide for at flere vennskapskontakter knyttes og utvikles på regionalt og lokalt plan
- * Å utveksle erfaringer og inspirasjon med andre kirker gjennom gjensidig kontakt
- * Å bidra til at resultater fra økumeniske læresamtaler, studieprosjekter og tilsvarende blir studert og bearbeidd i vår kirke, bl.a. i sam-

arbeid med institusjoner som utdanner til kirkelig tjeneste og i tilknytning til etterutdanningsvirksomhet

- Kulturarven og nasjonale kirkelige markeringer:
 - * Å støtte og delta ved markeringer av 1000-årsjubiléene for kristendommens komme til Norge
 - * Å utarbeide en kirkelig kulturmelding til Kirke-møtet 1996
 - * Å arrangere Norske Kirkedager i 1997 i Trondheim
 - * Å bidra til kirkelig markering av 50-årsdagen for frigjøringen i 1995
 - * Å delta i og støtte tiltak for å markere vår kristne kulturarv

- Fornyet bibelstudium:
 - * Å delta i et videre samarbeid med Kirkens Nødhjelp og Det Norske Bibelselskap om konfir-mantopplegget "Jeg er"
 - * Å formidle impulser fra bibelarbeid i andre kirker
 - * Å lansere studieopplegget "- og din neste som deg selv"

- Kirkelig betjening og gode arbeidsforhold:
 - * Å utarbeide en bemanningsplan for Den norske kirkes menigheter på basis av den faktiske arbeidsbelastning særlig for presteskapet med sikte på at resultatene skal få virkning fra og med Statsbudsjettet for 1995
 - * Å arbeide med de utfordringer for den kirkelige betjening av nordmenn i utlandet som følger av Stortingsmelding 49 (1992-93) om Den norske Sjømannsmisjon
 - * Å utrede hvordan den kirkelige betjening ved fengsler, sykehus, universiteter, høyskoler kan styrkes og organiseres
 - * Å utrede hvordan den kirkelige betjening i for-hold til blinde, døve og psykisk utviklingshem-medede kan styrkes og organiseres

- * Å fullføre prosjektet "Kirkens arbeid blant mennesker med psykisk utviklingshemming" og foreta en evaluering
- * Å bidra til tilfredstillende ordninger for arbeidsveiledning
- * Å arbeide for at kirkelige prioriteringer nedfelles i bevilgningene over Statsbudsjettet
- * Å arbeide for å bedre rekrutteringen til kirkelig utdanning og stillinger med særlig vekt på situasjonen i Nord-Norge og blant samene
- * Å styrke den kirkelige betjening i forhold til den samiske befolkning
- * Å bidra til en formålstjenlig grunn-, etter- og videreutdanning ved kontakt med utdanningsinstitusjonene og yrkesorganisasjonene

- Tjenlige ordninger og funksjonsdyktige organer:

- * Å avslutte en evaluering av prosjektet "Kirke og kommune" som en oppfølging av NOU 1989:7
- * Å arbeide for at forslag til endringer i Lov om Den norske kirkes ordning på grunnlag av NOU 1989:7 behandles i samsvar med fremdriftsplanen i Regjeringens langtidsprogram
- * Å avslutte evalueringen av prosjektet "Ledelse i menigheten" i løpet av 1994
- * Å legge frem forslag til Kirkemøtet 1995 endringer i Lov om Den norske kirkes ordning på grunnlag av behandlingen på Kirkemøtet 1992 av "Evaluering av de kirkelige reformer etter 1984"
- * Å starte arbeidet med en samlet kirkelig lovgivning
- * Å bidra til å etablere et sentalt kirkelig medlemsregister innen menighetsrådsvalget i 1997
- * Å arbeide for at ordningen med "Ordinasjon av ikke-teologer" blir gjort gjeldende
- * Å utrede "Ordinasjon og tjenestefullmakter" og tilhørende spørsmål etter oppdrag fra Bispemøtet 1993, I
- * Å gjennomgå "Reglement for tilsetting av menig-

hetsprest, kateket og soknediakon" etter at ordningen pr. 31.12.1994 har fungert i 6 år

- * Å bidra til å bygge opp kompetanse hos ansatte og tillitsvalgte i bispedømmer og menigheter
 - * Å arbeide for at det kirkelige studiearbeid fortsatt kan defineres inn under Lov om voksenopplæring
 - * Å bidra til å øke den kirkerettslige kunnskap hos ansatte og i de kirkelige råd
 - * Å foreta en samlet gjennomgang av og gi veiledning i prosedyre for godkjenning m.v. av utsmykning av kirker og kirkeinventar
- Forskningsbasert kunnskap om kirke og samfunn:
- * Å sikre Stiftelsen Kirkeforskning rammevilkår for å utvikle sin virksomhet
 - * Å kanalisere behovet for forskning og utvikling gjennom Stiftelsen Kirkeforskning
 - * Å tilføre Den norske kirke kunnskap om de unges situasjon i kirke og samfunn
 - * Å arbeide for gjennomføringen av et forskningsprosjekt der Den norske kirkes arbeid i de store byene kartlegges
 - * Å skaffe økt kunnskap om unges holdninger til abort og hvorfor abort velges

HOVEDMÅL 2:

- Misjon og evangelisering:
- * Å legge til rette for og følge opp Kirkemøtets behandling av saken "Menighet og misjon"
 - * Å delta i "Kontaktforum for Menighet og misjon"
 - * Å bidra til at menighetene blir sterkere involvert i å bringe evangeliet til nye folkegrupper
 - * Å bidra til et likeverdig samarbeid med andre kirker om misjon
 - * Å formidle økumeniske perspektiver på kirkens misjonsoppdrag i verden

- * Å videreføre arbeidet med Åpenbaringstiden som fast misjonstid i kirkeåret
 - * Å formidle ideer og erfaringer fra andre kirker til evangeliseringsarbeid i menighetene
 - * Å etablere kontakt med Lausanne-bevegelsen om en felles evangeliseringsstrategi og delta i arbeidet for 90-årenes evangeliseringskampanje
 - * Å samle og formidle erfaringer fra Follo-prosjektet til prostier og menigheter andre steder i landet
- Etisk veiledning på sentrale livsområder:
- * Å bidra til at utredningen om "Forbrukersamfunnet som etisk utfordring" blir drøftet og tatt alvorlig i kirken og i samfunnsdebatten for øvrig
 - * Å bidra til etisk refleksjon og engasjement i de spørsmål som aktualiseres gjennom prosjektet "Vern om livet"
 - * Å bidra til debatt i kirken om holdninger til alkohol og alkoholbruk
 - * Å gi kirkelige bidrag til debatt om og arbeid med familie-, seksual- og samlivsspørsmål
 - * Å bidra til at barns og ungdoms vilkår i samfunnet blir et viktig spørsmål for kirke- og samfunnsdebatten
 - * Å formidle perspektiver fra internasjonale, økumeniske arbeider til vår kirkes drøfting av etiske spørsmål
- Det religiøse mangfold:
- * Å bidra til at Den norske kirke avlegger et kristent vitnesbyrd i forhold til andre livssyn og religioner
 - * Å bidra til å bygge opp kompetanse i vår kirke om nyreligiøsitet, okkultisme og religiøse livsyttringer
 - * Å etablere og delta i offisielle kontaktorgan med muslimer og jøder

- * Å bidra til dialog mellom representanter for de ulike religionene i Norge

HOVEDMÅL 3:

- Flyktningespørsmål:

- * Å bidra til at Den norske kirke er informert om og engasjert i flyktingenes problemer både nasjonalt og internasjonalt
- * Å delta i den offentlige debatt om norsk asyl- og flyktningepolitikk, bl.a. gjennom kontakt med norske myndigheter

- Fred og menneskerettigheter:

- * Å arbeide for fred og forsoning i konfliktområder, særlig gjennom de økumeniske organisasjoner
- * Å styrke kirkens engasjement i kampen for menneskerettighetene, nasjonalt og internasjonalt, ved å videreutvikle kirkens arbeid for økt respekt og etterlevelse av sivile, politiske, religiøse, kulturelle, økonomiske og sosiale rettigheter
- * Å arbeide for å fremme urbefolkningenes rettigheter, spesielt likestillingen mellom den samiske og den norske befolkningen
- * Å utvikle samarbeid og kontakt med myndigheter, samt nasjonale og internasjonale organisasjoner og institusjoner i arbeidet med menneskerettighetsspørsmål
- * Å medvirke aktivt i de økumeniske organisasjoners menneskerettighetsarbeid
- * Å støtte arbeidet med utformingen av et demokratisk Sør-Afrika
- * Å etablere samarbeid mellom krisesentrene for mishandlede kvinner og kvalifisert kirkelig personell
- * Å gjennomføre opplæring av det kirkelig personell som knyttes til krisesentrene

- Abort, bioteknologi og medisinsk etikk:

- * Å legge opp egen virksomhet i henhold til handlingsplanen "Vern om fosteret - vern om livet"
- * Å støtte økonomisk andre instansers tiltak på området i samsvar med de forutsetninger som er trukket opp av Kirkemøtet 1993
- * Å bidra til å opprette samarbeid mellom kirkelige instanser og det politiske miljø og med offentlige myndigheter og private organisasjoner som driver abortforebyggende arbeid
- * Å gi og stimulere til relevante kirkelige bidrag i den offentlige debatt og politiske beslutningsprosess om bioteknologi og medisinsk etikk
- * Å delta i LVF's studiearbeid om bioetikk

- Miljø, fattigdom og bærekraftig utvikling:

- * Å bidra til å styrke kirkens engasjement for miljø og utvikling, på lokalt, nasjonalt og internasjonalt plan og gjennom økumenisk samarbeid, ved bl.a. å informere om, og legge til rette for økt forståelse av miljø- og utviklingskrisen, samt de endringer og tiltak som er nødvendig for å møte denne
- * Å fremme etisk refleksjon og bearbeiding av miljø- og utviklingskrisen bl.a. for å utvikle verdier og normer samfunnet, menigheter og enkeltmennesker kan handle etter
- * Å følge utviklingen av norsk miljø-, bistands- og nord/sør politikk, samt formidle kirkelige synspunkter på aktuelle spørsmål
- * Å synliggjøre kirkens engasjement i disse spørsmål og formidle synspunkter i den offentlige debatt
- * Å kritisk gjennomgå kirkens egen drift og virksomhet, gjennom bl.a. å sørge for at den kirkelige administrasjon sentralt og regionalt innen 1995 er blitt "grønne kontorer"
- * Å utvikle kontakt og samarbeid med Kirkens Nødhjelp, misjonsorganisasjonene, miljø- og solidaritetsbevegelse og andre humanitære organisasjoner

- * Å utvikle ulike typer materiell til bruk i menighetenes arbeid med miljø og Nord/Sør-spørsmål
 - * Å fortsette og videreutvikle informasjonssamarbeidet med NORAD gjennom rammeavtalen med Kirkens U-landsinformasjon
- Det økumeniske tiåret:
- * Å følge opp Kirkemøtets handlingsplan for "Det økumeniske tiåret" med særlig vekt på å styrke bispedømmenes og menighetenes engasjement
 - * Å undersøke om det i 6-årsperioden 1989-95 har vært lik adgang for kvinner og menn til tilsetning som prest i Den norske kirke og legge frem en melding om dette til Kirkemøtet 1996
 - * Å vurdere likestillingslovens forhold til Den norske kirke
 - * Å styrke det økumeniske kvinnearbeid nasjonalt og internasjonalt og solidariteten med kvinner i andre deler av verden
 - * Å legge til rette for at kvinners erfaringer og perspektiver kan berike vår kirke

HOVEDMÅL 4:

- Innvandrere:
- * Å støtte opp under holdningskapende tiltak for å hindre rasistiske holdninger og rasistisk vold i det norske samfunn
 - * Å opprette og utvikle offisiell kontakt mellom Den norske kirke og muslimske organisasjoner i Norge og med det mosaiske trossamfunn
- Kirken i lokalmiljøet:
- * Å foreta en evaluering av innføringen av "Plan for diakoni i Den norske kirke"
 - * Å følge opp "Plan for institusjonsdiakoni" i forhold til lokalmiljøet i kontakt med diakoniinstitusjonene
 - * Å utvikle samarbeid med myndigheter, diakonale institusjoner og andre humanitære organisasjoner for å løse diakonale oppgaver i lokalmiljø

- * Å bidra til økt forståelse i menighetene og kommunene av den betydning kirken kan ha som møte-
sted og sosialt nettverk i lokalmiljøet og ut-
fordre menighetene til bevisst utnyttelse av
disse mulighetene
- * Å relansere husfelleskapsmodellen overfor me-
nighetene
- * Å følge opp forsøket med "Frivillighets-
sentraler"

- Vern av samisk kultur og kirkeliv:

- * Å støtte opp under arbeidet for å verne den
samiske kultur og de samiske næringer i kontakt
med Sametinget og andre institusjoner/organisa-
sjoner - med særlig vekt på vern av den sør-
samiske kultur
- * Å bidra til at den nordsamiske befolkning har
NT, gudstjenestebøker og salmebok tilgjengelig
på sitt eget språk
- * Å sørge for at den sør- og lulesamiske befolk-
ning har tilgjengelig sentrale deler av NT på
sitt eget språk
- * Å fortsette arbeidet med sør-samisk liturgi og
salmemelodier
- * Å sørge for utgivelse av materiell til dåps- og
konfirmasjonsundervisning som er tilpasset det
samiske opplæringsmiljø
- * Å fremme samisk rekruttering til kirkelige
stillinger slik at samer selv kan ta ansvar for
å utforme det samisk kirkeliv
- * Å styrke den kirkelige betjening i de samiske
bosettingsområder og i områder med spredtboende
samer
- * Å bygge ut tolketjenesten og forbedre arbeids-
vilkårene for kirketolkene
- * Å få fastsatt hvilke kirkelige stillinger hvor
kunnskap i samisk er obligatorisk eller ønskelig
og sørge for at alle disse i har fått/evt. påbe-
gynt grunnleggende språkopplæring i samisk samt
opprette kontakt med offentlige instanser om
slik opplæring

- * Å sørge for at samelovens språkregler blir fulgt opp på det kirkelige området
 - * Utarbeide årlige planer for kirkelig betjening på samisk i samråd med bispedømmene
 - * Å etablere årlige møtepunkter for kirkelige ansatte i samiske menigheter i de 3 nordligste bispedømmer
 - * Å bygge ut og videreføre det nordiske samarbeid om samisk kirkeliv
 - * Å integrere samisk språk og synliggjøre samisk kirkeliv som et fast element ved arrangementer av helhetskirkelig karakter
 - * Stimulere til kontakt med menigheter i andre urbefolkningsgrupper
 - * Å bidra til gjennomføringen av prosjektet "Revitalisering av samisk kirkesang" i Indre Finnmark prosti
 - * Å arbeide for at samisk-relaterte emner integreres i undervisningsinstitusjonene i kirken
 - * Å stimulere tiltak som fremmer spesifikt samiske kulturytringer innenfor samisk kirkeliv
- Fellesskap på tvers av generasjonene:
- * Å bidra til at menighetsarbeidet legger større vekt på fellesskap mellom generasjonene
 - * Å bidra til økt bevisstgjøring i kirken på familiens sentrale rolle og betydning
 - * Å bidra til å styrke det familiepedagogiske arbeid i kirken i henhold til behandlingen av "Familien i fokus" på Kirkemøtet 1993
 - * Å arbeide med de ensliges situasjon i kirken
- Fellesskap mellom kirkene i Norge og innen Den norske kirke:
- * Å støtte etableringen av Norges Kristne Råd og bidra til at rådet kan ivareta viktige økumeniske oppgaver
 - * Å videreutvikle og styrke arbeidet i andre økumeniske fora på nasjonalt plan

- * Å videreføre tosidige kontakter med kirken i Norge, med Metodistkirken med sikte på avtale om forpliktende kirkefelleskap, med Den romersk-katolske kirke og Baptistsamfunnet med tanke på praktisk samarbeid og videre arbeid med lære-spørsmål
- * Å gi råd og støtte til Den norske kirkes menigheter i de økumeniske utfordringer som gjør seg gjeldende lokalt
- * Å stimulere og legge til rette for lokale økumeniske samarbeidstiltak og knytte dem sterkere til økumenisk arbeid for øvrig på nasjonalt og internasjonalt plan
- * Å øke antall menigheter i Den norske kirkes menigheter som deltar i Bønneuken for kristen enhet
- * Å formidle internasjonale og økumeniske impulser til kirkelig ansatte
- * Å utvikle og bruke økumenisk studiemateriell i Den norske kirkes menigheter og i økumeniske fora
- * Å bidra til at ungdom blir sterkere inspirert til, involvert i og utrustet til økumenisk arbeid
- * Å bidra til at menighetene kan avklare sine økumeniske relasjoner til de nye "kristne sentra"
- * Å bidra til økt samarbeid og konstruktiv dialog mellom ulike arbeidslag innen Den norske kirke
- * Å bidra til større gjensidig respekt for ulike kirkelige tradisjoner og holdninger innen Den norske kirke

- Internasjonalt kirkefelleskap:

- * Å ivareta og styrke Den norske kirkes engasjement i de internasjonale økumeniske organisasjoner vi er medlem av, Kirkenes Verdensråd (KV), Det Lutherske Verdensforbund (LVF), Den europeiske kirkekonferanse (KEK), Nordisk Økumenisk Råd (NØR)
- * Å bevirke en økning i de økonomiske bidragene fra Den norske kirke til KV, LVF og KEK

- * Å styrke det økumeniske arbeid i Europa gjennom KEK's arbeid og ved bilaterale kontakter med nasjonalkirker, bispedømmer og menigheter, særlig i forhold til minoritetskirker i Øst- og Mellom-Europa
- * Å inngå avtale om kirkefelleskap med de anglikanske kirker på de britiske øyer og de lutherske kirker i de nordiske og baltiske land
- * Å avklare - i samråd med de andre lutherske folkekirker i Norden - om vår kirke skal underskrive Leuenberg-konkordien
- * Å avklare og videreføre regionale samarbeidsprosjekter: Nordisk-Tysk kirkekonvent; Norden-SADCC og Barentsregionen
- * Å samarbeide med Sjømannsmisjonen/Norsk kirke i utlandet og med misjonsorganisasjonene for å styrke kontakten med andre kirker
- * Å arbeide med de teologiske spørsmål som blir reist i det internasjonale økumeniske arbeid

*

Sak KM 10/93: ALKOHOL SOM SAMFUNNSPROBLEM

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

Dokument 10.1 SAKSORIENTERING

Dokument 10.2 "ALKOHOLEN SOM
SAMFUNNSPROBLEM"

Dokument 10.3 "KIRKEFOLK OG ALKOHOLBRUK"

INNSTILLING FRA KOMITE D:

Saksorientering

Saken ble i 1990 reist av Bjørgvin bispedømmeråd i et brev til Kirkerådet. Saken er grundig behandlet av Kirkerådets rusgiftutvalg. Saksframlegget til Kirke-
møtet ble vedtatt av Kirkerådet 7. juli 1993.

Komiteens merknader

BAKGRUNN

Alkoholbruk og alkoholskader er i dag ett av våre største samfunnsproblemer. Forskningen innen rusmiddel-
feltet har ført til erkjennelse av sammenhengen mellom totalforbrukets omfang i en befolkning og de skadevirk-
ninger dette får. Kostnadene til reparasjon av rusmid-
delskader for helse- og sosialvesen er enorme og har
steget sterkt de seneste år. Lidelsene for familiemed-
lemmer og pårørende har vist seg å være langt mer omfat-
tende enn tidligere antatt. Kriminalstatistikken viser
at svært mange volds- og vinningsforbrytelser er utført
under alkoholpåvirkning. Trafikkulykker, ulykker i
hjemmene og arbeidsulykker er også i stor grad forårsak-
ket av rusmiddelbruk.

De negative virkninger av alkoholbruken er det største sosialmedisinske problem vi har i den vestlige verden. Selv om Norge ennå har et mer beskjedent alkoholforbruk enn landene i Mellom- og Sør- Europa, har våre myndig-
heter gitt klart uttrykk for hva dette koster enkelt-

mennesker og samfunnet. Norske myndigheter har vedtatt å følge opp intensjonene fra Verdens Helseorganisasjon om å gjennomføre tiltak som kan føre til redusert alkoholforbruk (25% reduksjon i årene 1985 til 2000). Dette kommer bl.a. til uttrykk gjennom stortingsmeldinger.

Den norske kirke har gjennom sitt menighetsarbeid, gjennom frivillige organisasjoner og diakonale institusjoner deltatt i både forebyggende og helbredende arbeid på det edruskapspolitiske felt. Men kirken har ikke samlet uttalt seg om dette problemområdet. Gjennom arbeidet med denne saken har komiteen, i likhet med Kirkerådet funnet, grunnlag for å framlegge en rekke forslag til vedtak fra Kirkemøtet.

MOTIVER FOR FORSLAGENE TIL VEDTAK

- Alkoholens negative virkninger er vårt største sosiale problem.
- Når mennesker lider nød, er det kirkens oppgave å gå inn i situasjonen med ord og gjerninger.
- Det er viktig å se problemfeltets omfang både i en internasjonal, samfunnsmessig og diakonal sammenheng.
- Mens alkoholskadene hos rusmisbrukeren selv var mest i fokus tidligere, er man nå like mye opptatt av skadene hos pårørende, ikke minst hos barna.
- Det er bekymringsfullt at tilsynelatende stadig flere i de yngste tenårene ruser seg på alkohol jevnlig.
- Omsorgsarbeidet for russkadede og deres pårørende har blitt tilført stadig mindre ressurser fra kommunalt og fylkeskommunalt hold.
- Påvirkningen fra massemedia går nesten ensidig i retning av å oppmuntre til øket bruk av alkohol.
- I Den tredje verden føres en aktiv markedsføring for alkohol uten at alkoholens negative virkninger blir analysert.
- Et forbruksorientert vestlig samfunn markedsfører alkoholbruk uten hensyn til skadevirkningene.

I denne situasjonen er det viktig for Den norske kirke å samle bredest mulig støtte for et edruskapspolitisk arbeid som kan være med å redusere skadeomfanget.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet understreker behovet for en ansvarlig alkohol- og edruskapspolitikk og gir sin støtte til politiske vedtak som fører til reduksjon av alkoholforbruket.
2. Kirkemøtet understreker behovet for en ansvarlig livsstil i forhold til alkohol og gir sin støtte til arbeidet for å gjøre disse livssituasjoner alkoholfrie: Trafikk, båt- og badeliv, idrett og friluftsliv, samvær med barn og ungdom, arbeidslivet, i konflikter, i sorg og depresjoner.
3. Kirkemøtet anbefaler at all representasjon i regi av kirkelige organer lokalt, regionalt og sentralt er alkoholfrie. Kirkemøtet henstiller til andre kirkelige instanser å praktisere alkoholfri representasjon.
4. Kirkemøtet henstiller til offentlige instanser å gjøre tilskudd til ungdomsorganisasjoner og miljøtiltak for barn og ungdom betinget av at miljøet er rusgiftfritt.
5. Kirkemøtet ber Kirkerådet fortsette samarbeidet med Rusmiddeldirektoratet og videreføre arbeidet med holdningsskapende tiltak i forhold til alkohol og alkoholbruk.
6. Kirkemøtet henstiller til misjonsselskapene, NORAD og andre organisasjoner som arbeider i U-land å ha sin oppmerksomhet rettet mot den skremmende økningen av alkoholbruk i Den tredje verden, og å bruke de muligheter en har til å medvirke til at denne utviklingen snus.
7. Kirkemøtet ber Kirkerådet sørge for utgivelse av debatt- og samtaleheftet "Kirkefolk og alkoholbruk".
8. Kirkemøtet vil uttrykke bekymring over det nivået bevilgningene til omsorgstiltak for rusmiddelbrukere ligger på nå. I særlig grad ønsker Kirkemøtet at det satses på tiltak for familier som trues av og lider under rusmisbrukens følger.
9. Kirkemøtet ønsker å uttrykke sin anerkjennelse til de organisasjoner som arbeider aktivt for et redusert alkoholforbruk og gjør en innsats både forebyggende og kurativt.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Elise Haugland Madsen
Saksordfører: Andreas Aarflot

Disse hadde ordet:

Andreas Aarflot, Olav Øygard, Jan-Martin Berentsen, Liv Tungesvik, Odd Bondevik, Per Barsnes, Oddbjørn Evenshaug, Magne T. Hjorthaug.

Fremsatte forslag

Fra Liv Tungesvik:

Pkt. 2:
Tilføye ordet graviditet til slutt.

Komiteen tok dette inn i forslaget til vedtak.

Fra Magne T. Hjorthaug:

Vedtaket, pkt. 8, får tillegg:
..... bekymring over det lave nivået

Komiteen tok altfor lave inn i forslaget til vedtak.

KIRKEMØTET'S
VEDTAK

1. Kirkemøtet understreker behovet for en ansvarlig alkohol- og edruskapspolitikk og gir sin støtte til politiske vedtak som fører til reduksjon av alkoholforbruket.
2. Kirkemøtet understreker behovet for en ansvarlig livsstil i forhold til alkohol og gir sin støtte til arbeidet for å gjøre disse livssituasjoner alkoholfrie: Trafikk, båt- og badeliv, idrett og friluftsliv, samvær med barn og ungdom, arbeidslivet, i konflikter, i sorg og depresjoner, og under graviditet.
3. Kirkemøtet anbefaler at all representasjon i regi av kirkelige organer lokalt, regionalt og sentralt er alkoholfrie. Kirkemøtet henstiller til andre kirkelige instanser å praktisere alkoholfri representasjon.
4. Kirkemøtet henstiller til offentlige instanser å

gjøre tilskudd til ungdomsorganisasjoner og miljøtiltak for barn og ungdom betinget av at miljøet er rusgiftfritt.

5. Kirkemøtet ber Kirkerådet fortsette samarbeidet med Rusmiddeldirektoratet og videreføre arbeidet med holdningsskapende tiltak i forhold til alkohol og alkoholbruk.
6. Kirkemøtet henstiller til misjonsselskapene, NORAD og andre organisasjoner som arbeider i U-land å ha sin oppmerksomhet rettet mot den skremmende økningen av alkoholbruk i Den tredje verden, og å bruke de muligheter en har til å medvirke til at denne utviklingen snus.
7. Kirkemøtet ber Kirkerådet sørge for utgivelse av debatt- og samtaleheftet "Kirkefolk og alkoholbruk".
8. Kirkemøtet vil uttrykke bekymring over det altfor lave nivået bevilgningene til omsorgstiltak for rusmiddelbrukere ligger på nå. I særlig grad ønsker Kirkemøtet at det satses på tiltak for familier som trues av og lider under rusmisbrukens følger.
9. Kirkemøtet ønsker å uttrykke sin anerkjennelse til de organisasjoner som arbeider aktivt for et redusert alkoholforbruk og gjør en innsats både forebyggende og kurativt.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 11/93: UNG I KIRKEN

SAKSDOKUMENT:

Kirkemøtedokumenter

- Dokument 11.1 SAKSORIENTERING
- Dokument 11.2 UTREDNINGEN
"UNG I KIRKEN '93"
- Dokument 11.3 PROSJEKTRAPPORT
"UNG I KYRKJA, ROGALAND 1992-1993"
- Dokument 11.4 BARN OG UNGE
I DET NORSKE SAMFUNN I 1990-ÅRENE

Øvrige dokumenter

- Betenkningen "Ung i kirken",
Kirkerådet 1991
- Resolusjoner fra
"Ungdommens Kirkemøte" i Bergen
12.-14. november 1993
- Uttalelse fra
Organisasjonens Fellesråd,
Gran 27.9.1993
- Uttalelse fra
Norges KFUK-KFUM,
Oslo 29.10.1993
- Uttalelse fra
Ungdomsutvalget til
Komite for Økumenisk Samarbeid og Utveksling
under Mellomkirkelig Råd

INNSTILLING FRA KOMITE B:

Saksorientering

Kirkemøtet 1991 behandlet saken "Ung i kirken" på bakgrunn av et utredningsarbeid utført i samarbeid mellom

den offisielle kirke og representanter for sentrale ungdomsorganisasjoner innenfor Den norske kirke.

Kirkemøtet 1991 hadde en foreløpig behandling av de forslag som forelå fra dette utredningsarbeidet. Kirkemøtet ønsket imidlertid ikke å ferdigbehandle denne saken før en mer omfattende prosess der ungdom var de sentrale aktører, var satt i gang.

Kirkerådet oppnevnte på denne bakgrunn et styringsutvalg i mars 1992 etter å ha konsultert de aktuelle ungdomsorganisasjonene i et eget møte i januar. Utvalget leverte sin innstilling til Kirkerådet i slutten av august 1993. Vedlagt dokumentene var en rapport fra et prosjektsamarbeid mellom Norges KFUK-KFUM, Rogaland krets, og Stavanger bispedømme (Dokument 11.3).

Den viktigste grunn til at Kirkemøtet 1991 ikke ønsket å ferdigbehandle denne saken, var erkjennelsen av at ungdom i for liten grad var kommet til orde gjennom den første utredningen "Ung i kirken". Kirkemøtet ønsket derfor ikke å avgjøre hvilke eventuelle satsingsområder m.v. som burde fastsettes for fremtidig innsats innenfor "Ung i kirken".

På denne bakgrunn ble "Ungdommens Kirkemøte" arrangert 12.-14. november 1993. 93 delegater oppnevnt av bispedømmene og organisasjonene var der samlet for å drøfte "Ung i kirken". Det er første gang det i Den norske kirke legges til rette for at ungdom på en slik måte skal komme til orde om hvordan de selv opplever sin situasjon.

Følgende uttalelser ble oversendt fra "Ungdommens Kirkemøte" 1993:

RESOLUSJON FRA UNGDOMMENS KIRKEMØTE

1. GENERELL INNLEDNING

Mål

Ungdommens Kirkemøte (UKM) vil utfordre og bevisstgjøre Kirkens ulike arbeidslag og organisasjoner til å gjennomføre sine arbeidsformer og metoder ut ifra følgende målsettinger:

Hovedmålsetting

Vi ønsker å nå ut til alle unge slik at flest mulig

kan få et levende og personlig møte med Jesus, som leder fram til et bevisst kristenliv.

I arbeid med å nå dette målet ønsker UKM å vektlegge disse punktene.

Bønn

Kirken må prioritere bønne-arbeidet i menigheten høyere. Dette gjelder ungdommens eget arbeid og menighetens forbønn for de unge.

Bibelundervisning

Kirken må prioritere bibelundervisning blant de unge høyere.

- * UKM mener at de må gis rom for ungdommens mangfoldighet der fantasi og kreativitet slippes løs.
- * Vi ser oss selv som en del av den verdensvide Kirke og vil ta ansvar i forhold til fordeling/rettferdighet, økumenikk og misjon. Vi vil særlig understreke behovet for utfordrende forkynelse om kall til tjeneste i vår norske og i den verdensvide Kirke.
- * Ungdommens livssituasjon er en viktig og stor oppgave for Kirken, og UKM ønsker at Kirken skal ta ungdommens problem på alvor.
- * Vi tilhører en Kirke og ønsker at denne Kirke skal være evangeliserende og menighetsintegrende.

2. KOMMUNIKASJON OG MEDANSVAR

1. Ungdommens Kirkemøte (UKM) slår fast at oppfølging av ungdomsarbeid og av saken "Ung i Kirken" er et satsingsområde i neste menighetsrådsperiode (1994-98) med utgangspunkt i gudstjeneste-arbeid, konfirmantarbeid og ledertrening.
2. UKM anbefaler at det i hver menighet innføres minst to høymesser i halvåret av og med unge.

Det er en hovedmålsetting at ungdom skal inkluderes og tydeliggjøres i den ordinære gudstjenesten. Viktige "broer" til dette målet kan være:

- Egne gudstjenester innenfor høymessens ram-

mer som unge er med på å planlegge og gjennomføre.

- Rom for mer nyskapende gudstjenester utenfor høymessestid der de unge får boltre seg i kirkerommet uavhengig av den ordinære gudstjenesterammen.

3. UKM anbefaler at menighetene har egne gudstjenesteutvalg der minimum to ungdommer under 25 år deltar.
4. UKM anbefaler at konfirmantarbeidet blir knyttet til ungdomsarbeidet i menigheten.
5. UKM anbefaler at menighetene benytter organisasjonenes ledertreningstilbud.
6. UKM ser det som spesielt viktig at menighetsrådene har ansvar for å legge forholdene til rette for ungdomsarbeid i menigheten.

UKM ser det som spesielt viktig at man for å integrere ungdommene i menigheten må ha fellesarrangement for hele menigheten utover gudstjenesten.

Som følge av foregående punkt må:

Organisasjonenes arbeid regnes som menighetens arbeid. I dette ligger et forpliktende og gjensidig samarbeid i tråd med kirkens intensjoner.

7. UKM anbefaler menighetene å etablere en brobyggerfunksjon mellom unge i menigheten, menighetsrådet og staben. En ansatt med ansvar for ungdomsarbeidet eller et menighetsrådsmedlem kan ha denne oppgaven.
8. UKM ser det som spesielt viktig at menighetenes ungdomsarbeid skal knyttes til organisasjoner der dette er naturlig og mulig.
9. Organisasjonenes arbeid er menighetenes ungdomsarbeid. Gudstjenesten er det naturlige samlingspunkt for alle arbeidslag i menigheten.
10. UKM utfordrer de kirkelige/teologiske utdanningsinstitusjoner til å arbeide for at fremtidens forkynnere i større grad blir i stand å møte ungdom i vår egen tid gjennom forkynnelsen.
11. Kirkerådet bes utrede en strategi for hvordan kirken kan inkludere ikke-aktive medlemmer i

sitt ungdomsarbeid herunder også konfirmantarbeid og oppfølging av konfirmantene, gudstjenesteliv og ledertrening.

3. UNG REPRESENTASJON

* Holdning

Ungdom har medansvar, rettigheter og interesser i kirkens liv. Det er viktig at det blir gitt nødvendig rom og mulighet for delaktighet, slik at de unge i kirken kan få reelt medansvar.

* Handling

1. UKM henstiller til Kirkemøtet å slå fast en målsetting om at minst 20% av de tillitsvalgte i kirkens rådsstruktur på alle plan skal være under 30 år f.o.m. neste valg.

Det understrekes at det er fordel med 2 ungdomsrepresentanter for at disse kan støtte hverandre.

UKM oppfordrer Kirkerådet til å ta ungdomsrepresentasjon i råd og utvalg sentralkirkelig på alvor, og til vårens bispedømmerådvalg aktivt nominere ungdom.

- 2a. UKM oppfordrer Kirkemøtet (KM) om å be kirkens råd og utvalg oppnevne ungdommer som medlemmer av sine nominasjonskomiteer. Dette for best mulig å finne fram til best egnede kandidater.
- 2b. Det er menighetsrådets ansvar å oppfordre og motivere unge til å stemme ved valget.
3. UKM henstiller til Kirkemøtet å innføre alder som eget punkt i statistikken for menighetsråd.
4. UKM henstiller Kirkerådet til å sette i gang en prosess med det mål å endre Kirkeordningsloven (av 29. april, Nr.1, 1953).

En forutsetning for å nå målsettingen om ungdomsrepresentasjon, er kortere valgperiode og andre kriterier for valgbarhet.

UKM vil forslå følgende til ny ordning for menighetsrådsvalg:

- a) Valgperioden settes til 2 år.

- b) Stemmerett og valgbarhet for studenter må baseres på bostedsmenighet, og ikke på hjemstedsmenighet.
5. Siden ungdom er naturlige og fullverdige medlemmer av menighetsrådet, bør det gjennom veiledning og oppfølging legges tilrette for at de får reell innflytelse.
 6. Vi presiserer at ungdom ønsker å være på banen i forhold til alle ting som angår kirkenes utfordringer, og ikke bare saker som angår unge spesielt.
 7. I menigheter der det er ungdomsråd, skal det være en ordning med gjensidig møte- og talerett mellom ungdomsråd og menighetsråd.
 8. I forlengelsen av ungdomsarbeidet ser vi også studentarbeidet som et viktig satsingsområde. Det er nødvendig at kirken også er tilstede i universitets- og høyskolemiljø. Studenter er en viktig målgruppe fordi de i fremtiden vil legge premisser for samfunnsutviklingen. Dette er også en brytningstid hvor mange viktige valg tas.

Kontaktskapende holdningskampanje:

- SMIL TIL EN UNGDOM!
- SNAKK MED EN UNGDOM!
- HØR PÅ EN UNGDOM!

4. SAMORDNING AV KIRKENS UNGDOMSARBEID

1. Ungdommens Kirkemøte vil sterkt understreke at hovedsatsningen angående samordning må skje på lokalplanet.
2. Ungdommens Kirkemøte ser ingen løsning i på det nåværende tidspunkt å opprette den ungdomsstrukturen som Ung i kirken-utredningen foreslår. Skulle det derimot senere bli aktuelt, synes vi strukturene "Ung i kirken '93" har forslått er verdifulle.
3. Ungdommens Kirkemøte forslår at Kirkemøtet vedtar å be kirkerådet om å arbeide for etablering av ungdomsutvalg rundt i alle lokale menigheter. Utvalget skal bestå av 1 representant fra hvert arbeidslag som driver kristent arbeid blant unge i den geografiske menigheten, samt en represen-

tant fra menighetsrådet og en ansatt i menigheten som har ansvar for ungdomsarbeidet.

Utvalget jobber på grunnlag av de oppgavene som er angitt i Ung i kirken-utredningen (jf. s. 54-55). I tillegg bør utvalget inspirere til økumenisk engasjement på lokalt plan, ved å styrke den økumeniske kontakt med andre kirkesamfunns ungdomsarbeid, og ev. iverksette tiltak for å fremme et slikt engasjement.

Kirkemøtet ber menighetsrådene om i løpet av 1994 å instruksfeste ansvaret for gjennomføring av menighetens ungdomsutvalg.

4. Vi ber kirkemøtet vedta at ungdomsarbeid skal være et satsingsområde for en konsulent i bispedømmet. I denne satsingen må ligge et aktivt engasjement for å støtte opp om det arbeid lag og organisasjoner driver lokalt.
5. UKM vil også at Ungdommens Kirkemøte skal arrangeres annet hvert år. Vi ber Kirkemøtet gi Kirkerådet i oppgave å sørge for at dette skjer.

VEDLEGG 1
TIL RESOLUSJONENE FRA
UNGDOMMENS KIRKEMØTE

P.g.a. redaksjonelle feil kom ett av resolusjonsforslagene ikke opp til votering. Av den grunn legges forslaget ved uten realitetsvotering. Forslaget lyder som følger:

BEDRE SAMORDNING AV
KIRKENS UNGDOMSARBEID

UKM tror at et regionalt samarbeid kan være med og skape et aktivt engasjement som støtter opp om det arbeid lag og organisasjoner driver lokalt.

UKM ber Kirkemøtet anbefale at ordningene med ungdomsutvalg og ungdomsting på bispedømmeplan bør utvides til å gjelde alle bispedømmene.

Ungdomsutvalget skal bl.a. samordne arbeidet i bispedømmet.

UKM ser at en rekke viktige saker som angår ungdom spesielt bør settes på dagsorden også nasjonalt. Det bør derfor etableres tjenlige organer på nasjonalt plan for å ivareta dette.

UKM anbefaler Kirkerådet å arbeide videre med saken, bl.a. med hvordan oppnevning og mandat skal være.

Kirkemøtet/Kirkerådet sørger også for at utvalget gis de nødvendige arbeidsvilkår.

Et nasjonalt ungdomsutvalg bør legge til rette for UKM og følge opp vedtak derfra.

Ungdommens Kirkemøte vil sterkt understreke at hovedsatsningen angående samordning må skje på lokalplanet.

Ungdommens Kirkemøte forslår at kirkemøtet vedtar å be kirkerådet om å arbeide for etablering av ungdomsutvalg rundt i alle lokale menigheter.

Utvalget skal bestå av 1 representant fra hvert arbeidslag i den geografiske menigheten, samt en representant fra menighetsrådet og en ansatt i menigheten.

Utvalget jobber på grunnlag av de oppgavene som er angitt i Ung i kirken-utredningen. I tillegg bør utvalget inspirere til økumenisk engasjement på lokalt plan, ved å styrke den økumeniske kontakt med andre kirkesamfunns ungdomsarbeid, og ev. iverksette tiltak for å fremme et slikt engasjement.

Gaute Norbye

Øyvind Monstad

VEDLEGG 2
TIL RESOLUSJONENE FRA
UNGDOMMENS KIRKEMØTE

Ungdommens Kirkemøte vedtok å legge følgende vedlegg til protokollen:

En satsing på ungdommens plass i kirken må også medføre nødvendige økonomiske ressurser til bl.a. ungdomsarbeidere.

Komiteens merknader

- Å VÆRE UNG I KIRKE OG SAMFUNN

Ungdom er og skal være en naturlig del av kirken. Den hverdag de unge møter og det de opplever som sin virkelighet, må tas på alvor av kirken. Samtidig må ungdom få merke at de har reelt medansvar, og at de er nødvendige for å gjøre menighetens fellesskap helt og kirkens budskap troverdig.

Komiteen erkjenner at ungdom i dag ikke er gitt tilstrekkelig medansvar i kirken, og at kirken heller ikke har vært lydhør nok overfor det ungdom opplever som sin virkelighet. Det er derfor grunn til å understreke viktigheten av en videre satsing på "Ung i kirken". Komiteen vil påpeke at det her er av stor viktighet at ungdom trekkes med og gis innflytelse også i det videre arbeidet. Komiteen finner det svært ønskelig at det anliggende som ble ivare tatt ved "Ungdommens Kirkemøte", videreføres. Kirkerådet bør vurdere om dette skal gjøres i form av et eget "Ungdommens Kirkemøte" eller på annen måte.

Skal ungdom gis en tilhørighet til kirken, innebærer det også at kirken må vise solidaritet med ungdom og det de opplever som sin hverdag. En satsing på "Ung i kirken" må ikke avgrenses til å gjelde det kirkelige ungdomsarbeidet.

Ungdom utsettes i dag for et betydelig press fra flere hold. Det innsamlede materiale om ungdoms livssituasjon viser trekk og trender som vanskeliggjør ungdoms hverdag. Også her har kirken en oppgave. Komiteen vil spesielt uttrykke uro over situasjonen på arbeidsmarkedet og det press arbeidsledigheten medfører for ungdom og deres fremtidsutsikter.

Komiteen vil fremheve at Den norske kirke er en del av den universelle kirke. Dette innebærer at den virkelighet mange unge opplever i form av vold, fattigdom og undertrykkelse, må med. Som ungdom i Den norske kirke er de del i en større helhet. Fred, rettferdighet og vern om skaperverket er begreper som her må stå sentralt. Dette er dessuten områder der ungdom med sitt engasjement og sin solidaritet har viktige impulser å gi kirken.

Komiteen vil understreke at ungdom er en viktig ressurs i kirken. Dette tilsier at det må legges stor vekt på de forslag som er oversendt fra "Ungdommens Kirkemøte". Når ungdom i Den norske kirke på denne måten inviteres til en større høringsprosess på spørsmål som angår deres situasjon, vil komiteen understreke den betydning dette har for det videre arbeid og de videre prioriteringer.

- KOMMUNIKASJON OG MEDANSVAR

Ungdoms egenopplevelse av passivitet og isolasjon i forhold til kirken slik det fremkommer i rapporten "Ung i kirken '93", må tas alvorlig. I det videre arbeidet må det derfor legges stor vekt på tiltak

som gir respekt for de unge og plass for dem i kirken.

Både rapporten "Ung i kirken '93" og "Ungdommens Kirkemøte" fremhever gudstjenestearbeid, konfirmantarbeid og ledertrening som utgangspunkt for en videre satsing på "Ung i kirken". Komiteen vil gi sin støtte til dette. Komiteen registrerer også at "Ungdommens Kirkemøte" ønsker å vektlegge bønn, bibelundervisning, økumenikk, misjon, rettferdighet og fordeling i det kirkelige ungdomsarbeidet. Dette er prioriteringer som komiteen noterer seg med glede og som det gis støtte til. Disse prioriteringene må få betydning i det videre arbeidet.

Kateketene står sentralt når det gjelder bibelundervisning, og også når det gjelder Plan for dåpsopplæring. Det bør derfor være en målsetting å få flere kateketstillinger.

Bønn og bibelundervisning kan og må sees i sammenheng med gudstjenestearbeid, konfirmantarbeid og ledertrening. I utformingen av "Ung i kirken" som satsingsområde for Særfond II er dette signaler som må vektlegges.

Komiteen registrerer at "Ungdommens Kirkemøte" ønsker innført to høymesser i halvåret der de unge i særlig grad er med i forberedelse og gjennomføring. Komiteen støtter dette, og vil se det som ønskelig at menighetene ser seg i stand til å følge opp denne anbefalingen. Ut fra kjennskap til ressurs situasjonen i mange menigheter bør iallfall en høymesse i halvåret settes som norm.

Det er imidlertid også grunn til å understreke at ungdom bør bli aktive deltakere og medarbeidere ved så mange høymesser og gudstjenester som mulig. Gudstjenesten må være et naturlig samlingspunkt for alle arbeidslag i menigheten.

Det bør også gis rom for mer nyskapende gudstjenester utenfor høymesstid, der de unge kan få utfolde seg i kirkerommet mer uavhengig av den ordinære gudstjenesterammen.

Komiteen støtter anbefalingen fra "Ungdommens Kirkemøte" om at det opprettes en brobyggerfunksjon mellom unge i menigheten, menighetsrådet og staben. Den kulturkløft som er mellom ungdom og de som preger menighetslivet, må bearbeides og bygges bro over. Til dette er det behov for et gjensidig arbeid der generasjonene kan møte hverandre.

Komiteen vil uttrykke uro overfor situasjonen for ungdom under utdanning ved universiteter og høyskoler. Den kirkelige tjeneste her har ikke utviklet seg i takt med det sterkt økende antall studenter de siste år. Dette gjelder både de to frivillige organisasjoners prestestillinger for skoleungdom og studenter, og Den norske kirkes studentpreststillinger. Disse kirkelige tjenester hører derfor med innenfor rammen av en samlet vurdering av aktuelle satsningsområder for "Ung i kirken" og prioritering i forhold til offentlige bevilgninger, noe Kirkerådet må arbeide videre med.

Komiteen viser til rapporten "Ung i kirken '93", der det fremkommer at språk og uttrykksformer ofte er vanskelig tilgjengelige for ungdom, noe som også gjelder prekenen. Komiteen registrer at "Ungdommens Kirkemøte" utfordrer de kirkelige/teologiske utdanningsinstitusjoner til å arbeide for at fremtidens forkynnere i større grad gjøres i stand til å møte ungdommen. Komiteen ser dette som en utfordring som må tas alvorlig.

- UNG REPRESENTASJON

"Ungdommens Kirkemøte" har synliggjort og understreket behovet for at ungdom gis nødvendig rom og mulighet for delaktighet, noe som er en forutsetning for reelt medansvar. Komiteen vil derfor understreke viktigheten av å styrke ungdomsrepresentasjonen i kirkelige råd og utvalg, og vil gi sin støtte til det målet at 20% av de tillitsvalgte i kirkens rådsstruktur på alle plan skal være under 30 år.

Komiteen vil spesielt oppfordre til at ungdom nomineres aktivt ved det kommende bispedømmerådsvalg. Med det stadig økende ansvar som bispedømmerådene får, blir det meget viktig at de får en sammensetning med bredest mulig kompetanse og representativitet.

Innføringen av kvoteringsregler har i mange sammenhenger vist seg å være en effektiv måte å bidra til økt representasjon av grupper som tidligere har vært svakt representert i aktuelle sammenhenger. Komiteen ser det som vesentlig at den erfaringshorisont de ulike generasjoner lever innenfor, blir representert i viktige kirkelige fora. Det forhold at de internasjonale kirkelige organisasjonene benytter seg av en slik ordning, er også et argument som tilsier at dette burde kunne innføres som målsetting for Den norske kirkes valgte organer.

Som et ledd i arbeidet for å styrke ungdoms repre-

sentasjon vil komiteen understreke viktigheten av at kirkens råd og utvalg oppnevner ungdom som medlemmer av sine nominasjonskomiteer.

Komiteen viser til "Ungdommens Kirkemøte" der det presiseres at ungdom ønsker medansvar i forhold til alt som angår kirkens utfordringer, og ikke bare til saker som angår unge spesielt. Komiteen vil understreke at ungdom må sikres veiledning og oppfølging for at det også på den måten legges til rette for at de får reell innflytelse.

Komiteen registrerer at "Ungdommens Kirkemøte" foreslår endringer i Kirkeordningsloven med sikte på kortere valgperiode og endrede kriterier for valgbarhet. Komiteen finner det ikke riktig å ta stilling til disse forslagene før de er nærmere utredet. Komiteen vil be Kirkerådet vurdere eventuelle endringer i Kirkeordningsloven utfra en målsetting om å legge forholdene til rette for bedre ungdomsrepresentasjon.

- SAMORDNING AV KIRKENS UNGDOMSARBEID

Å føre unge mennesker til Kristus er en samlende oppgave for kirke og organisasjoner. Det som fremmer denne oppgaven, må bli avgjørende for arbeids- og samarbeidsformer. Komiteen vil poengtere at organisasjonenes arbeid regnes som fullverdig menighetsarbeid. Komiteen vil også gi sin støtte til anbefalingen fra "Ungdommens Kirkemøte" om at menighetenes ungdomsarbeid knyttes til en organisasjon der dette er naturlig og mulig.

Oppslutningen om det organiserte kristne ungdomsarbeidet har imidlertid hatt en betydelig nedgang i senere år. Komiteen finner grunn til å understreke alvoret i dette for både kirken og organisasjonene. Selvransaking og samarbeid vil måtte bli nødvendig for å møte denne utfordringen.

Komiteen registrerer at "Ungdommens Kirkemøte" først og fremst vil prioritere en samordning av kirkens ungdomsarbeid lokalt, og vil gi sin støtte til en slik prioritering. En samordning her er nødvendig, og vil kunne medføre at arbeidet kan drives mer effektivt med større gjennomslagskraft. De som ønsker å være med i et kristent fellesskap, må ikke møtes med konkurranse og splittelse, men med omsorg og inkluderende holdning.

Komiteen vil også påpeke betydningen av samordning på bispedømmeplan, og vil be bispedømmerådene om å

instruksfeste ansvaret for oppfølging av samordning av ungdomsarbeid i bispedømmet. Det kan skje ved å legge denne oppfølgingen til en av stillingene på bispedømmekontoret. Komiteen mener at det kan være hensiktsmessig med et eget ungdomsråd for en slik samordning på bispedømmeplan, og vil oppfordre de bispedømmeråd som ikke har opprettet et slikt ungdomsråd, til å vurdere dette.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet takker styringsutvalget for "Ung i kirken" for rapporten og for tilretteleggelsen av "Ungdommens Kirkemøte". Kirkemøtet takker "Ungdommens Kirkemøte" for verdifulle bidrag til kirken som helhet.
2. Kirkemøtet vil understreke at ungdom er og skal være en naturlig del av kirken, og at de unge er nødvendige for å gjøre menighetens fellesskap helt og kirken budskap troverdig.
3. Kirkemøtet ser det som viktig at "Ung i kirken" ikke avgrenses til å gjelde det kirkelige ungdomsarbeidet. Skal ungdom gis tilhørighet til kirken, innebærer det også at kirken må vise solidaritet med ungdom og forståelse for det de opplever som sin hverdag.

Kirkemøtet vil spesielt påpeke alvoret i situasjonen på arbeidsmarkedet. Kirkemøtet vil her også fremheve kirkens diakonale ansvar, og anbefale menigheter å engasjere seg i dette spørsmålet.

4. Kirkemøtet vil understreke viktigheten av en videre satsing på "Ung i kirken", og at "Ung i kirken" blir et prioritert område i neste menighetsrådsperiode (1994-97), med særlig vekt på gudstjenestearbeid, konfirmantarbeid og ledertrening. De aspekter som er vektlagt av ungdommen selv, som bønn, bibelundervisning, økumenikk, misjon, rettferdighet og fordeling, må tillegges stor vekt i den videre satsingen.

Kirkemøtet vil påpeke viktigheten av flere katekestillinger i dette arbeidet.

5. Kirkemøtet vil fremheve at menighetsrådene har ansvar for å legge forholdene til rette for ungdomsarbeid i menigheten. Kirkemøtet vil i denne sammenheng anbefale at det opprettes et ungdomsutvalg i alle menigheter. Kirkemøtet ber Kirkerådet med utgangspunkt i "Ungdommens Kirkemøte" og "Ung i kirken '93" arbeide videre med konkrete anbefalinger over-

for menigheter når det gjelder sammensetning og funksjon for slike utvalg.

7. Kirkemøtet registrerer at den kirkelige tjeneste for ungdom under utdanning ved universiteter og høyskoler ikke har utviklet seg i takt med det sterkt økende antall studenter de siste år. Dette må det tas hensyn til i en samlet vurdering av aktuelle satsingsområder for "Ung i kirken", og prioritering i forhold til offentlige bevilgninger.
8. Kirkemøtet anbefaler at det i hver menighet holdes minst én høymesse i halvåret hvor de unge i særlig grad er med i forberedelse og gjennomføring. Kirkemøtet vil også anbefale at de menigheter som har egne gudstjenesteutvalg, velger ungdom til disse.
9. Kirkemøtet uttrykker sin glede og takknemlighet over organisasjonenes ungdomsarbeid i menighetene og anbefaler at menighetenes ungdomsarbeid knyttes til en organisasjon der dette er naturlig og mulig. Kirkemøtet vil også anbefale at menighetene benytter organisasjonenes ulike ledertreningstilbud.
10. Kirkemøtet ber Kirkerådet følge opp de signaler som er fremkommet i et fremlegg til nytt satsingsområde "Ung i kirken" for Sørfond II på Kirkemøtet 1994. Kirkemøtet ber Kirkerådet inntil videre stille midler til disposisjon for tiltak på rådets disposisjonsbevilgning, jf. forslag til vedtak i sak KM 5/93.
11. Kirkemøtet vil oppfordre bispedømmerådene til å gjøre "Ung i kirken" og samordning av ungdomsarbeid til et prioritert område. Kirkemøtet ser regionalt engasjement for å støtte opp det arbeid lag og organisasjoner driver lokalt, som viktig.
12. Kirkemøtet anmoder menighetsrådene om å innvilge ofringer til organisasjoner innen Den norske kirke som driver ungdomsarbeid.
13. Kirkemøtet vil arbeide for at det i alle kirkelige råd og utvalg lokalt, regionalt og sentralt blir 20% ungdomsrepresentasjon, og ber Kirkerådet vurdere tiltak som kan sikre dette.

Kirkemøtet vil spesielt oppfordre til at det nomineres ungdom ved kommende bispedømmerådvalg. Kirkemøtet vil understreke at ungdom må gis medansvar i forhold til alt som angår kirkens utfordringer, og ikke bare saker som angår unge spesielt.

14. Kirkemøtet understreker viktigheten av at ungdom

trekkes med og gis innflytelse i det videre arbeidet. Kirkemøtet ber Kirkerådet arbeide videre med hvordan "Ungdommens Kirkemøte" kan videreføres.

PLENUMSBEHANDLING 1:

Dirigent: Knut Risnes
Saksordfører: Odd Bondevik

Disse hadde ordet:

Odd Bondevik, Per Lønning, Helga Hjetland, Elise Haugland Madsen, Olav Øygaard, Hilde Fylling, Per Aase, Oddbjørn Evenshaug, Astrid Grude Eikseth, Anne Louise Tveter, Knut Sellevold, Bjarne O. Weider, Turid Karlsen Seim, Gunn-Björg Wisløff, Berge Furre, Gunnar Stave, Ole D. Mjøs, Målfrid Nordhaug, Olaf N. Myklatun.

Fremsatte forslag

Fra Turid Karlsen Seim:

Ad vedtaksforslag, pkt. 7:
Kirkemøtet ber videre Kirkerådet om å ta opp hvordan den kirkelige betjening ved universiteter og høyskoler kan organiseres og styrkes.

Ad vedtaksforslag pkt. 3,
2. avsnitt, 3. linje:
... diakonale og sosial-etiske ansvar ...

Fra Gunnar Stave:

Tillegg til pkt. 7 i vedtaket:
Det må i denne sammenheng også tas omsyn til hvordan den kirkelige tjeneste for ungdom under utdanning på de mindre studiestedene som ikke har grunnlag for egen studentprestjeneste, kan styrkes.

Fra Berge Furre:

Punkt 7 - tillegg:
Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet koma tilbake til Kyrkjemøtet med dette som sak i formålstenleg form.

Tillegg til punkt 14:
Kyrkjemøtet ber om at det blir arbeidd vidare med høvelege former for samordning av ungdomsarbeidet på bispedømeplan og landsplan.

Nytt punkt:
Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet ta opp kriteria for å kunna veljast til sokneråd, bispedømeråd m.v. med

tanke på å leggja til rettes for betre ungdomsrepresentasjon. Dette kan gjerast i samband med endringar i Kirkeordningsloven og føresegner om valreglar for dei aktuelle råda.

Fra Knut Sellevold:

Vedtak 9:

Kirkemøtet uttrykker sin glede og takknemlighet over menighetenes ungdomsarbeid og organisasjonenes ungdomsarbeid i menighetene. Der det er naturlig, anbefales menighetene ...

Fra Anne Louise Tveter:

"... nytt satsingsområde 'Ung i kirken' for Særfond II."
Stryk "på Kirkemøtet 1994".

Fra Astrid Grude Eikseth:

Pkt. 1 - tilføyelse, etter det som står:
Forslagene derfra vil være sentrale når kirken følger opp arbeidet med "Ung i kirken".

Fra Elise Haugland Madsen:

Endre pkt. 12:

Kirkemøtet anmoder menighetsrådene om å innvilge ofringer til organisasjoner innen Den norske kirke som særlig driver ungdomsarbeid, Norges Kristelige Student- og Skoleungdomslag og Norges KFUK-KFUM.

Endre pkt. 8:

... én høymesse endres til:
... to høymesser i halvåret hvor ...

Tillegg pkt. 13:

... blir minst 20% ...

Votering

Forslagene oversendes komiteen.

NY INNSTILLING FRA KOMITE B:

Saksorientering

Kirkemøtet 1991 behandlet saken "Ung i kirken" på bakgrunn av et utredningsarbeid utført i samarbeid mellom den offisielle kirke og representanter for sentrale ungdomsorganisasjoner innenfor Den norske kirke.

Kirkemøtet 1991 hadde en foreløpig behandling av de forslag som forelå fra dette utredningsarbeidet. Kirkemøtet ønsket imidlertid ikke å ferdigbehandle denne saken før en mer omfattende prosess der ungdom var de sentrale aktører, var satt i gang.

Kirkerådet oppnevnte på denne bakgrunn et styringsutvalg i mars 1992 etter å ha konsultert de aktuelle ungdomsorganisasjonene i et eget møte i januar. Utvalget leverte sin innstilling til Kirkerådet i slutten av august 1993. Vedlagt dokumentene var en rapport fra et prosjektsamarbeid mellom Norges KFUK-KFUM, Rogaland krets, og Stavanger bispedømme (Dokument 11.3).

Den viktigste grunn til at Kirkemøtet 1991 ikke ønsket å ferdigbehandle denne saken, var erkjennelsen av at ungdom i for liten grad var kommet til orde gjennom den første utredningen "Ung i kirken". Kirkemøtet ønsket derfor ikke å avgjøre hvilke eventuelle satsingsområder m.v. som burde fastsettes for fremtidig innsats innenfor "Ung i kirken".

På denne bakgrunn ble "Ungdommens Kirkemøte" arrangert 12.-14. november 1993. 93 delegater oppnevnt av bispedømmene og organisasjonene var der samlet for å drøfte "Ung i kirken". Det er første gang det i Den norske kirke legges til rette for at ungdom på en slik måte skal komme til orde om hvordan de selv opplever sin situasjon.

Følgende uttalelser ble oversendt fra "Ungdommens Kirkemøte" 1993:

RESOLUSJON FRA UNGDOMMENS KIRKEMØTE

1. GENERELL INNLEDNING

Mål

Ungdommens Kirkemøte (UKM) vil utfordre og bevisstgjøre Kirkens ulike arbeidslag og organisasjoner til å gjennomføre sine arbeidsformer og metoder ut ifra følgende målsettinger:

Hovedmålsetting

Vi ønsker å nå ut til alle unge slik at flest mulig kan få et levende og personlig møte med Jesus, som leder fram til et bevisst kristenliv.

I arbeid med å nå dette målet ønsker UKM å vektlegge disse punktene.

Bønn

Kirken må prioritere bønne-arbeidet i menigheten høyere. Dette gjelder ungdommens eget arbeid og menighetens forbønn for de unge.

Bibelundervisning

Kirken må prioritere bibelundervisning blant de unge høyere.

- * UKM mener at de må gis rom for ungdommens mangfoldighet der fantasi og kreativitet slippes løs.
- * Vi ser oss selv som en del av den verdensvide Kirke og vil ta ansvar i forhold til fordeling/rettferdighet, økumenikk og misjon. Vi vil særlig understreke behovet for utfordrende forkynelse om kall til tjeneste i vår norske og i den verdensvide Kirke.
- * Ungdommens livssituasjon er en viktig og stor oppgave for Kirken, og UKM ønsker at Kirken skal ta ungdommens problem på alvor.
- * Vi tilhører en Kirke og ønsker at denne Kirke skal være evangeliserende og menighetsintegrender.

2. KOMMUNIKASJON OG MEDANSVAR

1. Ungdommens Kirkemøte (UKM) slår fast at oppfølging av ungdomsarbeid og av saken "Ung i Kirken" er et satsingsområde i neste menighetsrådsperiode (1994-98) med utgangspunkt i gudstjeneste-arbeid, konfirmantarbeid og ledertrening.

2. UKM anbefaler at det i hver menighet innføres minst to høymesser i halvåret av og med unge.

Det er en hovedmålsetting at ungdom skal inkluderes og tydeliggjøres i den ordinære gudstjenesten. Viktige "broer" til dette målet kan være:

- Egne gudstjenester innenfor høymessens rammer som unge er med på å planlegge og gjennomføre.
- Rom for mer nyskapende gudstjenester utenfor

høymessetid der de unge får boltre seg i kirkerommet uavhengig av den ordinære gudstjenesterammen.

3. UKM anbefaler at menighetene har egne gudstjenesteutvalg der minimum to ungdommer under 25 år deltar.
4. UKM anbefaler at konfirmantarbeidet blir knyttet til ungdomsarbeidet i menigheten.
5. UKM anbefaler at menighetene benytter organisasjonenes ledertreningstilbud.
6. UKM ser det som spesielt viktig at menighetsrådene har ansvar for å legge forholdene til rette for ungdomsarbeid i menigheten.

UKM ser det som spesielt viktig at man for å integrere ungdommene i menigheten må ha fellesarrangement for hele menigheten utover gudstjenesten.

Som følge av foregående punkt må:

Organisasjonenes arbeid regnes som menighetens arbeid. I dette ligger et forpliktende og gjensidig samarbeid i tråd med kirkens intensjoner.

7. UKM anbefaler menighetene å etablere en brobyggerfunksjon mellom unge i menigheten, menighetsrådet og staben. En ansatt med ansvar for ungdomsarbeidet eller et menighetsrådsmedlem kan ha denne oppgaven.
8. UKM ser det som spesielt viktig at menighetenes ungdomsarbeid skal knyttes til organisasjoner der dette er naturlig og mulig.
9. Organisasjonenes arbeid er menighetenes ungdomsarbeid. Gudstjenesten er det naturlige samlingspunkt for alle arbeidslag i menigheten.
10. UKM utfordrer de kirkelige/teologiske utdanningsinstitusjoner til å arbeide for at fremtidens forkynnere i større grad blir i stand å møte ungdom i vår egen tid gjennom forkynnelsen.
11. Kirkerådet bes utrede en strategi for hvordan kirken kan inkludere ikke-aktive medlemmer i sitt ungdomsarbeid herunder også konfirmantarbeid og oppfølging av konfirmantene, gudstjenesteliv og ledertrening.

3. UNG REPRESENTASJON

* Holdning

Ungdom har medansvar, rettigheter og interesser i kirkens liv. Det er viktig at det blir gitt nødvendig rom og mulighet for delaktighet, slik at de unge i kirken kan få reelt medansvar.

* Handling

1. UKM henstiller til Kirkemøtet å slå fast en målsetting om at minst 20% av de tillitsvalgte i kirkens rådsstruktur på alle plan skal være under 30 år f.o.m. neste valg.

Det understrekes at det er fordel med 2 ungdomsrepresentanter for at disse kan støtte hverandre.

UKM oppfordrer Kirkerådet til å ta ungdomsrepresentasjon i råd og utvalg sentralkirkelig på alvor, og til vårens bispedømmesrådsvalg aktivt nominere ungdom.

- 2a. UKM oppfordrer Kirkemøtet (KM) om å be kirkens råd og utvalg oppnevne ungdommer som medlemmer av sine nominasjonskomiteer. Dette for best mulig å finne fram til best egnede kandidater.
- 2b. Det er menighetsrådets ansvar å oppfordre og motivere unge til å stemme ved valget.
3. UKM henstiller til Kirkemøtet å innføre alder som eget punkt i statistikken for menighetsråd.
4. UKM henstiller Kirkerådet til å sette i gang en prosess med det mål å endre Kirkeordningsloven (av 29. april, Nr.1, 1953).

En forutsetning for å nå målsettingen om ungdomsrepresentasjon, er kortere valgperiode og andre kriterier for valgbarhet.

UKM vil forslå følgende til ny ordning for menighetsrådsvalg:

- a) Valgperioden settes til 2 år.
- b) Stemmerett og valgbarhet for studenter må

baseres på bostedsmenighet, og ikke på hjemstedsmenighet.

5. Siden ungdom er naturlige og fullverdige medlemmer av menighetsrådet, bør det gjennom veiledning og oppfølging legges tilrette for at de får reell innflytelse.
6. Vi presiserer at ungdom ønsker å være på banen i forhold til alle ting som angår kirkens utfordringer, og ikke bare saker som angår unge spesielt.
7. I menigheter der det er ungdomsråd, skal det være en ordning med gjensidig møte- og talerett mellom ungdomsråd og menighetsråd.
8. I forlengelsen av ungdomsarbeidet ser vi også studentarbeidet som et viktig satsingsområde. Det er nødvendig at kirken også er tilstede i universitets- og høyskolemiljø. Studenter er en viktig målgruppe fordi de i fremtiden vil legge premisser for samfunnsutviklingen. Dette er også en brytningstid hvor mange viktige valg tas.

Kontaktskapende holdningskampanje:

- SMIL TIL EN UNGDOM!
- SNAKK MED EN UNGDOM!
- HØR PÅ EN UNGDOM!

4. SAMORDNING AV KIRKENS UNGDOMSARBEID

1. Ungdommens Kirkemøte vil sterkt understreke at hovedsatsningen angående samordning må skje på lokalplanet.
2. Ungdommens Kirkemøte ser ingen løsning i på det nåværende tidspunkt å opprette den ungdomsstrukturen som Ung i kirken-utredningen foreslår. Skulle det derimot senere bli aktuelt, synes vi strukturene "Ung i kirken '93" har forslått er verdifulle.
3. Ungdommens Kirkemøte forslår at Kirkemøtet vedtar å be kirkerådet om å arbeide for etablering av ungdomsutvalg rundt i alle lokale menigheter. Utvalget skal bestå av 1 representant fra hvert arbeidslag som driver kristent arbeid blant unge i den geografiske menigheten, samt en representant fra menighetsrådet og en ansatt i menigheten som har ansvar for ungdomsarbeidet.

Utvalget jobber på grunnlag av de oppgavene som er angitt i Ung i kirken-utredningen (jf. s. 54-55). I tillegg bør utvalget inspirere til økumenisk engasjement på lokalt plan, ved å styrke den økumeniske kontakt med andre kirkesamfunns ungdomsarbeid, og ev. iverksette tiltak for å fremme et slikt engasjement.

Kirkemøtet ber menighetsrådene om i løpet av 1994 å instruksfeste ansvaret for gjennomføring av menighetens ungdomsutvalg.

4. Vi ber kirkemøtet vedta at ungdomsarbeid skal være et satsingsområde for en konsulent i bispedømmet. I denne satsingen må ligge et aktivt engasjement for å støtte opp om det arbeid lag og organisasjoner driver lokalt.
5. UKM vil også at Ungdommens Kirkemøte skal arrangeres annet hvert år. Vi ber Kirkemøtet gi Kirkerådet i oppgave å sørge for at dette skjer.

VEDLEGG 1
TIL RESOLUSJONENE FRA
UNGDOMMENS KIRKEMØTE

P.g.a. redaksjonelle feil kom ett av resolusjonsforslagene ikke opp til votering. Av den grunn legges forslaget ved uten realitetsvotering. Forslaget lyder som følger:

BEDRE SAMORDNING AV
KIRKENS UNGDOMSARBEID

UKM tror at et regionalt samarbeid kan være med og skape et aktivt engasjement som støtter opp om det arbeid lag og organisasjoner driver lokalt.

UKM ber Kirkemøtet anbefale at ordningene med ungdomsutvalg og ungdomsting på bispedømmeplan bør utvides til å gjelde alle bispedømmene.

Ungdomsutvalget skal bl.a. samordne arbeidet i bispedømmet.

UKM ser at en rekke viktige saker som angår ungdom spesielt bør settes på dagsorden også nasjonalt. Det bør derfor etableres tjenlige organer på nasjonalt plan for å ivareta dette.

UKM anbefaler Kirkerådet å arbeide videre med saken, bl.a. med hvordan oppnevning og mandat skal være.

Kirkemøtet/Kirkerådet sørger også for at utvalget gis de nødvendige arbeidsvilkår.

Et nasjonalt ungdomsutvalg bør legge til rette for UKM og følge opp vedtak derfra.

Ungdommens Kirkemøte vil sterkt understreke at hovedsatsningen angående samordning må skje på lokalplanet.

Ungdommens Kirkemøte forslår at kirkemøtet vedtar å be kirkerådet om å arbeide for etablering av ungdomsutvalg rundt i alle lokale menigheter.

Utvalget skal bestå av 1 representant fra hvert arbeidslag i den geografiske menigheten, samt en representant fra menighetsrådet og en ansatt i menigheten.

Utvalget jobber på grunnlag av de oppgavene som er angitt i Ung i kirken-utredningen. I tillegg bør utvalget inspirere til økumenisk engasjement på lokalt plan, ved å styrke den økumeniske kontakt med andre kirkesamfunns ungdomsarbeid, og ev. iverksette tiltak for å fremme et slikt engasjement.

Gaute Norbye

Øyvind Monstad

VEDLEGG 2
TIL RESOLUSJONENE FRA
UNGDOMMENS KIRKEMØTE

Ungdommens Kirkemøte vedtok å legge følgende vedlegg til protokollen:

En satsing på ungdommens plass i kirken må også medføre nødvendige økonomiske ressurser til bl.a. ungdomsarbeidere.

Komiteens merknader

- Å VÆRE UNG I KIRKE OG SAMFUNN

Ungdom er og skal være en naturlig del av kirken. Den hverdag de unge møter og det de opplever som sin virkelighet, må tas på alvor av kirken. Samtidig må ungdom få merke at de har reelt medansvar, og at de er nødvendige for å gjøre menighetens fellesskap helt og kirkens budskap troverdig.

Komiteen erkjenner at ungdom i dag ikke er gitt tilstrekkelig medansvar i kirken, og at kirken heller

ikke har vært lydhør nok overfor det ungdom opplever som sin virkelighet. Det er derfor grunn til å understreke viktigheten av en videre satsing på "Ung i kirken". Komiteen vil påpeke at det her er av stor viktighet at ungdom trekkes med og gis innflytelse også i det videre arbeidet. Komiteen finner det svært ønskelig at det anliggende som ble ivare tatt ved "Ungdommens Kirkemøte", videreføres. Kirkerådet bør vurdere om dette skal gjøres i form av et eget "Ungdommens Kirkemøte" eller på annen måte.

Skal ungdom ha tilhørighet til kirken, innebærer det også at kirken må vise solidaritet med ungdom og det de opplever som sin hverdag. En satsing på "Ung i kirken" må ikke avgrenses til å gjelde det kirkelige ungdomsarbeidet.

Ungdom utsettes i dag for et betydelig press fra flere hold. Det innsamlede materiale om ungdoms livssituasjon viser trekk og trender som vanskeliggjør ungdoms hverdag. Også her har kirken en oppgave. Komiteen vil spesielt uttrykke uro over situasjonen på arbeidsmarkedet og det press arbeidsledigheten medfører for ungdom og deres fremtidsutsikter.

Komiteen vil fremheve at Den norske kirke er en del av den universelle kirke. Dette innebærer at den virkelighet mange unge opplever i form av vold, fattigdom og undertrykkelse, må med. Som ungdom i Den norske kirke er de del i en større helhet. Fred, rettferdighet og vern om skaperverket er begreper som her må stå sentralt. Dette er dessuten områder der ungdom med sitt engasjement og sin solidaritet har viktige impulser å gi kirken.

Komiteen vil understreke at ungdom er en viktig ressurs i kirken. Dette tilsier at det må legges stor vekt på de forslag som er oversendt fra "Ungdommens Kirkemøte". Når ungdom i Den norske kirke på denne måten inviteres til en større høringsprosess på spørsmål som angår deres situasjon, vil komiteen understreke den betydning dette har for det videre arbeid og de videre prioriteringer.

- KOMMUNIKASJON OG MEDANSVAR

Ungdoms egenopplevelse av passivitet og isolasjon i forhold til kirken slik det fremkommer i rapporten "Ung i kirken '93", må tas alvorlig. I det videre arbeidet må det derfor legges stor vekt på tiltak som gir respekt og plass for dem i kirken.

Både rapporten "Ung i kirken '93" og "Ungdommens Kirkemøte" fremhever gudstjenestearbeid, konfirmantarbeid og ledertrening som utgangspunkt for en videre satsing på "Ung i kirken". Komiteen vil gi sin støtte til dette. Komiteen registrerer også at "Ungdommens Kirkemøte" ønsker å vektlegge bønn, bibelundervisning, økumenikk, misjon, rettferdighet og fordeling i det kirkelige ungdomsarbeidet. Dette er prioriteringer som komiteen noterer seg med glede og som det gis støtte til. Disse prioriteringene må få betydning i det videre arbeidet.

Kateketene står sentralt når det gjelder bibelundervisning, og også når det gjelder Plan for dåpsopplæring. Det bør derfor være en målsetting å få flere kateketstillinger.

Bønn og bibelundervisning kan og må sees i sammenheng med gudstjenestearbeid, konfirmantarbeid og ledertrening. I utformingen av "Ung i kirken" som satsingsområde for Særfond II er dette signaler som må vektlegges. Komiteen forutsetter at "Ung i kirken" som satsingsområde for Særfond II vil bli virksomt fra og med 1995.

Komiteen registrerer at "Ungdommens Kirkemøte" ønsker innført to høymesser i halvåret der de unge i særlig grad er med i forberedelse og gjennomføring. Komiteen støtter dette, og vil se det som ønskelig at menighetene ser seg i stand til å følge opp denne anbefalingen. Ut fra kjennskap til ressursituasjonen i mange menigheter bør iallfall en høymesse i halvåret settes som norm.

Det er imidlertid også grunn til å understreke at ungdom bør bli aktive deltakere og medarbeidere ved så mange høymesser og gudstjenester som mulig. Gudstjenesten må være et naturlig samlingspunkt for alle arbeidslag i menigheten.

Det bør også gis rom for mer nyskapende gudstjenester utenfor høymesstid, der de unge kan få utfolde seg i kirkerommet mer uavhengig av den ordinære gudstjenesterammen.

Komiteen støtter anbefalingen fra "Ungdommens Kirkemøte" om at det opprettes en brobyggerfunksjon mellom unge i menigheten, menighetsrådet og staben. Den kulturkløft som er mellom ungdom og de som preger menighetslivet, må bearbeides og bygges bro over. Til dette er det behov for et gjensidig arbeid der generasjonene kan møte hverandre.

Komiteen vil uttrykke uro overfor situasjonen for

ungdom under utdanning ved universiteter og høyskoler. Den kirkelige tjeneste her har ikke utviklet seg i takt med det sterkt økende antall studenter de siste år. Dette gjelder både de to frivillige organisasjoners prestestillinger for skoleungdom og studenter, og Den norske kirkes studentpreststillinger. Disse kirkelige tjenester hører derfor med innenfor rammen av en samlet vurdering av aktuelle satsningsområder for "Ung i kirken" og prioritering i forhold til offentlige bevilgninger, noe Kirkerådet må arbeide videre med. Komiteen mener at det her også må tas hensyn til de mindre studiesteder som ikke har grunnlag for egen studentprest-tjeneste. Det er også behov for å arbeide videre med hvordan hele den kirkelige betjening ved universiteter og høyskoler kan organiseres og styrkes.

Komiteen viser til rapporten "Ung i kirken '93", der det fremkommer at språk og uttrykksformer ofte er vanskelig tilgjengelige for ungdom, noe som også gjelder prekenen. Komiteen registrer at "Ungdommens Kirkemøte" utfordrer de kirkelige/teologiske utdanningsinstitusjoner til å arbeide for at fremtidens forkynnere i større grad gjøres i stand til å møte ungdommen. Komiteen ser dette som en utfordring som må tas alvorlig.

- UNG REPRESENTASJON

"Ungdommens Kirkemøte" har synliggjort og understreket behovet for at ungdom gis nødvendig rom og mulighet for delaktighet, noe som er en forutsetning for reelt medansvar. Komiteen vil derfor understreke viktigheten av å styrke ungdomsrepresentasjonen i kirkelige råd og utvalg, og vil gi sin støtte til det målet at 20% av de tillitsvalgte i kirkens rådsstruktur på alle plan skal være under 30 år.

Komiteen vil spesielt oppfordre til at ungdom nomineres og velges ved det kommende bispedømmerådvalg. Med det stadig økende ansvar som bispedømmerådene får, blir det meget viktig at de får en sammensetning med bredest mulig kompetanse og representativitet.

Innføringen av kvoteringsregler har i mange sammenhenger vist seg å være en effektiv måte å bidra til økt representasjon av grupper som tidligere har vært svakt representert i aktuelle sammenhenger. Komiteen ser det som vesentlig at den erfaringshorisont de ulike generasjoner lever innenfor, blir representert i viktige kirkelige fora. Det forhold at de internasjonale kirkelige organisasjonene benytter

seg av en slik ordning, er også et argument som tilsier at dette burde kunne innføres som målsetting for Den norske kirkes valgte organer.

Som et ledd i arbeidet for å styrke ungdoms representasjon vil komiteen understreke viktigheten av at kirkens råd og utvalg oppnevner ungdom som medlemmer av sine nominasjonskomiteer.

Komiteen viser til "Ungdommens Kirkemøte" der det presiseres at ungdom ønsker medansvar i forhold til alt som angår kirkens utfordringer, og ikke bare til saker som angår unge spesielt. Komiteen vil understreke at ungdom må sikres veiledning og oppfølging for at det også på den måten legges til rette for at de får reell innflytelse.

Komiteen registrerer at "Ungdommens Kirkemøte" foreslår endringer i Kirkeordningsloven med sikte på kortere valgperiode og endrede kriterier for valgbarhet. Komiteen ser problemet med at valgbarhet til menighetsråd er basert på hjemstedsmenighet og ikke på bostedsmenighet. Komiteen vil be Kirkerådet om å vurdere eventuelle endringer i Kirkeordningsloven med det siktemål å legge forholdene til rette for å få flere ungdommer inn i kirkelige råd og utvalg.

- SAMORDNING AV
KIRKENS UNGDOMSARBEID

Å føre unge mennesker til Kristus er en samlende oppgave for kirke og organisasjoner. Det som fremmer denne oppgaven, må bli avgjørende for arbeids- og samarbeidsformer. Komiteen vil poengtere at organisasjonenes arbeid regnes som fullverdig menighetsarbeid. Komiteen vil også gi sin støtte til anbefalingen fra "Ungdommens Kirkemøte" om at menighetenes ungdomsarbeid knyttes til en organisasjon der dette er naturlig og mulig.

Oppslutningen om det organiserte kristne ungdomsarbeidet har imidlertid hatt en betydelig nedgang i senere år. Komiteen finner grunn til å understreke alvoret i dette for både kirken og organisasjonene. Selvransaking og samarbeid vil måtte bli nødvendig for å møte denne utfordringen.

Komiteen registrerer at "Ungdommens Kirkemøte" først og fremst vil prioritere en samordning av kirkens ungdomsarbeid lokalt, og vil gi sin støtte til en slik prioritering. En samordning her er nødvendig, og vil kunne medføre at arbeidet kan drives mer effektivt med større gjennomslagskraft. De som

ønsker å være med i et kristent fellesskap, må ikke møtes med konkurranse og splittelse, men med omsorg og inkluderende holdning.

Komiteen vil også påpeke betydningen av samordning på bispedømmeplan, og vil be bispedømmerådene om å instruksfeste ansvaret for oppfølging av samordning av ungdomsarbeid i bispedømmet. Det kan skje ved å legge denne oppfølgingen til en av stillingene på bispedømmekontoret. Komiteen mener at det kan være hensiktsmessig med et eget ungdomsråd for en slik samordning på bispedømmeplan, og vil oppfordre de bispedømmeråd som ikke har opprettet et slikt ungdomsråd, til å vurdere dette.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet takker "Ungdommens Kirkemøte" for verdifulle bidrag til kirken som helhet. Kirkemøtet takker også styringsutvalget for "Ung i kirken" for rapporten "Ung i kirken '93".

Kirkemøtet vil understreke at ungdom er og skal være en naturlig del av kirken, og at ungdom er nødvendige for å gjøre menighetens fellesskap helt og kirkens budskap troverdig.

2. Kirkemøtet ser det som viktig at "Ung i kirken" ikke avgrenses til å gjelde det kirkelige ungdomsarbeidet. Skal ungdom ha tilhørighet til kirken, innebærer det også at kirken må vise solidaritet med ungdom og forståelse for det de opplever som sin hverdag.

Kirkemøtet vil spesielt påpeke alvorret i situasjonen på arbeidsmarkedet. Kirkemøtet vil her også fremheve kirkens sosial-etiske og diakonale ansvar, og anbefale menigheter å engasjere seg i dette spørsmålet.

3. Kirkemøtet vil understreke viktigheten av en videre satsing på "Ung i kirken", og at "Ung i kirken" blir et prioritert område i neste menighetsrådsperiode (1994-97), med særlig vekt på gudstjenestearbeid, konfirmantarbeid og ledertrening. De aspekter som er vektlagt av "Ungdommens Kirkemøte", som bønn, bibelundervisning, økumenikk, misjon, rettferdighet og fordeling, må tillegges stor vekt i den videre satsingen. Kirkemøtet vil påpeke viktigheten av flere kateketstillinger i dette arbeidet.
4. Kirkemøtet registrerer at den kirkelige tjeneste for ungdom under utdanning ved universiteter og høyskoler ikke har utviklet seg i takt med det sterkt

økende antall studenter de siste år. Dette må det tas hensyn til i en samlet vurdering av aktuelle satsingsområder for "Ung i kirken", og ved prioritering i forhold til offentlige bevilgninger.

5. Kirkemøtet vil fremheve at menighetsrådet har ansvar for å legge forholdene til rette for ungdomsarbeid i menigheten. Kirkemøtet vil anbefale at det opprettes et ungdomsutvalg i alle menigheter. Kirkemøtet ber Kirkerådet med utgangspunkt i "Ungdommens Kirkemøte" og "Ung i kirken '93" arbeide videre med konkrete anbefalinger overfor menigheter når det gjelder sammensetning og funksjon for slike utvalg.

Kirkemøtet er organisasjonenes arbeid som menighetsarbeid, og anbefaler at menighetenes ungdomsarbeid knyttes til organisasjoner der dette er naturlig og mulig. Kirkemøtet vil også anbefale at menighetene benytter organisasjonenes ulike ledertreningstilbud. Kirkemøtet anmoder også menighetsrådene om å innvilge ofringer til organisasjoner innen Den norske kirke som særlig driver ungdomsarbeid.

6. Kirkemøtet anbefaler at det i hver menighet holdes minst én høymesse i halvåret hvor unge i særlig grad er med i forberedelse og gjennomføring. Kirkemøtet vil også anbefale at de menigheter som har egne gudstjenesteutvalg også velger ungdom til disse.
7. Kirkemøtet vil oppfordre bispedømmerådene til å gjøre "Ung i kirken" og samordning av ungdomsarbeid til et prioritert område. Kirkemøtet ser regionalt engasjement for å støtte opp det arbeid lag og organisasjoner driver lokalt, som viktig.
8. Kirkemøtet ønsker at 20% av tillitsvalgte i kirkens rådsstruktur lokalt, regionalt og sentralt skal være under 30 år, og ber Kirkerådet finne tiltak som kan sikre dette. Kirkemøtet vil spesielt oppfordre til at det nomineres og velges ungdom ved kommende bispedømmerådsvalg. Kirkemøtet vil understreke at ungdom må gis medansvar i forhold til alt som angår kirkens utfordringer, og ikke bare i saker som angår unge spesielt.
9. Kirkemøtet ber Kirkerådet følge opp de signaler som er fremkommet i et fremlegg til nytt satsingsområde "Ung i kirken" for Særfond II på Kirkemøtet 1994. Kirkemøtet ber Kirkerådet inntil videre stille midler til disposisjon for tiltak på rådets disposisjonsbevilgning, jf. vedtak i sak KM 5/93.
10. Kirkemøtet understreker viktigheten av at ungdom trekkes med og gis innflytelse i det videre arbeid-

det. Kirkemøtet ber Kirkerådet arbeide videre med hvordan "Ungdommens Kirkemøte" kan videreføres.

PLENUMSBEHANDLING 2:

Dirigent: Knut Risnes
Saksordfører: Odd Bondevik

Disse hadde ordet:

Odd Bondevik, Ole D. Mjøs, Berit Pihl Johansen, Oskar Skarsaune, Berge Furre, Nils-Tore Andersen, Astrid Grude Eikseth, Jorunn Moe, Per Lønning, Anne Louise Tveter, Ole M. Norderhaug, Hilde Fylling, Jens Damsgaard.

Fremsatte forslag

Fra Nils-Tore Andersen:

Punkt 5, siste setning:
Kirkemøtet anmoder også menighetsrådene om å innvilge ofringer til organisasjoner innen Den norske kirke som driver ungdomsarbeid. (Ordet særlig strykes.)

53 stemte for at ordet særlig skal stå. Nils-Tore Andersens forslag falt.

Fra Berit Pihl Johansen:

Pkt. 3:
Kirkemøtet vil understreke at det er viktig å satse videre på "Ung i kirken" og å nå flere unge i lokalsamfunnet. Det er viktig at "Ung i kirken" blir et prioritert område ...

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

KIRKEMØTET'S
VEDTAK

1. Kirkemøtet takker "Ungdommens Kirkemøte" for verdifulle bidrag til kirken som helhet. Kirkemøtet takker også styringsutvalget for "Ung i kirken" for rapporten "Ung i kirken '93".

Kirkemøtet vil understreke at ungdom er og skal være en naturlig del av kirken, og at ungdom er nødven-

dige for å gjøre menighetens fellesskap helt og kirkens budskap troverdig.

2. Kirkemøtet ser det som viktig at "Ung i kirken" ikke avgrenses til å gjelde det kirkelige ungdomsarbeidet. Skal ungdom ha tilhørighet til kirken, innebærer det også at kirken må vise solidaritet med ungdom og forståelse for det de opplever som sin hverdag.

Kirkemøtet vil spesielt påpeke alvorret i situasjonen på arbeidsmarkedet. Kirkemøtet vil her også fremheve kirkens sosial-etiske og diakonale ansvar, og anbefale menigheter å engasjere seg i dette spørsmålet.

3. Kirkemøtet vil understreke at det er viktighet å satse videre på "Ung i kirken" og å nå flere unge i lokalsamfunnet. Det er viktig at "Ung i kirken" blir et prioritert område i neste menighetsrådsperiode (1994-97), med særlig vekt på gudstjenestearbeid, konfirmantarbeid og ledertrening. De aspekter som er vektlagt av "Ungdommens Kirkemøte", som bønn, bibelundervisning, økumenikk, misjon, rettferdighet og fordeling, må tillegges stor vekt i den videre satsingen. Kirkemøtet vil påpeke viktigheten av flere kateketstillinger i dette arbeidet.
4. Kirkemøtet registrerer at den kirkelige tjeneste for ungdom under utdanning ved universiteter og høyskoler ikke har utviklet seg i takt med det sterkt økende antall studenter de siste år. Dette må det tas hensyn til i en samlet vurdering av aktuelle satsingsområder for "Ung i kirken", og ved prioritering i forhold til offentlige bevilgninger.
5. Kirkemøtet vil fremheve at menighetsrådet har ansvar for å legge forholdene til rette for ungdomsarbeid i menigheten. Kirkemøtet vil anbefale at det opprettes et ungdomsutvalg i alle menigheter. Kirkemøtet ber Kirkerådet med utgangspunkt i "Ungdommens Kirkemøte" og "Ung i kirken '93" arbeide videre med konkrete anbefalinger overfor menigheter når det gjelder sammensetning og funksjon for slike utvalg.

Kirkemøtet ser organisasjonenes arbeid som menighetsarbeid, og anbefaler at menighetenes ungdomsarbeid knyttes til organisasjoner der dette er naturlig og mulig. Kirkemøtet vil også anbefale at menighetene benytter organisasjonenes ulike ledertreningstilbud. Kirkemøtet anmoder også menighetsrådene om å innvilge ofringer til organisasjoner innen Den norske kirke som særlig driver ungdomsarbeid.

6. Kirkemøtet anbefaler at det i hver menighet holdes minst én høymesse i halvåret hvor unge i særlig grad er med i forberedelse og gjennomføring. Kirkemøtet vil også anbefale at de menigheter som har egne gudstjenesteutvalg, også velger ungdom til disse.
7. Kirkemøtet vil oppfordre bispedømmerådene til å gjøre "Ung i kirken" og samordning av ungdomsarbeid til et prioritert område. Kirkemøtet ser regionalt engasjement for å støtte opp det arbeid lag og organisasjoner driver lokalt, som viktig.
8. Kirkemøtet ønsker at 20% av tillitsvalgte i kirkens rådsstruktur lokalt, regionalt og sentralt skal være under 30 år, og ber Kirkerådet finne tiltak som kan sikre dette. Kirkemøtet vil spesielt oppfordre til at det nomineres og velges ungdom ved kommende bispedømmerådsvalg. Kirkemøtet vil understreke at ungdom må gis medansvar i forhold til alt som angår kirkens utfordringer, og ikke bare i saker som angår unge spesielt.
9. Kirkemøtet ber Kirkerådet følge opp de signaler som er fremkommet i et fremlegg til nytt satsingsområde "Ung i kirken" for Sørfond II på Kirkemøtet 1994. Kirkemøtet ber Kirkerådet inntil videre stille midler til disposisjon for tiltak på rådets disposisjonsbevilgning, jf. vedtak i sak KM 5/93.
10. Kirkemøtet understreker viktigheten av at ungdom trekkes med og gis innflytelse i det videre arbeidet. Kirkemøtet ber Kirkerådet arbeide videre med hvordan "Ungdommens Kirkemøte" kan videreføres.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 12/93: BARN OG NATTVERD

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

Dokument 12.1 SAKSORIENTERING

Dokument 12.2 UTSKRIFT AV
BISPEMØTET'S PROTOKOLL
HØSTEN 1993

INNSTILLING FRA KOMITE A:

Saksorientering

Bakgrunn for saken er Bispemøtets oppfordring fra 1992 til Kirkerådet om å utrede aldersbestemmelser og former for barns nattverdgang, og komitemerknaden fra Kirkemøtet 1991 om en fornyet vurdering av sakskomplekset Barn og nattverd.

Saken omfatter:

- Forslag til endring av de særskilte veiledninger om nattverd for barn
- Forslag om at Forenklet høymesse kan holdes med nattverd, innenfor et visst antall, når ordningen brukes i stedet for familiegudstjeneste
- Forslag til praktiske retningslinjer og velsignelsesord for barn som ikke skal motta brød og vin

Saken inneholder også forslag om at det utarbeides en ny gudstjeneste med en nattverddel tilpasset barn.

Saksforberedelsen bygger på de teologiske avklaringer som ble gitt ved Bispemøtets behandling før gjeldende ordninger ble fastsatt og vurderinger av disse i lys av erfaringer en nå har. Det er også foreslått nye tiltak for bedre å legge forholdene til rette for at barn kan delta ved nattverden.

Det er gjennomført en utvidet høring og innhentet erfaringer og synspunkter fra menigheter og organisasjoner.

Komiteens merknader

Merknadene blir gitt til de enkelte punktene i forslaget.

* ADGANG TIL NATTVERD

Komiteen er glad for forslaget, men har foretatt et par endringer i det. En ser positivt på å oppheve aldersgrensene og på de muligheter for fleksibilitet som dette gir, selv om en også ser fordeler med alderskriterier, ikke minst i veiledning overfor foreldre.

En har ønsket å unngå krav om en intellektualisert forståelse av nattverden og ønsket formuleringer som rommer et gradert krav som kan tilpasses barns modenhet og erfaringer. "Veiledning om hva nattverden er", er derfor endret til: "Veiledning om nattverden".

Komiteen har og drøftet situasjoner der veiledningene ikke gir fullstendig rettledning, og har vurdert det slik at presten må kunne finne praktiske løsninger etter veiledningene og sine fullmakter som sakramentsforvalter.

* NATTVERD VED FORENKLET HØYMESSE

Komiteen støtter forslaget som åpner for å holde familietilpasset gudstjeneste med utgangspunkt i ordningen Forenklet høymesse og nattverdliturgien fra høymessen. Forslaget åpner for en fleksibilitet som gjør det mulig å tilpasse gudstjenestene ut fra lokale forhold. Enkelte menigheter holder allerede nå familiegudstjenester med nattverd og ønsker å fortsette med det bl.a. fordi det ellers blir for lang tid mellom hver gang nattverd blir tilbudt menigheten.

* VEILEDNING VED VESLIGNELSE

Komiteen støtter forslaget til veiledning når små barn som er med til nattverd ikke skal ha brød og vin.

Det er foretatt en mindre endring for å unngå den misforståelse at velsignelsesgesten med håndspåleggelse eller korstegning skulle følge etter at velsignelsesordene var sagt.

* NY GUDSTJENESTEORDNING
MED NATTVERD

Komiteen er i tvil om hensiktsmessigheten av at det lages enda en liturgi, spesielt med tanke på opplæring i hjem og skole og barns behov for gjenkjennelse.

Komiteen er derfor av den oppfatning at gjeldende Ordning for familiegudstjeneste og Ordning for forenklet høymesse bør legges til grunn for arbeidet med en ny gudstjeneste hvor nattverd kan inngå.

Forslag til vedtak

I. Kirkemøtet fastsetter følgende veiledning for barns nattverdgang:

1. (BM)

Barn som er døpt og har fått veiledning om nattverden, kan delta ved nattverden sammen med sine foreldre, faddere eller andre som har medansvar for barnets kristne oppdragelse. I forståelse med foreldrene kan dette også omfatte ledere i kristent barnarbeid.

(NN)

Barn som er døypt og har fått rettleiing om nattverden, kan ta del i nattverden saman med foreldra sine, fadrane eller andre som har medansvar for barnet si kristne oppseding. I forståing med foreldra kan dette også omfatte leiarar i kristent barnarbeid.

2. (BM)

Når ordningen "Forenklet høymesse" brukes som familiegudstjeneste, kan det åpnes for nattverd etter høymessens nattverdliturgi.

Menighetsrådet avgjør i samråd med menighetens prest(er) om det skal holdes familiegudstjeneste etter ordningen "Forenklet høymesse" med nattverd. Antall slike gudstjenester avgjøres av biskop etter søknad fra vedkommende menighet.

(NN)

Når ordninga "Forenkla høgmesse" vert brukt som familiegudsteneste, kan ein opne for nattverd etter nattverdliturgien i høgnessa.

Soknerådet avgjer i samråd med presten (prestane) i kyrkjelyden om det skal haldast familie-gudsteneste etter ordninga "Forenkla høgmesse med nattverd". Talet på slike gudstenester vert avgjort av biskop etter søknad frå den kyrkjelyden det gjeld.

3. (BM)

Barn som er med til nattverdbordet, holder egen kalk i hånden som tegn på at det skal motta nattverden.

Barn som er med til nattverdbordet, og ikke skal motta nattverden, velsignes av forrettende prest med håndspåleggelse eller korstegning.

Som velsignelsesord anbefales ett av følgende ord:

- * (Herren) Jesus / Gud velsigne deg og bevare deg.
- * (Herren) Jesus / Gud velsigne deg og bevare deg fra alt ondt og føre deg til det evige liv.
- * (Herren) Jesus / Gud velsigne deg og bevare deg i dåpens nåde til det evige liv.

(NN)

Barn som er med til nattverdbordet, held eigen kalk i handa som teikn på at det skal ta imot nattverden.

Barn som er med til nattverdbordet og ikkje skal ta imot nattverden, vert velsigna av den presten som gjer teneste anten ved krossteikning eller ved at presten legg handa på barnet. Som velsigningsord tilrår ein desse orda:

- * (Herren) Jesus / Gud velsigne deg og vare deg.
- * (Herren) Jesus / Gud velsigne deg og vare deg frå alt vondt og føre deg til det evige liv.
- * (Herren) Jesus / Kristus velsigne deg og vare deg i dåpsnåden til det evige liv.

4. Veiledningene til gudstjenestene endres og suppleres tilsvarende vedtakets pkt. 1-3. Vedtakets pkt. 1 erstatter bestemmelsene i "Gudstjenestebok for den norske kirke", del I, "Felles veiledning" - B Særskilt om nattverd pkt. 10 og 11.

5. Bestemmelsene i punktene 1, 2 og 3 gjøres gjeldende fra 1. januar 1994.

II. Det utarbeides forslag til gudstjenesteordning hvor det inngår nattverddel tilpasset barn.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Even K. Fougner
Saksordfører: Bjarne O. Weider

Disse hadde ordet:

Bjarne O. Weider, Per Lønning, Øystein Larsen, Oskar Skarsaune, Turid Karlsen Seim, Irene Sandvik, Andreas Aarflot, Målfrid Nordhaug, Ole Herman Fisknes, Solveig Fiske.

KIRKEMØTET'S
VEDTAK

I. Kirkemøtet fastsetter følgende veiledning for barns nattverdgang:

1. (BM)

Barn som er døpt og har fått veiledning om nattverden, kan delta ved nattverden sammen med sine foreldre, faddere eller andre som har medansvar for barnets kristne oppdragelse. I forståelse med foreldrene kan dette også omfatte ledere i kristent barnearbeid.

(NN)

Barn som er døypt og har fått rettleiing om nattverden, kan ta del i nattverden saman med foreldra sine, fadrane eller andre som har medansvar for barnet si kristne oppseding. I forståing med foreldra kan dette også omfatte leiarar i kristent barnearbeid.

2. (BM)

Når ordningen "Forenklet høymesse" brukes som familiegudstjeneste, kan det åpnes for nattverd etter høymessens nattverdliturgi.

Menighetsrådet avgjør i samråd med menighetens prest(er) om det skal holdes familiegudstjeneste etter ordningen "Forenklet høymesse" med nattverd. Antall slike gudstjenester avgjøres av biskop etter søknad fra vedkommende menighet.

(NN)

Når ordninga "Forenkla høgmesse" vert brukt som familiegudsteneste, kan ein opne for nattverd etter nattverdliturgien i høgnessa.

Soknerådet avgjer i samråd med presten (prestane) i kyrkjelyden om det skal haldast familiegudsteneste etter ordninga "Forenkla høgmesse med nattverd". Talet på slike gudstenester vert avgjort av biskop etter søknad frå den kyrkjelyden det gjeld.

3. (BM)

Barn som er med til nattverdbordet, holder egen kalk i hånden som tegn på at det skal motta nattverden.

Barn som er med til nattverdbordet, og ikke skal motta nattverden, velsignes av forrettende prest med håndspåleggelse eller korstegning.

Som velsignelsesord anbefales ett av følgende ord:

- * (Herren) Jesus / Gud velsigne deg og bevare deg.
- * (Herren) Jesus / Gud velsigne deg og bevare deg fra alt ondt og føre deg til det evige liv.
- * (Herren) Jesus / Gud velsigne deg og bevare deg i dåpens nåde til det evige liv.

(NN)

Barn som er med til nattverdbordet, held eigen kalk i handa som teikn på at det skal ta imot nattverden.

Barn som er med til nattverdbordet og ikkje skal ta imot nattverden, vert velsigna av den presten som gjer teneste anten ved krossteikning eller ved at presten legg handa på barnet. Som velsigningsord tilrår ein desse orda:

- * (Herren) Jesus / Gud velsigne deg og vare deg.

- * (Herren) Jesus / Gud velsigne deg og vare deg frå alt vondt og føre deg til det evige liv.
 - * (Herren) Jesus / Kristus velsigne deg og vare deg i dåpsnåden til det evige liv.
4. Veiledningene til gudstjenestene endres og suppleres tilsvarende vedtakets pkt. 1-3. Vedtakets pkt. 1 erstatter bestemmelsene i "Gudstjenestebok for den norske kirke", del I, "Felles veiledning" - B Særskilt om nattverd pkt. 10 og 11.
 5. Bestemmelsene i punktene 1, 2 og 3 gjøres gjeldende fra 1. januar 1994.
- II. Det utarbeides forslag til gudstjenesteordning hvor det inngår nattverddel tilpasset barn.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 13/93: KIRKEMUSIKALSKE UTFORDRINGER

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

Dokument 13.1 SAKSORIENTERING

Dokument 13.2 "KIRKEMUSIKALSKE UTFORDRINGER
- HØRINGSDOKUMENT"

INNSTILLING FRA KOMITE A:

Saksorientering

På initiativ fra Kirkens gudstjenesteråd (KGR) ble det holdt en konsultasjon i desember 1991, hvor representanter fra tre kirkemusikkutdanningsinstitusjoner, Norsk Kantor- og Organistforbund og Presteforeningen samtalte om kirkemusikalske "utfordringer" og virksomhetsområde, rekruttering, stillingsmønster, vigslingsproblematikk, personalpolitikk og økonomi.

Etter møtet ble det nedsatt en arbeidsgruppe som ble bedt om å videreføre arbeidet og nedfelle arbeidsgruppens synspunkter i et dokument som kunne danne utgangspunkt for en videre drøftelse av de utfordringer kirken står overfor i sin musikalske praksis.

Arbeidsgruppen har pekt på følgende målsettinger for behandlingen i de kirkelige organer:

- Legge frem et kortfattet idé- og ressursdokument for området kirkemusikk
- Styrke og bevisstgjøre synet for kirkemusikkens betydning i kirkens liv
- Sette søkelyset på kirkemusikerens identitet og arbeidsvilkår og rekruttering til yrket
- Peke på forskjellige konflikt- og spenningsområder og forsøke å vise vei videre
- Gi Kirkemøtet anledning til å peke på utfordringer og fastsette målsettinger

Denne saken har vært behandlet i KGR en rekke ganger. I løpet av april 1993 fikk dokumentet sin endelige form. Primo mai ble det sendt på høring til en lang rekke instanser, deriblant de kirkemusikalske utdanningsinstitusjonene, Norges Kirkesangforbund og et utvalg av de frivillige kirkelige organisasjonene.

Høringsfristen var satt til 2. august d.å. I begynnelsen av juli ble dokumentet i tillegg sendt direkte til de kirkemusikalske råd i hvert bispedømme. Fristen ble da forlenget til 23. august.

KGR behandlet dokumentet på bakgrunn av høringsuttalelsene i august, sak 19/93. KGR endret den avsluttende listen, "Utfordringene", og konkluderte med å anbefale Kirkerådet å fremme dokumentet for Kirkemøtet i denne justerte versjon.

Kirkerådet behandlet saken i september, sak KR 56/93. Kirkerådet sluttet seg i hovedsak til dokumentets intensjoner, men valgte i motsetning til KGR ikke å anbefale dokumentets forslag om å utarbeide en egen vigslingsordning for kantorer/organister, med henvisning til biskopenes uttalelser i høringsrunden.

Komiteens merknader

Dokumentet "Kirkemusikalske utfordringer" er sammen med høringsuttalelsene et verdifullt ressursmateriale som gir et godt utgangspunkt for en fremtidsrettet tenkning omkring den kirkemusikalske virksomhet i menighetene.

I det følgende vil komiteen rette oppmerksomheten mot noen punkt i utredningen som det er viktig å arbeide videre med. Komiteen har som grunnleggende forutsetninger to prinsipper:

1. Kirkemusikken og dermed kirkemusikertjenesten er av helt vital betydning for kirkens gudstjenesteliv og det menighetsbyggende arbeid. Gjennom den liturgi-reformen som nå er gjennomført, er det sanglige element i gudstjenestelivet - både for liturg og menighet - kraftig styrket. Erfaringene gjennom de siste tiår viser også at korvirksomhet er noe av det mest strategiske menighetsbyggende arbeid vi kan drive. Dette innebærer at det kirkemusikalske arbeid bør vurderes høyt i kirkens liv.
2. Som alt annet i kirken er også virksomheten på dette feltet underordnet formidlingen av evangeliet som det overordnede hensyn. Dette innebærer at musikkfaglige vurderinger alene ikke kan være avgjørende når kirken skal finne sin vei på dette feltet.

Komiteen er innforstått med at det i den praktiske gjennomføring av målsetningene er nødvendig med lokale tilpasninger. Likevel er det nyttig å angi noen retninger for den videre utvikling av den kirkemusikalske virksomheten.

- MUSIKALSK BREDDE

Komiteen vil peke på som særlig viktige og betydningsfulle de signaler og impulser dokumentet gir i retning av et rikt og variert musikalsk liv i gudstjeneste og menighet, med stor bredde og samspill mellom de musikalske uttrykk som gjør seg gjeldende i menigheten. Her bør forholdet til de unges musikkopplevelse særlig vektlegges.

Samtidig er det viktig at også de unge i menigheten gjennom gudstjenesteliv og kirkemusikalsk virksomhet gis utfordringer som går ut over det dagens kommersialiserte popkultur kan gi, og sikres tilgang til en musikalsk og litterær arv av det som har vist seg å tåle tiårs og hundreårs bruk. Dagens situasjon kaller utvilsomt på en ny dristighet når det gjelder musikalske uttrykksformer i et mangefasettert gudstjenesteliv. En god basis for dette er lagt i kirkens liturgiske bøker. På dette grunnlaget kan det arbeides videre for å vinne nytt land. I en situasjon med stor musikalsk bredde er det viktig å legge vekt på sammenheng og helhetslig kvalitet i den enkelte gudstjeneste.

- SAMARBEID

Komiteen vil sterkt understreke nødvendigheten av at prester, kirkemusikere og menighetsråd finner frem til og kan videreutvikle et godt og fruktbart samarbeid om det gudstjenestelige liv i menigheten. Etter komiteens mening er dette et samarbeid som bør tilskyndes og oppøves allerede ved studiestedene for prester og kirkemusikere. Videre er det viktig at kirkemusikeren finner mulighet til naturlig å inkludere de forskjellige musikalske arbeidslag i menighetens felles tilbedelse og lovsang.

- STILLINGSRAMMER

Komiteen vil understreke det som dokumentet sier om nødvendigheten av å øke stillingsrammene. Dette er viktig både av hensyn til virksomheten i menigheten og av hensyn til rekrutteringen. De trange stillingsrammene og den uryddige arbeidssituasjon dette gir, er trolig en hovedårsak til de problemene vi har med rekruttering til de kirkemusikalske studiestedene overalt i landet. I denne sammenheng vil vi

særlig peke på behovet for en egen kirkemusikkutdanning i Nord-Norge.

Når stillingsrammene skal økes, kan det likevel bli nødvendig å kombinere kirkemusikertjenesten med annen virksomhet. I dokumentet pekes det på kombinasjon med stilling i musikkskolen. Dette har mange steder vist seg å være en farbar vei å gå. Men komiteen vil også peke på at mange organister gjennom korarbeid - særlig for barn og unge - i realiteten driver et verdifullt dåpsopplæringsarbeid. Hvis kirkemusikkutdanningen ble supplert med adekvat utdanning, kunne en derfor tenke seg kombinasjon med kateketstilling som en mulig modell. Dette ville utvikle kirkemusikertjenesten i den ønskelige retning og være fruktbart både for arbeidet med dåpsopplæringsplanen og for miljøintegrasjonen i konfirmantarbeidet.

- STILLINGER PÅ BISPEDØMMEPLAN

Komiteen erkjenner i tilslutning til dokumentet det behovet kirkemusikerne har for inspirasjon, faglig rettleiding og personalomsorg. Dokumentet antyder oppbygning av kirkemusikkonsulentstillinger på bispedømmeplan som et middel til å imøtekomme disse behovene. Slike stillinger kan ses i analogi med stillingene som diakonikonsulent og undervisningskonsulent. Komiteen vil imidlertid understreke betydningen av at slike konsulentstillinger er knyttet til et levende kirkemusikalsk miljø, og finner det naturlig at denne virksomheten knyttes til domkirken.

Komiteen vil peke på at en annen modell kan være å tilføre domkantorstillingene tilstrekkelige ressurser til at disse funksjonene kan ivaretas ved siden av virksomheten i domkirken.

Dette er viktige spørsmål som ikke er uttømmende behandlet i det foreliggende materiale og derfor bør utredes videre.

- VIGSLING AV KANTORER

Komiteen har merket seg det sterke ønsket blant våre kirkemusikere om å bli vigslet til tjenesten og ser på dette som et element i en utvikling det er grunn til å glede seg over. Komiteen mener en vigsling av kirkemusikere vil være et godt bidrag til å markere de to grunnleggende premisene ovenfor: Betydningen av kirkemusikken for hele menighetens liv og dens plass i forhold til kirkens oppdrag.

En vigsling av kirkemusikere må derfor gjennom skriftlesninger og bønner gi et klart uttrykk for kirkemusikertjenesten som en liturgisk tjeneste og en sentral menighetsbyggende spesialoppgave. I forhold til disse hensikter finner komiteen ordningen "Vigsling til fast kirkelig tjeneste" utilstrekkelig, og ser det som nødvendig at vigsling til kirkemusikertjenesten får en egen liturgi.

Komiteen mener derfor at det bør åpnes adgang til at de kirkemusikere som ønsker det, kan få slik vigsling, og vil be Kirkerådet utarbeide forslag til en ordning for vigsling av kirkemusikere.

Ved at en har en vigsling, som likevel kan være frivillig, får en tatt hensyn til ulike praktiske problemer knyttet til kirkemusikernes tilknytningsforhold, samtidig som en formidler et kirkelig hovedsyn på tjenestens art.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vil understreke at kirkemusikken og kirkemusikertjenesten er av vital betydning for kirkens liv både i gudstjeneste og evangelisering, videre at den kirkemusikalske virksomheten i likhet med alt annet i kirkens liv er underlagt formidlingen av evangeliet som det overordnede hensyn.
2. Dokumentet og høringsprosessen viser at det er behov for å arbeide videre innenfor disse feltene:
 - a. Bidra til videre drøftelse av spørsmål knyttet til musikkpråk og stil, slik at oppnår både bredde og kvalitet i det kirkemusikalske arbeid.
 - b. Stimulere kirkemusikere, prester og menighetsråd til utvidet samarbeid om det gudstjenestelige og kirkemusikalske liv i menigheten.
 - c. Utfordre menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkerådet til å legge forholdene best mulig til rette for den kirkemusikalske virksomhet i menighetene gjennom arbeid for økte stillingsrammer og nytenkning om mulighetene for å kombinere stillinger.
 - d. Utrede og utvikle sentrale kirkemusikerstillinger for å møte behovet for inspirasjon, faglig rettleiding og personalomsorg.
 - e. Øke publikasjonen av egnet notemateriell.
3. Det åpnes adgang til at kirkemusikere som ønsker

det, kan vigsles til tjenesten etter en egen ordning for vigsling av kirkemusiker. Kirkemøtet ber Kirkerådet utarbeide forslag til en slik ordning.

4. Kirkerådet tar stilling til oppfølgingen av de konkrete utfordringer som dokumentet peker på, i forbindelse med arbeidet med strategiplan og årlig virksomhetsplan.
5. Samisk kirkeråd bes følge opp utfordringene på det kirkemusikalske området innenfor samisk kirkeliv.

PLENUMSBEHANDLING 1:

Dirigent: Elise Haugland Madsen
Saksordfører: Per Barsnes

Disse hadde ordet:

Per Barsnes, Per Lønning, Sigurd Osberg, Andreas Aarflot, Per Inge Almås, Jonn Eikeland, Knut Sellevold, Synnøve Brevik, Øystein Larsen, Dennis Larsen, Even K. Fougner, Turid Karlsen Seim, Bjarne O. Weider.

Fremsatte forslag

Fra Andreas Aarflot:

Endringsforslag til pkt. 3 i vedtaket:

"Det arbeides videre med spørsmålet om vigsling av kirkemusikere etter en egen ordning for vigsling av kirkemusiker. Forslag til en slik ordning utformes etter de vedtatte prosedyrer for behandling av liturgispørsmål, og fremmes for et senere Kirkemøte."

Fra Knut Sellevold:

Pkt. 3 i vedtaket, 1. setning:

Ordene ... som ønsker det ... strykes.
Det åpnes adgang til at kirkemusikere kan vigsles
...

Fra Øystein Larsen:

Punkt 2 f:
Opprettelse av kirkemusikalsk utdanning i Nord-Norge.

Votering

Saken sendes tilbake til komiteen.

NY INNSTILLING FRA KOMITE A:

Saksorientering

På initiativ fra Kirkens gudstjenesteråd (KGR) ble det holdt en konsultasjon i desember 1991, hvor representanter fra tre kirkemusikkutdanningsinstitusjoner, Norsk Kantor- og Organistforbund og Presteforeningen samtalte om kirkemusikalske "utfordringer" og virksomhetsområde, rekruttering, stillingsmønster, vigslingsproblematikk, personalpolitikk og økonomi.

Etter møtet ble det nedsatt en arbeidsgruppe som ble bedt om å videreføre arbeidet og nedfelle arbeidsgruppens synspunkter i et dokument som kunne danne utgangspunkt for en videre drøftelse av de utfordringer kirken står overfor i sin musikalske praksis.

Arbeidsgruppen har pekt på følgende målsettinger for behandlingen i de kirkelige organer:

- Legge frem et kortfattet idé- og ressursdokument for området kirkemusikk
- Styrke og bevisstgjøre synet for kirkemusikkens betydning i kirkens liv
- Sette søkelyset på kirkemusikerens identitet og arbeidsvilkår og rekruttering til yrket
- Peke på forskjellige konflikt- og spenningsområder og forsøke å vise vei videre
- Gi Kirkemøtet anledning til å peke på utfordringer og fastsette målsettinger

Denne saken har vært behandlet i KGR en rekke ganger. I løpet av april 1993 fikk dokumentet sin endelige form. Primo mai ble det sendt på høring til en lang rekke instanser, deriblant de kirkemusikalske utdanningsinstitusjonene, Norges Kirkesangforbund og et utvalg av de frivillige kirkelige organisasjonene.

Høringsfristen var satt til 2. august d.å. I begynnelsen av juli ble dokumentet i tillegg sendt direkte til de kirkemusikalske råd i hvert bispedømme. Fristen ble da forlenget til 23. august.

KGR behandlet dokumentet på bakgrunn av høringsuttalel-

sene i august, sak 19/93. KGR endret den avsluttende listen, "Utfordringene", og konkluderte med å anbefale Kirkerådet å fremme dokumentet for Kirkemøtet i denne justerte versjon.

Kirkerådet behandlet saken i september, sak KR 56/93. Kirkerådet sluttet seg i hovedsak til dokumentets intensjoner, men valgte i motsetning til KGR ikke å anbefale dokumentets forslag om å utarbeide en egen vigslingsordning for kantorer/organister, med henvisning til biskopenes uttalelser i høringsrunden.

Komiteens merknader

Dokumentet "Kirkemusikalske utfordringer" er sammen med høringsuttalelsene et verdifullt ressursmateriale som gir et godt utgangspunkt for en fremtidsrettet tenkning omkring den kirkemusikalske virksomhet i menighetene.

I det følgende vil komiteen rette oppmerksomheten mot noen punkt i utredningen som det er viktig å arbeide videre med. Komiteen har som grunnleggende forutsetninger to prinsipper:

1. Kirkemusikken og dermed kirkemusikertjenesten er av helt vital betydning for kirkens gudstjenesteliv og det menighetsbyggende arbeid. Gjennom den liturgi-reformen som nå er gjennomført, er det sanglige element i gudstjenestelivet - både for liturg og menighet - kraftig styrket. Erfaringene gjennom de siste tiår viser også at korvirksomhet er noe av det mest strategiske menighetsbyggende arbeid vi kan drive. Dette innebærer at det kirkemusikalske arbeid bør vurderes høyt i kirkens liv.
2. Som alt annet i kirken er også virksomheten på dette feltet underordnet formidlingen av evangeliet som det overordnede hensyn. Dette innebærer at musikk-faglige vurderinger alene ikke kan være avgjørende når kirken skal finne sin vei på dette feltet.

Komiteen er innforstått med at det i den praktiske gjennomføring av målsetningene er nødvendig med lokale tilpasninger. Likevel er det nyttig å angi noen retninger for den videre utvikling av den kirkemusikalske virksomheten.

- MUSIKALSK BREDDE

Komiteen vil peke på som særlig viktige og betydningsfulle de signaler og impulser dokumentet gir i retning av et rikt og variert musikalsk liv i gudstjeneste og menighet, med stor bredde og samspill mellom de musikalske uttrykk som gjør seg gjeldende

i menigheten. Her bør forholdet til de unges musikkopplevelse særlig vektlegges.

Samtidig er det viktig at også de unge i menigheten gjennom gudstjenesteliv og kirkemusikalsk virksomhet gis utfordringer som går ut over det dagens kommersialiserte popkultur kan gi, og sikres tilgang til en musikalsk og litterær arv av det som har vist seg å tåle tiårs og hundreårs bruk. Dagens situasjon kaller utvilsomt på en ny dristighet når det gjelder musikalske uttrykksformer i et mangefasettert gudstjenesteliv. En god basis for dette er lagt i kirkens liturgiske bøker. På dette grunnlaget kan det arbeides videre for å vinne nytt land. I en situasjon med stor musikalsk bredde er det viktig å legge vekt på sammenheng og helhetlig kvalitet i den enkelte gudstjeneste.

- SAMARBEID

Komiteen vil sterkt understreke nødvendigheten av at prester, kirkemusikere og menighetsråd finner frem til og kan videreutvikle et godt og fruktbart samarbeid om det gudstjenestelige liv i menigheten. Etter komiteens mening er dette et samarbeid som bør tilskyndes og oppøves allerede ved studiestedene for prester og kirkemusikere. Videre er det viktig at kirkemusikeren finner mulighet til naturlig å inkludere de forskjellige musikalske arbeidslag i menighetens felles tilbedelse og lovsang.

- STILLINGSRAMMER

Komiteen vil understreke det som dokumentet sier om nødvendigheten av å øke stillingsrammene. Dette er viktig både av hensyn til virksomheten i menigheten og av hensyn til rekrutteringen. De trange stillingsrammene og den uryddige arbeidssituasjon dette gir, er trolig en hovedårsak til de problemene vi har med rekruttering til de kirkemusikalske studiestedene overalt i landet. I denne sammenheng vil vi også peke på nødvendigheten av å styrke grunnutdanningen i kirkemusikk og peke på behovet for en egen kirkemusikkutdanning i Nord-Norge.

Når stillingsrammene skal økes, kan det likevel bli nødvendig å kombinere kirkemusikertjenesten med annen virksomhet. I dokumentet pekes det på kombinasjon med stilling i musikkskolen. Dette har mange steder vist seg å være en farbar vei å gå. Men komiteen vil også peke på at mange organister gjennom korarbeid - særlig for barn og unge - i realiteten driver et verdifullt dåpsopplæringsarbeid. Hvis kirkemusikkutdanningen ble supplert med annen ade-

kvat utdanning, kunne en derfor tenke seg en kombinasjon med andre kirkelige stillinger som en mulig modell.

- STILLINGER PÅ BISPEDØMMEPLAN

Komiteen erkjenner i tilslutning til dokumentet det behovet kirkemusikerne har for inspirasjon, faglig rettleiding og personalomsorg. Dokumentet antyder oppbygning av kirkemusikkonsulent-stillinger på bispedømmeplan som et middel til å imøtekomme disse behovene. Slike stillinger kan ses i analogi med stillingene som diakonikonsulent og undervisningskonsulent. Komiteen vil imidlertid understreke betydningen av at slike konsulentstillinger er knyttet til et levende kirkemusikalsk miljø, og finner det naturlig at denne virksomheten knyttes til domkirken.

Komiteen vil peke på at en annen modell kan være å tilføre domkantorstillingene tilstrekkelige ressurser til at disse funksjonene kan ivaretas ved siden av virksomheten i domkirken.

Dette er viktige spørsmål som ikke er uttømmende behandlet i det foreliggende materiale og derfor bør utredes videre.

- VIGSLING AV KANTORER

Komiteen har merket seg det sterke ønsket blant våre kirkemusikere om å bli vigslet til tjenesten og ser på dette som et element i en utvikling det er grunn til å glede seg over. Komiteen mener en vigsling av kirkemusikere vil være et godt bidrag til å markere de to grunnleggende premisene ovenfor: Betydningen av kirkemusikken for hele menighetens liv og dens plass i forhold til kirkens oppdrag.

En vigsling av kirkemusikere må derfor gjennom skriftlesninger og bønner gi et klart uttrykk for kirkemusikertjenesten som en liturgisk tjeneste og en sentral menighetsbyggende spesialoppgave. I forhold til disse hensikter finner komiteen ordningen "Vigsling til fast kirkelig tjeneste" utilstrekkelig, og ser det som nødvendig at vigsling til kirkemusikertjenesten får en egen liturgi.

Komiteen mener derfor at det bør åpnes adgang til at kirkemusikere kan få slik vigsling, og vil be Kirkerådet utarbeide forslag til en ordning for vigsling av kirkemusikere.

Ved at en har en vigsling, som likevel kan være fri-

villig, får en tatt hensyn til ulike praktiske problemer knyttet til kirkemusikernes tilknytningsforhold, samtidig som en formidler et kirkelig hovedsyn på tjenestens art.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vil understreke at kirkemusikken og kirkemusikertjenesten er av vital betydning for kirkens liv både i gudstjeneste og evangelisering, videre at den kirkemusikalske virksomheten i likhet med alt annet i kirkens liv er underlagt formidlingen av evangeliet som det overordnede hensyn.
2. Dokumentet og høringsprosessen viser at det er behov for å arbeide videre innenfor disse feltene:
 - a. Bidra til videre drøftelse av spørsmål knyttet til musikkspåk og stil, slik at en oppnår både bredde og kvalitet i det kirkemusikalske arbeid.
 - b. Stimulere kirkemusikere, prester og menighetsråd til utvidet samarbeid om det gudstjenestelige og kirkemusikalske liv i menigheten.
 - c. Utfordre menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkerådet til å legge forholdene best mulig til rette for den kirkemusikalske virksomhet i menighetene gjennom arbeid for økte stillingsrammer og nytenkning om mulighetene for å kombinere stillinger.
 - d. Utrede og utvikle kirkemusikerstillinger sentralt og på bispedømmeplan for å møte behovet for inspirasjon, faglig rettledning og personalomsorg.
 - e. Øke publikasjonen av egne notemateriell.
 - f. Opprettelse av kirkemusikalsk utdanning i Nord-Norge.
3. Kirkemøtet ser det som ønskelig at kirkemusikere vigsles til tjeneste. Det bør derfor arbeides videre med en egen ordning for vigsling av kirkemusiker. Forslag til en slik ordning utformes etter de vedtatte prosedyrer for behandling av liturgi-spørsmål, og fremmes for Kirkemøtet.
4. Kirkerådet tar stilling til oppfølgingen av de konkrete utfordringer som dokumentet peker på, i forbindelse med arbeidet med strategiplan og årlig virksomhetsplan.

5. Samisk kirkeråd bes følge opp utfordringene på det kirkemusikalske området innenfor samisk kirkeliv.

PLENUMSBEHANDLING 2:

Dirigent: Knut Risnes
Saksordfører: Per Barsnes

Disse hadde ordet:

Per Barsnes.

KIRKEMØTET'S
VEDTAK

1. Kirkemøtet vil understreke at kirkemusikken og kirkemusikertjenesten er av vital betydning for kirkens liv både i gudstjeneste og evangelisering, videre at den kirkemusikalske virksomheten i likhet med alt annet i kirkens liv er underlagt formidlingen av evangeliet som det overordnede hensyn.
2. Dokumentet og høringsprosessen viser at det er behov for å arbeide videre innenfor disse feltene:
 - a. Bidra til videre drøftelse av spørsmål knyttet til musikkpråk og stil, slik at en oppnår både bredde og kvalitet i det kirkemusikalske arbeid.
 - b. Stimulere kirkemusikere, prester og menighetsråd til utvidet samarbeid om det gudstjenestelige og kirkemusikalske liv i menigheten.
 - c. Utfordre menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkerådet til å legge forholdene best mulig til rette for den kirkemusikalske virksomhet i menighetene gjennom arbeid for økte stillingsrammer og nytenkning om mulighetene for å kombinere stillinger.
 - d. Utrede og utvikle kirkemusikerstillinger sentralt og på bispedømmeplan for å møte behovet for inspirasjon, faglig rettleiding og personalomsorg.
 - e. Øke publikasjonen av egne notemateriell.

f. Opprettelse av kirkemusikalsk utdanning i Nord-Norge.

3. Kirkemøtet ser det som ønskelig at kirkemusikere vigsles til tjeneste. Det bør derfor arbeides videre med en egen ordning for vigsling av kirkemusikere. Forslag til en slik ordning utformes etter de vedtatte prosedyrer for behandling av liturgi-spørsmål, og fremmes for Kirkemøtet.
4. Kirkerådet tar stilling til oppfølgingen av de konkrete utfordringer som dokumentet peker på, i forbindelse med arbeidet med strategiplan og årlig virksomhetsplan.
5. Samisk kirkeråd bes følge opp utfordringene på det kirkemusikalske området innefor samisk kirkeliv.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 14/93: MISJONEN UTFORDRER KIRKEN

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

Dokument 14.1 SAKSORIENTERING

Dokument 14.2 "MENIGHET OG MISJON"

INNSTILLING FRA KOMITE F:

Saksorientering

På Kirkemøtet i 1992 holdt generalsekretær i Det Norske Misjonsselskap, Tor B. Jørgensen, hovedforedraget. Tittelen på foredraget var "Misjonen utfordrer kirken", og foranledningen var 150-års jubileet til NMS og 125-års jubileet til Den norske Santalmisjon.

I forlengelsen av Kirkemøtet vedtok Kontaktforum for Menighet og Misjon (KMM), som ble opprettet i 1979, å nedsette en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å utarbeide en betenkning om "Menighet og Misjon" med sikte på en eventuell behandling på Kirkemøtet i 1993. I KMM er Det Norske Misjonsselskap, Den norske Santalmisjon, Den Norske Israelsmisjon, Kirkerådet og Bispemøtet representert.

Arbeidsgruppens betenkning ble behandlet av KMM 26. november 1992 og dernest oversendt til behandling i landsstyrene i de tre nevnte misjonsorganisasjoner. Våren 1993 vedtok alle de tre landsstyrene å gi sin tilslutning til hovedsynspunktene i dokumentet "Menighet og Misjon", og de anbefalte at det ble lagt fram for Kirkemøtet i 1993.

Etter dette ble dokumentet sluttbehandlet av KMM 15. april og oversendt til behandling i Mellomkirkelig Råd (12. mai og 19.-20. juni) og Kirkerådet (16.-17. september).

Mellomkirkelig Råds kommentarer ble i sin helhet innarbeidet i den saksutredning de sentralkirkelige råd la fram for Kirkemøtet.

Komiteens merknader

Komiteen vil uttrykke glede over de to dokumentene Kirkemøtet har fått seg forelagt. Vi ser dem begge som verdifulle bidrag i arbeidet med å styrke det videre misjonsengasjementet i Den norske kirke.

Vi setter pris på arbeidet som er nedlagt av KMM og de sentralkirkelige råd i utformingen av disse dokumentene. Vi er glade for at de involverte parter er kommet fram til en bred enighet på en rekke sentrale punkter i betenkningen "Menighet og Misjon":

- * Når det gjelder bakgrunnen for å ta opp saken "Menighet og Misjon", er det enighet om i fellesskap å bidra til et misjonsengasjement i norske menigheter som skal være levende.
- * Når det gjelder misjonsteologien (Kap. 1) er det enighet om det misjonsteologiske fundament som dokumentet hviler på.
- * Når det gjelder behovet for samarbeid, er det enighet om at siktemålet må være å få til et nærmere samarbeid mellom misjonsorganisasjonene og Den norske kirkes organer.
- * Det er stor grad av overensstemmelse om de sentrale utfordringer for Den norske kirkes menigheter når det gjelder misjon.

Komiteen ser den enighet man er kommet fram til, som et uttrykk for at de impliserte parter bygger sitt arbeid på det samme misjonsteologiske fundament. De har alle et oppriktig ønske om et økt misjonsengasjement i menighetene. De utviser stor vilje til å finne fram til tjenlige samarbeidsformer mellom misjonsorganisasjonene og de valgte organer i Den norske kirke.

Komiteen ser med forventning fram til det videre arbeidet i KMM. Vi har registrert at partene selv føler et behov for å arbeide videre med de utfordringer som de sentralkirkelige råd peker på og som presenteres i saksorienteringen som er lagt fram for Kirkemøtet. Vi finner det derfor ikke riktig at Kirkemøtet på det nåværende tidspunkt går inn i detaljene i dokumentet "Menighet og Misjon".

Vi vil imidlertid peke på enkelte momenter som vi mener er sentrale i det videre arbeidet med denne saken:

- Den lokale menighet har som en del av det globale kirkefellesskapet det primære ansvar for å utbre evangeliet. Levende lokalmenigheter er en grunn-

leggende forutsetning for all misjon og evangelisering. Et fellesskap som ikke er opptatt av å bringe frelsesbudskapet videre ut, i ord og handling, til sitt lokalsamfunn og til andre deler av verden, tar ikke Jesu kall til etterfølgelse på alvor.

Vi ser en klar sammenheng mellom menighetenes evangeliseringsarbeid her hjemme og engasjementet for ytremisjon. Begge deler springer ut av enhver kristens kall til å være Kristi vitne på jord.

Den lokale menighet har ansvar for å sørge for at menighetens arbeid med evangelisering og misjon utføres på en hensiktsmessig måte. Menigheten må selv avgjøre hvilke organisasjoner det er tjenlig å samarbeide med.

- Alle menigheter og kirker er likeverdige lemmer på Kristi legeme. Misjon er å bære evangeliet videre ut i ord og handling. Det er et oppdrag som er gitt den globale kirke, og som vi skal utføre i fellesskap med våre søsterkirker verden over.

Fruktene av våre misjonsorganisasjoners arbeid og Den norske kirkes internasjonale samarbeid er også at våre lokale menigheter berikes og får del i kristne søskens tro og erfaringer.

- Det er med bekymring vi registrerer at oppslutningen om misjon i menighetene er synkende. Vi deler KMM's syn for nødvendigheten av å styrke menighetenes bevissthet om sitt misjonsansvar og deres konkrete misjonengasjement.

Et styrket misjonsengasjement må være det overordnede mål for samarbeidet i KMM. Et nærmere samarbeid og samhandling mellom misjonsorganisasjonene og de kirkelige organer sentralt, regionalt og lokalt må utformes slik at det forløser økt ansvar og engasjement for misjonens sak i menighetene.

Vi tror at et slikt samarbeid er nødvendig og tjenlig, men vi vil understreke at samarbeid i seg selv ikke nødvendigvis styrker menighetens misjonsengasjement.

- Vi vil i denne forbindelse understreke nødvendigheten av at menighetene gjennom forkynnelse, bibelarbeid og bønn synliggjør fellesskapets og den enkelte kristnes ansvar for misjon. I løpet av kirkeåret byr det seg flere anledninger til å markere misjon spesielt, f.eks. i åpenbaringstiden og Såmannssøndagen/Bibeldagen. Vi gleder oss over at

"Ungdommens Kirkemøte" også vektlegger behovet for fornyet arbeid med Bibelen og bønn.

- Komiteen ser positivt på forslaget om å omgjøre KMM til et samarbeidsråd for menighet og misjon. Vi vil imidlertid understreke at en bør ta sikte på å invitere med alle misjonsorganisasjoner som definerer seg innenfor Den norske kirke.
- Kirkemøtet har gitt Mellomkirkelig Råd som oppgave å samordne og fremme kontakten mellom Den norske kirke og kirker i andre land. Av dette følger at Mellomkirkelig Råd også ivaretar vår kirkes samarbeid med LVF, en organisasjon som også mange av misjonsorganisasjonenes samarbeidskirker er medlem av. Det er derfor naturlig at Mellomkirkelig Råd spiller en sentral rolle i det videre samarbeidet mellom misjonsorganisasjonene og Den norske kirkes valgte organer.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet utfordrer de lokale menigheter til å styrke og utvide sitt misjonsengasjement.

Den enkelte menighet har det primære ansvar for å finne en tjenlig måte å gjøre dette på. Vi vil oppfordre til å styrke samarbeidet lokalt med misjonsorganisasjonene.

Kirkemøtet vil også peke på nødvendigheten av å fokusere på misjon i forkynnelse, bønn og bibelarbeid.

2. Kirkemøtet uttrykker glede og takknemlighet over det arbeidet som utføres av misjonsorganisasjonene som selvstendige og uavhengige organisasjoner innen Den norske kirke. Vi er også glade for Mellomkirkelig Råd sitt bidrag til å synliggjøre at vår kirke er en del av et globalt kirkefelleskap.
3. Kirkemøtet vil uttrykke tilfredshet med arbeidet som er utført i KMM og over betenkningen om "Menighet og Misjon". Den er sammen med saksutredningen fra de sentralkirkelige råd og Kirkemøtets behandling av saken et tjenlig grunnlag for utformingen av det videre samarbeid.
4. Kirkemøtet anbefaler at det arbeides videre med hvordan misjonsengasjementet i Den norske kirke kan legges til rette og komme til uttrykk, og hvordan tjenlige strukturer for samarbeid kan etableres på lokalt, regionalt og sentralt plan.

Kirkemøtet regner med å få saken tilbake når den anses ferdig utredet.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Even K. Fougner
Saksordfører: Målfrid Nordhaug

Disse hadde ordet:

Målfrid Nordhaug, Nils-Tore Andersen, Odd Bondevik, Jan-Martin Berentsen, Sigrund Møgedal, Iver Fagerli, Trygve Hestness, Eldgrim Fossheim.

KIRKEMØTET'S
VEDTAK

1. Kirkemøtet utfordrer de lokale menigheter til å styrke og utvide sitt misjonsengasjement.

Den enkelte menighet har det primære ansvar for å finne en tjenlig måte å gjøre dette på. Vi vil oppfordre til å styrke samarbeidet lokalt med misjonsorganisasjonene.

Kirkemøtet vil også peke på nødvendigheten av å fokusere på misjon i forkynnelse, bønn og bibelarbeid.

2. Kirkemøtet uttrykker glede og takknemlighet over det arbeidet som utføres av misjonsorganisasjonene som selvstendige og uavhengige organisasjoner innen Den norske kirke. Vi er også glade for Mellomkirkelig Råd sitt bidrag til å synliggjøre at vår kirke er en del av et globalt kirkefelleskap.
3. Kirkemøtet vil uttrykke tilfredshet med arbeidet som er utført i KMM og over betenkningen om "Menighet og Misjon". Den er sammen med saksutredningen fra de sentralkirkelige råd og Kirkemøtets behandling av saken et tjenlig grunnlag for utformingen av det videre samarbeid.
4. Kirkemøtet anbefaler at det arbeides videre med hvordan misjonsengasjementet i Den norske kirke kan legges til rette og komme til uttrykk, og hvordan tjenlige strukturer for samarbeid kan etableres på lokalt, regionalt og sentralt plan.

Kirkemøtet regner med å få saken tilbake når den anses ferdig utredet.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

SAK KM 15/93: DET ØKUMENISKE TIÅRET 1988-1998
- KYRKJER I SOLIDARITET MED KVINNER
RAPPORT OM PERIODEN 1991-1993

SAKSDOKUMENT:

Kyrkjemøtedokument

Dokument 15.1 SAKSUTGREIING

Dokument 15.2 RAPPORT OM
PERIODEN 1991 - 1993

INNSTILLING FRÅ KOMITE F:

Saksorientering

Kyrkjemøtet 1988 vedtok å slutte seg til initiativet frå Kyrkjeverdsrådet om eit økumenisk tiår 1988-1998 - "Kirker i solidaritet med kvinner" (sak KM 19/88 - "Kyrkjer i solidaritet med kvinner - Det økumeniske tiåret 1988-1998").

Kyrkjemøtet 1990 handsama ein framdriftsplan for korleis Det økumeniske tiåret skulle gjennomførast i Den norske kyrkja (KM-dokument 17.2, 1990 - Kyrkjer i solidaritet med kvinner. Det økumeniske tiåret 1988-98. Framdriftsplan.). Vedtaket som vart gjort i samband med dette, sak KM 17/90 "Det økumeniske tiåret - kyrkjer i solidaritet med kvinner", er referert nedanfor:

1. I alle råd og utval på kyrkjelyds-, bispedøme- og Kyrkjerådsplan skal det arbeidast for at ikkje noko kjønn er representert med mindre enn 40%.
2. Det er viktig å motivere og skolere kvinner til å ta på seg leiaroppgåver på eigne premissar. I dette arbeidet må det leggjast vekt på kvinnespesifikk kompetanse. Arbeidsform og leiarstil i kyrkjelege organ må difor vurderast kritisk.
3. Det er viktig at omsorgsarbeidet i heimane blir synleggjort og oppvurdert - eit ansvar både for kvinner og menn.

4. Når det gjeld kyrkjelege stillingar er det eit mål å sikre jamnare kjønnsfordeling på alle plan.
5. Kvinner bør oppfordrast til å søkje sokneprest- og prostestillingar.
6. Det ville vere ein rikdom for Den norske kyrkja om den også fekk kvinnelege biskopar. Det er samstundes viktig at einkvar biskop blir utnemnt med eit klårt kyrkjeleg votum.
7. Kyrkjemøtet oppmodar dei teologiske utdanningsinstitusjonane til å setja i verk tiltak for å styrka rekrutteringa av kvinner til stillingar i undervisning og forskning.
8. Kyrkjemøtet rår Kyrkjerådet til, under arbeidet med Det økumeniske tiåret, å prioritera viktige prosjekt frå Framdriftsplanen. Kyrkjemøtet meiner desse prosjekta bør prioriterast:
 - Nr. 1: "Lederutvikling for kvinner"
 - Nr. 11: "Videreføring av kirkens engasjement mot kvinnemishandling"
 - Nr. 18: "Økumenisk arbeid i forbindelse med tiåret"
 - Nr. 13: "Arbeid med mannsrollen"
 - Nr. 20: "Arbeid med kvinnes internasjonale bønnedag"
 - Nr. 22: "Inkluderande språkbruk"
 - Nr. 15: "Markering av den internasjonale kvinnesdagen med særleg vekt på å utarbeide liturgiar som kan nyttast 8. mars"
9. Til å følgje opp arbeidet med Det økumeniske tiåret ber Kyrkjemøtet Kyrkjerådet setje ned eit særskilt utval. Kyrkjerådet utarbeider mandat og arbeidsopplegg for utvalet.
10. Kyrkjemøtet ber om å få rapport frå Kyrkjerådet om arbeidet med Det økumeniske tiåret to gonger, ein gong i denne Kyrkjemøteperioden, i 1993, og ein gong i neste periode, i 1996.

Kyrkjemøtet har fått seg førelagt ein rapport om arbeidet med Det økumeniske tiåret i perioden 1990-1993.

Komiteen sine merknader

Komiteen har teke utgangspunkt i vedtaka frå Kyrkjemøtet i 1990 og vurdert den framlagde rapporten i lys av desse.

GENERELT

Komiteen ser det positive i det arbeidet som er gjort, og gler seg over dei resultatane ein har oppnådd i denne treårsperioden. Ein vil likevel påpeike at oppfølginga av Det økumeniske tiåret har vore mangelfull på alle plan i kyrkja.

Det økumeniske tiåret; Kyrkjer i solidaritet med kvinner, har blitt til kvinner i solidaritet med kvinner. Med andre ord ser det ut til at mennene i liten grad har identifisert seg med, og engasjert seg i tiåret. Tiåret har heller ikkje fått den prioriteringa i kyrkja sitt arbeid som Kyrkjemøtevedtaket frå 1990 legg opp til. Det er difor å ynskje at kyrkja i andre halvdel av tiåret i større grad vil lukkast i å fylgje opp den forpliktinga ein har pålagt seg sjølv.

Komiteen merkar seg særleg at tiåret i varierende grad er fylgd opp på bispedømeplan. To bispedømeråd har egne kvinneutval. Andre har valt å organisere seg på eit anna vis. Komiteen ynskjer å understreke at uansett korleis ein vel å organisere arbeidet, bør alle bispedømeråd utarbeide ein strategi for arbeidet med Det økumeniske tiåret i dei komande fem åra. Arbeid med å utforme prosjekt med tanke på Særfond II-midlar må prioriterast.

TIL VEDTAKA FRÅ KYRKJEMØTET 1990

- Kjønnsfordeling

i råd og utval, jfr. pkt. 1

- Kjønnsfordelinga i råd og utval ser ut til å vera tilfredstillande. Dette er ei gledeleg utvikling. Komiteen meiner tida no er inne til å samle inn informasjon om kvinnene sine erfaringar frå den kyrkjelege rådsstrukturen.

Komiteen trur også det kunne vera både naudsynt og nyttig med ei særskild kursing av dei kvinnene som no er valde inn i kyrkja sine råd. Slike kurs bør haldast så tidleg som mogleg i valperioden.

- Kvinner som leiarer, jfr. pkt. 2

- Komiteen gler seg over at prosjektet "Leiarutvikling for kvinner" har nådd ut både på regionalt og lokalt plan, og at dei nyoppstarta kursa i kurssteg 3 fungerer svært godt. Komiteen ser at desse kursa har stor verdi og oppmodar til at dei vert gjort permanente og kompetansejevande.

Ei rekkje faktorar i samfunn og kyrkje vanskeleggjjer kvinneleg leiarskap.

Leiarstillingar og tillitsverv er ofte utforma slik at dei er lite familievenlege. Kvinner synest i større grad enn menn å ta dette med i vurderinga når dei skal søkje stillingar eller ta imot tillitsverv. Når kvinner let vere å ta leiarstillingar eller leiande verv i kyrkja, ligg det ofte eit medvite verdival til grunn.

På bakgrunn av dette må ein spørje om det er noko fundamentalt galt i korleis arbeidet i kyrkja er organisert. Skal jamstillinga bli noko meir enn ord, lyt også kyrkja vera villig til å sjå med nye auge på dei krav og forventningar som vert stilte til friviljuge og tilsette medarbeidarar. Let desse krava seg sameine med nye familiestrukturar og jamnare ansvarsfordeling mellom kvinner og menn, eller forutset dei gamle familiemønster?

Ein bør også spørje seg om kor vidt det er ei større bør for kvinner å ha leiarstillingar og tillitsverv i kyrkja enn i samfunnslivet elles. Mange kvinner opplever at dei i større grad vert usynleggjorte i kyrkjelege samanhengar.

Med omsyn til begge kjønn er det naudsynt å analysere dei rådande mekanismane i kyrkja. Korleis kan ein i kyrkjeleg samanheng lære seg å verdsetje det menneskelege mangfald? Kva er det som gjer nokon til "in-personar" og andre til "ikkje-eksisterande"?

Korleis kan ein i større grad byggje tillit og fordele ansvaret på fleire? Ynskjer ein å få kvinner inn i leiarstillingar i kyrkja, må ein ta fatt i grunnleggjande spørsmål om korleis kvinner og menn i kyrkja "handlar saman". Ein må ta fatt i eit arbeide omkring makt og samhandling. Dette er eit arbeid kvinner og menn i kyrkja kan og må gå inn i saman.

- Omsorgsarbeid,
jfr. pkt. 3

- Ei oppvurdering av omsorgsarbeidet i heimen er ei særleg utfordring til menn i vår tid. Kvinner endar ofte opp som dobbeltarbeidande, avdi mennene ikkje har fylgt med i utviklinga og teke sin del av ansvaret for heim og familie.

I samfunnet generelt ser vi at mange menn er i

ferd med å bli "60-timars menn", dvs. at dei har 60-timars arbeidsveker. I kyrkja må vi diverre erkjenne at mange av dei tilsette er i same situasjon. Når kvinner så skal realisere seg i arbeidslivet under desse tilhøva, er det fare for at dei verdiane kvinner tradisjonelt har ivareteke er i ferd med å forsvinne.

Komiteen vil understreke at skal vi kunna oppnå jamstilling mellom kvinner og menn i kyrkje og samfunn, må det skje ei omdefinering av mansrolla i takt med omdefineringa av kvinneverolla. Mennene må i større grad vere villige til å omprioritere og innsjå at dei må betale ein høgare pris for det å ha familie. Det trengst målretta arbeid for jamnare ansvars- og arbeidsfordeling mellom kvinner og menn. Kyrkja må også engasjere seg sterkare i samfunnsdebatten for ein meir familievenleg politikk.

Ikkje alle kvinner i samfunnet er i ein kjernefamilie, likevel har dei ofte omsorgsoppgåver knytta til storfamilien. Også deira situasjon og erfaringar må synleggjerast i det økumeniske tiåret.

- Kjønnsfordelinga i kyrkjelege stillingar, jfr. pkt. 4

- Komiteen har med glede merka seg at det er ei god kjønnsfordeling i faglege og leiande stillingar i dei sentralkyrkjelege sekretariata.

Derimot har komiteen merka seg at det er dårleg kvinnerepresentasjonen i faglege og leiande stillingar på bispedømeplan. Arbeidet med å endre dette må få høg prioritet dei komande åra.

Kjønnsfordelinga mellom kontorpersonalet synest å vera svært ujamn, både sentralt og regionalt. Her bør det arbeidast for å få eit større innslag av menn.

- Kvinner som sokneprest/prost, jfr. pkt. 5

- Det er oppsiktsvekkjande at så få bispedøme har valt å fylgje opp Kyrkjerådet si oppmoding om å ta med "kvinner vert oppmoda om å søkje" i kunningeringsteksten til prosteembete og soknepreststillingar.

Talet på kvinnelege søkjarar til preste-til-

lingar er aukande. Framleis er det slik at kvinner hovudsakleg søker kapellanstillingar. Men også talet på kvinnelege sokneprestar er stigande, sjølv om dei enno er få.

På prostesida er talet på kvinner framleis forsvinnande lågt. Berre 2 av 96 prostar er kvinner.

Komiteen meiner difor det framleis er naudsynt med særskilde tiltak for å auke talet på kvinner i proste- og soknepreststillingar.

- Kvinnelege biskopar,
jfr. pkt. 6

- Kyrkjemøtet uttalte i 1990 at det ville vera ein rikdom for Den norske kyrkja om den også fekk kvinnelege biskopar. Komiteen gler seg over at dette no har skjedd.

- Kvinner i undervisning og
forsking, jfr. pkt. 7

- Komiteen ser positivt på at dei teologiske utdanningsinstitusjonane sjølve ynskjer å styrkje talet på kvinner i forsking- og undervisningstillingane. Der ei slik medviten prioritering enno ikkje er sett i verk, vil ein oppmode til dette. Komiteen vil understreke at ei slik prioritering også må avspegle seg i det faglege innhaldet.

PROSJEKT, JFR. PKT. 8

- Prosjekt nr. 11,
Kvinnemishandling

- Komiteen seier seg lei for at det ikkje har latt seg gjera å få til eit samarbeid med dei aktuelle diakonale institusjonar/organisasjonar i Oslo-området om eit kyrkjeleg støttesenter for mishandla kvinner. Eit samarbeid mellom kyrkja og krisesentra er no i emning. Komiteen trur dette kan føre fram til verdfulle resultat i arbeidet mot kvinnemishandling.

Kyrkja treng eigen kompetanse på dette området, med eit nettverk av kyrkjeleg tilsette som kan vere ressurspersonar i arbeidet mot kvinnemishandling.

- Prosjekt nr. 18,
Økumenisk arbeid

- Det økumeniske arbeidet lokalt og globalt er ei hovudsak i samband med tiåret. Solidaritet og samarbeid med kvinner i andre delar av verda er med på å gje nye perspektiv og innfallsvinklar til vårt eige arbeid med tiåret. I andre delar av verda, ha kyrkja i større grad enn hjå oss prioritert arbeidet med kvinnespørsmål henta frå den generelle samfunnsdebatten. Her kan nemnast kvinner og økonomi, kvinner og rettsvesenet osv. Dette er ei utfordring til oss. Kyrkja må også i Noreg kome på bana i høve til kvinner sin stilling i samfunnet generelt. Like eins vert vi utfordra på teologien. Kyrkja må ikkje berre konsentrere seg om spørsmål omkring makt og rettferd. Vi må arbeide teologisk med forståinga av det kristne fellesskapet i eit meir omfattande perspektiv.

- Prosjekt nr. 13,
Mannsrolla

- Mange av dei utfordringane vi møter i høve til kvinner og leining, familie- og kyrkjestructurar og samfunnstilhøve generelt, kan berre løysast ved at kvinner og menn saman tek fatt i desse spørsmåla. Komiteen meiner difor at arbeidet med manssrolla i staden bør bli eit arbeid med kjønnsroller der kvinner og menn ser på korleis dei kan handle saman i eit inkluderande og likeverdige fellesskap. Det trengst også eit grundig arbeid med kjønnsroller og teologi.

- Prosjekt nr. 15, 20 og 22,
8. mars, Kvinnenes internasjonale
bønnedag og inkluderande språkbruk

- Komiteen gleder seg over at det i mange kyrkje-lydar var fine og verdfulle markeringar av kvinnedagen 8. mars, trass i at det materialet som vart sendt ut frå Kyrkjerådet møtte ulike reaksjonar. Reaksjonane synleggjer at det er viktig å arbeide vidare med inkluderande språkbruk. Komiteen ser det som viktig at det no vert arbeidd fram mot ein teologisk konsultasjon omkring dette temaet.
- Komiteen gler seg også over at oppslutninga kring Kvinnenes internasjonale bønnedag er aukande. Mange stader er dagen ei synleggjering av lokaløkumenikk i praksis.

Framlegg til vedtak

1. Kyrkjemøtet tek rapporten frå Det økumeniske tiåret 1991-1993 til orientering.
2. Kyrkjemøtet bed Kyrkjerådet leggja til rette for at kvinner sine erfaringar frå arbeid i kyrkja sine råd og utval vert samla, analysert og drøfta.
3. Kyrkjemøtet oppmodar bispedømeråda til å setje i gang eigne kurs for dei nyvalde kvinnene i bispedømeråd og sokneråd.
4. For å sikre ei oppfølging av Det økumeniske tiåret på bispedømeplan, bed Kyrkjemøtet bispedømeråda utarbeide ein tempoplan for dette arbeidet dei komande fem åra. Arbeid med å utforme prosjekt med tanke på Særfond II-midlar må prioriterast.
5. Kyrkjemøtet bed bispedømeråda arbeide medvite for å få opp talet på kvinner i faglege og leiande stillingar på bispedømeplan.
6. Kyrkjemøtet ber om at det ligg føre ei oversikt over alle kyrjelege tilsetjingar i perioden 1989-94 til neste Kyrkjemøte.
7. Kyrkjemøtet vil be Kyrkjerådet setje i gang eit arbeid omkring kjønnsroller, teologi og kyrkje. Både kvinner og menn må involverast i dette arbeidet.
8. Prosjektet "Leiarutvikling for kvinner" må sikrast økonomi slik at ein så snart som råd er kan setje i gang ein ny kursrunde med ny deltakargruppe.
9. Kyrkja sitt arbeid mot kvinnemishandling må sikrast ein solid økonomisk basis i tida framover. Biskopar og bispedømekontora vert oppmoda om å samarbeide med Kyrkerådet om oppfølginga av denne saka.
10. Kyrkjemøtet bed Mellomkyrkjeleg Råd føre vidare dei økumeniske tiltaka og arbeidet for solidaritet og samarbeid med kvinner i andre delar av verda i ramma av tiåret. Særleg vil ein peike på Kvinnenes internasjonale bønnedag.
11. Kyrkjemøtet bed Kyrkjerådet fortsetje arbeidet med høvelege liturgiar og idéstoff til bruk på den internasjonale kvinnetdagen, 8. mars.
12. I fyrste halvdel av det økumeniske tiåret har Den norske kyrkja i stor grad konsentrert seg om kyrkjelege spørsmål. Men tida er no komen til å rette

blikket vidare ut. Utvalet for det økumeniske ti-året vert beden om å arbeide for eit styrka kyrkjeleg engasjement i høve til kvinner si stilling generelt i samfunnet.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Even K. Fougner
Saksordførar: Terje Fonk

Desse hadde ordet:

Terje Fonk, Berit Pihl Johansen, Gunn-Bjørg Wisløff, Målfrid Nordhaug, Solveig Fiske Gunvor Leknes Frøyland, Torstein Jørgensen, Turid Karlsen Seim, Magne T. Hjorthaug, Synnøve Brevik, Lillian Rasmussen, Jostein Landrø, Olav Holten.

Endringsframlegg

Frå Turid Karlsen Seim:

Ad pkt. 1:
Kyrkjemøtet tek rapporten og ber dei sentral-kyrkjelege råda om å fylgje opp arbeidet for resten av perioden i tråd med vedtaket på Kyrkjemøtet i 1990.

Framlegget vart innarbeidd i komiteens sitt framlegg.

KYRKJEMØTET
SITT VEDTAK

1. Kyrkjemøtet tek rapporten frå Det økumeniske tiåret 1991-1993 til orientering, og ber dei sentralkyrkjelege råda om å fylgje opp arbeidet for resten av perioden i tråd med vedtaket på Kyrkjemøtet i 1990.

Dessutan vil ein framheve fylgjande punkt:

2. Kyrkjemøtet bed Kyrkjerådet leggja til rette for at kvinner sine erfaringar frå arbeid i kyrkja sine råd og utval vert samla, analysert og drøfta.
3. Kyrkjemøtet oppmodar bispedømeråda til å setje i gang eigne kurs for dei nyvalde kvinnene i bispedømeråd og sokneråd.

4. For å sikre ei oppfølging av Det økumeniske tiåret på bispedømeplan, bed Kyrkjemøtet bispedømeråda utarbeide ein tempoplan for dette arbeidet dei komande fem åra. Arbeid med å utforme prosjekt med tanke på Særfond II-midlar må prioriterast.
5. Kyrkjemøtet bed bispedømeråda arbeide medvite for å få opp talet på kvinner i faglege og leiande stillingar på bispedømeplan.
6. Kyrkjemøtet ber om at det ligg føre ei oversikt over alle kyrjelege tilsetjingar i perioden 1989-94 til neste Kyrkjemøte.
7. Kyrkjemøtet vil be Kyrkjerådet setje i gang eit arbeid omkring kjønnsroller, teologi og kyrkje. Både kvinner og menn må involverast i dette arbeidet.
8. Prosjektet "Leiarutvikling for kvinner" må sikrast økonomi slik at ein så snart som råd er kan setje i gang ein ny kursrunde med ny deltakargruppe.
9. Kyrkja sitt arbeid mot kvinnemishandling må sikrast ein solid økonomisk basis i tida framover. Biskopar og bispedømekontora vert oppmoda om å samarbeide med Kyrkerådet om oppfølginga av denne saka.
10. Kyrkjemøtet bed Mellomkyrkjeleg Råd føre vidare dei økumeniske tiltaka og arbeidet for solidaritet og samarbeid med kvinner i andre delar av verda i ramma av tiåret. Særleg vil ein peike på Kvinnenes internasjonale bønnedag.
11. Kyrkjemøtet bed Kyrkjerådet fortsetje arbeidet med høvelege liturgiar og idéstoff til bruk på den internasjonale kvinnetdagen, 8. mars.
12. I fyrste halvdel av det økumeniske tiåret har Den norske kyrkja i stor grad konsentrert seg om kyrkjelege spørsmål. Men tida er no komen til å rette blikket vidare ut. Utvalet for det økumeniske tiåret vert beden om å arbeide for eit styrka kyrkjeleg engasjement i høve til kvinner si stilling generelt i samfunnet.

*

Vedtaket var samrøystes.

*

Sak KM 16/93: VIGSLING AV KIRKEGÅRD

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

- Dokument 16.1 SAKSORIENTERING
- Dokument 16.2 ORDNING FOR VIGSLING AV
KIRKEGÅRD (Bokmål)
- Dokument 16.3 ORDNING FOR VIGSLING AV
KYRKJEGARD (Nynorsk)

INNSTILLING FRA KOMITE A:

Saksorientering

Kirkens gudstjenesteråd (KGR) reiste saken om endring av ordningen for vigsling av kirkegård i 1991. Samme år var saken oppe i Kirkerådet som sendte den tilbake for å få den nærmere avklart i forhold til de spørsmål som var reist av Kirkelovutvalget (KLU) som mente at det hverken var naturlig eller nødvendig å stille krav om vigsling før en gravplass ble tatt i bruk. KGR bearbeidet det opprinnelige forslaget og sendte det så til høring etter at det var forelagt Bispemøtet. Det kom inn 14 høringsuttalelser som i stor grad er blitt innpasset i veiledning og ordning.

Et spesielt punkt som berøres i enkelte av høringene er hvorvidt kirkegården tenkes oppdelt i forskjellige arealer, slik at ikke-kristne former for gravferd henvises til andre gravplasser eller felter på kirkegården. Noen advarer mot en slik oppdeling, mens andre mener at det må være en kurant ordning. Ellers er det å merke at ingen av høringsinstansene går imot at en fortsatt bruker "kirkegård" og ikke "gravplass" slik KLU foreslo.

Når det gjelder veiledningen, understrekes det at enhver kirkegård skal vigsles slik gjeldende lov foreskriver. Ellers har en tilstrebet formuleringer som dekker både en uavhengig vigslingshandling og en vigslingshandling i tilknytning til den første gravferd. Når det gjelder selve ordningen, er det lagt vekt på at handlingen må

kunne foretas i allslags vær og at dette tilsier fleksibilitet.

Det fremlagte forslag til veiledning og ordning ble anbefalt av Bispemøtet våren 1993.

Komiteens merknader

I hovedsak sier komiteen seg tilfreds med forslaget til ny veiledning og ordning, men har likevel ønske om enkelte mindre endringer.

Det ble i komiteen reist spørsmål om uttrykket "kristen gravferd" (Veiledningen, pkt. 2) gjorde det mulig for f.eks. muslimer å bli begravet i innvidd jord. Her ble det vist til at uttrykket ikke kan være eksklusivt å forstå. Kirkegården må være åpen for alle.

Det ble også understreket at det ikke er noen løsning bare å vigsle den enkelte grav. Det er et viktig poeng at hele kirkegården er vigslet som et offentlig fredens sted.

- ENDRING I INNGANGSORDENE

I Ordningens "punkt 2 - Inngangsord" går komiteen inn for å endre " et hvilested for deres legemer som er sovnet inn" til det kortere uttrykket " et hvilested for dem som er sovnet inn". I tillegg til at det er enklere språklig, gir det også et bedre uttrykk for det kristne menneskesyn om legeme og sjel som en enhet. Formuleringen kan også lettere forhindre den folkelige/nyreligiøse tankegangen som bryter i stykker denne bibelske enhet.

- TRE TILLEGGSTEKSTER

Det ble etterlyst muligheten for flere tekster. Komiteen ble enige om å ta med enda en kort tekst som et nytt alternativ til hvert av de tre avsnittene, henholdsvis Jes 26,19; Joh 11,25-26 og 1 Pet 1,3. Behovet for fleksibilitet og muligheten for å få med en større rikdom av tekster, var avgjørende argumenter.

- MULIGHET TIL Å TA MED KIRKEGÅRDENS NAVN I BEGGE BØNNEALTERNATIVENE

Under "pkt. 5 - Bønn" er muligheten til å ta med kirkegårdens navn bare med i alternativ A. Komiteen ønsker at også den kortere og nyere bønne, alternativ B, kan ha med denne muligheten.

- SAMSVAR OG KONSEKVENS

Ovenfor nevnte forslag medfører at sluttordene justeres i tråd med innledningsordene. Dette gjelder også i tilleggspunktet hvor ordningen benyttes samtidig med vigsling av kirke.

Når det gjelder nynorskutgaven, drøftet komiteen det beste ordet for "oppstandelsens dag" og fant å holde fast på "oppstodedagen".

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet fastsetter Veiledning og Ordning for Vigsling av kirkegård til bruk i Den norske kirke.
2. Ordningen gjøres gjeldende fra Kirkemøtet 1993.

*

VIGSLING AV KIRKEGÅRD

VEILEDNING

1. Før en kirkegård tas i bruk skal den vigsles.
2. Vigsling av kirkegård innebærer at det ved Guds ord og bønn blir lagt til rette for kristen gravferd på et avgrenset areal, opparbeidet og ferdigstilt for gravlegging.
3. Kirkegård som er anlagt ved nybygd kirke, blir ikke vigslet særskilt, men sammen med kirkehuset/-rommet. Ordningen for kirkevigsling får da et tillegg i ledd 12 - Menighetens forbønn og i ledd 14 - Slutningsord.
4. Hvis det blir lagt kirkegård til en kirke som allerede er vigslet, skal kirkegården vigsles særskilt.

Tilleggsarealer til tidligere vigslet kirkegård skal også vigsles. Om mulig bør da handlingen innledes med at forsamlingen går i prosesjon fra den gamle til den nye del av kirkegården.

5. Før vigsling finner sted, skal prosten be om en skriftlig erklæring fra menighetsrådet (fellesrådet) om at kirkegården er opparbeidet i henhold til godkjente planer.

Vigslingen foretas av prosten, eller i dennes fravær av soknepresten, eller den prest biskopen bemyndiger. Prosten avgjør for øvrig hvem som skal medvirke ved vigslingen.

6. Der kirkegården ligger i tilknytning til en kirke, skjer vigslingen etter en gudstjeneste. Der dette av geografiske hensyn ikke faller naturlig, kan vigslingen finne sted på et annet tidspunkt.

Unntaksvis kan vigslingen finne sted i sammenheng med den første gravferd/urnenedsettelse.

Kunngjøring om vigslingen skjer i god tid på forhånd, og særskilt ved gudstjenesten nærmeste søndag i forveien i den (eller de) kirke(r) som kirkegården er knyttet til.

7. Til vigslingen innbys særskilt kirkegårdsbetjeningen, andre ansatte i menigheten og representanter for menighetsrådet, fellesrådet og kommunen.

ORDNING

1. SALME
2. INNGANGSORD:

Prosten

I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.

Herrens apostel sier: "Alle ting blir helliget ved Guds ord og bønn." Slik vil vi i dag vigsle denne kirkegård / (navnet nevnes) kirkegård til et hvilested for dem som er sovnet inn, og til et fredens og ettertankens sted for oss som ennå lever.

3. TEKSTLESNINGER

Der forholdene ligger til rette for det, leses tre av følgende tekster, en fra hver avdeling, ved menighetens prest(er), ved en eller flere representanter for menighetsrådet, eventuelt en av kirkegårdsarbeiderne. Det kan synges et salmevers mellom lesningene.

Prosten: La oss høre Guds ord om døden og oppstandelsen!

- I. Det står skrevet i Salmenes bok, Salme 90:

Herre, du har vært en bolig
for oss fra slekt til slekt.
Før fjellene ble født,
før jorden og verden ble til,
ja, fra evighet til evighet er du, Gud.
Du lar mennesket bli til støv igjen
og sier: "Vend tilbake, menneskebarn!"
For tusen år er i dine øyne
som dagen i går da den fór forbi,
eller som en nattevakt.
Du river menneskene bort,
de er som en søvn.
Om morgenen er de som groende gress:
Om morgenen gror det og blomstrer,
om kvelden er det vissent og tørt.

Lær oss å telle våre dager,
så vi kan få visdom i hjertet.

Salme 90,1-6.12

- Det står skrevet i Salmenes bok, Salme 103:

Som en far er barmhjertig mot sine barn,
slik forbarmer Herren seg over dem som frykter ham.

For han vet hvordan vi er skapt,
han kommer i hu at vi er støv.
Menneskets dager er som gresset,
mennesket er som blomsten på marken.
Når vinden farer forbi, er den borte,
stedet den stod på, vet ikke mer av den.
Fra evighet til evighet er Herrens miskunn
over dem som frykter ham.
Hans rettferd når til barnebarn
når fedrene holder hans pakt
og husker på hans bud, så de lever etter dem.

Salme 103,13-18

Det står skrevet i Jobs bok, i det 19. kapittel:

Jeg vet at min gjenløser lever;
og som den siste skal han stå fram på jorden.

Job 19,25

Det står skrevet hos profeten Jesaja, i det
26. kapittel:

Dine døde skal bli levende, de døde legemer som
tilhører meg, de skal stå opp. Våkn opp og rop
av fryd, dere som bor i støvet! For din dugg er
en lysende dugg, og jorden gir døde tilbake til
livet.

Jes 26,19

II. Det står skrevet hos evangelisten Markus i det
15. kapittel:

Det led alt mot kveld, og det var helgaften, det
vil si dagen før sabbaten. Josef fra Arimatea,
en høyt aktet rådsherre, som selv ventet på Guds
rike, våget seg da inn til Pilatus og bad om å
få Jesu legeme. Pilatus fant det underlig at
han allerede skulle være død, og tilkalte
offiseren og spurte om det var så. Da han hadde
fått det bekreftet av offiseren, lot han Josef
få liket. Han kjøpte da et linklede, tok Jesus
ned, svøpte ham i det og la ham i en grav som
var hogd ut i bergveggen, og rullet en sten
foran inngangen.

Mark 15,41-46

Det står skrevet hos evangelisten Lukas i det
7. kapittel:

Kort tid etter gav Jesus seg på vei til en by
som heter Nain. Disiplene og en stor folke-

mengde drog sammen med ham. Som han nå nærmet seg byporten, ble en død båret ut for å begraves. Han var sin mors eneste sønn, og hun var enke. Sammen med henne kom et stort følge fra byen. Da Herren fikk se enken, ble han fylt av medlidenhet med henne og sa: "Gråt ikke!" Så gikk han bort og la hånden på båren. De som bar den, stanset, og han sa: "Unge mann, jeg sier deg: Stå opp!" Da satte den døde seg opp og begynte å tale, og Jesus gav ham til hans mor. Alle ble da grepet av ærefrykt, og de priste Gud. "En stor profet er oppreist blant oss" sa de, "og Gud har gjestet sitt folk".

Luk 7,11-16

Det står skrevet hos evangelisten Johannes, i det 14. kapittel:

Fred etterlater jeg dere, min fred gir jeg dere, ikke den fred som verden gir. La ikke hjertet bli grepet av angst og motløshet.

Joh 14,27

Det står skrevet hos evangelisten Johannes, i det 11. kapittel:

Jesus sier til henne: "Jeg er oppstandelsen og livet, den som tror på meg, skal leve om han enn dør. Og hver den som lever og tror på meg, skal aldri i evighet dø."

Joh 11,25-26

III. Det står skrevet i Paulus' første brev til menigheten i Korint, i det 15. kapittel:

Nå vil vel noen si: "Hvordan står de døde opp; hva slags legeme har de?" Du uforstandige menneske! Det du sår, får da ikke liv igjen uten at det dør. Og det du sår, er jo ikke den planten som kommer opp, men et nakent korn, av hvete eller et annet slag. Gud lar det så få den skikkelse som han ville, hvert enkelt slag får sin.

Slik er det også med de dødes oppstandelse. Det som blir sådd, er forgjengelig, men det som står opp, er uforgjengelig. Det blir sådd i vanære, men det står opp i herlighet. Det blir sådd i svakhet, men det står opp i kraft. Det blir

sådd et legeme som hadde sjel, men et Åndens legeme står opp.

1 Kor 15,35-38.42-44a

Det står skrevet i Paulus' første brev til menigheten i Korint, i det 15. kapittel:

Basunen skal lyde, de døde skal stå opp i uforgjengelighet, og vi skal bli forvandlet. For dette forgjengelige må bli kledd i uforgjengelighet, og dette dødelige må bli kledd i udødelighet. Og når det skjer, og dette forgjengelige og dødelige er blitt kledd i uforgjengelighet og udødelighet, da oppfylles det som står skrevet: Døden er oppslukt, seieren vunnet. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, og det som gir synden kraft, er loven. Men Gud være takk, som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!

1 Kor 15,52b-57

Det står skrevet i Paulus brev til menigheten i Rom, i det 14. kapittel:

For ingen av oss lever for seg selv, og ingen dør for seg selv. Om vi lever, så lever vi for Herren, og om vi dør, så dør vi for Herren. Enten vi da lever eller dør, hører vi Herren til.

Rom 14,7-8

Det står skrevet i apostelen Peters første brev, i det 1. kapittel:

Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i sin rike miskunn har født oss på ny og gitt oss et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde!

1 Pet 1,3

4. TALE

Prosten kan her holde en kort tale over et av de foregående skriftord, eller over en fritt valgt tekst.

5. BØNN

Prosten: La oss be.

Enten A:

Evige, allmektige Gud.
Vi overgir denne kirkegård / (navnet nevnes)
kirkegård til deg, og ber om ditt vern over den,
slik at våre døde kan hvile i fred til du kaller
dem fram på oppstandelsens dag. Våk over den og
la den være et hellig sted for dem som søker hit
og for dem som arbeider her.

Hellige Gud, himmelske Far, du råder over liv og
død. Når vi skilles fra våre kjære, da styrk
oss i troen, så vi også ved graven kan håpe på
deg.

Herre Jesus Kristus, du trofaste Frelser, som
gikk gjennom død og grav for oss, bli hos oss i
vår siste nød. Du som er oppstandelsen og
livet, vekk oss opp til evig liv. Du som er din
menighets Frelser og Herre, gi oss engang å sam-
les med deg og alle dine i din Fars hus.

Hellige Ånd, du høyeste trøster i liv og død,
fyll alle sørgende hjerter med din guddommelige
trøst. Fri oss fra åndelig død, dra alle til
deg, og gi oss å ha vår skatt i himmelen.

Eller B:

Evige, allmektige Gud, du som alene er Herre
over liv og død.
Vis oss livets vei, når døden tar våre kjære fra
oss.
Vis oss håpets vei, når sorg og savn fyller våre
hjerter.
Vis oss kjærlighetens vei, så lenge vi er sammen
på jorden.
Vis oss troens vei, så lenge det heter i dag.
Vær nær på dette sted / (navnet nevnes)
kirkegård med ditt vern og din fred.
Ved Jesus Kristus, din Sønn, vår Herre.

Alle: Fader vår
.....
Amen

6. SLUTNINGSD

Prosten:

Kjære menighet!
Ved Guds ord og bønn er denne kirkegård /
(navnet nevnes) kirkegård nå vigslet og helliget

til et hvilested for dem som er sovnet inn og
til et fredens og ettertankens sted for oss som
ennå lever. Fred være over denne kirkegård til
oppstandelsens dag!

I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.

7. SALME

En passende salme, helst en påskesalme.

Deretter følger jordpåkastelse, dersom handlingen finner sted i forbindelse med gravferd, og avslutning, se "Kirkelige handlinger", side 141ff.

Dersom vigslingen ikke finner sted i tilknytning til en gudstjeneste eller i forbindelse med en gravferd, kan den aronittiske velsignelse brukes her.

*

TILLEGG:

Ved vigsling av kirkegård samtidig med vigsling av kirke gis det følgende tillegg til "Kirkevigsling" (jfr. Gudstjenestebok for Den norske kirke, bind II, s. 229 ff).

Som ny del tre under FORBØNN (pkt. 12, s. 240) inngår:

Herre, du evige Gud. Til deg overgir vi også kirkegården hvor våre døde skal hvile, inntil du kaller dem fram på oppstandelsens dag. La den være et fredens sted, der de sørgende finner trøst og vi blir styrket i håpet om det evige liv i troen på Jesus Kristus.

Som tekst under SLUTNINGSD (pkt. 14, s. 24a) gjelder:

Kjære menighet.
Dette kirkehus, med alt som hører det til, er nå tatt i bruk. Ved Guds ord og bønn er det vigslet og helliget til Guds ære og hans menighets oppbyggelse i troen på Jesus Kristus. Fred være med dette hus og med alle som går inn i det.

Kirkegården som omgir denne kirke, er med dette også vigslet og helliget til et hvilested for dem som er sovnet inn, og til et fredens og ettertankens sted for oss som ennå lever. Fred være over denne kirkegård til oppstandelsens dag!

I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.

*

VIGSLING AV KYRKJEGARD

RETTLEIING

1. Før ein kyrkjegard vert teken i bruk, skal han vigslast.
2. Vigsling av kyrkjegard vil seia at det ved Guds ord og bøn vert lagt til rette for kristen gravferd på eit avgrensa areal, opparbeidd og ferdigstilt for gravlegging.
3. Kyrkjegard som er stelt til ved nybygd kyrkje, vert ikkje vigsla særskilt, men saman med kyrkjeset/rommet. Ordninga for kyrkjevigsling får da eit tillegg i ledd 12 - Kyrkjelyden si forbøn og i ledd 14 - Slutningsord.
4. Dersom det vert lagt kyrkjegard til ei kyrkje som alt er vigsla, skal kyrkjegarden vigslast særskilt.

Tilleggsareal til tidlegare vigsla kyrkjegard skal òg vigslast. Om det er mogleg, bør ein då innleia handlinga med at forsamlinga går i prosesjon frå den gamle til den nye delen av kyrkjegarden.

5. Før vigslinga skal prosten be om ei skriftleg fråsegn frå soknerådet (fellesrådet) om at kyrkjegarden er opparbeidd i samsvar med godkjende planar.

Vigslinga vert utført av prosten, eller - når han ikkje er til stades - av soknepresten eller den presten som biskopen gjev oppdraget til. Prosten avgjer elles kven som skal medverke ved vigslinga.

6. Der kyrkjegarden ligg i tilknytning til ei kyrkje, skjer vigslinga etter ei gudsteneste. Der dette av geografiske omsyn ikkje fell naturleg, kan vigslinga leggjast til eit anna tidspunkt.

Unntaksvis kan vigslinga skje i samanheng med den første gravferda/urnenedsetjinga.

Kunngjering om vigsling skjer i god tid på førehand, og særskilt ved gudstenesta nærmaste søndagen i føre vegen i den kyrkja/dei kyrkjene som kyrkjegarden er knytt til.

7. Til vigslinga skal særskilt innbydast kyrkjegardsbetjeninga, andre tilsette i kyrkjelyden og representantar for soknerådet, fellesrådet og kommunen.

ORDNING

1. SALME
2. INNGANGSORD:

Prosten

I namnet åt Faderen, Sonen og Den Heilage Ande.

Herrens apostel seier: "Alle ting vert helga ved Guds ord og bøn." Slik vil vi i dag vigsla denne kyrkjegard / (namnet vert nemnt) kyrkjegard til ein kvilestad for dei som har sovna inn, og til ein stad for fred og ettertanke for oss som enno lever.

3. TEKSTLESINGAR

Der tilhøva ligg til rette for det, les presten/-ane i kyrkjelyden, ein eller fleire representantar for soknerådet eller eventuelt ein av kyrkjegardsarbeidarane, tre av dei følgjande tekstene, ei for kvar avdeling. Det kan syngjast eit salmevers mellom lesingane.

Prosten: Lat oss høyra Guds ord om døden og oppstoda.

- I. Det står skrive i Salmane, Salme 90:

Herre, du har vore ein bustad
for oss frå ætt til ætt.
Før fjella vart fødde,
før jorda og verda vart til,
ja, frå æve til æve er du, Gud.
Du lèt mennesket verta
til støv att
og seier: "Vend tilbake,
de menneskeborn!"
For tusen år er i dine augo
som dagen i går
då han før framom,
eller som ei nattevakt.
Du riv menneska bort,
dei er som ein svevn.
Om morgonen er dei
som groande graset:
Om morgonen gror det
og blømer,
om kvelden er det vise og turt.
Lær oss å telja våre dagar
så vi kan få visdom i hjarta.

Det står skrive i Salmane, Salme 103:

Som ein far er miskunnsam
mot borna sine,
er Herren miskunnsam
mot dei som ottast han.
For han veit korleis
vi er skapte,
han kjem i hug at vi er støv.
Menneskelivet er som graset.
Mennesket er som blomen
på marka.
Nor vinden fer framom,
er han borte,
staden han stod på,
veit ikkje meir av han.
Frå æve til æve
er Herrens miskunn
over dei som ottast han.
Hans rettferd når
til barneborn
når fedrane held hans pakt
og kjem i hug hans bod,
så dei lever etter dei.

Salme 103,13-18

Det står skrive i Jobs bok, i det 19. kapitlet:

Men eg veit at min utløysar lever, og som den
siste skal han stå fram på molda.

Job 19,25

Det står skrive hjå profeten Jesaja, i det
26. kapitlet:

Dine døde skal verta levande, mine lik skal stå
opp. Vakna og rop av fryd, de som bur i molda!
For di dogg er ei lysande dogg, og jorda gjev
døde attende til livet.

Jes 26,19

II. Det står skrive hjå evangelisten Markus i det
15. kapitlet:

Det var helgaftan, dagen før sabbaten, og det
leid alt mot kveld. Josef frå Arimatea, ein
høgvörd rådsherre, som venta på Guds rike, tok
då mot til seg og gjekk til Pilatus og bad om å
få Jesu lekam. Pilatus undra seg over at Jesus
alt var død. Han kalla til seg offiseren og
spurde om det var så. Då han fekk dette stad-

fest av offiseren, lèt han Josef få liket. Så kjøpte Josef eit linklede, tok Jesus ned og sveipte han i det. Han la han i ei grav som var hogd ut i bergveggen, og velte ein stein attfor gravopninga.

Mark 15,41-46

Det står skrive hjå evangelisten Lukas i det 7. kapitlet:

Ei tid etter gav Jesus seg i veg til ein by som heiter Nain. Læresveinane og mykje folk var med han. Då han kom nær innåt byporten vart ein ung mann boren til grava. Han var einaste sonen til mor si, og ho var enkje. Mykje folk frå byen var med henne. Då Herren fekk sjå enkja, tykte han hjarteleg synd i henne og sa: "Gråt ikkje!" Han gjekk bortåt og la handa på båra. Og dei som bar, stogga. Så sa han: "Unge mann, eg seier deg: "Stå opp!" Då sette den døde seg opp og tok til å tala, og Jesus gav han til mor hans. Då vart alle fylte av age; dei lova Gud og sa: "Ein stor profet har stige fram hjå oss, og Gud har gjesta sitt folk.

Luk 7,11-16

Det står skrive hjå evangelisten Johannes i det 14. kapitlet:

Fred etterlèt eg dykk, min fred gjev eg dykk. Eg gjev dykk ikkje fred på same måten som verda gjer det. Lat ikkje hjarta dykkar uroast, og ver ikkje motlause.

Joh 14,27

Det står skrive hjå evangelisten Johannes i det 11. kapitlet:

Då sa Jesus til henne: "Eg er oppstoda og livet. Den som trur på meg, skal leva om han så døyr. Og kvar den som lever og trur på meg, skal i all æve ikkje døy."

Joh 11,25-26

III. Det står skrive i Paulus' første brev til kyrkjelyden i Korint, i det 15. kapitlet:

Men no kunne einkvan seia: "Korleis står dei døde opp; kva slag lekam har dei?" Du uvituge menneske! Det du sår, vert ikkje til nytt liv utan at det døyr. Og det du sår, er ikkje det

akset som veks opp, men eit nake korn, anten det er av kveite eller av anna såkorn. Men Gud lèt det få den skapnad som han har vilja, kvart slag korn sin eigen skapnad.

Såleis er det òg med oppstoda frå dei døde. Det som vert sått, er forgjengeleg. Men det som står opp, er uforgjengeleg. Det vert sått ein lekam som hadde sjel; det står opp ein åndeleg lekam. Så visst som det finst ein lekam med sjel, finst det og ein åndeleg lekam.

1 Kor 15,35-38.42-44a

Det står skrive i Paulus' første brev til kyrkjelyden i Korint, i det 15. kapitlet:

For luren skal ljoma, og dei døde skal stå opp uforgjengelege, og vi skal verta omskapte. For dette forgjengelege må verta ikledt uforgjengelegdom, og dette dødelege ikledt udødelegdom. Men når dette forgjengelege er ikledt uforgjengelegdom, og dette dødelege er ikledt udødelegdom, då vert det ordet oppfylt som står skrive: Døden er gløypd og sigeren vunnen. Død kvar er din brodd? Død, kvar er din siger? Brodden i døden er synda, og krafta i synda er lova. Men Gud vere takk, som gjev oss siger ved Vår Herre Jesus Kristus!

1 Kor 15,52b-57

Det står skrive i Paulus' brev til kyrkjelyden i Rom, i det 14. kapitlet:

For ingen av oss lever for seg sjølv, og ingen døyr for seg sjølv. Lever vi, så lever vi for Herren, og døyr vi, så døyr vi for Herren. Anten vi då lever eller døyr, høyrer vi Herren til.

Rom 14,7-8

Det står skrive i apostelen Peters første brev, i det første kapitlet:

Lova vere Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i si store miskunn har atterfødt oss til ei levande von ved Jesu Kristi oppstode frå dei døde.

1 Pet 1,3

4. TALE

Her kan prosten halda ein stutt tale over eit av dei skriftorda som står ovanfor, eller over ei fritt vald tekst.

5. BØN

Prosten: Lat oss be.

Anten A:

Evige, allmektige Gud.

Vi overgjev denne kyrkjegard / (namnet kan nemnast) kyrkjegard til deg, og ber om ditt vern over kyrkjegarden, slik at våre døde kan kvile i fred til du kallar dei fram på oppstodedagen. Vaka over han, og lat det vera ein heilag stad for dei som søker hit og for dei som arbeider her.

Heilage Gud, himmelske Far, du råder over liv og død. Når vi skilst frå våre kjære, styrk oss då i trua, så vi også ved grava kan vona på deg.

Herre Jesus Kristus, du trufaste Frelsar, som gjekk gjennom død og grav for oss, bli hos oss i vår siste naud. Du som er oppstoda og livet, vekk oss opp til evig liv. Du som er Frelsar og Herre for din kyrkjelyd, gjev at vi ein gong samlast med deg og alle dine i din Fars hus.

Heilage Ande, du høgste trøystar i liv og død, fyll alle sørgjande hjarto med di guddomelege trøyst. Fri oss frå åndeleg død, drag alle til deg, og gjev at vi må ha vår skatt i himmelen.

Eller B:

Evige, allmektige Gud, du som åleine er Herre over liv og død.

Vis oss livsens veg, når døden tek våre kjære frå oss.

Vis oss vona sin veg, når sorg og sagn fyller hjarto våre.

Vis oss kjærleikens veg, så lenge vi er saman på jorda.

Vis oss trua sin veg, så lenge det heiter i dag.

Ver nær på denne staden / (namnet kan nemnast) kyrkjegard med ditt vern og din fred.

Ved Jesus Kristus, din Son, vår Herre.

Alle: Fader vår

.....

Amen

6. SLUTNINGSORD

Prosten:

Kjære kyrkjelyd!
Ved Guds ord og bøn er denne kyrkjegard /
(namnet vert nemnt) kyrkjegard no vigsla og
helga til ein kvilestad for dei som har sovna
inn, og til ein stad for fred og ettertanke for
oss som enno lever. Fred vere over denne
kyrkjegarden til oppstodedagen

I namnet åt Faderen og sonen og Den Heilage
Ande.

7. SALME

Ein høveleg salme, helst ein påskesalme.

Deretter følgjer jordpåkasting, dersom handlinga skjer i samband med gravferd, og avslutning, sjå "Kyrkjelege handlingar", side 141 ff.

Dersom vigslinga ikkje skjer i tilknytning til ei gudsteneste eller i samband med ei gravferd, kan den aronittiske velsigninga nyttast her.

*

TILLEGG:

Når kyrkjegard vert vigsla samtidig med vigsling av kyrkje, kjem dette tillegget til "Kyrkjevigsling" (jf., band II, s. 229 ff.):

Som ny del 3 under FORBØN (pkt. 12 s. 240) kjem dette inn:

Herre, du evige Gud. Til deg overgjev vi også kyrkjegarden, der våre døde skal kvile til dess du kallar dei fram på oppstodedagen. Lat det vera ein fredens stad, der dei sørgjande finn trøyst og vi vert styrkte i vona om det evige liv i trua på Jesus Kristus.

Som tekst under SLUTNINGSORD (pkt. 14, s. 24a): gjeld:

Kjære kyrkjelyd.
Dette kyrkjehuset, med alt som høyrer det til, er no teke i bruk. Ved Guds ord og bøn er det vigsla og helga til Guds ære og til oppbygging for hans kyrkjelyd i trua på Jesus Kristus. Fred vere med dette huset og med alle som går inn i det.

Kyrkjegarden omkring denne kyrkja er òg med dette vigsla og helga til ein kvilestad for dei som har sovna inn, og til ein stad for fred og

ettertanke for oss som enno lever. Fred vere
over denne kyrkjegarden til oppstodedagen;

I namnet åt Faderen og Sonen og Den Heilage
Ande.

*

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Even K. Fougner
Saksordfører: Jarle Håbrekke

Disse hadde ordet:

Jarle Håbrekke.

KIRKEMØTET'S
VEDTAK

1. Kirkemøtet fastsetter Veiledning og Ordning for Vigsling av kirkegård til bruk i Den norske kirke.
2. Ordningen gjøres gjeldende fra Kirkemøtet 1993.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

VIGSLING AV KIRKEGÅRD

VEILEDNING

1. Før en kirkegård tas i bruk skal den vigsles.
2. Vigsling av kirkegård innebærer at det ved Guds ord og bønn blir lagt til rette for kristen gravferd på et avgrenset areal, opparbeidet og ferdigstilt for gravlegging.
3. Kirkegård som er anlagt ved nybygd kirke, blir ikke vigslet særskilt, men sammen med kirkehuset/-rommet. Ordningen for kirkevigsling får da et tillegg i ledd 12 - Menighetens forbønn og i ledd 14 - Slutningsord.
4. Hvis det blir lagt kirkegård til en kirke som allerede er vigslet, skal kirkegården vigsles særskilt.

Tilleggsarealer til tidligere vigslet kirkegård skal også vigsles. Om mulig bør da handlingen innledes med at forsamlingen går i prosesjon fra den gamle til den nye del av kirkegården.

5. Før vigsling finner sted, skal prostens be om en skriftlig erklæring fra menighetsrådet (fellesrådet) om at kirkegården er opparbeidet i henhold til godkjente planer.

Vigslingen foretas av prostens, eller i dennes fravær av soknepresten, eller den prest biskopen bemyndiger. Prosten avgjør for øvrig hvem som skal medvirke ved vigslingen.

6. Der kirkegården ligger i tilknytning til en kirke, skjer vigslingen etter en gudstjeneste. Der dette av geografiske hensyn ikke faller naturlig, kan vigslingen finne sted på et annet tidspunkt.

Unntaksvis kan vigslingen finne sted i sammenheng med den første gravferd/urnenedsettelse.

Kunngjøring om vigslingen skjer i god tid på forhånd, og særskilt ved gudstjenesten nærmeste søndag i forveien i den (eller de) kirke(r) som kirkegården er knyttet til.

7. Til vigslingen innbys særskilt kirkegårdsbetjeningen, andre ansatte i menigheten og representanter for menighetsrådet, fellesrådet og kommunen.

ORDNING

1. SALME
2. INNGANGSORD:

Prosten

I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.

Herrens apostel sier: "Alle ting blir helliget ved Guds ord og bønn." Slik vil vi i dag vigsle denne kirkegård / (navnet nevnes) kirkegård til et hvilested for dem som er sovnet inn, og til et fredens og ettertankens sted for oss som ennå lever.

3. TEKSTLESNINGER

Der forholdene ligger til rette for det, leses tre av følgende tekster, en fra hver avdeling, ved menighetens prest(er), ved en eller flere representanter for menighetsrådet, eventuelt en av kirkegårdsarbeiderne. Det kan synges et salmevers mellom lesningene.

Prosten: La oss høre Guds ord om døden og oppstandelsen!

- I. Det står skrevet i Salmenes bok, Salme 90:

Herre, du har vært en bolig
for oss fra slekt til slekt.
Før fjellene ble født,
før jorden og verden ble til,
ja, fra evighet til evighet er du, Gud.
Du lar mennesket bli til støv igjen
og sier: "Vend tilbake, menneskebarn!"
For tusen år er i dine øyne
som dagen i går da den fór forbi,
eller som en nattevakt.
Du river menneskene bort,
de er som en søvn.
Om morgenen er de som groende gress:
Om morgenen gror det og blomstrer,
om kvelden er det vissent og tørt.

Lær oss å telle våre dager,
så vi kan få visdom i hjertet.

Salme 90,1-6.12

- Det står skrevet i Salmenes bok, Salme 103:

Som en far er barmhjertig mot sine barn,
slik forbarmer Herren seg over dem som frykter
ham.

For han vet hvordan vi er skapt,
han kommer i hu at vi er støv.
Menneskets dager er som gresset,
mennesket er som blomsten på marken.
Når vinden farer forbi, er den borte,
stedet den stod på, vet ikke mer av den.
Fra evighet til evighet er Herrens miskunn
over dem som frykter ham.
Hans rettferd når til barnebarn
når fedrene holder hans pakt
og husker på hans bud, så de lever etter dem.

Salme 103,13-18

Det står skrevet i Jobs bok, i det 19. kapittel:

Jeg vet at min gjenløser lever;
og som den siste skal han stå fram på jorden.

Job 19,25

Det står skrevet hos profeten Jesaja, i det
26. kapittel:

Dine døde skal bli levende, de døde legemer som
tilhører meg, de skal stå opp. Våkne opp og rop
av fryd, dere som bor i støvet! For din dugg er
en lysende dugg, og jorden gir døde tilbake til
livet.

Jes 26,19

II. Det står skrevet hos evangelisten Markus i det
15. kapittel:

Det led alt mot kveld, og det var helgften, det
vil si dagen før sabbaten. Josef fra Arimatea,
en høyt aktet rådsherre, som selv ventet på Guds
rike, våget seg da inn til Pilatus og bad om å
få Jesu legeme. Pilatus fant det underlig at
han allerede skulle være død, og tilkalte
offiseren og spurte om det var så. Da han hadde
fått det bekreftet av offiseren, lot han Josef
få liket. Han kjøpte da et linklede, tok Jesus
ned, svøpte ham i det og la ham i en grav som
var hogd ut i bergveggen, og rullet en sten
foran inngangen.

Mark 15,41-46

Det står skrevet hos evangelisten Lukas i det
7. kapittel:

Kort tid etter gav Jesus seg på vei til en by
som heter Nain. Disiplene og en stor folke-

mengde drog sammen med ham. Som han nå nærmet seg byporten, ble en død båret ut for å begraves. Han var sin mors eneste sønn, og hun var enke. Sammen med henne kom et stort følge fra byen. Da Herren fikk se enken, ble han fylt av medlidenhet med henne og sa: "Gråt ikke!" Så gikk han bort og la hånden på båren. De som bar den, stanset, og han sa: "Unge mann, jeg sier deg: Stå opp!" Da satte den døde seg opp og begynte å tale, og Jesus gav ham til hans mor. Alle ble da grepet av ærefrykt, og de priste Gud. "En stor profet er oppreist blant oss" sa de, "og Gud har gjestet sitt folk".

Luk 7,11-16

Det står skrevet hos evangelisten Johannes, i det 14. kapittel:

Fred etterlater jeg dere, min fred gir jeg dere, ikke den fred som verden gir. La ikke hjertet bli grepet av angst og motløshet.

Joh 14,27

Det står skrevet hos evangelisten Johannes, i det 11. kapittel:

Jesus sier til henne: "Jeg er oppstandelsen og livet, den som tror på meg, skal leve om han enn dør. Og hver den som lever og tror på meg, skal aldri i evighet dø."

Joh 11,25-26

III. Det står skrevet i Paulus' første brev til menigheten i Korint, i det 15. kapittel:

Nå vil vel noen si: "Hvordan står de døde opp; hva slags legeme har de?" Du uforstandige menneske! Det du sår, får da ikke liv igjen uten at det dør. Og det du sår, er jo ikke den planten som kommer opp, men et nakent korn, av hvete eller et annet slag. Gud lar det så få den skikkelse som han ville, hvert enkelt slag får sin.

Slik er det også med de dødes oppstandelse. Det som blir sådd, er forgjengelig, men det som står opp, er uforgjengelig. Det blir sådd i vanære, men det står opp i herlighet. Det blir sådd i svakhet, men det står opp i kraft. Det blir

sådd et legeme som hadde sjel, men et Åndens legeme står opp.

1 Kor 15,35-38.42-44a

Det står skrevet i Paulus' første brev til menigheten i Korint, i det 15. kapittel:

Basunen skal lyde, de døde skal stå opp i uforgjengelighet, og vi skal bli forvandlet. For dette forgjengelige må bli kledd i uforgjengelighet, og dette dødelige må bli kledd i udødelighet. Og når det skjer, og dette forgjengelige og dødelige er blitt kledd i uforgjengelighet og udødelighet, da oppfylles det som står skrevet: Døden er oppslukt, seieren vunnet. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, og det som gir synden kraft, er loven. Men Gud være takk, som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!

1 Kor 15,52b-57

Det står skrevet i Paulus brev til menigheten i Rom, i det 14. kapittel:

For ingen av oss lever for seg selv, og ingen dør for seg selv. Om vi lever, så lever vi for Herren, og om vi dør, så dør vi for Herren. Enten vi da lever eller dør, hører vi Herren til.

Rom 14,7-8

Det står skrevet i apostelen Peters første brev, i det 1. kapittel:

Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i sin rike miskunn har født oss på ny og gitt oss et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde!

1 Pet 1,3

4. TALE

Prosten kan her holde en kort tale over et av de foregående skriftord, eller over en fritt valgt tekst.

5. BØNN

Prosten: La oss be.

Enten A:

Evige, allmektige Gud.

Vi overgir denne kirkegård / (navnet nevnes) kirkegård til deg, og ber om ditt vern over den, slik at våre døde kan hvile i fred til du kaller dem fram på oppstandelsens dag. Våk over den og la den være et hellig sted for dem som søker hit og for dem som arbeider her.

Hellige Gud, himmelske Far, du råder over liv og død. Når vi skilles fra våre kjære, da styrk oss i troen, så vi også ved graven kan håpe på deg.

Herre Jesus Kristus, du trofaste Frelser, som gikk gjennom død og grav for oss, bli hos oss i vår siste nød. Du som er oppstandelsen og livet, vekk oss opp til evig liv. Du som er din menighets Frelser og Herre, gi oss engang å samles med deg og alle dine i din Fars hus.

Hellige Ånd, du høyeste trøster i liv og død, fyll alle sorgende hjerter med din guddommelige trøst. Fri oss fra åndelig død, dra alle til deg, og gi oss å ha vår skatt i himmelen.

Eller B:

Evige, allmektige Gud, du som alene er Herre over liv og død.

Vis oss livets vei, når døden tar våre kjære fra oss.

Vis oss håpets vei, når sorg og savn fyller våre hjerter.

Vis oss kjærlighetens vei, så lenge vi er sammen på jorden.

Vis oss troens vei, så lenge det heter i dag.

Vær nær på dette sted / (navnet nevnes) kirkegård med ditt vern og din fred.

Ved Jesus Kristus, din Sønn, vår Herre.

Alle: Fader vår

.....

Amen

6. SLUTNINGSORD

Prosten:

Kjære menighet!

Ved Guds ord og bønn er denne kirkegård / (navnet nevnes) kirkegård nå vigslet og helliget

til et hvilested for dem som er sovnet inn og
til et fredens og ettertankens sted for oss som
ennå lever. Fred være over denne kirkegård til
oppstandelsens dag!

I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.

7. SALME

En passende salme, helst en påskesalme.

Deretter følger jordpåkastelse, dersom handlingen finner sted i forbindelse med gravferd, og avslutning, se "Kirkelige handlinger", side 141ff.

Dersom vigslingen ikke finner sted i tilknytning til en gudstjeneste eller i forbindelse med en gravferd, kan den aronittiske velsignelse brukes her.

*

TILLEGG:

Ved vigsling av kirkegård samtidig med vigsling av kirke gis det følgende tillegg til "Kirkevigsling" (jfr. Gudstjenestebok for Den norske kirke, bind II, s. 229 ff).

Som ny del tre under **FORBØNN** (pkt. 12, s. 240) inngår:

Herre, du evige Gud. Til deg overgir vi også kirkegården hvor våre døde skal hvile, inntil du kaller dem fram på oppstandelsens dag. La den være et fredens sted, der de sørgende finner trøst og vi blir styrket i håpet om det evige liv i troen på Jesus Kristus.

Som tekst under **SLUTNINGSD** (pkt. 14, s. 24a) gjelder:

Kjære menighet.
Dette kirkehus, med alt som hører det til, er nå tatt i bruk. Ved Guds ord og bønn er det vigslet og helliget til Guds ære og hans menighets oppbyggelse i troen på Jesus Kristus. Fred være med dette hus og med alle som går inn i det.

Kirkegården som omgir denne kirke, er med dette også vigslet og helliget til et hvilested for dem som er sovnet inn, og til et fredens og ettertankens sted for oss som ennå lever. Fred være over denne kirkegård til oppstandelsens dag!

I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.

*

VIGSLING AV KYRKJEGARD

RETTLEIING

1. Før ein kyrkjegard vert teken i bruk, skal han vigslast.
2. Vigsling av kyrkjegard vil seia at det ved Guds ord og bøn vert lagt til rette for kristen gravferd på eit avgrensa areal, opparbeidd og ferdigstilt for gravlegging.
3. Kyrkjegard som er stelt til ved nybygd kyrkje, vert ikkje vigsla særskilt, men saman med kyrkjehuset/-rommet. Ordninga for kyrkjevigsling får da eit tillegg i ledd 12 - Kyrkjelyden si forbøn og i ledd 14 - Slutningsord.
4. Dersom det vert lagt kyrkjegard til ei kyrkje som alt er vigsla, skal kyrkjegarden vigslast særskilt.

Tilleggsareal til tidlegare vigsla kyrkjegard skal òg vigslast. Om det er mogleg, bør ein då innleia handlinga med at forsamlinga går i prosesjon frå den gamle til den nye delen av kyrkjegarden.

5. Før vigslinga skal prosten be om ei skriftleg fråsegn frå soknerådet (fellesrådet) om at kyrkjegarden er opparbeidd i samsvar med godkjende planar.

Vigslinga vert utført av prosten, eller - når han ikkje er til stades - av soknepresten eller den presten som biskopen gjev oppdraget til. Prosten avgjer elles kven som skal medverke ved vigslinga.

6. Der kyrkjegarden ligg i tilknytning til ei kyrkje, skjer vigslinga etter ei gudsteneste. Der dette av geografiske omsyn ikkje fell naturleg, kan vigslinga leggjast til eit anna tidspunkt.

Unntaksvis kan vigslinga skje i samanheng med den første gravferda/urnenedsetjinga.

Kunngjering om vigsling skjer i god tid på førehand, og særskilt ved gudstenesta nærmaste søndagen i føre vegen i den kyrkja/dei kyrkjene som kyrkjegarden er knytt til.

7. Til vigslinga skal særskilt innbydast kyrkjegardsbetjeninga, andre tilsette i kyrkjelyden og representantar for soknerådet, fellesrådet og kommunen.

ORDNING

1. SALME
2. INNGANGSORD:

Prosten

I namnet åt Faderen, Sonen og Den Heilage Ande.

Herrens apostel seier: "Alle ting vert helga ved Guds ord og bøn." Slik vil vi i dag vigsla denne kyrkjegard / (namnet vert nemnt) kyrkjegard til ein kvilestad for dei som har sovna inn, og til ein stad for fred og ettertanke for oss som enno lever.

3. TEKSTLESINGAR

Der tilhøva ligg til rette for det, les presten/-ane i kyrkjelyden, ein eller fleire representantar for soknerådet eller eventuelt ein av kyrkjegardsarbeidarane, tre av dei følgjande tekstene, ei for kvar avdeling. Det kan syngjast eit salmevers mellom lesingane.

Prosten: Lat oss høyra Guds ord om døden og oppstoda.

- I. Det står skrive i Salmane, Salme 90:

Herre, du har vore ein bustad
for oss frå ætt til ætt.
Før fjella vart fødde,
før jorda og verda vart til,
ja, frå æve til æve er du, Gud.
Du lèt mennesket verta
til støv att
og seier: "Vend tilbake,
de menneskeborn!"
For tusen år er i dine augo
som dagen i går
då han fòr framom,
eller som ei nattevakt.
Du riv menneska bort,
dei er som ein svevn.
Om morgonen er dei
som groande graset:
Om morgonen gror det
og blømer,
om kvelden er det vise og turt.
Lær oss å telja våre dagar
så vi kan få visdom i hjarta.

Det står skrive i Salmane, Salme 103:

Som ein far er miskunnsam
mot borna sine,
er Herren miskunnsam
mot dei som ottast han.
For han veit korleis
vi er skapte,
han kjem i hug at vi er støv.
Menneskelivet er som graset.
Mennesket er som blomen
på marka.
Nor vinden fer framom,
er han borte,
staden han stod på,
veit ikkje meir av han.
Frå æve til æve
er Herrens miskunn
over dei som ottast han.
Hans rettferd når
til barneborn
når fedrane held hans pakt
og kjem i hug hans bod,
så dei lever etter dei.

Salme 103,13-18

Det står skrive i Jobs bok, i det 19. kapitlet:

Men eg veit at min utløysar lever, og som den
siste skal han stå fram på molda.

Job 19,25

Det står skrive hjå profeten Jesaja, i det
26. kapitlet:

Dine døde skal verta levande, mine lik skal stå
opp. Vakna og rop av fryd, de som bur i molda!
For di dogg er ei lysande dogg, og jorda gjev
døde attende til livet.

Jes 26,19

II. Det står skrive hjå evangelisten Markus i det
15. kapitlet:

Det var helgaftan, dagen før sabbaten, og det
leid alt mot kveld. Josef frå Arimatea, ein
høgvord rådsherre, som venta på Guds rike, tok
då mot til seg og gjekk til Pilatus og bad om å
få Jesu lekam. Pilatus undra seg over at Jesus
alt var død. Han kalla til seg offiseren og
spurde om det var så. Då han fekk dette stad-

fest av offiseren, lèt han Josef få liket. Så kjøpte Josef eit linklede, tok Jesus ned og sveipte han i det. Han la han i ei grav som var hogd ut i bergveggen, og velte ein stein attfor gravopninga.

Mark 15,41-46

Det står skrive hjå evangelisten Lukas i det 7. kapitlet:

Ei tid etter gav Jesus seg i veg til ein by som heiter Nain. Læresveinane og mykje folk var med han. Då han kom nær innåt byporten vart ein ung mann boren til grava. Han var einaste sonen til mor si, og ho var enkje. Mykje folk frå byen var med henne. Då Herren fekk sjå enkja, tykte han hjarteleg synd i henne og sa: "Gråt ikkje!" Han gjekk bortåt og la handa på båra. Og dei som bar, stogga. Så sa han: "Unge mann, eg seier deg: "Stå opp!" Då sette den døde seg opp og tok til å tala, og Jesus gav han til mor hans. Då vart alle fylte av age; dei lova Gud og sa: "Ein stor profet har stige fram hjå oss, og Gud har gjesta sitt folk.

Luk 7,11-16

Det står skrive hjå evangelisten Johannes i det 14. kapitlet:

Fred etterlèt eg dykk, min fred gjev eg dykk. Eg gjev dykk ikkje fred på same måten som verda gjer det. Lat ikkje hjarta dykkar uroast, og ver ikkje motlause.

Joh 14,27

Det står skrive hjå evangelisten Johannes i det 11. kapitlet:

Då sa Jesus til henne: "Eg er oppstoda og livet. Den som trur på meg, skal leva om han så døyr. Og kvar den som lever og trur på meg, skal i all æve ikkje døy."

Joh 11,25-26

III. Det står skrive i Paulus' første brev til kyrkjelyden i Korint, i det 15. kapitlet:

Men no kunne einkvan seia: "Korleis står dei døde opp; kva slag lekam har dei?" Du uvituge menneske! Det du sår, vert ikkje til nytt liv utan at det døyr. Og det du sår, er ikkje det

akset som veks opp, men eit nake korn, anten det er av kveite eller av anna såkorn. Men Gud lèt det få den skapnad som han har vilja, kvart slag korn sin eigen skapnad.

Såleis er det òg med oppstoda frå dei døde. Det som vert sått, er forgjengeleg. Men det som står opp, er uforgjengeleg. Det vert sått ein lekam som hadde sjel; det står opp ein åndeleg lekam. Så visst som det finst ein lekam med sjel, finst det og ein åndeleg lekam.

1 Kor 15,35-38.42-44a

Det står skrive i Paulus' første brev til kyrkjelyden i Korint, i det 15. kapitlet:

For luren skal ljoma, og dei døde skal stå opp uforgjengelege, og vi skal verta omskapt. For dette forgjengelege må verta ikledt uforgjengelegdom, og dette dødelege ikledt udødelegdom. Men når dette forgjengelege er ikledt uforgjengelegdom, og dette dødelege er ikledt udødelegdom, då vert det ordet oppfylt som står skrive: Døden er gløymt og sigeren vunnen. Død kvar er din brodd? Død, kvar er din siger? Brodden i døden er synda, og krafta i synda er lova. Men Gud vere takk, som gjev oss siger ved Vår Herre Jesus Kristus!

1 Kor 15,52b-57

Det står skrive i Paulus' brev til kyrkjelyden i Rom, i det 14. kapitlet:

For ingen av oss lever for seg sjølv, og ingen døyr for seg sjølv. Lever vi, så lever vi for Herren, og døyr vi, så døyr vi for Herren. Anten vi då lever eller døyr, høyrer vi Herren til.

Rom 14,7-8

Det står skrive i apostelen Peters første brev, i det første kapitlet:

Lova vere Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i si store miskunn har atterfødt oss til ei levande von ved Jesu Kristi oppstode frå dei døde.

1 Pet 1,3

4. TALE

Her kan prosten halda ein stutt tale over eit av dei skriftorda som står ovanfor, eller over ei fritt vald tekst.

5. BØN

Prosten: Lat oss be.

Anten A:

Evige, allmektige Gud.
Vi overgjev denne kyrkjegard / (namnet kan nemnast) kyrkjegard til deg, og ber om ditt vern over kyrkjegarden, slik at våre døde kan kvile i fred til du kallar dei fram på oppstodedagen. Vaka over han, og lat det vera ein heilag stad for dei som søker hit og for dei som arbeider her.

Heilage Gud, himmelske Far, du råder over liv og død. Når vi skilst frå våre kjære, styrk oss då i trua, så vi også ved grava kan vona på deg.

Herre Jesus Kristus, du trufaste Frelsar, som gjekk gjennom død og grav for oss, bli hos oss i vår siste naud. Du som er oppstoda og livet, vekk oss opp til evig liv. Du som er Frelsar og Herre for din kyrkjelyd, gjev at vi ein gong samlast med deg og alle dine i din Fars hus.

Heilage Ande, du høgste trøystar i liv og død, fyll alle sørgjande hjarto med di guddomelege trøyst. Fri oss frå åndeleg død, drag alle til deg, og gjev at vi må ha vår skatt i himmelen.

Eller B:

Evige, allmektige Gud, du som åleine er Herre over liv og død.
Vis oss livsens veg, når døden tek våre kjære frå oss.
Vis oss vona sin veg, når sorg og sagn fyller hjarto våre.
Vis oss kjærleikens veg, så lenge vi er saman på jorda.
Vis oss trua sin veg, så lenge det heiter i dag.
Ver nær på denne staden / (namnet kan nemnast) kyrkjegard med ditt vern og din fred.
Ved Jesus Kristus, din Son, vår Herre.

Alle: Fader vår
.....
Amen

6. SLUTNINGSORD

Prosten:

Kjære kyrkjelyd!
Ved Guds ord og bøn er denne kyrkjegard /
(namnet vert nemnt) kyrkjegard no vigsla og
helga til ein kvilestad for dei som har sovna
inn, og til ein stad for fred og ettertanke for
oss som enno lever. Fred vere over denne
kyrkjegarden til oppstodedagen

I namnet åt Faderen og sonen og Den Heilage
Ande.

7. SALME

Ein høveleg salme, helst ein påskesalme.

Deretter følgjer jordpåkasting, dersom handlinga skjer i samband med gravferd, og avslutning, sjå "Kyrkjelege handlingar", side 141 ff.

Dersom vigslinga ikkje skjer i tilknytning til ei gudsteneste eller i samband med ei gravferd, kan den aronittiske velsigninga nyttast her.

*

TILLEGG:

Når kyrkjegard vert vigsla samtidig med vigsling av kyrkje, kjem dette tillegget til "Kyrkjevigsling" (jf., band II, s. 229 ff.):

Som ny del 3 under FORBØN (pkt. 12 s. 240) kjem dette inn:

Herre, du evige Gud. Til deg overgjev vi også kyrkjegarden, der våre døde skal kvile til dess du kallar dei fram på oppstodedagen. Lat det vera ein fredens stad, der dei sørgjande finn trøyst og vi vert styrkte i vona om det evige liv i trua på Jesus Kristus.

Som tekst under SLUTNINGSORD (pkt. 14, s. 24a): gjeld:

Kjære kyrkjelyd.
Dette kyrkjehuset, med alt som høyrer det til, er no teke i bruk. Ved Guds ord og bøn er det vigsla og helga til Guds ære og til oppbygging for hans kyrkjelyd i trua på Jesus Kristus. Fred vere med dette huset og med alle som går inn i det.

Kyrkjegarden omkring denne kyrkja er òg med dette vigsla og helga til ein kvilestad for dei som har sovna inn, og til ein stad for fred og

ettertanke for oss som enno lever. Fred vere
over denne kyrkjegarden til oppstodedagen;

I namnet åt Faderen og Sonen og Den Heilage
Ande.

*

Sak KM 17/93: FAMILIEN I FOKUS

SAKSDOKUMENTER:

Kyrkjemøtedokument

Dokument 17.1 SAKSUTGREIING

Dokument 17.2 MELDINGA
FAMILIEN I FOKUS
- FAMILIEPEDAGOGISKE
UTFORDRINGAR FRÅ
BARNEFAMILIEN I DAGENS
SAMFUNN

INNSTILLING FRÅ KOMITE B:

Saksorientering

Nordisk religionspedagogisk konferanse hausten 1986 hadde som tema "Kirkens familiepedagogiske ansvar". Som ei oppfølging tok Institutt for Kristen Oppseding (IKO) og Kyrkjerådet initiativ til vidare arbeid med familiespørsmål gjennom prosjektet "Familien i fokus". Eit forprosjekt vart avslutta våren 1988.

Ei arbeidsgruppe oppnemnt av IKO's styre har stått for framdrifta av prosjektet. Med i gruppa har vore personar med ulik kompetanse i familiespørsmål. IKO's familiekonsulent har fungert som leiar og sekretær.

Eit mål for arbeidet var ei melding til Kyrkjemøtet, der ein ville sjå på barnefamilien i spenningsfeltet mellom grunnleggjande funksjonar og praktisk livssituasjon, få eit visst oversyn over arbeid for familien i samfunn og kyrkje, og på bakgrunn av dette skissere ein kurs for vidare engasjement.

Arbeidet har resultert i eit dokument i to delar. Del I gir bakgrunnsrefleksjon og viser retning for eit engasjement for barnefamilien. Del II presenterer konkrete idear til korleis kyrkje og kristne organisasjonar kan komme barnefamilien i møte i dag.

Undervegs er det arrangert konferansar og konsultasjonar, der ein har trekt inn både politiske parti, utdan-

ningsinstitusjonar, kristne organisasjonar og bispedømeråd. Det har blitt henta inn kunnskap og informasjon frå eit breidt felt innan kyrkje og samfunn, og utkast har vore drøfta i ulike samanhengar, og ved ei høyring rundt årsskiftet 92/93. Kyrkjjas diakoni- og samfunnsråd og Kyrkjjas undervisningsråd har hatt utkast til drøfting. Utkast til meldinga har også stått på sakslista til IKO's styre fleire gonger. I internasjonal samanheng vart meldinga presentert på ein konferanse som Det Lutherske Verdsforbund arrangerte i Minneapolis, USA, i januar 1993.

Målgrupper for meldinga er tilsette og frivillige arbeidrarar og tillitsvalde i kyrkje og kristne organisasjonar, personar i forskings-, undervisnings- og utdannings-samanheng i kyrkje og organisasjonar og familiar generelt.

Meldinga brukar, i samsvar med mandatet, begrepet familien om barnefamilien, det vil seie om ei eining der vaksne har hovudansvar for barn og unge.

Meldinga ser på familien frå ein familiepedagogisk synsstad. Ein legg vekt på både oppseding, undervisning og omsorg, på førebyggjande og terapeutisk arbeid, på samspel mellom barn og foreldre/føresette, og på familien i ein slekts- og nærmiljøsamanheng og i skjæringspunktet mellom individ og samfunn.

Komiteen sine merknader

- BARNEFAMILIEN

Som meldinga strekar under, er familien eit begrep som omfattar svært mange sider ved det å vere menneske. Det vil føre for langt å gå inn på grundige drøftingar av heile familiebegrepet. Komiteen meiner difor at meldinga grip fatt i sentrale sider ved familielivet når ho har valt å setje søkjelyset på barnefamilien. Komiteen er samd i det som står i meldinga om at det på denne måten er mange sentrale sider ved familien som ikkje blir fanga opp, og som ein går lett over. Ein vil imidlertid streke under at meldinga med sitt sentrale familiepedagogiske tyngdepunkt i neste omgang vil kunne danne utgangspunkt for grundig arbeid med andre spørsmål som også er viktige for familien. Til dømes gjeld dette spørsmål omkring einsleges situasjon, familiepolitiske spørsmål, og diskusjonane omkring partnerskapslov, genteknologi og abort.

Det er brei semje på ulike hald om at familien er den grunnleggjande eininga i samfunnet. Barna treng å utvikle seg som menneske gjennom oppseding og om-

sorg innanfor trygge rammer. Dei treng nokon som står nær dei og som har eit totalansvar. Sentralt i bibelsk tankegang står trua på at Gud skapar og vernar om livet, og at familien djupast sett skal vere ei vernande ordning til beste for barna.

Det er såleis grunn til uro når familieinstitusjonen ser ut til å vere prega av krise, oppløysing og ustabilitet. Komiteen vil særleg peike på dei konsekvensane dette får for barna, som er den svakaste parten i familiesamanhengen. Samstundes vil komiteen streke under kor viktig det er at både far og mor tar ansvar for barna, også når dei ikkje bur saman.

- VERN OM LIVET

Komiteen sluttar seg til meldinga si poengtering av at det totale klimaet i familien - for både barn og vaksne - blir prega av korleis dei vaksne fungerer og innrettar seg i samliv og parforhold. Det må gjerast klart at samliv og ekteskap er meir enn eit privat forhold mellom to. Det er ei samfunnssak med fleire viktige funksjonar både for den einskilde og for samfunnet. Barn treng vaksne i familie, kyrkje og samfunn som kan målbera deira sak og deira rettar i alle situasjonar.

Komiteen vil leggje vekt på at juridiske reglar for samlivet, slik dette kjem til uttrykk i ekteskapet, har som mål å verne om livet og menneskeverdet for både barna og ektefellane. Ytre rammer skal såleis vere ei hjelp i samlivet.

I ein situasjon då skilsmissetala er aukande, og stadig fleire barn opplever at foreldra går frå kvarandre, er det etter komiteen si meining, viktig å løfte fram det forpliktande samlivet i ekteskapet som eit positivt vern om livet. I denne samanhangen er det viktig at kyrkja tar ansvar med konkret rettleiing og hjelp til både unge og vaksne.

- FAMILIEVERNET

Komiteen er glad for det førebyggjande og terapeutiske arbeidet som blir gjort ved Kirkens Familierådgivningskontor og dei offentlege familievernkontora rundt i landet. Frå årsskiftet 1992/93 fekk familierådgivnings- og familievernkontora eit ansvar for tvungen mekling for foreldre som har barn under 16 år og som ønskjer å gå frå kvarandre. Dette har ført med seg eit stort arbeid. Komiteen ser behovet for at familierådgivinga/familievernet får tilført større ressursar ved eksisterande kontor, og at fleire kontor må bli etablerte.

Komiteen meiner det er turvande at dei sentrale styresmaktene prioriterer arbeidet med ei lovregulering av familievernet, slik at familievernet får eit lovverk som er tilpassa tenesta si eigenart. Samstundes ser komiteen verdien av ein styrka kontakt mellom bispedømerådet og familierådgivingskontora i bispedømet.

- OMSORG FOR KVARANDRE

Det formelle støtteapparatet for familiar i krise må styrkjast. Samstundes vil komiteen streke under at det må finnast inkluderande rom i kyrkjelydsfellesskapet for menneske i ulike livssituasjonar og med ulike livserfaringar. Meldinga legg vekt på at familiarne kan vere den beste støtta for kvarandre. Komiteen sluttar seg til dette og oppfordrar familiarne til å vise omsorg for kvarandre på tvers av familietypar, slektsband, livssituasjonar og generasjonar. På same tid vil ein streke under at besteforeldre, fadrar, slekt og venner kan ha mykje å seie for både barn og vaksne i familien.

Komiteen seier seg glad for meldinga si sterke understreking av at kyrkja har ansvar for heile familien, og at alle sider ved familielivet, både dei gode og dei vanskelege, kjem kyrkja ved.

- STØTTE TIL HEIMEN

Dette går hand i hand med kyrkja sitt særskilde ansvar for den kristne trusdimensjonen. Komiteen meiner det er viktig at kyrkjelyden gir støtte inn i heimen, samstundes som familien, både vaksne, barn og unge, må vere ein naturleg del av gudstenesteliv og fellesskap. I denne samanhengen er det nyttig å stille spørsmål ved om det eksisterande arbeidet for ulike aldersgrupper i kyrkjelyden verkar splittande på familien og bidrar til å tappe familien for tid saman.

I tråd med meldinga vil komiteen peike på behovet for å auke kompetansen i barne- og familiespørsmål på alle plan i kyrkja. Det kan skje ved forskning, utdanning, etterutdanning og kursverksemd.

- PLAN FOR DÅPSOPPLÆRING,
ANDRE KYRKJEMØTEVEDTAK

Etter komiteen si meining må ein sjå "Familien i fokus" i samheng med handlingsplaner som tidlegare er vedtekne i Kyrkjemøtet. Dette gjeld i særleg grad "Plan for dåpsopplæring i Den norske kyrkja" (1991) som legg stor vekt på heimen si rolle i dåps-

opplæringa, og på samarbeid mellom heim og kyrkjelyd. Komiteen strekar under at "Familien i fokus" er ei hjelp til å konkretisere og setje ut i livet sentrale deler av "Plan for dåpsopplæring". Også "Plan for diakoni i Den norske kyrkja" kan knytast opp til meldinga.

Av saker som er oppe på Kyrkjemøtet i 1993, vil komiteen peike på samanheng med "Ung i kyrkja", "Vern om fosteret - vern om livet", "Alkoholen som samfunnsproblem", "Det økumeniske tiåret 1988-1998 - Kyrkjer i solidaritet med kvinner" og "Barn og nattverd".

- FN'S INTERNASJONALE FAMILIEÅR

Komiteen har grunn til å tru at FN's internasjonale familieår i 1994 kan føre til auka engasjement for familien på ulike hald også i Noreg, og at dette kan opne for nye samarbeidsrelasjonar. Barne- og familiedepartementet har eit koordineringsansvar for familieåret i Noreg, og vil leggje vekt på å formidle idear og framlegg til tiltak som kan setjast ut i livet lokalt. Komiteen strekar i denne samanhengen under at "Familien i fokus" er ein nyttig reiskap for kyrkjelyd og prosti i samarbeid og lokalt engasjement.

- IDESAMLING

Meldinga er, etter komiteen sine vurderingar, eit godt og innhaldsrikt dokument som gir både grundig og reflektert bakgrunnsmateriale for familieengasjement. Ho gir god hjelp til både samfunn og kyrkje gjennom verdfulle idear og tips til konkret handling lokalt, regionalt og sentralt. Komiteen vil i tråd med meldinga streke under at forholda i kyrkjelydane rundt om i landet er svært ulike, og at idear og tiltak må tilpassast behov og ressursar lokalt.

Komiteen sluttar seg til den sterke vekta meldinga legg på at familien er ei utfordring både til den frivillige og til den offisielle delen av kyrkja, representert ved dei kristne organisasjonane og den formelle kyrkjestrukturen.

Komiteen ser det som viktig at meldinga får ei tiltalende og brukarvennleg form slik at materialet når ut til målgruppene og blir brukt aktivt.

Framlegg til vedtak

1. Kyrkjemøtet vil takke arbeidsgruppa for meldinga

"Familien i fokus". Meldinga gir både grundig og reflektert bakgrunnsmateriale og god hjelp gjennom verdfulle idear og tips til konkret handling lokalt, regionalt og sentralt.

2. Kyrkjemøtet ber om at meldinga som ligg føre, av Kyrkjerådet blir gjort kjent i kyrkjelydar, organisasjonar og institusjonar som eit ressurs- og ide-materiale for familieengasjementet i FN's internasjonale familieår 1994 og vidare framover.
3. Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet oppmode Institutt for Kristen Oppseding om å arbeide særskilt med å følgje opp dei familiepedagogiske utfordringane i meldinga.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Even K. Fougner
Saksordførar: Liv Tungesvik

Desse hadde ordet:

Liv Tungesvik, Kåre Sten Larsen, Per Frick Høydal, Leiv I. Møen, Jan-Martin Berentsen, Ole D. Mjøs.

KYRKJEMØTET
SITT VEDTAK

1. Kyrkjemøtet vil takke arbeidsgruppa for meldinga "Familien i fokus". Meldinga gir både grundig og reflektert bakgrunnsmateriale og god hjelp gjennom verdfulle idear og tips til konkret handling lokalt, regionalt og sentralt.
2. Kyrkjemøtet ber om at meldinga som ligg føre, av Kyrkjerådet blir gjort kjent i kyrkjelydar, organisasjonar og institusjonar som eit ressurs- og ide-materiale for familieengasjementet i FN's internasjonale familieår 1994 og vidare framover.
3. Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet oppmode Institutt for Kristen Oppseding om å arbeide særskilt med å følgje opp dei familiepedagogiske utfordringane i meldinga.

*

Vedtaket var samrøystes.

*

Sak KM 18/93: VERN OM FOSTERET
- VERN OM LIVET

SAKSDOKUMENT:

Kyrkjemøtedokument

Dokument 18.1 SAKSUTGREIING

Dokument 18.2 "VERN OM FOSTERET
- VERN OM LIVET"
SAMANDRAG AV
HØYRINGSFRÅSEGNENE TIL
"INNSTILLING FRA
BISPEMØTET'S ABORTUTVALG
1991-92"

Dokument 18.3 FRAMLEGG TIL HANDLINGSPLAN

INNSTILLING FRÅ KOMITE C:

Bakgrunn

Kyrkjemøta i 1985 og 1987 uttalte seg om kor viktig det var å arbeide for vern av det ufødde livet. Kyrkjemøtet 1989 utdjupa dette spørsmålet og peika samtidig på kor nødvendig det var med konkrete tiltak i kyrkjelyd og lokalmiljø.

Bispemøtet følgde opp dette og sette hausten 1991 ned eit utvalg som skulle utarbeide ein kyrkjeleg handlingsplan. Utvalte leverte innstillinga si "Vern om fosteret - vern om livet" til Bispemøtet våren 1992.

Bispemøtet sende planframlegget vidare til Kyrkjerådet som vedtok å sende det ut på ei brei høyring. Handlingsplanen vart deretter omarbeidd og fremja for Kyrkjemøtet.

Saksutgreiing

Kvart år vert det no utført over 15 000 provoserte abortar i Noreg. I perioden 1974-1991 har talet på abortar variert mellom 13 500 og 16 000. Aldersgruppa 20-24 år har den siste tida hatt den største auken i aborttala, og det er også her vi finn dei høgaste aborttala isolert

sett. Aborttala viser store geografiske forskjellar. Oslo/Akershus, Troms og Finnmark har dei høgaste tala. Kvinner som søker abort, høyrer like ofte til høgstatus- som lågstatusgrupper i samfunnet.

Dette er eit situasjonsbilete som samsvarar dårleg med det engasjementet for skaparverk, liv og menneskeverd som folket vårt i seinare år i mange samanhengar har gitt så sterkt uttrykk for. Og det samsvarar dårleg med kristen tru på Skaparen som einaste rette Herren over liv og død.

Med bakgrunn i denne situasjonen har Den norske kyrkja gjennom mange år halde fram engasjementet for vern av det ufødde livet. Gjennom mange fråsegner frå Bispemøtet og frå Kyrkjemøtet (1985, 1987, 1989) har Kyrkja prøvt å hevde dei grunnleggjande etiske synspunkta og vurderingane i denne saka, særleg i møte med landet sine lovgivande styresmakter. Samtidig har Kyrkja prøvt å rekkje ut ei hand til dei som står i ein vanskeleg livssituasjon i samband med uønskt graviditet eller abort.

Det ligg no føre ein handlingsplan som i praksis vil følgje opp desse prinsipielle fråsegnene.

Komiteen sine merknader

- GRUNNLAGET

Komiteen seier seg nøgd med at ein no kjem eit steg vidare i kyrkja sitt abortengasjement i og med forslaget til ein handlingsplan. Planen byggjer på dei fråsegnene som er gitt m.a. ved Kyrkjemøta i 1987 og 1989.

Oppgåva denne gongen er ikkje å kome med ei ny prinsippfråsegn. Der vil vi vise til tidlegare kyrkje-møtevedtak og kyrkjelege fråsegner, heilt attende til brevet frå Bispemøtet 1971: "Abort, menneskeverd, lovgivning". Oppgåve no er å leggje fram ein praktisk handlingsplan for kyrkja i åra framover.

Kyrkjemøtet i 1987 uttalar (utdrag):

"VERN OM DET UFØDTE LIV

Kirkemøtet har med forventning merket seg tegn de siste årene til en økende bevissthet om verdien av det gryende liv. Denne kom ikke minst til uttrykk i diskusjonen omkring Lov om kunstig befruktning av 1987. Dagens og morgendagens teknologiske utvikling sammen med holdninger og holdningsforskyvninger i dagens for-

brukersamfunn, representerer en ny utfordring til etisk refleksjon og samfunnsmessig engasjement. Denne situasjonen krever en bevisst gjennomtenkning av fundamentet for vårt rettsamfunn, nemlig forpliktelsen til vern om menneskeliv og menneskeverd.

I denne prosessen må også vår abortlovgivning bli gjenstand for en radikal nyvurdering. Utgangspunktet i dette arbeidet må være det Kirkerådet har uttalt i Lov om kunstig befruktning: "Det er av aller største viktighet å fremholde at et menneskelig biologisk sett har sin begynnelse allerede ved befruktningen". Likeså vil en henvisning til Kirkemøtets anførsel til sak KM 3/85 - Menneskesyn og menneskeverd - som begrunner kravet om en ny abortlov i denne omfattende sammenheng.

Ved siste lovendring (1978) ble det føyet inn som en målsetting å holde aborttallene så lave som mulig, men det er for lengst klart at gjeldende lov ikke er egnet for dette. Kirkemøtet mener at nye kjensgjerninger med hensyn til genteknologi, kunstig befruktning, de psykiske ettervirkninger av abortinngrep m.v. gjør det nødvendig at saken reises på ny, og at det bør være mulig å nå frem til en mer realistisk diskusjon om en fundamental endring av gjeldende lovgivning.

Kirkemøtet vil også peke på at de høye aborttall fordrer en familie- og sosialpolitikk som på en langt bedre måte enn i dag ivaretar samfunnets ansvar for å gi alle barn som blir født, trygge og gode oppvekstvilkår. Det er også nødvendig at kirken styrker sitt engasjement i arbeidet for å bedre de sosiale, økonomiske og holdningsmessige forutsetninger for å sette barn til verden."

Kyrkjemøtet 1989 uttalar (utdrag):

"Den vitenskapelige forskning åpner i dag helt nye perspektiver på felter som gjelder selve grunnlaget for menneskelig liv og utvikling. Genetikken og den moderne biokjemien gir nesten ufattelige manipulasjonsmuligheter og stiller oss overfor store etiske utfordringer. Ved nye teknikker kan det gripes inn i menneskets reproduksjonsprosess på en måte som var utenkelig bare for få år siden. Det investeres i dag enorme summer i genforskningen og alt tyder på at vi står på terskelen til en ny tid både når det

gjelder hva vi kan vite og hva vi kan gjøre. Perspektivene kan være både skremmende og løfterike, men tvinger i alle fall til grunnleggende tenkning om menneskelig liv, livsform og livsverd.

Det kristne menneskesynet understreker menneskets uendelige verd. Dette verd har mennesket fordi det er skapt av Gud og er elsket av Ham. Den kristne kirke vil derfor forkynne respekten for menneskelivets ukrenkelighet og integritet. Det kristne menneskesynet definerer i siste instans mennesket i relasjon til Gud: "Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det" (1. Mos 1.27). "Du gjorde ham lite ringere enn Gud" (Salme 8.6). Og ved å sende sin egen Sønn som menneskenes bror viste Gud at Han går inn i menneskenes kår. Menneskets verd er ikke begrunnet i dets evne til produktivitet eller forbruk, grad av livsutfoldelse eller nytteverdi.

Menneskets verd og ukrenkelighet gjelder født og ufødt, mann og kvinne, ung og gammel, uansett funksjonsevne og utrustning. Alle er skapt i Guds bilde og er likeverdige.

Som mennesker er vi overgitt et ansvar for å forvalte Guds skaperverk. Vi skal ta vare på det skapte, hverandre og de livsprosesser som gjør det mulig å føre livet videre på denne kloden. Andres liv er avhengig av vårt.

Utfordringen i 90-årene vil derfor være å finne fram til livsformer som ikke forbruker menneskeliv, men tar vare på liv og gir ethvert menneske muligheten til å leve i fellesskap og samhörighet med andre ut fra egne forutsetninger.

Det er derfor nødvendig å fremholde kvinnens rett til å fullføre sitt svangerskap som grunnleggende etisk prinsipp. Det er både samfunnets og den enkeltes plikt å legge forholdene til rette for at denne rettighet blir en sosial realitet. I siste instans vil det alltid være den gravide kvinne som er fosterets naturligste forsvarer. Det må også understrekes at de kvinner som overveier abort, må få den nødvendige rådgivning og veiledning. I denne sammenheng er det viktig at det involverte helsepersonell kan gi kvinnen den støtte og hjelp som hun trenger.

De kvinner som har fått utført provosert abort, har ofte stått overfor et smertelig valg i en

vanskelig konfliktsituasjon. Mange må slite med skyldfølelse, sorg og depresjon i år etter år. Det er viktig at heller ikke kirken legger sten til byrden i denne situasjon, men møter det enkelte menneske med omsorg, støtte og tilgivelsens evangelium.

A. Holdningsskapende arbeid

- Samfunnet har et viktig ansvar for å legge forholdene til rette slik at en gravid kvinne kan bære fram sitt barn. Det er vesentlig å skape et samfunn som har syn for barn og som prioriterer barns behov like høyt som de voksnes krav.
- Kirken har en særlig utfordring når det gjelder å forkynne Guds bud om livets ukrenkelighet.
- Det er også kirkens oppgave å understreke ekteskapets gudgitte karakter som ramme om kvinnen, mannen og barnet.
- I det holdningsdannende arbeid er det viktig å gi unge mennesker, både jenter og gutter, mot til å si nei til det seksualpress de utsettes for. Bibelen har et positivt syn på seksualitet som Guds gave til menneskene. Men denne gave kan misbrukes og forflates, slik vi har misbrukt skaperverket for øvrig. Uansvarlige og tilfeldige seksuelle kontakter er ødeleggende. Ekteskapet er Guds gode skaperordning. I dette fellesskap kan mennesker leve ut sin seksualitet fullt ut. Det er viktig at kirken og skolen kan ta opp disse spørsmålene og gi etisk veiledning på en åpen og direkte måte.
- Det er også nødvendig å ta avstand fra et kvinnesyn hvor kvinnen vurderes som forbruksgjenstand. En slik bruk-og-kast holdning øker abortpresset. Pornografi og prostitusjon er det mest uttalte uttrykk for dette syn. Både unge jenter og gutter trenger støtte for å se seg selv som en helhet av kropp og sjel. Gjennom konfirmasjonstiden kan kirken hjelpe de unge til å sette ord på denne ensrettede påvirkning og gi dem kristne idealer.
- Barn og unge kan lett miste troen på det livsvarige, trofaste samliv når så mange

ekteskap går i stykker. Også derfor er det viktig for ektefolk å investere tid og krefter i sitt forhold, "gjøre gode ekteskap bedre". Kirken har en vesentlig diakonal oppgave på dette felt.

- En annen diakonal utfordring er å gi støtte til de enslige mødre som har tatt ansvar for å bære sitt barn fram. Aleneforeldre har behov for avlastning, hjelp og vennskap i hverdagen. Vårt samfunn er sterkt innrettet på det å være par. Enslige mødre og andre som er alene trenger å bli inkludert i menighetens sosiale liv.
- Prevensjonsveiledning/opplysning med etisk forankring gjennom skole- og helsevesen er nødvendig for å forebygge uønskede svangerskap. Abort kan under ingen omstendighet godtas som prevensjonsmiddel.
- Kirken kan i denne forbindelse ikke legge til grunn Verdens Helseorganisasjons (WHO) definisjon av helse som "en tilstand av fullkomment legemlig, mentalt og sosialt velvære og ikke bare fravær av sykdom og lyter". I dette holdningsskapende arbeid er det viktig å legge vekt på evnen til å tåle vansker og lidelser uten å gi opp. Lyst og lykke kan ikke i seg selv være mål for livet.
- I det holdningsskapende arbeid må det også finnes rom for tilgivelse. Den som kjenner sorg og skyld etter at abortinngrep, kan få møte Guds omsorg og nåde gjennom sjelesorg og medmenneskelighet. Mannen bør bevisstgjøres på sin del av denne byrden, slik at ikke kvinnen må bære alt alene.

B. Sosialpolitiske tiltak

- Rådgivningskontorer for gravide, AAN-kontorer, er i gang i en del større byer. Denne virksomheten bør utvides radikalt og gis forsvarlig økonomisk støtte. Det legges vekt på at kvinnen får rådgivning uansett hvilket valg hun måtte foreta.

AAN-kontorene gir også hjelp til kvinner som har tatt abort.

- Fosterhjem er et viktig tiltak.
- Adopsjon av barn er en mulighet som fremdeles er aktuell. Mange barnløse ektepar ønsker å ta imot et barn.
- En fortsatt utbygging av barnehager er et annet sosialpolitisk tiltak. Det må være økonomisk mulig å utnytte dette tilbudet for alle som trenger det.
- Høye utgifter, bl.a. til bolig, medfører at svært mange småbarnsfamilier har en presset økonomisk situasjon. Småbarnsfamiliene trenger store økonomiske overføringer, også for å kunne velge om en av foreldrene skal være hjemme med barna i perioder.
- Foreldre med funksjonshemmede barn trenger mulighet for støttetiltak og avlastning. Støtten skal være like lett tilgjengelig for alle typer familier, slik at de ikke må kjempe for å få den hjelp de har krav på.
- Ulike former for hjelp til videre utdanning for kvinnen kan medvirke til at hun ønsker å bære fram sitt barn.

C. Lovgivning

- Det er kirkens oppgave ut fra Guds ord å levere etiske premisser som skal ligge til grunn for lovgivningen. Prinsippet om livets ukrenkelighet og fosterets rett til liv og rettsvern er slike ufravikelige etiske premisser. Kvinnens rett til å bære fram sitt barn er et like grunnleggende prinsipp. Brudd på disse prinsippene er også brudd på menneskerettigheter.
- Kvinnen har rett til delaktighet i en beslutning som innebærer at hennes liv blir berørt på en fundamental måte.

Men Kirkemøtet vil gi uttrykk for at det må være samfunnets plikt å hindre svangerskapsavbrudd på rent sosiale og velferdsmessige indikasjoner. Det er også nødvendig å innføre former for obligatorisk rådgivning som kan støtte kvinnen

i en vanskelig etisk situasjon. Denne rådgivningen må også sikre at hun er kjent med sine rettigheter og den hjelp samfunnet kan yte henne under svangerskapet og som mor. Så langt det er rimelig bør barnefaren ha del i rådgivningen."

På denne bakgrunnen vil komiteen støtte Bispemøtet sin uttale i "Forslag til handlingsplan for Den norske kirke. Innstilling fra Bispemøtets abortutvalg 1991-92":

"Dersom kirkens engasjement utelukkende blir konsentrert om det prinsipielle og verbale, svikter kirken sitt diakonale oppdrag. Derfor må kirkens abort-engasjement i like stor grad virkelig gjøres i konkret omsorg for dem som er berørt av abortspørsmålet i sin livssituasjon. Derfor ønsker utvalget å be-visstgjøre både menigheter og enkeltpersoner til å ta ansvar."

- STRATEGI

Det er nødvendig at kyrkja tenkjer strategisk når ho skal gjere framlegg om ein handlingsplan. Dette gjeld såvel det direkte arbeidet for å påvirke syn og haldningar som den praktiske innsatsen for å kome einskildmennesket og heimar til hjelp. For å vekkje ansvarsmedvit i folket er det viktig å gjere klart at aborttala ikkje teiknar av eitt isolert problem i samfunnet vårt, men at dei speglar noko av grunn-dynamikken i eit forbrukarsamfunn. Viktig er det å halde fram korleis vi alle er med og pregar samfunn og grannelag gjennom våre verdivar, og korleis vi - gjennom kortsynte krav på eigen fridom - er med og tek reell handlefridom frå oss sjølve og frå andre.

Når ein konkret handlingsplan skal leggjast fram, kan det vere freistande å femne vidt og vurdere alle tiltak som like viktige. Slik kan handlingsplanen kome til å bli meir ei ønskeliste enn eit verktøy for målretta innsats.

Handlingsplanen bør ha to funksjonar:

1. Ein integrasjon av "haldningsskapande tiltak" og "omsorgsarbeid" i det allereide eksisterande arbeidet.
2. Særlege avgrensa tiltak mot definerte målgrupper, til dømes konfirmantane.

Slike tiltak kan få støtte frå Særfond II.

Det vil dessutan vere nødvendig å gjere ei prioritering mellom dei foreslåtte tiltaka.

- SAMARBEID

Bispemøtet sitt abortutvalg og mange av høyringsinstansane har understreka verdien av eit breidt samarbeid og nye alliansar, også utanom dei spesifikke kyrkjelege organa.

Mange i samfunnet er uroa over dei høge aborttala og ønskjer å gjere noko med det. Vi er glad for at menneske med svært ulik bakgrunn driv haldningsskapande og abortførebyggjande arbeid. Dette gjeld til dømes helsepersonell, skulefolk, forfattarar, filosofar og politikarar. Mange av dei har verdfull erfaring og kompetanse på feltet. Dette bør kyrkja og samarbeidspartane saman kunne ha nytte av.

Når det gjeld dei organ, institusjonar o.s.b. som er nemnde i handlingsplanen som ansvarlege for oppfølginga, vil komiteen få merke at denne opprekninga ikkje er fullstendig. Det vil også vere eit mål å finne fram til samarbeidspartar ut over det spesifikke kyrkjelege miljøet.

Eit mindretal i komiteen har følgjande framlegg

Handlingsplanen "Vern om fosteret - vern om livet", andre delmål under "Politisk arbeid" lyder:

- "- at Lov om svangerskapsavbrot vert erstatta med ei lov der det overodna målet er fosteret sin rett til liv."

Fleirtalet sitt framlegg til vedtak:

1. Kyrkjemøtet vedtek handlingsplanen "Vern om fosteret - vern om livet".
2. Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet følgje opp planen som ein del av satsingsområdet "Vern om livet", jf. sak KM 5/93.

VERN OM FOSTERET - VERN OM LIVET

Handlingsplanen er bygd opp slik:

- * = Tiltak
- M = Målgruppe
- > = Oppfølging (Kyrkjerådet vil i si oppfølging av planen peike ut ein hovudansvarleg til kvart tiltak. Når det gjeld dei organ, institusjonar o.s.b. som er nemnde i handlingsplanen som ansvarlege for oppfølgjing, vil ein gjere merksam på at denne opprekninga ikkje er fullstendig. Det vil også vere eit mål å finne fram til samarbeids- partar ut over det spesisikt kyrkjelege miljøet.)

HANDLINGSPLAN

Hovudmål:

- Å hjelpe til at menneskelivet vert verna frå befruktinga av og redusere talet på abortar i Noreg.

1. HALDNINGSSKAPANDE ARBEID

Delmål:

- At den einskilde og samfunnet ser verdien av å verne livet - både det ufødde og det fødde - og handlar i samsvar med dette.
- At unge menneske - i særleg grad konfirmantar - har kunnskap om Bibelen sitt syn på samlivet mellom menneske, og får rettleiing til å forstå kor ukrenkjande livet er.

Tiltak:

- 1.1 * Leggje større vekt på temaet "Menneskeverd - menneskevern - seksualitet og samliv" når ein reviderer Plan for konfirmasjonstida i Den norske kyrkja
 - * Auke kompetansen i samlivsundervisninga
 - M Konfirmantlærarane
 - > Kyrkjerådet, IKO
- 1.2 * Gi ut revidert utgåve av Kyrkjerådet sitt rettleiingshefte "I møte med -", med sikte på abortsøkjande og vanskelegstilte gravide
 - > Kyrkjerådet
- 1.3 * Gjere granskingar om unge menneske si haldning

- til abort, prevensjon m.m. og vegar til å på-
verke denne
- > Kyrkjeforsking
- 1.4 * Stimulere til kontakt og samarbeid med andre
instansar som driv abortførebyggjande arbeid
lokalt, regionalt og sentralt
- M Skulen, helse- og sosialvesenet, organisasjonar
og tilsette i kyrkja
 - > Sokneråda, bispedømeråda, Kyrkjerådet
- 1.5 * Hjelpe helsepersonell til medviten refleksjon
over den oppgåva dei har: Å redde og å verne om
liv
- * Oppmuntre til frimodig bruk av reservasjons-
retten ut frå samtivsovertyding
 - * Halde fram den retten kvinna har til rådgjeving
(i følgje § 1 i Lov om svangerskapsavbrot)
 - M Gynekologisk personell, primærleger,
helsesysterer
 - > Kyrkjerådet, utdanningsinstitusjonane, Norges
kristelige legeförening
- 1.6 * Motivere til ansvarsmedviten livsstil i
seksualitet og samliv, ut frå kristen etikk
- * Arbeide for ansvarsmedviten prevensjons-
retteleing
 - * Arbeide for å skape ein motkultur til
seksualpresset som m.a. kjem til uttrykk gjennom
video, fjernsyn og andre media
 - M Tilsette i kyrkja og dei frivillige
organisasjonane
 - M Ungdom som kyrkja møter i arbeidet sitt
 - M Ulike media
 - > Biskopane, Kirkens Familierådgivning
- 1.7 * Utarbeide retteleingar til preike/forkynning
- * Utarbeide retteleingar til bruk av tekstane i
kyrkjeåret og bibeltekstar generelt
 - M Prestar, forkynnarar, kyrkjeleg tilsette
 - > Bibelselskapet, Presteforeningen, Luthersk
kirketidende, Nytt Norsk Kirkeblad
- 1.8 * Oppmode til forbøn for det ufødde barnet, for
gravide og for dei som kjenner sorg og skuld
etter eit abortinngrep
- M Prestar, diakonar, sjukehusprestar
 - > Biskopane, prostane
- 1.9 * Opplyse om dei nye vedtektene for gravferd for
dødfødde og oppmode til å bruke desse
- M Prestar, sjukehusprestar, gynekologisk
personell, gravferdsbyrå
 - > Biskopane

- 1.10* Ajourføre oversyn over eksisterande studie- og informasjonsmateriell og utvikle nye studieopplegg
- M Kyrkjelydar, organisasjonar, skular
 - > Folkebevegelsen for Livsrett og Menneskeverd, IKO, AAN, Norsk Pro Vita, Norsk Kristelig Studieråd, dei diakonale høgskulane
- 1.11* Tilby foredrag, undervisnings- og informasjonsmateriell til bruk i undervisning og ved lærar- og foreldresamlingar på skulane
- M Lærarar og elevar i ungdomsskular, vidaregåande skular, folkehøgskular og andre utdanningsstader
 - > AAN, For Livsrett og Menneskeverd, IKO, bispedømeråda
- 1.12* Utarbeide undervisnings- og informasjonsmateriell til "prestens timar" i Forsvaret
- M Feltprestane
 - > Feltprosten, IKO, Norsk Pro Vita

2. OMSORGSARBEID

Delmål:

- At kyrkjelydar og einskildpersonar er medvitne om det ansvaret dei har for dei som er personleg ramma av abortproblematikken
- At gravide kvinner får hjelp og støtte slik at dei ser seg i stand til å bere fram barnet
- At tilhøve i lokalmiljøet er lagde til rette slik at einslege mødre og barnefamiliane kan gi barnet omsorg og trygg oppvekst

Tiltak:

- 2.1 * Oppmode kyrkjelydane til å arbeide med abortførebyggjande tiltak ut frå "Plan for diakoni i Den norske kyrkja"
- M Sokneråd, diakoniutval
 - > Bispedømeråda
- 2.2 * Arbeide for at ugifte gravide/mødre vert innlemma, respekterte og tekne vare på i kyrkja og i kristne familiar
- > Prestane, foreldra, AAN, studentprestane
- 2.3 * Styrkje rådgjevinga ved å etablere lokalt samarbeid mellom kyrkjelyden, AAN og familierådgjevingskontoret

- > Bispedømeråda, prostane, diakoniansvarlege i kyrkjelydane
- 2.4 * Motivere til praktisk støtte og hjelp for gravide og småbarnsforeldre, så som hjelp til å skaffe bustad, barnepass og avlasting
 - > Sokneråda, diakoniansvarlege i kyrkjelydane, kontaktsentralane, AAN, Norsk Pro Vita, studentprestane
- 2.5 * Legge til rette for kontakt og samver for einforsørgjarar/småbarnsfamiliar
 - > Sokneråda, diakoniansvarlege i kyrkjelydane
- 2.6 * Fremje konkret hjelp og støtte for familiar med funksjonshemma born
 - > Sokneråda, diakoniansvarlege i kyrkjelydane, prestane
- 2.7 * Fremje konkret hjelp og omsorg for den som har gått igjennom ein abort
 - > AAN, Kirkens Familierådgivningskontor, diakonane, diakoniansvarlege i kyrkjelydane, prestane, studentprestane

3. POLITISK ARBEID

Delmål:

- At styresmaktene prioriterer sterkare omsynet til borna sine levekår
- At Lov om svangerskapsavbrot vert erstatta med ei lov der det overordna målet er fosteret sin rett til liv

Av andre omsyn i lovarbeidet kan nemnast:

- Kvinna sin rett til å bere fram barnet
- Kvinna sin rett til å ta del i avgjerda
- Barnefaren sin rett til medansvar
- Rett og plikt til rådgjeving

Tiltak:

- 3. * Arbeide for at styresmaktene tek meir omsyn til born og deira rettar når dei planlegg og prioriterer
- M Dei politiske partia, departementa, Stortinget, kommunane
- > Biskopane, bispedømeråda, Kyrkjerådet, IKO

- 3.2 * Drøfte grunnleggjande spørsmål med politiske leiarar, organ og organisasjonar:
- Lovgjevaren sitt ansvar når det gjeld liv og menneskeverd
 - Menneskelivet som ukrenkjande
 - Rett og plikt til rådgjeving i ein abortsituasjon
 - Ansvar og rolla til barnefaren
 - Lovgjevinga og den moralskapande verknaden den har
 - Partiprogramma og dei kristne grunnverdiane
- M Stortingsrepresentanter, politiske organ og organisasjonar i det einskilde bispedømet
- > Biskopane, bispedømeråda, Kyrkjerådet
- 3.3 * Halde fram med arbeidet i tilknytning til dei spørsmåla som ny medisinsk teknologi reiser
- M Politiske organ og forskingsmiljø
- > Kyrkjerådet

PLENUMSBEHANDLING 1:

Dirigent: Knut Risnes
Saksordførar: Magne T. Hjorthaug

Desse hadde ordet:

Magne T. Hjorthaug, Berit Pihl Johansen, Liv Tungesvik, Sigurd Osberg, Marit Torp, Olav Øygard, Bodil Bø Oftestad, Odd Bondevik, Målfrid Nordhaug, Jens Kleppa, Berge Furre, Solveig Fiske, Ola Steinholt, Iver Fagerli, Tone Nilssen, Per Aas, Turid Karlsen Seim, Ole D. Mjøs, Astrid Grude Eikseth.

Endringsframlegg

Frå Per Aas:

Innstillinga har lange sitater fra tidligere innstillinger. For å skille klart mellom dette og dagens innstilling, velges følgende ordlyd i første avsnitt etter sitatene (s. 8):

Kyrkjemøtet -93 vil på denne bakgrunn støtte Bispe-
møtet sin uttale i osv.

Frå Marit Torp:

1. Kirken må være aktiv som pådriver for å få tatt opp og belyst barnefarens rolle ytterligere, våde med hensyn til juridiske rettigheter og det moralske ansvar han har som barnets far.

opp og belyst barnefarens rolle ytterligere, våde med hensyn til juridiske rettigheter og det moralske ansvar han har som barnets far.

2. Mannens rolle og medvirkning må belyses både når det gjelder forebyggende arbeid, ansvarsforhold og rådgivning overfor foreldrene.

Side 8, 1. avsnitt:

Setningen ...

"Så langt det er rimelig bør barnefaren ha del i rådgivningen" erstattes med "Barnefaren bør ta del i rådgivningen".

Frå Ola Steinholt:

Tilføyelse til vedtaket:

3. Kirkemøtet ber Kirkerådet etter ett år å hente inn opplysninger fra alle oppfølgingsinstansene om hvilke av handlingsplanens tiltak er iverksatt, og forelegge en melding over dette til Kirkemøtet 1995.

Frå Liv Tungesvik:

Handlingsplanen "Vern om fosteret - vern om livet" - andre delmål under "Politisk arbeid" lyder: "- at Lov om svangerskapsavbrot vert ersatta med ei lov der det overordna målet er fosteret sin rett til liv." (Mindretalet i Komite C sitt framlegg)

Frå Berit Pihl Johansen:

Handlingsplanens hovedmål:

Å hjelpe til at menneskelivet vert verna frå starten på livet av - og realisere ...

1.8 * Tillegg: og sorg etter spontanabort.

3. Delmål, 2. strekpunkt:

... der det overordna målet er vern om livet til fosteret.

Nytt strekpunkt: ... sikring av kvinna si moglegheit til å bære fram barnet.

Votering

Endringsframlegga vert oversend komiteen.

NY INNSTILLING FRÅ KOMITE C:

Bakgrunn

nødvendig det var med konkrete tiltak i kyrkjelyd og lokalmiljø.

Bispemøtet følgde opp dette og sette hausten 1991 ned eit utval som skulle utarbeide ein kyrkjeleg handlingsplan. Utvalet leverte innstillinga si "Vern om fosteret - vern om livet" til Bispemøtet våren 1992.

Bispemøtet sende planframlegget vidare til Kyrkjerådet som vedtok å sende det ut på ei brei høyring. Handlingsplanen vart deretter omarbeidd og fremja for Kyrkjemøtet.

Saksutgreiing

Kvart år vert det no utført over 15 000 provoserte abortar i Noreg. I perioden 1974-1991 har talet på abortar variert mellom 13 500 og 16 000. Aldersgruppa 20-24 år har den siste tida hatt den største auken i aborttala, og det er også her vi finn dei høgaste aborttala isolert sett. Aborttala viser store geografiske forskjellar. Oslo/Akershus, Troms og Finnmark har dei høgaste tala. Kvinner som søker abort, høyrer like ofte til høgstatus- som lavstatusgrupper i samfunnet.

Dette er eit situasjonsbilete som samsvarar dårleg med det engasjementet for skaparverk, liv og menneskeverd som folket vårt i seinare år i mange samanhengar har gitt så sterkt uttrykk for. Og det samsvarar dårleg med kristen tru på Skaparen som einaste rette Herren over liv og død.

Med bakgrunn i denne situasjonen har Den norske kyrkja gjennom mange år halde fram engasjementet for vern om det ufødde livet. Gjennom mange fråsegnar frå Bispemøtet og frå Kyrkjemøtet (1985, 1987, 1989) har Kyrkja prøvt å hevde dei grunnleggjande etiske synspunkta og vurderingane i denne saka, særleg i møte med landet sine lovgivande styresmakter. Samtidig har Kyrkja prøvt å rekkje ut ei hand til dei som står i ein vanskeleg livssituasjon i samband med uønskt graviditet eller abort.

Det ligg no føre ein handlingsplan som i praksis vil følgje opp desse prinsipielle fråsegnene.

Komiteen sine merknader

- GRUNNLAGET

Komiteen seier seg nøgd med at ein no kjem eit steg vidare i kyrkja sitt abortengasjement i og med forslaget til ein handlingsplan. Planen byggjer på dei

fråsegnene som er gitt m.a. ved Kyrkjemøta i 1987 og 1989.

Oppgåva denne gongen er ikkje å kome med ei ny prinsippfråsegn. Der vil vi vise til tidlegare kyrkje-møtevedtak og kyrkjelege fråsegner, heilt attende til brevet frå Bispemøtet 1971: "Abort, menneskeverd, lovgivning". Oppgåva no er å leggje fram ein praktisk handlingsplan for kyrkja i åra framover.

Kyrkjemøtet i 1987 uttalar (utdrag):

"VERN OM DET UFØDTE LIV

Kirkemøtet har med forventning merket seg tegn de siste årene til en økende bevissthet om verdien av det gryende liv. Denne kom ikke minst til uttrykk i diskusjonen omkring Lov om kunstig befruktning av 1987. Dagens og morgendagens teknologiske utvikling sammen med holdninger og holdningsforskyvninger i dagens forbrukersamfunn, representerer en ny utfordring til etisk refleksjon og samfunnsmessig engasjement. Denne situasjonen krever en bevisst gjennomtenkning av fundamentet for vårt rettssamfunn, nemlig forpliktelsen til vern om menneskeliv og menneskeverd.

I denne prosessen må også vår abortlovgivning bli gjenstand for en radikal nyvurdering. Utgangspunktet i dette arbeidet må være det Kirkerådet har uttalt i Lov om kunstig befruktning: "Det er av aller største viktighet å fremholde at et menneskeliv biologisk sett har sin begynnelse allerede ved befruktningen." Likeså vil en henvisning til Kirkemøtets anførsel til sak KM 3/85 - Menneskesyn og menneskeverd - som begrunner kravet om en ny abortlov i denne omfattende sammenheng.

Ved siste lovendring (1978) ble det føyet inn som en målsetting å holde aborttallene så lave som mulig, men det er for lengst klart at gjeldende lov ikke er egnet for dette. Kirkemøtet mener at nye kjenslgjæringer med hensyn til genteknologi, kunstig befruktning, de psykiske ettervirkninger av abortinngrep m.v. gjør det nødvendig at saken reises på ny, og at det bør være mulig å nå frem til en mer realistisk diskusjon om en fundamental endring av gjeldende lovgivning.

Kirkemøtet vil også peke på at de høye aborttall fordrer en familie- og sosialpolitikk som på en

langt bedre måte enn i dag ivaretar samfunnets ansvar for å gi alle barn som blir født, trygge og gode oppvekstvilkår. Det er også nødvendig at kirken styrker sitt engasjement i arbeidet for å bedre de sosiale, økonomiske og holdningsmessige forutsetninger for å sette barn til verden."

Kyrkjemøtet 1989 uttalar (utdrag):

"Den vitenskaplige forskning åpner i dag helt nye perspektiver på felter som gjelder selve grunnlaget for menneskelig liv og utvikling. Genetikken og den moderne biokjemien gir nesten ufattelige manipulasjonsmuligheter og stiller oss overfor store etiske utfordringer. Ved nye teknikker kan det gripes inn i menneskets reproduksjonsprosess på en måte som var utenkelig bare for få år siden. Det investeres i dag enorme summer i genforskningen og alt tyder på at vi står på terskelen til en ny tid både når det gjelder hva vi kan vite og hva vi kan gjøre. Perspektivene kan være både skremmende og løfterike, men tvinger i alle fall til grunnleggende tenkning om menneskelig liv, livsform og livsverd.

Det kristne menneskesynet understreker menneskets uendelige verd. Dette verd har mennesket fordi det er skapt av Gud og er elsket av Ham. Den kristne kirke vil derfor forkynne respekten for menneskelivets ukrenkelighet og integritet. Det kristne menneskesynet definerer i siste instans mennesket i relasjon til Gud: "Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det" (1. Mos 1.27). "Du gjorde ham lite ringere enn Gud" (Salme 8.6). Og ved å sende sin egen Sønn som menneskenes bror viste Gud at Han går inn i menneskenes kår. Menneskets verd er ikke begrunnet i dets evne til produktivitet eller forbruk, grad av livsutføelse eller nytteverdi.

Menneskets verd og ukrenkelighet gjelder født og ufødt, mann og kvinne, ung og gammel, uansett funksjonsevne og utrustning. Alle er skapt i Guds bilde og er likeverdige.

Som mennesker er vi overgitt et ansvar for å forvalte Guds skaperverk. Vi skal ta vare på det skapte, hverandre og de livsprosesser som gjør det mulig å føre livet videre på denne kloden. Andres liv er avhengig av vårt.

Utfordringen i 90-årene vil derfor være å finne fram til livsformer som ikke forbruker menneskeliv, men tar vare på liv og gir ethvert menneske muligheten til å leve i fellesskap og samhörighet med andre ut fra egne forutsetninger.

Det er derfor nødvendig å fremholde kvinnens rett til å fullføre sitt svangerskap som grunnleggende etisk prinsipp. Det er både samfunnets og den enkeltes plikt å legge forholdene til rette for at denne rettighet blir en sosial realitet. I siste instans vil det alltid være den gravide kvinne som er fosterets naturligste forsvarer. Det må også understrekes at de kvinner som overveier abort, må få den nødvendige rådgivning og veiledning. I denne sammenheng er det viktig at det involverte helsepersonell kan gi kvinnen den støtte og hjelp som hun trenger.

De kvinner som har fått utført provosert abort, har ofte stått overfor et smertelig valg i en vanskelig konfliktsituasjon. Mange må slite med skyldfølelse, sorg og depresjon i år etter år. Det er viktig at heller ikke kirken legger sten til byrden i denne situasjon, men møter det enkelte menneske med omsorg, støtte og tilgivelsens evangelium.

A. Holdningsskapende arbeid

- Samfunnet har et viktig ansvar for å legge forholdene til rette slik at en gravid kvinne kan bære fram sitt barn. Det er vesentlig å skape et samfunn som har syn for barn og som prioriterer barns behov like høyt som de voksnes krav.
- Kirken har en særlig utfordring når det gjelder å forkynne Guds bud om livets ukrenkelighet.
- Det er også kirkens oppgave å understreke ekteskapets gudgitte karakter som ramme om kvinnen, mannen og barnet.
- I det holdningsdannende arbeid er det viktig å gi unge mennesker, både jenter og gutter, mot til å si nei til det seksualpress de utsettes for. Bibelen har et positivt syn på seksualitet som Guds gave til menneskene. Men denne gave kan misbrukes og forflates, slik vi har misbrukt skaperverket for øvrig. Uansvarlige og tilfeldige seksuelle kontakter er

ødeleggende. Ekteskapet er Guds gode skaperordning. I dette fellesskap kan mennesker leve ut sin seksualitet fullt ut. Det er viktig at kirken og skolen kan ta opp disse spørsmålene og gi etisk veiledning på en åpen og direkte måte.

- Det er også nødvendig å ta avstand fra et kvinnesyn hvor kvinnen vurderes som forbruksgjenstand. En slik bruk-og-kast holdning øker abortpresset. Pornografi og prostitusjon er det mest uttalte uttrykk for dette syn. Både unge jenter og gutter trenger støtte for å se seg selv som en helhet av kropp og sjel. Gjennom konfirmasjonstiden kan kirken hjelpe de unge til å sette ord på denne ensrettede påvirkning og gi dem kristne idealer.
- Barn og unge kan lett miste troen på det livsvarige, trofaste samliv når så mange ekteskap går i stykker. Også derfor er det viktig for ektefolk å investere tid og krefter i sitt forhold, "gjøre gode ekteskap bedre". Kirken har en vesentlig diakonal oppgave på dette felt.
- En annen diakonal utfordring er å gi støtte til de enslige mødre som har tatt ansvar for å bære sitt barn fram. Aleneforeldre har behov for avlastning, hjelp og vennskap i hverdagen. Vårt samfunn er sterkt innrettet på det å være par. Enslige mødre og andre som er alene trenger å bli inkludert i menighetens sosiale liv.
- Prevensjonsveiledning/opplysning med etisk forankring gjennom skole- og helsevesen er nødvendig for å forebygge uønskede svangerskap. Abort kan under ingen omstendighet godtas som prevensjonsmiddel.
- Kirken kan i denne forbindelse ikke legge til grunn Verdens Helseorganisasjons (WHO) definisjon av helse som "en tilstand av fullkomment legemlig, mentalt og sosialt velvære og ikke bare fravær av sykdom og lyter". I dette holdningskapende arbeid er det viktig å legge vekt på evnen til å tåle vansker og lidelser uten å gi opp. Lyst og lykke kan ikke i seg selv være mål for livet.

- I det holdningsskapende arbeid må det også finnes rom for tilgivelse. Den som kjenner sorg og skyld etter at abortinn-
grep, kan få møte Guds omsorg og nåde gjennom sjelesorg og medmenneskelighet. Mannen bør bevisstgjøres på sin del av denne byrden, slik at ikke kvinnen må bære alt alene.

B. Sosialpolitiske tiltak

- Rådgivningskontorer for gravide, AAN-kontorer, er i gang i en del større byer. Denne virksomheten bør utvides radikalt og gis forsvarlig økonomisk støtte. Det legges vekt på at kvinnen får rådgivning uansett hvilket valg hun måtte foreta.

AAN-kontorene gir også hjelp til kvinner som har tatt abort.
- Fosterhjem er et viktig tiltak.
- Adopsjon av barn er en mulighet som fremdeles er aktuell. Mange barnløse ektepar ønsker å ta imot et barn.
- En fortsatt utbygging av barnehager er et annet sosialpolitisk tiltak. Det må være økonomisk mulig å utnytte dette tilbudet for alle som trenger det.
- Høye utgifter, bl.a. til bolig, medfører at svært mange småbarnsfamilier har en presset økonomisk situasjon. Småbarnsfamiliene trenger store økonomiske overføringer, også for å kunne velge om en av foreldrene skal være hjemme med barna i perioder.
- Foreldre med funksjonshemmede barn trenger mulighet for støttetiltak og avlastning. Støtten skal være like lett tilgjengelig for alle typer familier, slik at de ikke må kjempe for å få den hjelp de har krav på.
- Ulike former for hjelp til videre utdanning for kvinnen kan medvirke til at hun ønsker å bære fram sitt barn.

C. Lovgivning

- Det er kirkens oppgave ut fra Guds ord å levere etiske premisser som skal ligge til grunn for lovgivningen. Prinsippet om livets ukrenkelighet og fosterets rett til liv og rettsvern er slike ufravikelige etiske premisser. Kvinnens rett til å bære fram sitt barn er et like grunnleggende prinsipp. Brudd på disse prinsipper er også brudd på menneskerettigheter.
- Kvinnen har rett til delaktighet i en beslutning som innebærer at hennes liv blir berørt på en fundamental måte.

Men Kirkemøtet vil gi uttrykk for at det må være samfunnets plikt å hindre svangerskapsavbrudd på rent sosiale og velferdsmessige indikasjoner. Det er også nødvendig å innføre former for obligatorisk rådgivning som kan støtte kvinnen i en vanskelig etisk situasjon. Denne rådgivningen må også sikre at hun er kjent med sine rettigheter og den hjelp samfunnet kan yte henne under svangerskapet og som mor. Så langt det er rimelig bør barnefaren ha del i rådgivningen."

Komite C vil på denne bakgrunnen støtte Bispemøtet sin uttale i "Forslag til handlingsplan for Den norske kirke. Innstilling fra Bispemøtets abortutvalg 1991-92":

"Dersom kirkens engasjement utelukkende blir konsentrert om det prinsipielle og verbale, svikter kirken sitt diakonale oppdrag. Derfor må kirkens abortengasjement i like stor grad virkeliggjøres i konkret omsorg for dem som er berørt av abortspørsmålet i sin livssituasjon. Derfor ønsker utvalget å bevisstgjøre både menigheter og enkeltpersoner til å ta ansvar."

- STRATEGI

Det er nødvendig at kyrkja tenkjer strategisk når ho skal gjere framlegg om ein handlingsplan. Dette gjeld såvel det direkte arbeidet for å påvirke syn og haldningar som den praktiske innsatsen for å kome einskildmennesket og heimar til hjelp. For å vekkje ansvarsmedvit i folket er det viktig å gjere klårt at aborttala ikkje teiknar av eitt isolert problem i

samfunnet vårt, men at dei speglar noko av grunn-dynamikken i eit forbrukarsamfunn. Viktig er det å halde fram korleis vi alle er med og pregar samfunn og grannelag gjennom våre verdival, og korleis vi - gjennom kortsynte krav på eigen fridom - er med og tek reell handlefridom frå oss sjølve og frå andre.

Når ein konkret handlingsplan skal leggjast fram, kan det vere freistande å femne vidt og vurdere alle tiltak som like viktige. Slik kan handlingsplanen kome til å bli meir ei ønskjeliste enn eit verktøy for målretta innsats.

Handlingsplanen bør ha to funksjonar:

1. Ein integrasjon av "haldningsskapande tiltak" og "omsorgsarbeid" i det allereide eksisterande arbeidet.
2. Særlege avgrensa tiltak mot definerte målgrupper, til dømes konfirmantane.

Slike tiltak kan få støtte frå Særfond II.

Det vil dessutan vere nødvendig å gjere ei prioritering mellom dei foreslåtte tiltaka.

Komiteen ber Kyrkjerådet vurdere korleis Kyrkjemøtet på best måte kan verte orientert om oppfølging av handlingsplanen. Komiteen ber også Kyrkjerådet vurdere om det er mogleg og tenleg med ei evaluering av handlingsplanen som heilskap.

- SAMARBEID

Bispemøtet sitt abortutval og mange av høyringsinstansane har understreka verdien av eit breidt samarbeid og nye alliansar, også utanom dei kyrkjelege organa.

Mange i samfunnet er uroa over dei høge aborttala og ønskjer å gjere noko med det. Vi er glad for at menneske med svært ulik bakgrunn driv haldningsskapande og abortførebyggjande arbeid. Dette gjeld til dømes helsepersonell, skulefolk, forfattarar, filosofar og politikarar. Mange av dei har verdfull erfaring og kompetanse på feltet. Dette bør kyrkja og samarbeidspartane saman kunne ha nytte av.

Når det gjeld dei organ, institusjonar o.s.b. som er nemnde i handlingsplanen som ansvarlege for oppfølginga, vil komiteen få merke at denne opprekninga ikkje er fullstendig. Det vil også vere eit mål å

finne fram til samarbeidspartar ut over det spesi-
fikt kyrkjelege miljøet.

Framlegg til vedtak

1. Kyrkjemøtet vedtek handlingsplanen "Vern om fosteret - vern om livet".
2. Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet følgje opp planen som ein del av satsingsområdet "Vern om livet", jfr. sak KM 5/93.

*

VERN OM FOSTERET - VERN OM LIVET

Handlingsplanen er bygd opp slik:

- * = Tiltak
- M = Målgruppe
- > = Oppfølging (Kyrkjerådet vil i si oppfølging av planen peike ut ein hovudansvarleg til kvart tiltak. Når det gjeld dei organ, institusjonar o.s.b. som er nemnde i handlingsplanen som ansvarlege for oppfølging, vil ein gjere merksam på at denne opprekninga ikkje er fullstendig. Det vil også vere eit mål å finne fram til samarbeidspartar ut over det spesist kyrkjelege miljøet.)

HANDLINGSPLAN

Hovudmål:

- Å hjelpe til at menneskelivet vert verna frå befruktninga av
- At talet på abortar i Noreg vert redusert

1. HALDNINGSSKAPANDE ARBEID

Delmål:

- At den einskilde og samfunnet ser verdien av å verne livet - både det ufødde og det fødte - og handlar i samsvar med dette.
- At unge menneske - i særleg grad konfirmantar - har

kunnskap om Bibelen sitt syn på samlivet mellom menneske, og får rettledning til å forstå kor ukrenkjande livet er.

Tiltak:

- 1.1 * Leggje større vekt på temaet "Menneskeverd - menneskevern - seksualitet og samliv" når ein reviderer Plan for konfirmasjonstida i Den norske kyrkja
 - * Auke kompetansen i samlivsundervisninga
 - M Konfirmantlærarane
 - > Kyrkjerådet, IKO
- 1.2 * Gi ut revidert utgåve av Kyrkjerådet sitt rett-
leiingshefte "I møte med -", med sikte på abort-
søkjande og vanskelegstilte gravide
 - > Kyrkjerådet
- 1.3 * Gjere granskingar om unge menneske si haldning
til abort, prevensjon m.m. og vegar til å på-
verke denne
 - > Kyrkjeforsking
- 1.4 * Stimulere til kontakt og samarbeid med andre
instansar som driv abortførebyggjande arbeid
lokalt, regionalt og sentralt
 - M Skulen, helse- og sosialvesenet, organisasjonar
og tilsette i kyrkja
 - > Sokneråda, bispedømeråda, Kyrkjerådet
- 1.5 * Hjelpje helsepersonell til medviten refleksjon
over den oppgåva dei har: Å redde og å verne om
liv
 - * Oppmuntre til frimodig bruk av reservasjons-
retten ut frå samtivsovertyding
 - * Halde fram den retten kvinna har til rådgjeving
(i følgje § 1 i Lov om svangerskapsavbrot)
 - M Gynekologisk personell, primærleger,
helsesyster
 - > Kyrkjerådet, utdanningsinstitusjonane, Norges
kristelige legeförening
- 1.6 * Motivere til ansvarsmedviten livsstil i
seksualitet og samliv, ut frå kristen etikk
 - * Arbeide for ansvarsmedviten prevensjons-
rettledning
 - * Arbeide for å skape ein motkultur til
seksualpresset som m.a. kjem til uttrykk gjennom
video, fjernsyn og andre media
 - M Tilsette i kyrkja og dei frivillige
organisasjonane
 - M Ungdom som kyrkja møter i arbeidet sitt

- M Ulike media
> Biskopane, Kirkens Familierådgivning
- 1.7 * Utarbeide rettleingar til preike/forkynning
* Utarbeide rettleingar til bruk av tekstane i kyrkjeåret og bibeltekstar generelt
M Prestar, forkynnarar, kyrkjeleg tilsette
> Bibelselskapet, Presteforeningen, Luthersk kirketidende, Nytt Norsk Kirkeblad
- 1.8 * Oppmode til forbøn for det ufødde barnet, for gravide og for dei som kjenner sorg og skuld etter ein abort
M Prestar, diakonar, sjukehusprestar
> Biskopane, prostane
- 1.9 * Opplyse om dei nye vedtektene for gravferd for dødfødde og oppmode til å bruke desse
M Prestar, sjukehusprestar, gynekologisk personell, gravferdsbyrå
> Biskopane
- 1.10* Ajourføre oversyn over eksisterande studie- og informasjonsmateriell og utvikle nye studieopplegg
M Kyrkjelydar, organisasjonar, skular
> For Livsrett og Menneskeverd, IKO, AAN, Norsk Pro Vita, Norsk Kristelig Studieråd, dei diakonale høgskulane
- 1.11* Tilby foredrag, undervisnings- og informasjonsmateriell til bruk i undervisning og ved lærar- og foreldresamlingar på skulane
M Lærarar og elevar i ungdomsskular, vidaregåande skular, folkehøgskular og andre utdanningsstader
> AAN, For Livsrett og Menneskeverd, IKO, bispedømeråda
- 1.12* Utarbeide undervisnings- og informasjonsmateriell til "prestens timar" i Forsvaret
M Feltprestane
> Feltprosten, IKO, Norsk Pro Vita
- 1.13* Fremje forståing for at adopsjon kan vere eit alternativ til provosert abort
M Abortsøkjande, barnlause som ønsker å adoptere
> Kyrkjerådet, AAN

2. OMSORGSARBEID

Delmål:

- At kyrkjelydar og einskildpersonar er medvitne om

det ansvaret dei har for dei som er personleg ramma av abortproblematikken

- At gravide kvinner får hjelp og støtte slik at dei ser seg i stand til å bere fram barnet
- At tilhøve i lokalmiljøet er lagde til rette slik at einslege mødre og barnefamiliane kan gi barnet omsorg og trygg oppvekst

Tiltak:

- 2.1 * Oppmode kyrkjelydane til å arbeide med abortførebyggjande tiltak ut frå "Plan for diakoni i Den norske kyrkja"
 - M Sokneråd, diakoniutval
 - > Bispedømeråda
- 2.2 * Arbeide for at ugifte gravide/mødre vert innlemma, respekterte og tekne vare på i kyrkja og i kristne familiar
 - > Prestane, foreldra, AAN, studentprestane
- 2.3 * Styrkje rådgjevinga ved å etablere lokalt samarbeid mellom kyrkjelyden, AAN og familierådgjevingsskontoret
 - > Bispedømeråda, prostane, diakoniansvarlege i kyrkjelydane
- 2.4 * Motivere til praktisk støtte og hjelp for gravide og småbarnsforeldre, så som hjelp til å skaffe bustad, barnepass og avlasting
 - > Sokneråda, diakoniansvarlege i kyrkjelydane, kontaktsentralane, AAN, Norsk Pro Vita, studentprestane
- 2.5 * Legge til rette for kontakt og samver for einforsørgjarar/småbarnsfamiliar
 - > Sokneråda, diakoniansvarlege i kyrkjelydane
- 2.6 * Fremje konkret hjelp og støtte for familiar med funksjonshemma born
 - > Sokneråda, diakoniansvarlege i kyrkjelydane, prestane
- 2.7 * Fremje konkret hjelp og omsorg for den som har gått igjennom ein abort
 - > AAN, Kirkens Familierådgivningskontor, diakonane, diakoniansvarlege i kyrkjelydane, prestane, studentprestane

3. POLITISK ARBEID

Delmål:

- At styresmaktene prioriterer sterkare omsynet til borna sine levekår
- At Lov om svangerskapsavbrot vert erstatta med ei lov der det overordna målet er fosteret sin rett til liv

Mellom omsyn som må presiserast og avgrensast i lys av dette kan nemnast:

- Kvinna sin rett til å bere fram barnet
- Kvinna sin rett til å ta del i avgjerda
- Barnefaren sin rett til medansvar
- Rett og plikt til rådgjeving

Tiltak:

- 3. * Arbeide for at styresmaktene tek meir omsyn til born og deira rettar når dei planlegg og prioriterer
 - M Dei politiske partia, departementa, Stortinget, kommunane
 - > Biskopane, bispedømeråda, Kyrkjerådet, IKO
- 3.2 * Drøfte grunnleggjande spørsmål med politiske leiarar, organ og organisasjonar:
 - Lovgjevaren sitt ansvar når det gjeld liv og menneskeverd
 - Menneskelivet som ukrenkjande
 - Rett og plikt til rådgjeving i ein abortsituasjon
 - Ansvar og rolla til barnefaren
 - Adopsjon som alternativ til provosert abort
 - Lovgjevinga og den moralskapande verknaden den har
 - Partiprogramma og dei kristne grunnverdiane
 - M Stortingsrepresentanter, politiske organ og organisasjonar i det einskilde bispedømet
 - > Biskopane, bispedømeråda, Kyrkjerådet
- 3.3 * Halde fram med arbeidet i tilknytning til dei spørsmåla som ny medisinsk teknologi reiser
 - M Politiske organ og forskingsmiljø
 - > Kyrkjerådet

PLENUMSBEHANDLING 2:

Dirigent: Knut Risnes
Saksordfører: Magne T. Hjorthaug

Desse hadde ordet:

Magne T. Hjorthaug, Nils-Tore Andersen, Berit Pihl
Johansen, Marit Torp, Helga Hjetland, Odd Bondevik,
Sigurd Osberg, Per Lønning, Berge Furre, Ole D. Mjøs.

Endringsframlegg

Frå Marit Torp:

Til pkt. 3.2 i innstillingen, 3. strekpunkt:
Nytt pkt. (til erstatning for det som står):
"Vurdere spørsmålet om rett og plikt til rådgivning
for begge foreldrene i en abortsituasjon".

Votering

Marit Torp sitt framlegg falt mot 17 røyster.

KYRKJEMØTET
SITT VEDTAK

1. Kyrkjemøtet vedtek handlingsplanen "Vern om fosteret
- vern om livet".
2. Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet følgje opp planen som
ein del av satsingsområdet "Vern om livet", jfr. sak
KM 5/93.

*

Vedtaket var samrøystes.

*

VERN OM FOSTERET - VERN OM LIVET

Handlingsplanen er bygd opp slik:

* = Tiltak
M = Målgruppe

- > = Oppfølging (Kyrkjerådet vil i si oppfølging av planen peike ut ein hovudansvarleg til kvart tiltak. Når det gjeld dei organ, institusjonar o.s.b. som er nemnde i handlingsplanen som ansvarlege for oppfølging, vil ein gjere merksam på at denne opprekninga ikkje er fullstendig. Det vil også vere eit mål å finne fram til samarbeidspartar ut over det spesisisikt kyrkjelege miljøet.)

HANDLINGSPLAN

Hovudmål:

- Å hjelpe til at menneskelivet vert verna frå befruktinga av
- At talet på abortar i Noreg vert redusert

1. HALDNINGSSKAPANDE ARBEID

Delmål:

- At den einskilde og samfunnet ser verdien av å verne livet - både det ufødde og det fødde - og handlar i samsvar med dette.
- At unge menneske - i særleg grad konfirmantar - har kunnskap om Bibelen sitt syn på samlivet mellom menneske, og får rettleiing til å forstå kor ukrenkjande livet er.

Tiltak:

- 1.1 * Leggje større vekt på temaet "Menneskeverd - menneskevern - seksualitet og samliv" når ein reviderer Plan for konfirmasjonstida i Den norske kyrkja
 - * Auke kompetansen i samlivsundervisninga
 - M Konfirmantlærarane
 - > Kyrkjerådet, IKO
- 1.2 * Gi ut revidert utgåve av Kyrkjerådet sitt rettleiingshefte "I møte med -", med sikte på abortsøkjande og vanskelegstilte gravide
 - > Kyrkjerådet
- 1.3 * Gjere granskingar om unge menneske si haldning til abort, prevensjon m.m. og vegar til å påverke denne
 - > Kyrkjeforsking
- 1.4 * Stimulere til kontakt og samarbeid med andre

- instansar som driv abortførebyggjande arbeid lokalt, regionalt og sentralt
- M Skulen, helse- og sosialvesenet, organisasjonar og tilsette i kyrkja
- > Sokneråda, bispedømeråda, Kyrkjerådet
- 1.5 * Hjelpe helsepersonell til medviten refleksjon over den oppgåva dei har: Å redde og å verne om liv
- * Oppmuntre til frimodig bruk av reservasjonsretten ut frå samtivsovertyding
- * Halde fram den retten kvinna har til rådgjeving (i følgje § 1 i Lov om svangerskapsavbrot)
- M Gynekologisk personell, primærleger, helsesysterer
- > Kyrkjerådet, utdanningsinstitusjonane, Norges kristelige legeförening
- 1.6 * Motivere til ansvarsmedviten livsstil i seksualitet og samliv, ut frå kristen etikk
- * Arbeide for ansvarsmedviten prevensjonsrettlegg
- * Arbeide for å skape ein motkultur til seksualpresset som m.a. kjem til uttrykk gjennom video, fjernsyn og andre media
- M Tilsette i kyrkja og dei frivillige organisasjonane
- M Ungdom som kyrkja møter i arbeidet sitt
- M Ulike media
- > Biskopane, Kirkens Familierådgivning
- 1.7 * Utarbeide rettleggingar til preike/forkynning
- * Utarbeide rettleggingar til bruk av tekstane i kyrkjeåret og bibeltekstar generelt
- M Prestar, forkynnarar, kyrkjeleg tilsette
- > Bibelselskapet, Presteforeningen, Luthersk kirketidende, Nytt Norsk Kirkeblad
- 1.8 * Oppmode til forbøn for det ufødde barnet, for gravide og for dei som kjenner sorg og skuld etter ein abort
- M Prestar, diakonar, sjukehusprestar
- > Biskopane, prostane
- 1.9 * Opplyse om dei nye vedtektene for gravferd for dødfødde og oppmode til å bruke desse
- M Prestar, sjukehusprestar, gynekologisk personell, gravferdsbyrå
- > Biskopane
- 1.10* Ajourføre oversyn over eksisterande studie- og informasjonsmateriell og utvikle nye studieopplegg

- M Kyrkjelydar, organisasjonar, skular
> For Livsrett og Menneskeverd, IKO, AAN, Norsk Pro Vita, Norsk Kristelig Studieråd, dei diakonale høgskulane
- 1.11* Tilby foredrag, undervisnings- og informasjonsmaterieill til bruk i undervisning og ved lærar- og foreldresamlingar på skulane
M Lærarar og elevar i ungdomsskular, vidaregående skular, folkehøgskular og andre utdanningsstader
> AAN, For Livsrett og Menneskeverd, IKO, bispedømeråda
- 1.12* Utarbeide undervisnings- og informasjonsmaterieill til "prestens timar" i Forsvaret
M Feltprestane
> Feltprosten, IKO, Norsk Pro Vita
- 1.13* Fremje forståing for at adopsjon kan vere eit alternativ til provosert abort
M Abortsøkjande, barnlause som ønsker å adoptere
> Kyrkjerådet, AAN

2. OMSORGSARBEID

Delmål:

- At kyrkjelydar og einskildpersonar er medvitne om det ansvaret dei har for dei som er personleg ramma av abortproblematikken
- At gravide kvinner får hjelp og støtte slik at dei ser seg i stand til å bere fram barnet
- At tilhøve i lokalmiljøet er lagde til rette slik at einslege mødre og barnefamiliane kan gi barnet omsorg og trygg oppvekst

Tiltak:

- 2.1 * Oppmode kyrkjelydane til å arbeide med abortførebyggjande tiltak ut frå "Plan for diakoni i Den norske kyrkja"
M Sokneråd, diakoniutval
> Bispedømeråda
- 2.2 * Arbeide for at ugifte gravide/mødre vert innlemma, respekterte og tekne vare på i kyrkja og i kristne familiar
> Prestane, foreldra, AAN, studentprestane
- 2.3 * Styrkje rådgjevinga ved å etablere lokalt sam-

- arbeid mellom kyrkjelyden, AAN og familierådgjevingsskontoret
- > Bispedømeråda, prostane, diakoniansvarlege i kyrkjelydane
- 2.4 * Motivere til praktisk støtte og hjelp for gravide og småbarnsforeldre, så som hjelp til å skaffe bustad, barnepass og avlasting
- > Sokneråda, diakoniansvarlege i kyrkjelydane, kontaktsentralane, AAN, Norsk Pro Vita, studentprestane
- 2.5 * Legge til rette for kontakt og samver for einforsørgjarar/småbarnsfamiliar
- > Sokneråda, diakoniansvarlege i kyrkjelydane
- 2.6 * Fremje konkret hjelp og støtte for familiar med funksjonshemma born
- > Sokneråda, diakoniansvarlege i kyrkjelydane, prestane
- 2.7 * Fremje konkret hjelp og omsorg for den som har gått igjennom ein abort
- > AAN, Kirkens Familierådgivningskontor, diakonane, diakoniansvarlege i kyrkjelydane, prestane, studentprestane

3. POLITISK ARBEID

Delmål:

- At styresmaktene prioriterer sterkare omsynet til borna sine levekår
- At Lov om svangerskapsavbrot vert erstatta med ei lov der det overordna målet er fosteret sin rett til liv

Mellom omsyn som må presiserast og avgrensast i lys av dette kan nemnast:

- Kvinna sin rett til å bere fram barnet
- Kvinna sin rett til å ta del i avgjerda
- Barnefaren sin rett til medansvar
- Rett og plikt til rådgjeving

Tiltak:

3. * Arbeide for at styresmaktene tek meir omsyn til born og deira rettar når dei planlegg og prioriterer

- M Dei politiske partia, departementa, Stortinget,
kommunane
- > Biskopane, bispedømeråda, Kyrkjerådet, IKO

- 3.2 * Drøfte grunnleggjande spørsmål med politiske
leiarar, organ og organisasjonar:
 - Lovgjevaren sitt ansvar når det gjeld liv og
menneskeverd
 - Menneskelivet som ukrenkjande
 - Rett og plikt til rådgjeving i ein
abortsituasjon
 - Ansvar og rolla til barnefaren
 - Adopsjon som alternativ til provosert abort
 - Lovgjevinga og den moralskapande verknaden
den har
 - Partiprogramma og dei kristne grunnverdiane
- M Stortingsrepresentanter, politiske organ og
organisasjonar i det einskilde bispedømet
- > Biskopane, bispedømeråda, Kyrkjerådet

- 3.3 * Halde fram med arbeidet i tilknytning til dei
spørsmåla som ny medisinsk teknologi reiser
- M Politiske organ og forskingsmiljø
- > Kyrkjerådet

*

Sak KM 19/93: SÆRSKILDE PREIKETEKSTAR FOR
KYRKJEÅRET 1995-96

SAKSDOKUMENT:

Kyrkjemøtedokument

Dokument 19.1 SÆRSKILDE PREIKETEKSTAR FOR
KYRKJEÅRET 1995-96

INNSTILLING FRÅ KOMITE A:

Saksutgreiing

Kyrkja sitt gudstenesteråd har førebudd framlegget til særskilde preiketekstar for kyrkjeåret 1995-96. Kyrkjerådet og Bispemøtet har slutta seg til framlegget.

Nytt for dette kyrkjeåret er at det er henta inn særskilde preiketekstar frå Johannes Openberring kapittel 2-3 på sju fylgjande sun- og heilagdaggar i tida mellom påske og pinse. Dei andre tekstane er henta frå Det gamle testamentet.

Framlegget inneheld òg leseteksten frå den fireårige syklusen for gudstenesta på langfredag.

Komiteen sine merknader

Komiteen har drøfta framlegget til preiketekstar for kyrkjeåret 1995-96.

Tekstane frå Johannes Openberring kapittel 2-3 er tekstar som svært sjeldan har vore nytta som preiketekstar i høgmessa. Tekstane ber i seg viktige perspektiv og utfordringar for vår tid og til våre kyrkjelydar.

Komiteen er positiv til å prøve ut ei ordning med samanhengande preiketekstar fleire sundagar på rad. Dette kan gi rom for fordjuping og konsentrasjon om vesentlege sider ved den kristne trua og den aktuelle stoda i kyrkjelydane sjølv om konfirmasjonssundagane i tida mellom påske og pinse er dagar der desse tekstane mange stader ikkje vil vere naturlege preiketekstar.

Komiteen vil etter ei samla vurdering støtte framlegget til særskilde preiketekstar 1995-96 frå Kyrkjerådet. Komiteen meiner samstundes at ein ved eit seinare høve bør vurdere å flytte desse tilleggstekstane frå festtida etter påske til ei anna tid i kyrkjeåret.

Framlegg til vedtak

Kyrkjeåret 1995-96 har evangelieteksten i 2. rekkje som preiketekst med desse unnataka:

2. søndag i advent:	Joel 3,3-5
1. søndag i faste:	Job 2,1-10 (T-tekst)
1. søndag etter påske:	Op 2,1-7 (T-tekst)
2. søndag etter påske:	Op 2,8-11 (T-tekst)
3. søndag etter påske:	Op 2,12-17 (T-tekst)
4. søndag etter påske:	Op 2,18-29 (T-tekst)
5. søndag etter påske:	Op 3,1-6 (T-tekst)
Helgetorsdag:	Op 3,7-13 (T-tekst)
6. søndag etter påske:	Op 3,14-22 (T-tekst)
8. søndag etter pinse:	Jes 49,13-16
19. søndag etter pinse:	2 Mos 20,1-8 + 12-17
Helgemessesundag:	Sal 84,5-8 (T-tekst)

Langfredagsteksten i året 1996 er Joh 18,1-19,30.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Knut Risnes
Saksordførar: Tone Nilssen

Desse hadde ordet:

Tone Nilssen.

KYRKJEMØTET
SITT VEDTAK

Kyrkjeåret 1995-96 har evangelieteksten i 2. rekkje som preiketekst med desse unnataka:

2. søndag i advent:	Joel 3,3-5
1. søndag i faste:	Job 2,1-10 (T-tekst)
1. søndag etter påske:	Op 2,1-7 (T-tekst)
2. søndag etter påske:	Op 2,8-11 (T-tekst)
3. søndag etter påske:	Op 2,12-17 (T-tekst)
4. søndag etter påske:	Op 2,18-29 (T-tekst)
5. søndag etter påske:	Op 3,1-6 (T-tekst)

Helgetorsdag:	Op 3,7-13 (T-tekst)
6. søndag etter påske:	Op 3,14-22 (T-tekst)
8. søndag etter pinse:	Jes 49,13-16
19. søndag etter pinse:	2 Mos 20,1-8 + 12-17
Helgemessesøndag:	Sal 84,5-8 (T-tekst)

Langfredagsteksten i året 1996 er Joh 18,1-19,30.

*

Vedtaket var samrøystes.

*

V. DELTAKERE
PÅ
KIRKEMØTET 1993

MEDLEMMER:

Almås, Per Inge	- Agder
Andersen, Nils-Tore	- Borg
Barsnes, Per	- Bjørgvin
Bergan, Halvor	- Agder
Bergersen, Arne	- Agder
Bondevik, Odd	- Møre
Brunvoll, Siri	- Bjørgvin
Damsgaard, Jens	- Agder
Eikeland, Jonn	- Stavanger
Eikseth, Astrid Grude	- Nidaros
Evanger, Knut	- Nord-Hålogaland
Fagerli, Iver	- Nidaros
Fiske, Solveig	- Hamar
Fonk, Terje	- Oslo
Fossheim, Eldgrim	- Bjørgvin
Fougner, Even K.	- Borg
Frøyland, Gunvor Leknes	- Stavanger
Furre, Berge	- Oslo
Fylling, Hilde	- Nord-Hålogaland
Faarlund, Nils Chr.	- Hamar
Gustad, Gunnar	- Nidaros
Heitmann, Berta	- Nord-Hålogaland
Hellevik, Ingunn	- Møre
Hesselberg, Annbjørg Eiksund	- Nidaros
Hestness, Trygve	- Stavanger
Hjetland, Helga	- Bjørgvin
Hjorthaug, Magne T.	- Møre
Holten, Olav	- Sør-Hålogaland
Horsfjord, Vidar	- Oslo
Høivik, Hans Olav	- Hamar
Høydal, Per Frick	- Stavanger
Håbrekke, Jarle	- Nidaros
Johansen, Berit Pihl	- Oslo
Kjelling, Terje	- Sør-Hålogaland
Kleppa, Jens	- Stavanger
Køhn, Rosemarie	- Hamar
Landrø, Jostein	- Nidaros
Lange, Ragnar	- Nidaros
Larsen, Dennis	- Tunsberg
Larsen, Kåre Sten	- Tunsberg
Larsen, Øystein I.	- Sør-Hålogaland
Lein, Arve	- Sør-Hålogaland
Lønning, Per	- Bjørgvin

Madsen, Elise Haugland	- Tunsberg
Mjøs, Ole D.	- Nord-Hålogaland
Moe, Jorun	- Sør-Hålogaland
Moslet, Gislaug	- Hamar
Myklatun, Olaf N.	- Stavanger
Møen, Leiv I.	- Agder
Nilsen, Per Arne	- Tunsberg
Nilssen, Tone	- Tunsberg
Norderhaug, Ole Martin	- Hamar
Nordhaug, Målfrid	- Møre
Oftestad, Bodil Bø	- Oslo
Osberg, Sigurd	- Tunsberg
Rasmussen, Lillian	- Sør-Hålogaland
Ripegut, Kari	- Agder
Risnes, Knut	- Bjørgvin
Sandvik, Irene	- Agder
Sellebold, Knut	- Stavanger
Stave, Gunnar	- Møre
Stavne, Marit Syrstad	- Møre
Steinholt, Ola M.	- Nord-Hålogaland
Tegnér, John	- Borg
Torp, Marit	- Borg
Torstad, Inger-Johanne	- Hamar
Tungesvik, Liv	- Bjørgvin
Tveter, Anne Louise	- Oslo
Valde, Nils	- Møre
Våbenø, Karin	- Sør-Hålogaland
Weider, Bjarne O.	- Borg
Øygard, Olav	- Nord-Hålogaland
Aarflot, Andreas	- Oslo
Aaraas, Erik	- Borg
Aas, Per	- Nord-Hålogaland
FAKULTETENE:	
Seim, Turid Karlsen	- Det teologiske fakultet
Jørgensen, Torstein	- Misjonsøgskolen
Skarsaune, Oskar	- Det teologiske Menighetsfakultet

KIRKERÅDET:

Berentsen, Jan-Martin
Evenshaug, Oddbjørn
Wisløff, Gunn-Björg

MELLOMKIRKELIG RÅD:

Møgedal, Sigrun

SAMISK KIRKERÅD:

Bientie, Bierna

ANDRE:

Andresen, Knut
Sommerfeldt, Atle
Brevik, Synnøve
Fisknes, Ole Herman

KOMITSEKRETÆRER:

Berit Hagen Agøy
Bent Reidar Eriksen
Kristin Fæhn
Anne Lisbeth Gjøvikli
Marta Halvorsrud
Marit Halvorsen Hougsnæs
Inge Morten Haarstad
Åge Haavik
Gunnstein Instefjord
Johs. Lodberg
Margunn Sandal
Per Tanggaard
Tone Thorp
Olav Fykse Tveit
Johs. Lyder Verne
Jorunn E. Berstad Weyde

SEKRETARIATET:

Dina Qvigstad Bentzen
Carl Andreas Clausen
Tone Skaar Nilsen
Sylvia Nyberg
Björg Paulsen
Hanne Westby Skogheim

GJESTER:

- Statsråd Gudmund Hernes
(Det Kgl. Kirke-, utdannings- og
forskningsdepartement)
- Domprost Halfdan T. Bondevik
- Generalsekretær Kjell Bertel Nyland
(Den norske Sjømannsmisjon)
- Feltprost Helge Utaker
- Ellen Lauvstad
(Norges Kristelige Studentforbund)
- Fylkesmannen Håkon O. Randal
- Organisasjonskonsulent Asbjørn Sagstad
(Kirkens Sosialtjeneste)
- Generalsekretær Jens Døvik
(Norges speiderforbund)
- Lars Erik Nordby
(Leder Norges Kristne Råd)
- Kontraktspastor Christina Odenberg
(Svenska Kyrkans Centralstyrelse)
- Ragnar Grøm
(Norges Kirkesangforbund)
- Generalsekretær Dag Nygård
(Norges Frikirkeråd)
- Hjemmesekretær Rolf G. Heitmann
(Den Norske Israelsmisjon)
- Forskningsleder Ole Gunnar Winsnes
(Stiftelsen Kirkeforskning)
- Kateket Åsta Ledaal
(Den Norske Kirkes Kateketforening)
- Generalsekretær Jens-Petter Johnsen
(Norges Kristelige Student- og
skoleungdomslag)
- Kirkeverge Rasmus Skurtveit
(Bergen kommune)
- Generalsekretær Roar Meland
(Det norske Diakonforbund)

- Kapellan Heinke Foertsch
(Leder Norsk Kvinnelig Teologforening)
- Kasserer Henning Rasmussen
(Det mellemkirkelige Råd, Danmark)
- Generalsekretær Tor B. Jørgensen
(Det Norske Misjonsselskap)
- Stiftskapellan Egil Morland
(Leder Den norske kirkes presteforening)
- Generalsekretær Olav Dag Hauge
(Den norske kirkes presteforening)
- Generalsekretær Ole Chr. Kvarme
(Det Norske Bibelselskap)
- Generalsekretær Pertti Mäkäläinen
(Finlands evangelisk-lutherske kyrka)
- Stortingsrepresentant Jon Lilletun
(Stortingets kirke- og undervisningskomite)
- Landsungdomssekretær Åslaug Elvebakk
(Den norske Santalmisjon)

*

VI. KIRKEMØTET'S FASTE KOMITEER

KOMITE A:

Leder: Bjarne O. Weider

Almås, Per-Inge
Barsnes, Per
Hellevik, Ingunn
Horsfjord, Vidar
Håbrekke, Jarle
Jørgensen, Torstein
Kjelling, Terje
Køhn, Rosemarie
Myklatun, Olaf N.
Nilssen, Tone
Steinholt, Ola M.
Weider, Bjarne O.

(for Mette Siv Dyrnes)

KOMITE B:

Leder: Ole D. Mjøs

Bondevik, Odd
Brunvoll, Siri
Evenshaug, Oddbjørn
Hestness, Trygve
Johansen, Berit Pihl
Lange, Ragnar
Mjøs, Ole D.
Moe, Jorun
Moslet, Gislaug
Møen, Leiv I.
Nilsen, Per Arne
Skarsaune, Oskar
Tungesvik, Liv
Aaraas, Erik

(for Finn Wagle)

(for Gunvor Heiene)

KOMITE C:

Leder: Nils-Tore Andersen

Andersen, Nils-Tore
Eikeland, Jonn
Frøyland, Gunvor Leknes
Furre, Berge
Gustad, Gunnar
Heitmann, Berta
Hjorthaug, Magne T.
Høivik, Hans Olav
Larsen, Dennis
Larsen, Øystein I.
Lønning, Per
Ripegut, Kari

(for Astrid M. Skåland)

(for Reidar Hauge)

Seim, Turid Karlsen
Stavne, Marit Syrstad
Torstad, Inger-Johanne
Øygard, Olav

KOMITE D:

Leder: Annbjørg Eiksund Hesselberg

Bergersen, Arne
Fiske, Solveig
Fougner, Even K.
Hesselberg, Annbjørg Eiksund
Holten, Olav
Landrø, Jostein
Lein, Arve
Madsen, Elise Haugland
Risnes, Knut
Sellevold, Knut
Valde, Nils
Aarflot, Andreas
Aas, Per (for Gunvor Kongsvik)

KOMITE E:

Leder: Helga Hjetland

Berentsen, Jan-Martin
Bergan, Halvor
Fagerli, Iver
Fylling, Hilde
Faarlund, Nils Chr.
Hjetland, Helga
Kleppa, Jens
Larsen, Kåre Sten
Oftestad, Bodil Bø
Rasmussen, Lillian
Sandvik, Irene
Stave, Gunnar (for Egil Hjortland)
Tegnér, John

KOMITE F:

Leder: Astrid Grude Eikseth

Damsgaard, Jens (for Olaug V. Torset)
Eikseth, Astrid Grude
Evanger, Knut
Fonk, Terje
Fossheim, Eldgrim
Høydal, Per Frick (for Bjørn Bue)

Møgedal, Sigrun
Norderhaug, Ole Martin
Nordhaug, Målfrid
Osberg, Sigurd
Torp, Marit
Tveter, Anne Louise
Våbenø, Karin
Wisløff, Gunn-Bjørg

*

VII. ØVRIGE PROGRAMINNSLAG

1. MORGENSAMLINGER

Hver morgen under Kirkemøtet var det morgensamling i St. Jørgen Hospital kirke.

- Mandag : Morgensang med nattverd
Liturg: Knut Andresen
"Ord fra hjertet": Astrid Grude Eikseth
Organist: Eli Johanne Rønnekleiv
- Tirsdag: Morgenbønn
Liturg: Olav Øygard
"Ord fra hjertet": Inger Johanne Torstad
Kantor: Knut Sellevold med korgruppe
- Onsdag: Morgensang
Liturg: Kåre Sten Larsen
"Ord fra hjertet": Sigrun Møgedal
Kantor: Marta Sørheim
Drama/bevegelse v/medlemmer fra Døvekirken
- Torsdag: Morgenbønn med skriftemål
Liturg: Bjarne O. Weider
"Ord fra hjertet": Torstein Jørgensen
Kantor: Eli Johanne Rønnekleiv med
forsangergruppe
Fagott: Ragne Sofie Grung Moe
- Fredag: Morgonsong med nattverd
Liturg: Margunn Sandal
"Ord frå hjartet": Jens Kleppa
Kantor: Kristen Øgaard

2. AVSLUTNINGSGUDSTJENESTEN

Kirkemøtet 1993 ble avsluttet med en takke- og forbønningsgudstjeneste i St. Jørgen Hospital kirke fredag 19. november kl. 13:00.

Biskop Andreas Aarflot var liturg og predikant. Ellers medvirket Kåre Rivenes som organist og Synnøve Brevik som tekstleser.

Det ble ved utgangen tatt opp offer til Det Norske Misjonsselskap, Den norske Santalmisjon og Den Norske Israelsmisjon.

3. HILSNINGSTELEGRAM KONGEN

Fra det konstituerende møtet ble det oversendt et hilsningstelegram til Hans Majestet Kongen:

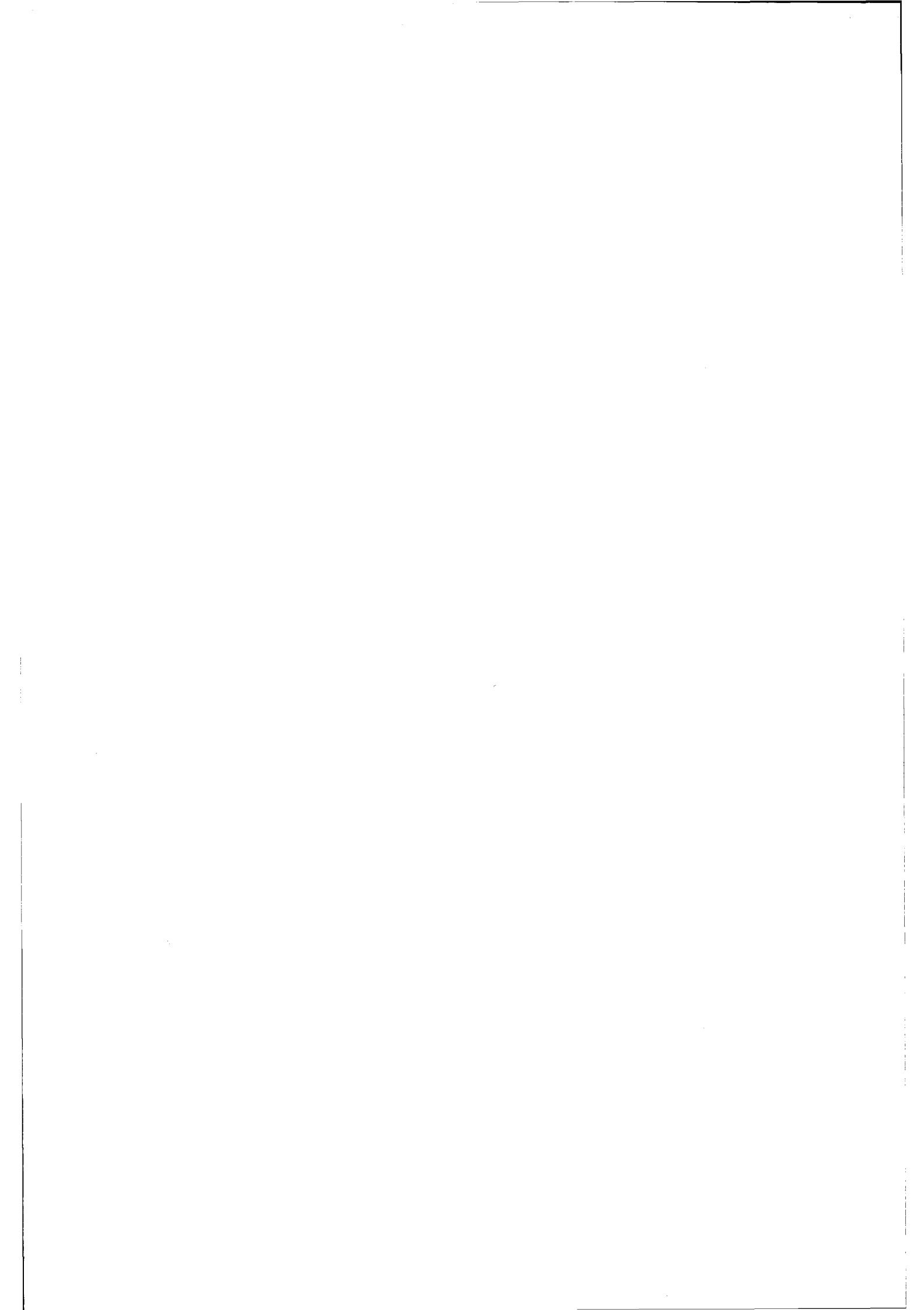
Kyrkjemøtet 1993 sender Dykkar Majestet si
varmaste helsing og ynskjer Guds rike signing.

Kirkemøtet mottok dette telegram som svar fra
Kongen:

Med min inderlige takk for den vennlige hilsen
sender jeg Kirkemøtet 1993 mine beste ønsker.

*

VIII. TALER, FOREDRAG OG
HILSENER

Oddbjørn Evenshaug:
ÅPNINGSTALE

Statsråd,
kjære delegater -

"Vi vil vitne om din frelse
om ditt bud og om din dåp
Tjene mennesker frimodig
bringe verden lys og håp"

Slik har vi nettopp sunget sammen. La denne sangstrofen stå som et motto for Kirkemøtet 1993 og det arbeidet vi er samlet for å gjøre denne uka - til gang for den kirke vi alle er så glad i og for det folk kirken er satt til å tjene. Vi har allerede lagt bak oss en søndag ettermiddag og kveld med fellesskap i gudstjeneste og sterkt engasjement om de unges situasjon i vår kirke. Nå tar vi fatt på ei uke med viktige saker som vil kreve mye av oss alle. Vi har del i et hellig ansvar - å forvalte evangeliets skatter i en mørk og nødstedt verden. Vi er kalt til å være Kristus-vitner, til å bringe verden alt hva Kristus har å gi. Det er i lys av dette oppdrag vi skal få utføre vår gjerning også på dette Kirkemøtet.

La meg få si dere alle en hjertelig takk for alt det arbeide dere har gjort i mange forskjellige sammenhenger i året som er gått. Det gjøres en stor og trofast tjeneste på ulike fronter i vår kirke. Fra denne talerstolen vil jeg sende en hilsen og takk til alle dem som nå har avsluttet en trofast tjeneste i våre mange menighetsråd, og en hilsen med ønske om lykke til og Guds signing til dem som nå er blitt valgt inn i menighetsråd for de neste fire årene. Jeg kjenner stor takknemlighet til alle som på denne måten tar på seg et viktig ansvar i vår kirke.

UTFORDRINGER FOR DEN NORSKE KIRKE

Kirkemøtet har tidligere hvert år fastsatt 4-årige rammeprogram for henholdsvis Kirkerådet og Mellomkirkelig Råd. I fjor ba Kirkemøtet om å få seg forelagt en felles 4-årig strategiplan for virksomheten i de tre sentralkirkelige rådene - Kirkerådet, Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd. Komiteen uttalte om strategiplanen bl.a. at denne måtte gi Kirkemøtet anledning til en fremtidsorientert drøftelse av arbeidet.

En slik strategiplan er nå lagt på Kirkemøtets bord. Her formuleres det bl.a. en rekke utfordringer som kirken i dag står overfor. Kirkerådet mener det er vesentlig at disse utfordringene blir tatt opp til debatt

både her i dag og under vårt arbeide senere utover i uken. Jeg vil derfor i det følgende knytte an til noen av de utfordringene som strategiplanen lister opp.

Strategiplanen formulerer som overordnet målsetting at "Den norske kirke skal være en bekjennende, misjonerende og åpen folkekirke". Mange av dagens store utfordringer er knyttet til spenningen mellom passiv folkekirkelighet og den aktive menighet. Det gjelder bl.a. de utfordringer som ligger i det faktum at mange mennesker føler at de ikke finner et hjem for sin religiøsitet i Den norske kirke og at menighetsfellesskapet ofte blir sett på som ekskluderende.

UNG I KIRKEN

En side ved denne utfordringen gjelder de unges situasjon i kirken. Mange unge har problemer med å føle seg hjemme og finne sin plass i kirkens gudstjenesteliv og menighetsfellesskap. Det er derfor grunn til å uttrykke stor glede over at de unges situasjon i kirken nå er løftet fram som en viktig sak på Kirkemøtets dagsorden.

Et stort og viktig arbeide er gjort bl.a. gjennom utredninger, og vi har fått presentert utfordringen levende av de unge selv under gårdsdagens åpning. Nå er det opp til Kirkemøtet å føre arbeidet enda et stykke videre, slik at de unges isolasjon og passivitet i forhold til kirken og den voksne generasjon kan avløses av kommunikasjon og medansvar.

INNFØRINGEN AV DÅPSOPPLÆRINGSPLANEN - FAMILIEN SOM MÅLGRUPPE

En annen utfordring knyttet til problemstillingen passiv folkekirkelighet og den aktive menighet ligger i den svake forbindelsen mellom dåp og deltagelse i kirkens liv. Her representerer arbeidet med å innføre dåpsopplæringsplanen et viktig svar. Vi nærmer oss nå halvveis i den 5-årige planen for innføringen. Til nå har menighetene vært den viktigste målgruppen for arbeidet, og innføringsarbeidet er her meget godt i gang i regi av bispedømmene.

Samtidig som arbeidet med innføringen i menighetene fortsetter, retter vi nå blikket mot familien som arena for den kristne opplæring og oppdragelse. Så vel alminnelig erfaring som forskning viser at familien er den grunnleggende faktor også når det gjelder barnets religiøse liv og utvikling. Det er derfor stor grunn til å hilse med glede at familiepedagogiske utfordringer fra barnefamilien i dagens samfunn nå settes i fokus også på Kirkemøtet.

MISJONEN UTFORDRER KIRKEN

Kirken skal etter sitt oppdrag være en misjonerende kirke. Den trenger fornyelse og den trenger å utvide sin virksomhet. Etter at vi i fjor hadde misjon som tema for hovedforedraget, inviteres årets Kirkemøte til å drøfte misjonen som utfordring til kirken - med utgangspunkt i betenkningen "Menighet og Misjon". Temaet er stort - og det er livsviktig for kirken.

Det har vært en lykke for vår kirke at vi har hatt frivillige organisasjoner i kirken som har stått for et levende misjonsengasjement som har vært til stor velsignelse. Men når det kan konstateres at misjonsengasjementet er lite tydelig i mange menigheter, og at misjonsforeningene mange steder er blitt marginalisert eller lever sterkt privatisert i forhold til det øvrige livet i menigheten, er det all grunn til å spørre hvordan vi skal kunne forsterke misjonsengasjementet i menighetene.

KIRKE OG ORGANISASJON - KONFLIKT ELLER SAMARBEID?

Så vel "Ung i kirken" som "Misjonen utfordrer kirken" aktualiserer spørsmålet om forholdet mellom den såkalte offisielle kirkestrukturen med sine rådsorganer og den frivillige organiserte strukturen i kirken.

Enkelte velger å fokusere på konflikter og motsetninger i forholdet mellom disse to strukturene i kirken. Men snarere enn å se på denne dobbeltstrukturen ut fra en konfliktmodell, representerer etter mitt syn begge de to strukturene helt nødvendige elementer i kirken. At det kan oppstå spenninger mellom dem, er ikke nødvendigvis ødeleggende. Tvert imot, der det er liv er det alltid spenninger! Men avgjørende for at forholdet mellom de to strukturene skal bli et fruktbart spenningsforhold, er en gjensidig anerkjennelse av begge strukturene som legitime i kirken.

Dette betyr at de kirkelige organer anerkjenner arbeidet i organisasjonene som en legitim del av menighetsarbeidet, og at organisasjonene på sin side ikke gjør seg selv til kirke. Fortsatt er vel ikke dette alltid og alle steder situasjonen. Det finnes utvilsomt miljøer som ikke synes å ville erkjenne at rådsstrukturen er kommet for å bli i Den norske kirke. Samtidig finner vi også menigheter der ansatte og/eller menighetsråd ikke er villig til å se på organisasjonenes arbeide som et legitimt menighetsarbeide.

Det er m.a.o. fortsatt et stykke vei å gå både i holdning og handling. Men så vel "Ung i kirken" som "Mi-

sjonen utfordrer kirken", og la meg også nevne samarbeidet om dåpsopplæringsplanen, viser at det er mulig å utvikle et fruktbart samarbeide ut fra gjensidig anerkjennelse og respekt.

INDREMISJONEN UTFORDRER KIRKEN?

Kanskje vil den relativt nære kontakt som nå er etablert mellom organisasjonene og offisielle kirkelige organer kunne utvikles til mer forpliktende samarbeid omkring vårt felles ansvar for å få evangeliet videre ut. I og med at vi er i ferd med å utvikle et fruktbart samarbeidsforhold med tanke på misjonen der ute, er det naturlig å begynne å tenke på muligheten av et mer forpliktende samarbeide med indremisjonsorganisasjonene om evangeliseringsarbeidet her hjemme. Jeg spør: Var det mulig å tenke seg at vi i analogi med "Misjonen utfordrer kirken" i løpet av en overskuelig framtid kunne se prosjektet "Indremisjonen utfordrer kirken" på Kirke-møtets bord?

EVANGELISERING

- NÆRHET OG TYDELIGHET

Under alle omstendigheter bør evangelisering være en prioritert oppgave på den kirkelige dagsorden. Jeg hilser derfor med glede initiativet fra Den norske Lausanne-komite om en bred, felles markering av "Evangelisering i 90-årenes Norge". Initiativet har fått oppslutning fra de fleste kirkesamfunn og kristelige organisasjoner i vårt land. Også Kirkerådet har vedtatt å delta i det videre arbeidet med dette initiativet.

Men evangelisering er ikke et anliggende som løses ved styrevedtak eller uttalelser. Utfordringen går på våre holdninger og vår praksis. Vi må spørre: Lever vi som kirke etter det Kirkemøtet selv formulerte i 1988 - om at "Evangelisering er kirkens grunnoppdrag i verden"? Å lede mennesker til Jesus skulle være en naturlig del av hverdagen både for den enkelte av oss og for våre menigheter. Evangeliet må være der det konkrete livet leves, der hvor vi er med våre lengsler og livskriser. Derfor er det viktig at evangeliet knyttes til menneskenes naturlige møteplasser - i hjemmet, på arbeidsplassen, i mediene og det offentlige liv, i gudstjenesten og det kristne fellesskap. Nærhet er et viktig stikkord i evangeliseringen.

Mange mennesker har en lengsel etter nærhet - til et rom for sine åndelige lengsler. Mange ser mot kirken - og går med et mer eller mindre uttalt ønske om å kunne våge seg inn. Hvorfor våger de seg så ikke inn? Hvordan fungerer gudstjenestene våre med tanke på alle dem som en sjelden gang har kommet seg inn? Vi har snakket mye

i de senere årene om større åpenhet og mer varme og omsorg i vårt møte med mennesker som søker kirken. Fortsatt mangler det nok mye her. Men vi må også spørre: Våger vi å møte menneskene med en forkynnelse som klart og tydelig kaller til omvendelse og tro?

I tillegg til nærhet utfordres kirken til større tydelighet - både i sin forkynnelse og i sin tale ut i samfunnet. Vi må vel erkjenne at i de siste tiårene er den kristne tro blitt mer utydelig i samfunnet. Spørsmål om gudstro og etikk er blitt privatisert. Den teologiske konsultasjonen som ble holdt i Oslo på Bots- og bededag representerer her et positivt bidrag. Jeg konstaterer med glede at det er bred samling i vår kirke om de spørsmål som kommer til uttrykk i uttalelsen fra denne konferansen. Skal vår kirke fungere som lys og salt i vårt folk, må vi tale klart og bibelsk inn i vårt tid - både om trosspørsmål og dagens etiske utfordringer. Som lederorgan i vår kirke er dette en oppgave også for oss som Kirkemøte.

I denne sammenheng er det interessant å merke seg hva den engelske erkebiskopen George Carey skriver i sin siste bok "Sharing a Vision". Han tar her opp de viktigste utfordringene for kirken fremover. Carey legger vekt på fire hovedtema: For det første å tale klart om etiske spørsmål med front mot samfunnets moralske relativisme. For det annet at kirken får en trygghet og glad selvbevissthet om sin egen betydning og styrke. For det tredje at misjon og evangelisering er kirkens hovedoppgave, og for det fjerde at evangeliseringen skjer i folkekirkens kontekst med omsorg, forståelse og nærhet til mennesker som sliter både med troen og livet.

Jeg tror erkebiskop Carey - som for øvrig skal besøke Norge i april neste år - her peker på helt sentrale spørsmål. Privatiseringen av religiøse spørsmål og kristen tro, materialisme og agnostisk pluralisme utfordrer kirken til å arbeide med evangeliet i vår kultur. Vi trenger et evangelisk oppgjør med den tenkning som gjennomsyrrer vårt materialistiske samfunn, samtidig som vi trenger å arbeide med spørsmålet om evangeliet som offentlig sannhet, dvs. som erkjennelsesmessig utgangspunkt i samfunnsmessige sammenheng.

KIRKENS ENHET

Fellesskapet med den universelle kirke og engasjement for dens enhet representerer en konstant utfordring til oss alle. Siden forrige Kirkemøte har vi på det hjemlige plan fått viktige gjennombrudd i arbeidet for kirkens enhet. Norges Kristne Råd er nå etablert og vil være i full virksomhet med eget sekretariat fra 1. januar 1994. Dette gjennombruddet for forpliktende øku-

menikk gir løfter om et mer offensivt, felleskirkelig arbeid i årene som kommer. Vi er glade for at lederen for Norges Kristne Råd vil hilse dette Kirkemøtet.

I 1993 så vi videre et gjennombrudd i forholdet mellom de lutherske kirkene i Norden og Baltikum og de anglikanske kirkene i Storbritannia og Irland. Den såkalte Porvoo-erklæringen, navngitt etter den finske byen der de avsluttende drøftingene fant sted, representerer et teologisk og kirkelig gjennombrudd med store konsekvenser og har vakt berettiget internasjonal oppsikt. Kirkemøtet neste år vil bli bedt om å ta stilling til dette dokumentet.

Det er også gledelig å kunne framheve at dialogen med Metodistkirken i Norge er gjenåpnet. Vi regner med en interessant rapport i løpet av 1994.

Arbeidet for kirkens enhet skjer på mange nivåer. Et av de viktigste, men lite påaktede, er de økumeniske symbolhandlingene. I år har det funnet sted katolske gudstjenester i Oslo domkirke og i Nidarosdomen i forbindelse med 150-års jubileet for Den katolske kirke i Norge. Dette ble oppfattet som viktige symbolhandlinger fordi de to gudstjenestene understreker at vi i Den norske kirke anerkjenner historien før reformasjonen som en del av vår historie, og at vi gir synlig uttrykk for at vi betrakter Den katolske kirke som en legitim kirke.

KIRKEASYL

Vi lever i en verden hvor krig og krenkelse av menneskerettigheter truer livsgrunnlaget for enkeltmennesker og folkegrupper og hvor risikoen for masseflukt og masseemigrasjon er stor.

I 1993 har vår kirke og andre kirkesamfunn i Norge blitt konfrontert med verdens lidelse på en meget konkret måte. Mennesker som har flyktet fra diskriminering og vold i Kosovo, og som av forskjellige grunner ikke oppfyller Regjeringens krav for å få opphold i Norge, har søkt til kirkene som hellige steder i beskyttelse mot hjemsendelse. Over hundre menigheter har åpnet sine dører og utviser et stort barmhjertighetsarbeid i Jesu ånd.

Det er beklagelig at Regjeringen ikke har sett seg i stand til å gi de kosovo-albanerne som er i Norge nå, en mulighet til å bli for en periode inntil situasjon i Kosovo er mer avklart. Regjeringen velger å overse de vurderinger av situasjonen i Kosovo som gjøres av et samlet humanitært Norge. Behovet for klare holdninger og handlinger fra kirkens side til fordel for forfulgte og marginaliserte mennesker er stort. Erfaringene fra

kirkeasylene viser at norske menigheter er villig til å ta på seg oppgaven. For fem dager siden skjedde det i min egen menighet. På nært hold fikk jeg på nytt se at Jesu ånd er konkret til stede i menigheten.

I kirkeasylsaken har kirken fungert på sitt beste nettopp der den først og fremst skal fungere - i den lokale menighet. Nøden har banket på kirkens dør. Da er det ikke tid for utredninger og komitemøter. Da er det tid for handling, konkret barmhjertighetshandling. Det har menighetene forstått.

Samtidig vil jeg understreke betydningen av at menighetene er seg bevisst kirkeasylets grunnlag - at asylretten verken beror på politiske eller juridiske rettigheter, men ene og alene på det forhold at kirken er et sted viet og overgitt til Gud, der alle skal få være i fred - uansett berettigelsen i deres grunner for å søke det hellige rom. Bare så lenge vi fastholder dette, kan vi unngå at det hellige rom blir brukt som en politisk brekkstang for det ene eller annet formål.

SØR-AFRIKA

Siden tidlig på 1970-tallet har Den norske kirke gjennom Mellomkirkelig Råd vært involvert i arbeidet mot apartheid i Sør-Afrika. Vi står nå på terskelen til et demokratisk Sør-Afrika, og det var et klokt valg å gi Nobels fredspris til Nelson Mandela og Frederik DeKlerk for den avgjørende rolle de har spilt i forhandlingene om Sør-Afrikas demokrati. Men målet er ennå ikke nådd. Det er derfor viktig at Den norske kirkes engasjement opprettholdes på et høyt nivå gjennom de kritiske måneder og år som ligger foran.

SAMISK KIRKELIV

Fjorårets Kirkemøte fattet et historisk vedtak om opprettelse av Samisk kirkeråd. Det er med stor glede vi kan slå fast at Samisk kirkeråd har kommet meget godt i gang med sitt arbeide, ikke minst takket være en meget dynamisk daglig leder. Debatten og prioriteringene i rådet har markert dets rettmessige plass i det norske kirkebildet. Kirken har lagt bak seg den tankegang at sør-norsk tradisjon må være toneangivende når samisk kirkeliv skal formes ut i en tid med mange og store utfordringer.

Samisk kirkeliv er mer enn menighetene i Karasjok og Kautokeino, to prestegjeld der hele samfunnet er preget av den samiske kultur, og der ikke minst språket er levende. De øvrige kommunene innenfor forvaltningsområdet for samisk språklov har vært utsatt for en atskil- lig sterkere fornorskning, og kampen for å bevare og

styrke språket er hard. I takt med myndighetenes og Sametingets felles bestrebelser for å skapge gode og verdige forhold mellom majoritets- og minoritetsbefolkning, styrkes imidlertid identitet og respekt for egen verd hos alle grupper samer, også i de språklig fornorskede distriktene - som den nord-samiske kystbefolkningen i Finnmark og Troms, lule-samene i Nordland og likeledes sør-samene i Trøndelags-fylkene og i Hedmark.

Det er Samisk kirkeråds oppgave å legge forholdene til rette for at samisk selvfølelse og samisk tradisjon tas vare på når liturgier utformes, som f.eks. når kirkens dåpsopplæringsprogram tilpasses samiske forhold og læreplaner ved kirkelige utdanningsinstitusjoner blir utarbeidet.

Samisk kirkeråd ønsker at samisk kirkeliv skal være synlig og etterhvert gjøre seg gjeldende i den kirkelige debatt - både ut fra sin egenart og ut fra den overbevisning at samisk tenkning - i fellesskap med den tradisjonelt norske kirkelige tenkning - totalt vil bidra til å stimulere og styrke kirkens liv.

DET ØKUMENISKE TIÅRET

Fra samisk kirkeliv kan vi hente et apropos til debatten om inkluderende språk. Dette er et sentralt - kontroversielt - tema i Kirkerådets arbeid med Det økumeniske tiåret. En midtveis rapport om tiåret foreligger til årets Kirkemøtet.

Jeg er ikke spesialist verken på samisk kirkeliv eller på Læstadius. Men fra en artikkel i Primset i år har jeg lært at den store forkynneren Lars Levi Læstadius, i sin forkynnelse ofte bruk ordet "våhnen" om Gud. Dette ordet betyr "foreldre". Og Læstadius brukte det i entall. Gud er ikke far eller mor, for Læstadius, men rett og slett foreldre i entall. Fra en av de sterkeste vekkelsesbevegelser vi har hatt i vårt land, kan vi altså finne et godt eksempel på inkluderende språk. Så kanskje vi har noe å lære av en språkbruk med basis i samisk tenkning.

Det økumeniske tiårets anliggende - "Kirker i solidaritet med kvinner" - representerer fortsatt en viktig utfordring til vår kirke. Mye er oppnådd, men mye står også igjen. Det viser bl.a. reaksjonene på utspillet nylig om å få kvinner - og gjerne unge kvinner - fram i lyset når kirkens røst skal lyde i samfunnet.

STATSBUDSJETTET

En forutsetning for at kirken skal makte sin oppgave er

at en har tilgang på personell og resurser som svarer til de utfordringer den står overfor. Det er en kilde til stadig frustrasjon blant de mange som sliter i en hard hverdag i kirken at ressursene både hva angår personell og økonomi ikke står i noe rimelig forhold til oppgavene. Tallene i årets statsbudsjett gir ikke løfter om noen særlig bedring av situasjonen.

Vi må med beklagelse konstatere at heller ikke i år får Kirkemøtets vedtak om prioriterte satsingsområder noe nedslag i budsjettet i form av bevilgninger. Det er grunn til å gjenta hva som ble sagt fra denne talerstol både i fjor og året før: Kirkemøtets vedtak og statsbudsjettets prioriteringer kan ikke i lengden leve i hver sin verden. Det Kirkemøtet mener er viktig, må få konsekvenser for myndighetenes økonomiske prioriteringer.

I sin omtale av hovedutfordringer peker Regjeringen på at kirken - som andre samfunnsinstitusjoner - regelmessig må vurdere behovet for omstilling i takt med demografiske, kulturelle og sosiale utviklingstrekk. Regjeringens svar på behovet for omstilling i forhold til økonomiske ressurser, er behovet for (sitat) "omfordeling av kyrkja sine økonomiske og personellmessige ressursar, for organisatoriske og strukturelle tilpasningar og for endringar i arbeidsformer, for nye tiltak og innsatsområde" (sitat slutt) (side 336).

Ingen kan si seg uenig i at kirken - med basis i sitt oppdrag og forankring i Skrift og Bekjennelse - må arbeide i forhold til nye utfordringer i samfunnet. Kravet til omstilling kan jo ikke gjelde i forhold til kirkens oppdrag, men nettopp i forhold til utfordringene i samfunnet. Men det må understrekes at kirken trenger større økonomiske ressurser for å møte disse utfordringene.

Omfordeling er bare ett av flere virkemiddel. Med de knappe ressurser kirken har i dag, trenger kirken først og fremst økte rammer for at den skal kunne arbeide ut fra slike mål som både Regjeringen og Kirkemøtet har trukket opp.

KIRKERÅDET - FORVALTNINGSORGAN?

Interessant i årets statsbudsjett er departementets åpning for den mulighet at Kirkerådet kan motta delegasjon fra departementet og dermed utvikles til også å være et sentralkirkelig forvaltningsorgan i likhet med andre såkalte "ytre etater". Saksforholdet ble tatt opp av Kirkerådet i en høringsuttalelse til Kirkedepartementet om organiseringen av den kirkelige tjeneste for døde.

Som kjent kan oppgaver i dag bare delegeres til Kirkemøtet, og Kirkerådets funksjon er å være sekretariat for Kirkemøtet. Ved å åpne for at Kirkerådet mottar delegasjon, endres de relasjoner mellom Kirkedepartement, Kirkemøte og Kirkeråd som er trukket opp ved opprettelsen av Kirkemøtet i 1984.

Saken reiser derfor prinsipielle og praktiske spørsmål som må avklares med sikte på løsninger som er tilfredsstillende for alle parter. Det har ikke vært tilsiktet gjennom lovgivningen i 1984 å forhindre en utvikling mot større kirkelig selvstyre også på sentralt plan. Samtidig må det understrekes at eventuelle nye oppgaver til Kirkerådet også må bety økte ressurser. Delegerede forvaltningsoppgaver må ikke svekke Kirkerådet i dets funksjon som forberedende og utøvende organ for Kirkemøtet.

"REFORM 95"

For øvrig konstaterer jeg med tilfredshet at Regjeringen legger opp til en politikk som vil føre videre utviklingen i retning av økt kirkelig selvstyre. Denne målsætningen må nå knyttes til reformene på lokalplan som oppfølging av Kirkelovutvalgets innstilling fra 1989.

Som utdanningsminister har vår statsråd utvist stort engasjement for så vel "Reform 94" som "Reform 97". Den siste skal som kjent bringe også 6-åringene inn i skolen. Men imellom her venter vi på en "REFORM 95". For i 1995 står den lokale kirkes ordning for tur. Regjeringen har i sitt langtidsprogram satt som mål at den lokale kirkes ordning skal legges fram for Stortinget våren 1995, og Stortinget har selv bedt om at så skjer.

Fra kirkens side er vi interessert i at statsråden i forbindelse med dette arbeidet snur på like mange steiner som i reformene på skolesektoren. Det trengs nytenkning og dristighet i forlengelsen av Kirkelovutvalgets innstilling. Statsråden har ofte talt om "de lange bølger" i historien når han er på kirkelig grunn. Kirkeloven er fra 1897. Det er derfor i sannhet "langbølget" historisk sus over saken!

Menighetene våre trenger en sikker og ordnet økonomi, de kirkelig ansatte trenger et entydig arbeidsgiveransvar, det kirkelige arbeid trenger god ledelse innenfor funksjonsdyktige administrative enheter og soknet må bli et selvstendig rettssubjekt. Jo, vi har store forventninger til den Ot.prp. som skal legges fram senest i mai neste år. Og vi skal være glad for at det nyvalgte Kirkemøtet neste høst har "rent bord". Da skal forslaget til ny kirkelov behandles, og da bør det neppe være for mange saker i tillegg.

LEVENDE VANN

Det er fint å samles til Kirkemøte! Det er godt å kjenne fellesskapet mellom troens folk slik vi her får oppleve det. Mange av oss var sammen i sommer på Norske Kirkedager i Fredrikstad. Kirkedagenes tema var vann - "Ved rennende vann". Her fikk vi drikke av troens kilder. Her ble vi minnet om - ja, her fikk vi selv kjenne og oppleve Guds livgivende gjerning i verden og kirken.

La os gå til vårt arbeide på dette Kirkemøtet i vissheten om at alle livets kilder ligger hos den treenige Gud som skapte livet og som har vist sitt sanne ansikt i Sønnen Jesus Kristus og som dag etter dag puster nyskaelsens Ånd inn i vår verden.

Dette er vår tro. I denne tro er vi samlet til Kirkemøte. I denne tro skal vi gjøre vår gjerning - Gud til ære og mennesker til gagn.

*

Statsråd Gudmund Hernes:
HILSEN VED KIRKEMØTET'S ÅPNING

Dette er det 10. Kirkemøte siden møtet ble lovfestet i 1984. Vi har gjennomlevd en periode med gjennomføring av store reformer for Den norske kirke. Debatten om forholdet mellom stat og kirke på slutten av 1970-årene og begynnelsen av 80-årene munnet ut i bred enighet i Stortinget om at statskirkeordningen skulle bestå, under forutsetning av at kirken på den ene side fortsatt skulle være folkekirke, og at det på den annen side skulle gjennomføres reformer som kunne øke det indre-kirkelige selvstyre og styrke kirkens evne til å utføre sine oppgaver for det norske folk.

1. HVA ER GJORT

Kirkemøtet selv ble altså den første av disse store reformene, da man i 1984 opprettet dette årlige møtet som det øverste, valgte organ for Den norske kirke. Senere er reform etter reform blitt gjennomført, i alt fra bispedømmemøter til lærenemnd, fra tjenesteordningen for prester til kirkens bøker.

2. HVA GJENSTÅR?

Så det har vært en meget aktiv reformperiode. Noen viktige oppgaver gjenstår. De viktigste reformene som gjelder sentralt og regionalt plan i kirken, er gjennomført. Det viktigste spørsmålet foran oss er hvordan man på beste måte følger opp det såkalte "Kirkelovutvalget"s arbeid med reformer på lokal-plan i kirken som kan sikre en god utvikling av folkekirken lokalt, sikre finansieringen av kirkens virksomhet på lokalplan og styrke de lokale kirkelige organers handlingsevne slik at kirken kan utvikle seg til stadig rikere å fungere til beste for folk i lokalmiljøene. Dette er nok den største utfordringen i Den norske kirke nå.

1994 vil bli et avgjørende år både for Kirkemøtet og for Kirkedepartementet da det skal arbeides fram en proposisjon om den lokale kirkes ordning.

Den vil også bli viktig for den videre utvikling av Kirkemøtet.

I proposisjonen om den lokale kirkes ordning stilles forholdet mellom den verdslige og den kirkelige myndighet på dagsordenen igjen, og bindende beslutninger skal treffes.

Vår ambisjon når det gjelder arbeidet med ny kirke-
lov, er å fremme en proposisjon våren 1995.

Det overordnede formålet med en ny lov må være at den skal bidra til å opprettholde Den norske kirke som folkekirke med bred oppslutning og deltakelse. Loven bør derfor ordne forholdet mellom kirke og kommune på en måte som kan få tilslutning fra både kirkelig og kommunalt hold.

Kirkelovutvalgets forslag er å gjøre menighetene rettslig, økonomisk og administrativt selvstendige i forhold til kommunen og med menighetsrådet som det ansvarlige organ. Dette oppnås først og fremst med å erstatte dagens ordning med kommunestyret som menighetens direkte budsjettorgan med en tilskuddsordning. Kommunestyret skal bevilge til soknet et beløp på grunnlag av lovbestemte kriterier og satser fastsatt av Stortinget.

Det som har gjort det problematisk for departementet å følge opp Kirkelovutvalget, er som kjent at forslagene vakte liten begeistring fra kommunalt hold. For å si det enkelt: Kommunen vil ikke betale når menighetsrådene bestemmer. Og kirken, den vil ikke ha kommunedirigerte menigheter.

Som et ledd i oppfølgingen av Kirkelovutvalget i spenningsfeltet mellom kommunalt og kirkelig selvstyre er det gjennomført et FOU-prosjekt som ble avsluttet nå i sommer. Prosjektet hadde et bredt sammensatt programstyre med representanter for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Kommunal og arbeidsdepartementet, Kommunenes Sentralforbund, Kirkerådet og Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon. Vi ser det som ønskelig om denne gruppen fortsetter sitt arbeid, og har et visst håp om at man her kan finne fram til omforente løsninger.

3. KIRKEASYL

Men også i år har vi hatt en sak, som reiser andre spørsmål om forholdet mellom kirke og stat. Det jeg her sikter til, er kirkeasylene, som er et fenomen nytt av året, og som det er søkt gitt ulike begrunnelser for. Disse begrunnelsene opplever jeg som problematiske. Men før jeg går inn på dem, vil jeg kort si litt om den flyktningepolitikk vi fører.

For det første når det gjelder omfanget:

Den tiltakende misære, med økende fattigdom og økende forskjeller i Øst-Europa, har utløst ekstremreaksjoner mellom allehånde grupper. Et rødt teppe

hadde i 40 år dekket hele det gigantiske territoriet Sovjet kontrollerte. Da det brått ble revet vekk, avdekket det lappeteppet under: Av nasjonaliteter, av raser, av religioner.

Og lappeteppet viste seg ikke å være et fargerikt fellesskap. Tvert imot: Det viste seg fort at konflikter mellom grupper med ulik farge eller tilhørighet, som man hadde trodd var tilbakelagt og tilhørte en førindustriell tid, hadde ikke bare ulmet under det store rådet teppe - det hadde stor og destruktiv sprengkraft.

I min historiebok fra folkeskolen, av Jens Hæreid og Sverre S. Amundsen, "Vi ære en nasjon", har en setning etset seg inn: "Det small eit skot i Sarajevo" - det var overskriften over avsnittet som beskriver utbruddet av den første verdenskrig. Vel, det smelter igjen i Sarajevo. Betydningen av ordet "balkanisering" har fått ny aktualitet.

Jeg kan også si det slik: Den kalde krigen er slutt. Problemet er at den første verdenskrig ikke er slutt.

Og for første gang siden den annen verdenskrig er flere millioner på flukt fra et europeisk land.

Som bistandsnasjon er Norge fremst - ingen i OECD gir mer enn vi gjør.

Ingen land yter forholdsmessig mer hjelp til det tidligere Jugoslavia, herunder Bosnia-Hercegovina - i absolutte tall er vi blant de 3-5 største bidragsyterne i verden.

I 1993 har vi gitt 250 millioner til nødhjelp i området.

Vi er blant de EF/EFTA-land som relativt har tatt imot flest. Det sitter 9 000 bosniske krigsflyktninger i norske mottak. I tillegg vil vi innen en ramme på 3 000 i samråd med FN's høykommissær ta ut grupper med akutte beskyttelsesbehov.

Dette bør en også ha klart for seg: Vi bruker mer på mottak av flyktninger innad i Norge enn totalt på nødhjelp i verden for øvrig.

I 1994 ser det ut til at vi vil bruke 1,5 milliarder (nær 3 ganger et kirkebudsjett på 600 millioner) til et gjennomsnittlig kapasitetsbehov på 15 000 plasser. FN's høykommissærs samlete budsjett for 3,5 millioner flyktninger i Jugoslavia er 2,5 milli-

arder. Norge, Sverige og Danmark vil bruk 8 ganger mer til mottak av 100 000 flyktninger enn Høykommissæren har til 3,5 millioner i det tidligere Jugoslavia.

Flyktningehjelpen når altså fler når den settes inn nær flyktningenes hjem. Allikevel må vi fortsatt ta flyktninger her hjemme. Og vår politikk er klar:

De som har behov for beskyttelse mot en reell trusel, skal få det innen Norges grenser. Det er dette beskyttelsesbehovet som er avgjørende for hvorvidt en asylsøker skal få opphold og beskyttelse hos oss.

Asylsøkere som melder seg i vårt land og som har behov for vern, slik det er definert i FN's flyktningekonvensjon, har rett til asyl i henhold til Utlendingsloven.

De som ikke fyller disse kravene, men som p.g.a. forholdene i hjemlandet er i en flyktningeliknende situasjon, har rett til opphold på humanitært grunnlag.

Det er ikke satt noe tak på hvor mange flyktninger som kan få opphold i Norge. På den annen side må vi da redusere antallet søkere som kommer hit uten å ha tilstrekkelig grunnlag for beskyttelse og vern mot forfølgelse.

Kort sagt: Det er de som har et reelt beskyttelsesbehov - ikke de som i og for seg kan ha det vanskelig - som får og skal få asyl i Norge. Det er derfor norske myndigheter foretar en grundig vurdering av den enkelte asylsøknad - altså for å kartlegge og fastslå beskyttelsesbehovet.

En slik linje er ikke enkel å håndheve, fordi mange nordmenn engasjerer seg i enkeltskjebner. Dette ser vi særlig i forhold til asylsøkere fra den serbiske provinsen Kosovo.

Hvilke vurderinger ligger så til grunn for dem?

Pr. 1. oktober var det 2 800 kosovo-albanske asylsøkere i Norge i 1993. I løpet av de siste ukene er det kommet ytterligere flere hundre - vi har nå omlag 3 300 som sitter i norske mottak. I tillegg er det noe over 500 kosovo-albanere i norske kirker.

Regjeringens beslutning om å sende tilbake kosovo-albanere som har fått avslag på sin søknad, traff Regjeringen etter lang vurdering, den 8. februar.

Begrunnelsen var denne, kort sammenfattet:

- Kosovo-albanerne ble ikke lenger mobilisert til den jugoslaviske hær.
- Det var ikke rapportert fra autorisert hold,
 - ikke fra menneskerettighetsorganisasjoner,
 - ikke fra advokater,
 - ikke fra internasjonale hjelpeorganisasjoner,
 - ikke fra vår utledningsattaché i Beograd

om politisk forfølgelse av kosovo-albanere som var returnert fra utlandet.

Kort sagt: Det var ikke grunnlag for å si at albanere i Kosovo var i en situasjon der de hadde krav på beskyttelse etter Flyktningekonvensjonens og Utledningslovens regler om asyl eller oppholdstillatelse på humanitært grunnlag.

Likevel innebar Regjeringens beslutning at vi skulle foreta en ny gjennomgang av alle sakene, på individuell grunnlag, der bl.a. humanitære grunner og barns tilpasning ble tillagt vekt. 210 kosovo-albanere fikk oppholdstillatelse etter dette.

Uten her å gå i alle detaljer, kan en slå fast at norske myndigheter har spesielt gode kunnskaper om forholdene i Kosovo, bl.a. ved ukjente rapporter fra Menneskerettighetsrådet og daglige rapporter fra opposisjonspartiet i LDK.

Menneskerettighetssituasjonen i Kosovo er bekymringsfull. Men norske myndigheter kjenner ikke til at returnerte asylsøkere fra Norge er blitt utsatt for politisk forfølgelse eller voldelige overgrep ved retur. Det er ingen som har fått rapporter om at det har tilstøtt asylsøkere hjemsendt fra Norge noe.

Derfor skaper kirkeasyl problemer.

Og jeg må si at biskopenes begrunnelse av kirkeasylet som institusjon later atskillig tilbake å ønske, både når det gjelder prinsipiell tenkning, etisk refleksjon og kjennskap til norsk lov.

Skal en gruppe, som etter individuell vurdering ikke er berettiget til beskyttelse, fordi den har søkt tilflukt i kirker, særbehandles? Skal det være jøder og greker, en lov for Loke og en lov for Tor? Skal de som går gjennom kirkeporten behandles på en annen

måte enn dem som kommer gjennom Tollstasjonen? Hva er den etiske og rettslige begrunnelse for det?

Skal dette synspunkt opprettholdes selv om det inviterer til at en gruppe på flerfoldige tusen - som alt har fått avslag i Sverige - kan følge etter for via kirkeveien å tiltvinge seg opphold i Norge?

Noen sier: De som er her nå, bør få bli. Skal da prinsipper om likebehandling skyves til side på grunn av datostempling, slik at de første blir de første og de privilegerte, uavhengig av om de har et reelt beskyttelsesbehov?

Skal de som bryter norsk lov ved ulovlig opphold, belønnes i forhold til dem som overholder den? Skal grunnleggende rettsprinsipper skyves til side og vilkårligheten råde?

En utlending som ikke etterkommer utreisepålegg, begår en straffbar handling.

Bispemøtet i høst hevder at kirken er "bortenfor myndighetenes maktsfære" - også når de som oppholder seg i kirkene opptrer lovstridig. Det gjøres med andre ord gjeldende at kirken krever at en lovstridig handling skal aksepteres.

Bispemøtets uttalelse kan tolkes slik at norsk lov ikke gjelder i kirkerommet, og der hvor norsk lov ikke gjelder, kan heller ikke norsk lov brytes. Jeg har vanskelig for å se at dette er et gjennomtenkt standpunkt.

For kirkerommet er ikke et lovtomt rom. Kirken har ikke eksteritorialrett. Selvsagt gjelder norsk lov innen kirkeveggene. Selvsagt er kirken ikke et sted utenfor myndighetenes maktsfære. Ja, når det kommer til stykket, er det vel få områder som er så tett lovregulert som nettopp kirkerommet.

Henvisningen til at det skulle foreligge en sedvane-rett når kirkeasylet ikke er praktisert siden reformasjonen, ville ikke, som det heter på engelsk, "hold up in court". Som rettslig konstruksjon er kirkeasylet innholdsløst.

Opphold i kirkeasyl hviler følgelig ikke på kirkens rettslige stilling, men utelukkende på myndighetenes holdning: Ikke som en rettslig garanti mot myndighetenes inngripen, men fordi myndighetene har sagt at man vil respektere gudshuset og kirkefreden og som hovedregel ikke vil gå inn i kirkene og dermed bryte kirkefreden.

Men hvem kan se bort fra at situasjoner kan oppstå der kirken vil be myndighetene ikke bare om å komme inn, men også om å gripe inn?

Selvsagt kan kirkene heller ikke bli noe fristed for kriminelle. Kirkefreden kan derfor i gitte tilfeller måtte vike for den sterke samfunnsinteresse som ligger i å få stilt utøverne av en kriminell handling til ansvar for sine gjerninger.

Bispemøtets understrekning av kirkeasylets midlertidige karakter ser jeg som et viktig forbehold. Det understrekes at asylet forutsetter "en alvorlig trussel, enten den er reell eller bare subjektivt opplevd". Selv det siste er problematisk: Skal man basere norsk flyktningspolitikk på rent subjektive holdninger og ikke de objektive forhold?

Bispemøtet sier også at "Som politisk demonstrasjon eller pressmiddel kan asylet imidlertid lett bli misbruk av det hellige sted. Et slikt misbruk vil bryte ned respekten for Guds hus og dermed ødelegge kirkeasylet".

Dette tar jeg som et uttrykk for at også Bispemøtet angir en viss uro over den praksis som er valgt og de prinsipper som er påberopt. Jeg tror derfor det er all grunn til å fortsette dialogen om dem. For det er klart at når man skal gjenoppvekke en gammel og lenge ubenyttet institusjon som kirkeasylet innen rammen av den moderne rettsstat og internasjonale avtaler, er det ikke alltid like lett å overskue konsekvensene, hverken for vår øvrige rettsorden eller for kirken selv.

Når jeg har brukt såpass mye tid på dette, så er det selvsagt fordi saken er viktig i forholdet mellom kirke og stat. Men først og fremst fordi statskirken er en så viktig institusjon for vårt folks liv, også som bæreren av den nestekjærighet som bygget på at alle folkeslag er skapt i samme bilde.

*

Med dette vil jeg ønske dere til lykke med årets Kirkemøte.

*

Leder av Norges Kristne Råd,
Lars Erik Nordby:
HILSEN

Kjære Kirkemøte-delegater:

Takk for invitasjon og anledning til å bringe en hilsen fra det nyetablerte Norges Kristne Råd.

Rådet består pr. i dag av Den evngelisk-lutherske frikirke, Den katolske kirke, Den norske kirke, Det Norske Baptistsamfunn, Det Norske Misjonsforbund, Frelsesarmeen og Metodistkirken i Norge.

Rådet har nettopp valgt sitt første ordinære styre og vil i løpet av kort tid ha ansatt generalsekretær.

Kirkemøtet har vært viktig i dannelsen av rådet, med sin vilje til å påta seg de forpliktelser som naturlig faller på det avgjort største kirkesamfunnet og sitt sterke ønske om at rådet skal bli et vitnesbyrd om kristen enhet i vårt land, slik dere formulerte det i vedtaks form sist dere var samlet. I rådet har vi gledet oss over at Den norske kirke foruten å ta på seg sine økonomiske forpliktelser, også har skaffet oss husrom og infrastruktur i Kirkens Hus. Dette lover godt for rådets fremtidige arbeid.

Den katolske kirke fikk for 150 år siden til å etablere en menighet med egen prest i Norge. To år senere ble Dissenterloven vedtatt av Stortinget som et svar både på tidens liberale strømninger og som en løsning på forholdet til kvekerne som siden 1814 hadde utfordret Den norske kirkes territorialkirkelighet. Dissenterloven som ble forbedret flere ganger opp gjennom det 19. århundre, fant sin endelige form med Lov om trdomssamfunn og ymist anna, som trådte i kraft i 1970. Dermed var andre kirkesamfunn og medlemmer av disse langt på vei anerkjent som fullverdige medlemmer av det norske samfunn juridisk sett.

Parallelt med dette har utviklingen gått mot gjensidig anerkjennelse og samarbeid på det kirkelige området. Det er derfor gledelig at denne utvikling nå har kommet et skritt videre i et råd som har som mål "... å fremme forståelse og økumenikk lokalt og nasjonalt mellom kirker, samfunn og menigheter innenfor og utenfor rådet, fremme kontakt og fellesskap mellom norsk og internasjonalt kirkeliv, være et forum for opinionsdannelse overfor myndigheter og offentlighet og fremme forslag overfor offentlige myndigheter for å sikre trossamfunnens rettigheter og deres arbeidsmuligheter i samfunnet". Og dette er arbeidsoppgaver som ikke minst må

virkeligjøres gjennom de allerede eksisterende økumeniske råd og utvalg som nå knyttes til Norges Kristne Råd. Blant disse finner vi Norsk Økumenisk Ungdomsforum, relevans til gårsdagens spennende ting som skjedde her, og NØFI, Norsk Økumenisk Forum for Innvandrersforum, som særlig dette året har arbeidet med kirkeasylsaken.

Det er ingen grunn til å legge skjul på at dette arbeidet også vil kreve vilje til tilpasning og nytenkning innenfor de enkelte kirkene. Det ligger en utfordring til å arbeide seg bort fra konkurranse til samarbeid og strategisk tenkning på kristendommens vegne i vårt land. Luther definerer, som kjent, synden som dette å være inkrøkt i seg selv. Det økumeniske arbeidet representerer her en mulighet og utfordring om ikke akkurat til å drukne den gamle Adam i daglig anger og bot, så i hvert fall til å spille ham et puss. Men vi skal være klar over, han kan svømme, den styggen. Arbeidet vil ikke bli lett. For dette handler selvfølgelig om teologi og kirkelige tradisjoner, men også om økonomi, makt og innflytelse. Det handler om å trygge egne posisjoner eller å være villig til å gi opp noe av sitt eget for å nå et høyere mål. Og målet - slik jeg ser det - det må være en gjensidig anerkjennelse av hverandre i et forsonet mangfold. Ja, den argentinske metodistteologen José Miguez Bonino, som i vår var Norsk Teologisk Nemnds gjest på et seminar om kontekstuell teologi, lanserte her til lands tanken om "mutual accountability" kirkene imellom, at vi har et gjensidig ansvar og en regnskapsplikt overfor hverandre. Dette er en utfordring som vi må arbeide videre med.

Kongens ærend har hast og utfordringene både til evangelisering og diakoni står i kø. La oss sammen ta imot utfordringer for vårt folks og for vår egen skyld.

*

HOVEDFOREDRAGET

"Ung i kirken" var temaet for hovedforedraget.

Temaet ble behandlet av ungdomskonsulent i Det Lutherske Verdensforbund Siv Limstrand og deltakere fra "Ungdommens kirkemøte".

Siv Limstrand pekte i sitt innlegg på de barrierer som unge mennesker kunne møte når de ønsker å delta og øve innflytelse i kirke og samfunn. Dette gjelder både nasjonalt og internasjonalt. Disse barrierer er av kulturell, religiøs, politisk og økonomisk art og tydeliggjør at det ofte er på andres premisser enn de unges at saker bestemmes og alt fungerer. Dette gjør ung deltakelse vanskelig.

Premissene må forandres dersom makt skal omfordeles. Det er viktig at de unge selv definerer sin rolle som deltakere i kirke og samfunn. De må få lov til å finne den form som passer deres visjoner, velge sin uttrykksform og få ta seg selv på alvor.

Representanter fra "Ungdommens kirkemøte" anskueliggjorde gjennom drama hvordan unge mennesker kan oppleve sin situasjon i dagens kirkevirkelighet i Norge. Kirkemøtet fikk først overvære et menighetsrådsmøte der to unge nyvalgte medlemmer deltok for første gang og hadde problemer med å bli hørt og akseptert som fullverdige medlemmer.

Deretter fikk Kirkemøtet illustrert det manglende samarbeide og den konkurranse det kan være mellom de organisasjoner innen kirken som arbeider for og blant unge mennesker.

Dramainnslagene ble avsluttet med at representanter fra "Ungdommens kirkemøte" overleverte til Kirkemøtet de resolusjonene som var vedtatt på "Ungdommens kirkemøte".

Resolusjonene fra "Ungdommens kirkemøte" er referert i saksorienteringen til sak KM 11/93: Ung i kirken.

Nicole Fischer, som arbejder med Det økumeniske tiåret i Kirkenes Verdensråd, bragte en hilsen til Kirkemøtet.

Dear Sisters and Brothers in Christ,

It is indeed a great privilege to be here today, and to have been invited to participate in your Augst Assembly. May I take this opportunity to bring to all of you the greetings of our general secretary, Rev. Dr. Konrad Raiser, and of many of my colleagues in Geneva.

You have invited me to come, in my new capacity of consultant to the Ecumenical Decade of Churches in Solidarity with Women. When the leadership of WCC gathered to accomplish their regular duties as members of a governing body (Central committee in 1987) nobody could have guessed in advance that they would take such a bold action as to vote for their respective Churches, a Decade of Solidarity with women! Some may have thought, that like other ecumenical commitments, this one would not bring a radical wind of change, into the lives of their Churches ... to a large extent they were right ... but not totally. It was counting without the enthusiastic reactions of many women around the world, hearing the promise of solidarity made by the Churches.

It is only fair to recognise, that much of the action and reflection during the first part of the Decade has been undertaken primarily by women! Many feel that the Decade issues are still marginalized by and in the churches. (Some German women even question if we have not embarked on yet another decade of women's solidarity with the Churches, instead of Churches with women). Let me tell you very honestly, that there is still great expectation placed on many of you, laymen and male clergy, that you become active agents of the Decade, as men together with women. It is one attitude to allow "things" to happen, and a different story is to stand together with women, out of conviction, out of faith. Affirming together that the Decade's proposal are of both, the level of theology and of justice. It is a timely and constructive challenge to our Churches everywhere, to look at themselves and as communities to initiate and support women in their struggles in society.

At this mid-point of the Decade, many Churches only begin to join the movement, while women have kept it alive for 5 years.

Imagine women, in all places around the world, in Kenya, Uganda, Cameroon, Zambia, Malaysia, Japan, Taiwan India; from small Islands in the Pacific, Nuie, the Cooks,

Tahiti; to Nicaragua, Argentina, Cuba, Porto Rico; from the USA and CANADA, to Europe. A network of women, who in their respective situations are working with the aim of changing injustices done to women to full participation. The issues, that are mostly reflected on locally, are those on economic injustice, and of violence against women.

We have been informed about tremendous activities on the various aims reflected in the Decade. Thousands, tens, hundres of thousands of women around the globe are actively committed to transform each general affirmation into a local response, into a local reality. It si true, that unless every Church name for themselves, with their words, based on local experience what means -

- shared leadership and decision making in the Church;
 - to affirm women spirituality and theology;
 - to support women who struggel against violence;
 - to work against economic injustice imposed on women,
- they will miss becoming part of the global movement and impulses created by the Decade. The Decade in essence is a proposal for a renewed witnessing community by God's whole family, to be actors in God's plan, with and through Him, in today's mostly desperate societies. The Decade is a project that is taking us to a "new way of being the Church", reflecting one family in its diversity and its integrality.

An inviting, challenging and outgoing community, not limited to an intellectual elite of thinkers whether men or women.

I believe that many men also, long for this new community. I stronlyg urge you, to ensure that the decade of Churches solidarity with women be not left to women alone, but becomes a common objective of your Church, in its pilgrimage to a renewed and inclusive community.

In Churches like yours or mine in Switzerland, where women hare invited to participate in all ministries of the church, you may wonder what we still expect. I believe, that the women want more than neutral acceptance, we are waiting for explicit actions and attitude. On issues of women's participation in the Church, the churches had an important role in the past, building the mentalities of christians over the centuries. It now should be as deliberate as it then was, to forge new inclusive mentalities responding to the need of our time. For instances, the Churches' voices need to be much clearer when speaking about violence against women, when looking at violences inside

the churches and when denouncing the many forms of violence in society, from the most identifiable as physical, often domestic violence to the great variety of very subtle ways of domination.

Women also do hunger for inclusion and participation in the spiritual dimension of the Churches! In the past 5 years they have offered a wealth of creative expressions, with songs, prayers, liturgies and poems by women celebrate the dignity and worth of women, their gifts and their affirmation of being fully recognised as integral part of God's family.

The four main themes of the Decade call all Churches to reflection and action:

- (1) Full participation in the Churches, in decision making, in all ministries (of course as for men according to personal vocation), in the theological teaching: FULL LIFE IN THE CHURCH
- (2) Violence against women
- (3) Economic injustice
- (4) Racism against women

The objectives of the ECUMENICAL DECADE OF CHURCHES IN SOLIDARITY WITH WOMEN indicate clearly, that the responsibility of Churches (women and men) goes far beyond the situation of women inside the Churches! The Decade is an invitation to the full Church to be with, to support, to initiate, to find new ways of responding to the often unjust, and sometimes impossible situations of women in societies. The word SOLIDARITY with the name of the Decade is essential. It is loaded with a theological content and a strong plea for justice. How can we proclaim today God's equal love for his whole family - God's oikos -; how can we answer His call addressed to all, to be active participants in His plan for the world?

I know how seriously your Synod will continue to work on these burning questions, which are so important for expressing our faith today. Your invitation to address you on THE ECUMENICAL DECADE OF CHURCHES IN SOLIDARITY WITH WOMEN today, is a sign of your commitment. I thank you again for this time together, I wish you God's blessing on your important deliberations.

IX. HOVEDFØREDRAGSDEBATTEN
OG
GENERALDEBATTEN

Det ble under Kirkemøtet 1993 skilt mellom hovedfore-
dragsdebatt og generaldebatt.

Debatten knyttet til hovedforedraget "Ung i kirken", ble
avviklet søndag 14. november kl. 20:00.

Følgende hadde ordet:

Berge Furre, Anne Louise Tveter, Ole D. Mjøs, Olaf
N. Myklatun, Jorun Moe, Gunn-Bjørg Wisløff, Per Aas,
Andreas Aarflot, Astrid Grude Eikseth, Per Barsnes,
Even K. Fougner, Marit Torp, Torstein Jørgensen og
Nils-Tore Andersen.

Følgende deltakere fra "Ungdommens kirkemøte" hadde
fått innvilget talerett under debatten og hadde
ordet:

Øystein Magelssen, Oddbjørn Stangeland, Eivind Kåre
Osnes og Unni Sandaker.

Generaldebatten fant sted mandag 15. november etter kon-
stituering kl. 09:00.

Debatten tok utgangspunkt i formannens tale, de sentral-
kirkelige råds videre arbeid mer generelt og den aktuel-
le kirkelige situasjon.

Mange av innleggene konsentrerte seg om punkter i for-
mannens åpningstale.

Mange av innleggene konsentrerte seg også om den aktu-
elle kirkeasyl-situasjonen. Dette skyldtes delegatenes
engasjementet i den situasjon både asylsøkere og mange
menigheter befant seg i. Engasjementet i debatten
skyldtes også at statsråd Gudmund Hernes konsentrerte en
stor del av sin hilsningstale til Kirkemøtet om
kirkeasyl-situasjonen.

Følgende hadde ordet i generaldebatten:

Halvor Bergan, Hans Olav Høivik, Per Lønning, Jan-
Martin Berentsen, Andreas Aarflot, Synnøve Brevik,
Solveig Fiske, Odd Bondevik, Berge Furre, Arne
Bergersen, Iver Fagerli, Turid Karlsen Seim, Ole D.
Mjøs, Ola Steimholt, Sigurd Osberg, Per Aas, Knut
Sellevold, Gunnar Stave, Nils Valde, Kåre Sten
Larsen og Ole Martin Norderhaug.

